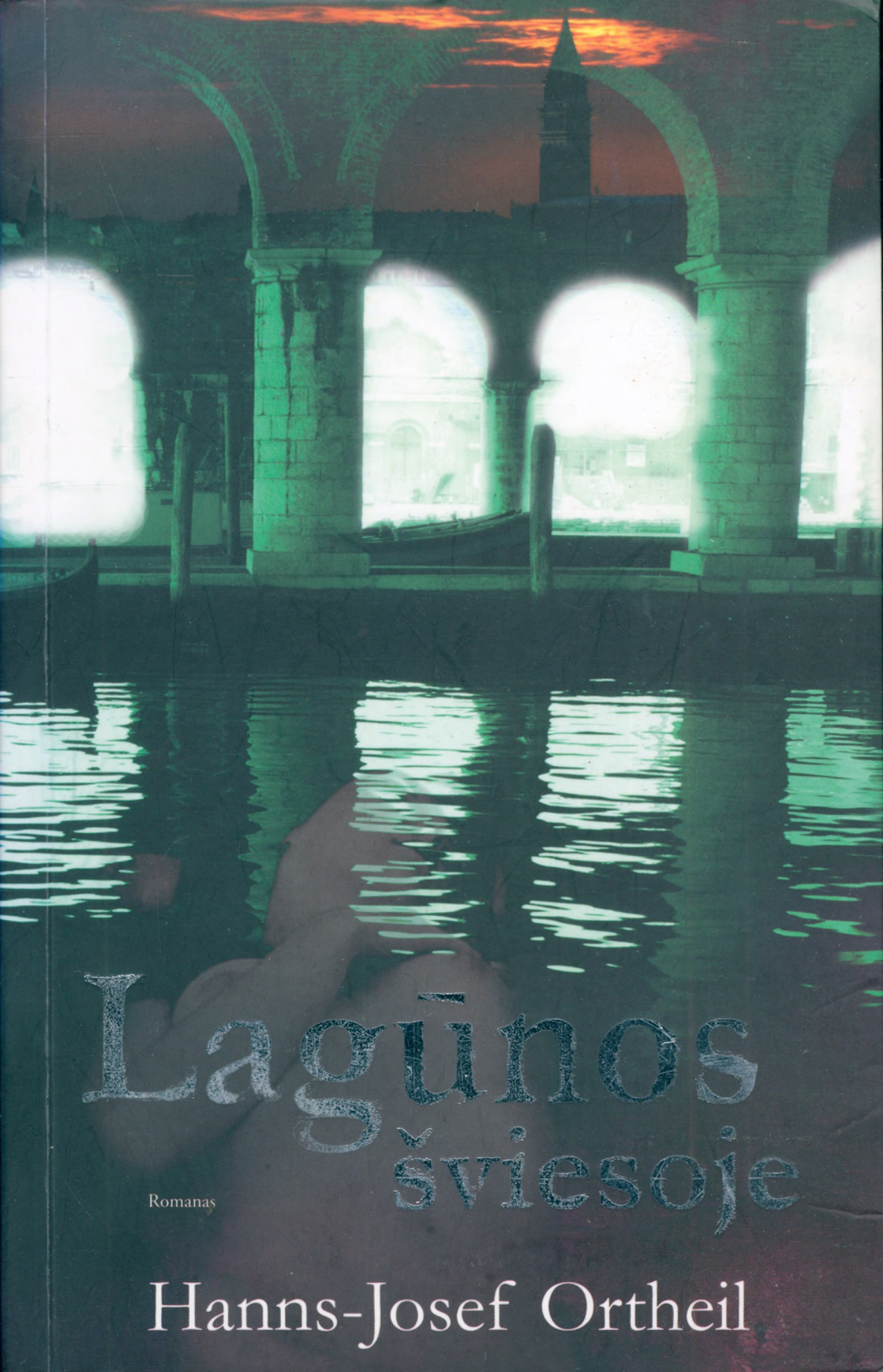

Lagūnos šviesoje

Romanas

Hanns-Josef Ortheil

Hanns-Josef Ortheil

Lagūnos šviesoje

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
Gražina Miklaševičiūtė

GIMTASIS ŽODIS
Vilnius, 2007

UDK 830-3
Or91

Knyga išleista Goethe's institutui parėmus

© 1999 Luchterhand Literaturverlag GmbH, München
© Vertimas į lietuvių kalbą, Gražina Miklaševičiūtė, 2007
© „Gimtasis žodis", 2007

ISBN 978-9955-16-177-6

Pirmoji dalis

– 1 –

Vieną vaiskų, ramų 1786 metų vakarą grafas Paolo di Barbaro, atokiame lagūnos* pakraštyje su negausiu medžiotojų būreliu medžiodamas antis, nendryne pastebėjo valties kontūrus. Iš pradžių jis net pamanė, kad apsiriko, tačiau kai, akyliau įsižiūrėjęs, vakaro saulės šviesoje išvydo virpant tamsias formas, į keistą reginį atkreipė ir savo palydovų dėmesį.

Visų žvilgsniai greitai susmigo į be šeimininko nendrėse dreifuojančią valtį. Tai buvo paprasta klampiame liūne įstrigusi sena žvejų valtis – tokias kažin ar dar kas nors naudojo šiose apylinkėse. Di Barbaro tyliai įsakė prie jos nusiirti, ir vyrai nepratardami nė žodžio, kai kurie parimę ant šautuvų lėtai artėjo prie vaiduokliško juodulio, kuris tarp tamsiai žalių nendrių stiebų linijų atrodė tarsi teptuku nubrėžtas sodrus, platus brūkšnys.

Grafas medžioklėn išsiruošdavo tris ar keturis kartus per metus; apsivilkęs platų kailiu muštą apsiaustą, įsitaisydavo ant irklininko suolelio ir nė nekrustelėdamas stebėdavo įvykius: rimti, susikaupę vyrai valydavo medžioklinius šautuvus; ūmai, dažniausiai netikėtai aukštyn šaudavo pulkelis paukščių, supokšėdavo šūvių salvės, tarsi fejerverkai švilpdamos žydrynėn, o paskui – energingas šuolis šuns, kuris nenuilsdamas iš vandens traukdavo nušautus paukščius, ir vos ne vos galėdavai jį sutramdyti. Anksčiau di Barbaro medžiodavo ir pats, tačiau jau keletą metų tik žiūrėdavo, nes suprato, kad tai jam teikia daugiau malonumo.

Stebėdamas nepraleisdavo nė menkiausios smulkmenos, atrodydavo, tarsi vyrai tik jam vaidindavo šias scenas, kuriose buvo

---

* *Lagūna* – it. negili įlanka, kurią nuo jūros skiria nerija, rifas arba atolas

kažkokio paprastumo ir užbaigtumo, kažko iš ano gyvenimo, apie kurį jo draugai venecijiečiai net nenutuokė. Daugelis jų buvo linksmi, nerimstantys ir plepūs, neilgai jie būtų ištvėrę ant šito kieto suolo ir tikrai nebūtų mokėję gerbti tylaus, uždaro medžiotojų būdo. Bet jam, Paolo di Barbaro, patiko šie santūrūs žmonės, kurie rudenį diena iš dienos keliaudavo, o gyvendavo jie viename iš mažų lagūnos žvejų kaimelių, toli už miesto. Jis lydėdavo juos keletą valandų, gerai jiems sumokėdavo ir drauge su jais vakarodavo ligi išnakčių, valgydavo paprastą maistą prie didelio židinio erdvaus medžiotojų namelio viduryje. Jie puikiai pažinojo lagūnos kanalus ir klampynes, jie mėgo lagūnos neaprėpiamas platybes, kuriose kiti žmonės visiškai pasimestų. Jie puikiai orientuodavosi naktimis – jie tik stebėdavo žvaigždes ir pasikliaudavo uosle, tarsi patys jau seniai būtų tapę šios savyje užsisklendusios gamtos dalimi.

Di Barbaro žiūrėjo į šalį. Dabar jie pasiekė svetimą valtį, keletas vyrų sušuko taip netikėtai ir garsiai, kad grafas instinktyviai atsistojo pasižiūrėti, kas gi ten yra. Pamatė nuogo, nepaprastai aukšto, jauno juodaplaukio vyriškio lavoną. Jaunuolio akys atrodė iškamuotos uždegimo, paraudusios, aptrauktos supleišėjusia druskos luobele, kūnas visas tolygiai smarkiai įdegęs, tarsi ilgai būtų buvęs saulėje. Negyvėlis gulėjo aukštielninkas, ištiestomis rankomis, lyg norėtų pagarbinti aukštą dangų, tačiau tas nuogumas trikdė – tarsi kažkas prievarta būtų pagrobęs visus nepažįstamojo drabužius.

Grafas liepė dviem medžiotojams perlipti į valtį, šie apvertė sunkų lavoną, tačiau nesimatė jokių smurto žymių. Tamsioje valtyje nieko nerado, vienišius neturėjo nė daiktelio, nieko, kas būtų padėję nustatyti jo kilmę arba nuspėti likimą. Di Barbaro spoksojo į negyvėlį, o nepaprasto radinio sujaudinti vyrai šnabždėjosi tarpusavyje spėliodami, kas jaunuoliui galėję nutikti.

Niekas jo nepažinojo, niekas anksčiau nebuvo matęs. Taip pat ir di Barbaro niekad nebuvo jo sutikęs; dvidešimtmetis buvo kažkuo ypatingas – jo išvaizda nesiderino su šia galbūt smurtine mirtimi. Ilgai nesvarstydamas grafas nusivilko platųjį apsiaustą ir liepė jį

pakišti po negyvėliu. Kai nejudrus kūnas atsidūrė ant tamsžalio aksomo, di Barbaro ūmai suprato, kas jį suglumino. Ogi nepaprastas jaunuolio grožis; lavonas gulėjo ant tamsaus apsiausto kaip anatomijos muliažas. Sausgyslės ir raumenys kaip prie sunkaus darbo pratusio žmogaus, bet veido bruožai – tokie dailūs, jog priminė keletą miesto aristokratų sūnų. Tačiau tokio stipraus, treniruoto kūno neturėjo nė vienas tų jaunuolių, kuriuos di Barbaro sutikdavo pokyliuose ir šventėse, kai jų nuobodžiaujantys žvilgsniai klaidžiodavo po žvakėmis apšviestas sales. Plaukai ne prasčioko, juodi, ilgi, gerai prižiūrėti – it šilkas mirguliuojančios sruogos, di Barbaro galėtų lažintis, buvo šukuojamos kone kasdien.

Vyrai sunerimo, tad grafas dabar turėjo tarti žodį ir greitai nuspręsti, ką daryti su negyvėliu. Pamanė, kad geriausia būsią, kol neišsiaiškinta, viską laikyti paslaptyje. Jeigu nugabentų į Veneciją, kiltų didelė sensacija, todėl labiau tiktų nuošali, rami vieta, kur lavonas bent iš pradžių išvengtų žiopsotojų žvilgsnių. Di Barbaro akimirksniu prisiminė Šv. Jurgio vienuolyną, mat su abatu bičiuliavosi jau daug metų. Iš pradžių galėtų pasitarti su juo, paskui labai atsargiai visą istoriją papasakotų kitiems pasitikėjimo vertiems žmonėms, galbūt surinktų žinių, kurios padėtų bent šį tą išsiaiškinti.

Grafas kalbėjo lėtai ir ramiai. Jis pareikalavo, kad vyrai ničniekam neprasitartų, kitaip juos negailestingai nubausiąs, tačiau jau kalbėdamas žinojo, kad galima jais pasikliauti. Jiems ir patiems būtų buvę neparanku paviešinti šį reikalą: juos įtartų čia prikišus nagus, pradėtų tyrimą, o Venecijos pareigūnų darbo metodų bijota. Vyrai vieningai linktelėjo ir tylėdami valties paskuigalį apvyniojo lynu. Grafas šnekėjo teisingai, protingai, būtent tokios kalbos iš jo ir tikėtasi.

Paolo di Barbaro vėl atsisėdo ant irklininko suolelio. Medžioklė baigta, abi valtys lėtai plaukė per ūmai dar neįprastesne virtusią lagūnos peizažo tylą. Atrodė, tarsi ši tyla akimirksniu būtų pagimdžiusi paslaptingą būtybę, o radėjams iškėlusi uždavinį šią paslaptį atskleisti. Retsykiais grafas pažvelgdavo atgal į buksyru tempiamą

valtį. Kailiu muštas apsiaustas prasiskleidė ir atidengė nuogą lavoną. Di Barbaro liepė jį vėl suvynioti ir įsakė sustingusį kūną apdėti sumedžiotais paukščiais. Grafas geriausiai būtų jautęsis, jeigu būtų galėjęs nuskandinti šitą negyvėlį kanalų gelmėse, nes jis buvo kažkoks pavojingas, baisus.

Staiga vienas medžiotojas tyliai uždainavo. Grafas žiūrėjo į nejudantį, plyną lagūnos vandenį, kuriame tai šen, tai ten plūduriavo violetinės ir tamsiai geltonos vešančių žolių salelės. Nors sustingęs vandens paviršius tyvuliavo virš dumblo prarajų, tačiau pernelyg aiškiai atspindėjo dangų. Kažkur tolumoje – Venecija, tas didelis, vargais negalais iš gabalų sudėliotas sielis.

– 2 –

Grafas lūkuriavo dengtoje Šv. Jurgio vienuolyno galerijoje, kol abatas lieps atlikti visa, kas būtina. Abatas stebėtinai konkrečiai apsvarstė šį reikalą, lyg tokie atvejai jam būtų buvę ne naujiena. Tačiau di Barbaro vis dar jautė vidinį nerimą: atšalo pirštai, pajuto, kaip nesmarkiai dreba rankos, ir supyko. Tiesą sakant, negyvėlis jam visai nė motais, bet vis dėlto jo išvaizda palietė skaudulį viduje. Grafas lėtai žingsniavo pirmyn ir atgal, nenorom linguodamas galva, tarsi keletu judesių galėtų visa baigti. Paskui pamatė skubriais žingsniais artėjantį abatą. Abu apsikabino. Nors buvo geri draugai, bet vienas kito buvo nematę keletą mėnesių.

– Ką apie tai manai? – paklausė grafas.

– Jis panašus į vieną mūsų šventųjų, kaip altoriaus paveikslo figūra... – atsakė abatas.

– Ir aš taip pamaniau, – tarė grafas. – Ir ką dabar darysime su šita atšalusia grožybe?

– Iškilmingai palaidosime ir tylėsime.

– Ar tiki, kad jis mirė sava mirtimi?

– Netikiu. Bet ar mums nederėtų bent jau išsiaiškinti, kas jis?

– O ne, mielasis Paolo. Šitais klausimais daugiau nesidomėsime. Mes jį palaidosime ir pasimelsime už jo sielą.

– Galbūt norėta jo atsikratyti. Spėju, keletą dienų jis dreifavo ant vandens.

– Gali būti, bet koks mūsų reikalas? Jis juk miręs.

– Ar matei jo plaukus? Retai tekdavo regėti tokius išpuoselėtus, beveik kaip moters...

– Taip, plaukai... Bet kam mums gilintis į tokias smulkmenas? Reikėtų jį palaidoti ir pamiršti – daugiau mes jam niekuo negalime padėti. Jei tik pradėsime domėtis, tuoj įsitrauks pareigūnai, ir tada jau jie klausinės. Įsikurs čia ir postringaus ištisas savaites. Loš kortomis ir kurs absurdiškas teorijas, o mes turėsime juos maitinti. Įsivaizduoju, kaip jie sugriūna čionai ir per pietus bei vakarais kerta mūsų kukurūzų košę.

– Negi taip dažnai maitini savo mieluosius tuo šlamštu? – paklausė grafas.

– Kad jie nepasiduotų pagundai, pakanka *polenta** ir *risotto***. Maisto įvairovė tik sužadina geidulius, o laikui bėgant – ir nepasitenkinimą. Patenkintas gyvenimas – tai paprastas gyvenimas, kai bijoma bet kokių pokyčių.

– Ką tu kalbi! Tada aš turėčiau būti laimingas žmogus, – nusijuokė grafas. – Aš savo *palazzo*** vargstu kaip koks tavo brolis vienuolis celėje. Neištvirkauju, kartą per savaitę einu į mišias, retkarčiais padirbėju Respublikos naudai ir maitinuosi it kokia pelė, kuri retsykiais pagraužia gabalėlį sūrio.

– Paolo, bet juk tu nesi laimingas! Tu nesi.

– Ak, tau geriau žinoti! O kodėl gi aš nelaimingas?

– Nes tu nevedęs, Paolo! Tavo milžiniškuose *palazzo* trūksta žmonos, bet labiausiai trūksta vaikų. Ir ką jūs sau manot, jūs, aristokratai! Viena po kitos išmiršta šeimos, nes jūs neįstengiat priversti vesti bent vieną iš sūnų! Tavo motina manęs maldavo prabilti į tavo

---

* *Polenta* – kukurūzų košė

** *Risotto* – Italijoje ypač mėgiamas patiekalas iš ryžių, pagardintas įvairiausiais priedais

*** *Palazzo* – rūmai

sąžinę. Dabar ji jau daugiau nei pora metų mirusi, o ir po tėvo mirties praslinko dešimt metų! Tu, keturiasdešimt šešerių metų vyras, turėtum vesti! O gal brolis tave aplenks?

– Antonio vis dar Anglijoje, dirba mūsų diplomatinėje atstovybėje sekretoriumi. Po metų jis pakeis pasiuntinį.

– Tau jo trūksta. Matau, kad tau jo trūksta, – pasakė abatas ir dešine ranka apkabino di Barbaro per pečius. Grafas sustojo. Dabar suprato, kodėl jį taip nemaloniai paveikė rastas negyvėlis. Po motinos mirties nebuvo matęs lavono, jis vengdavo laidotuvių, nuo mirties stengėsi laikytis atokiai, taip jam buvo geriau.

– Turėtum dažniau mane aplankyti, – tarė abatas. – Turėtum galvoti ne tik apie savo meno kūrinių kolekciją, ne tik apie negyvus paveikslus...

– Paveikslai nėra negyvi, – nutraukė jį di Barbaro, – nekalbėk šitaip. – Ką tu išmanai apie paveikslus?!

– Tu teisus, – pasakė abatas. – Nenorėjau tavęs įžeisti. Bet įsivaizduoju, kaip tu vienas su visais tarnais sėdi savo *palazzo* ir apžiūrinėji paveikslus. Retsykiais vidun vogčiomis įsiskverbia koks saulės spindulys...

– Kai aš apžiūrinėju paveikslus, patalpos užtamsinamos, – atkirto di Barbaro. Abatas nukėlė ranką nuo jo pečių. – Ar liksi vakarieniauti? – paklausė.

– *Polenta* ar *risotto*? – pasiteiravo grafas.

– *Risotto* su žuvimi, – atsakė abatas.

– Gerai, – tarė di Barbaro. – Bet prieš tai norėčiau dar paskutinį kartą pamatyti mūsų šventąjį. Kur jūs jį nunešėt?

– Guli ligonių kambaryje. Brolis Enio jį prausia. Kai ateis paskutinioji, mus visus nupraus kaip vaikus, eikš!

Jie kirto dengtą galeriją, užlipo siaurais laiptais, nuskubėjo ilgu koridoriumi ir pro ankštas, žemas duris įžengė į ligonių kambarį, kurį apšvietė vienintelė stora prie pat negyvėlio deganti žvakė. Sienos buvo išpuoštos tamsiai raudonu klostytu audiniu, ant mažo apskrito medinio stalelio stovėjo grafinas su vandeniu ir stiklinaitė, be to, patalpa buvo vėsi, panaši į tas patalpas, kuriose nieko neveikiama,

tik laukiama. „Jie išmano, – pagalvojo di Barbaro, – kiekvienam įvykiui pritaiko dekoraciją...“

Pamatęs abu vyrus, brolis Enio liovėsi dirbęs. Tačiau abatas davė ženklą, ir jis prausė toliau. Grafas stebėjo, kaip brolis rūpestingai trynė lavoną kempine. Nuo akių buvo pašalintos druskų apnašos, visa oda sutrūkinėjusi, atrodė, tarsi saulės spinduliai lyg plonytės adatėlės būtų ją subadžiusios. Di Barbaro nesiryžo prieiti arčiau. Brolis paprasčiausiai dirbo savo darbą, tačiau atsargiai, tarsi nuo vertingo meno kūrinio būtų valęs blyškų patinos sluoksnį, šalindamas jį įgudusiais rankų judesiais. „Kodėl norėjau dar kartą jį pamatyti? – mąstė di Barbaro. – Nes bandau priprasti prie šito reginio...“

Abatas sunėrė rankas, lyg ketindamas melstis, grafas pajuto, kad sustingo vien nuo minties apie maldą už mirusiuosius, o brolis Enio pakėlė dešiniąją negyvėlio ranką, tarsi remdamasis į kažkokį atskirą sunkų daiktą. Ir tą akimirką trijulė išgirdo aiškią, gilią, prasidedančią ir vėl nutrūkstančią dejonę, kuri pasikartojo kelis kartus. Tai buvo kažkoks švokštimas, tarsi kažkas, ilgai miegojęs, būtų bandęs prabilti.

Brolis Enio iškart paleido ranką ir atšlijo į sieną. Abatas ketino stvertis di Barbaro, kuris vienintelis nepasišalino ir žengė prie krustelėjusio kūno.

– Jis gyvas, – tyliai tepasakė grafas. Burna išdžiūvo, jis vos nepradėjo trokšti. Stebėjosi, kad aiškiai ištarė žodžius, nors buvo taip smarkiai susijaudinęs, kad rodėsi iššoks širdis. Iškart pajuto, kaip šį jaudulį lėtai išstumia vidinis džiaugsmas, taip, atrodė, tarsi jį užlieja džiaugsmo banga, tokia galinga, jog akimirką net linktelėjo priekin, kad tik neprarastų savitvardos. Vos nepatikėjo, kad jis, grafas di Barbaro, regi nelauktą stebuklą.

Trijulė matė, kaip nubudęs žmogus mėgina atsimerkti, tačiau, rodos, šios pastangos sukėlę tokį skausmą, kad jis tik šonan nusuko galvą.

– Broli Enio, atveskite gydytoją! – sušnabždėjo abatas.

Di Barbaro nevalingai nuėjo prie stalo su grafinu. Pripylė pilną stiklinaitę vandens, priglaudė ją jau vėl be gyvybės ženklų gulin-

čiam vyrui prie burnos. Matė, kaip lėtai, vos pastebimai trūkčioja suskeldėjusios lūpos, viena kitą dengiančios it dvi sunkios ataugos. Tai buvo tik labai trumpas, pasikartojantis virpulys, savotiška vibracija, vabzdžio trūkčiojimas, bet vis dėlto di Barbaro dar kartą užplūdo toks pasitenkinimo jausmas, kokio seniai nebuvo jutęs. Pro vos įžiūrimą plyšelį tarp lūpų vanduo tekėjo plonyte srovele, lyg ant siūlo suverti perliukai. Di Barbaro papylė kiek smarkiau, tačiau vanduo dabar kaip koks nedidelis srautas plūstelėjo kaklo šonais žemyn.

Akimirką nubudusio žmogaus krūtinė kilstelėjo, tada vėl pasigirdo švokštimas, po to – keli tolygūs atodūsiai, tarsi jis pagaliau būtų užmigęs trokštamu miegu.

Brolis Enio grįžo su gydytoju, kuris iškart puolė prie vyriškio. Abatas paėmė di Barbaro už rankos, ir jiedu išėjo.

– Ką manai? – sušnabždėjo grafas.

– Jis prisikėlė iš mirusiųjų... – tarė abatas.

– Nenustebčiau, jeigu jis dar įžengtų ir į dangų, – atkirto di Barbaro. – Tada tu liepsi skambinti varpais, ir pagaliau Venecija turės naująjį šventąjį, kuris greitai užgoš senąjį Šv. Morkų.

– Dabar ir mes jau būsime įpainioti į šitą reikalą, – tepasakė abatas. – Jaučiu, kad neturėsime ramybės.

– Ar tik tau nebūtų buvę geriau, jei būtume jį kuo greičiau palaidoję?

– Na, šito nesakiau, – nusišypsojo abatas. – Tik žinau, kad tokie prisikėlusieji kartais pradeda sakyti pamokslus.

– Tai būtų pats blogiausias dalykas, ką jis mums galėtų padaryti, – atsakė di Barbaro.

Iš ligonio kambario išėjo gydytojas ir taip demonstratyviai palingavo galva, tarsi vaidindamas sceną. „Kvėpavimas normalus, o ir širdis vėl tolygiai plaka."

– Daktare, ir kaip jūs tai paaiškintumėte? – pasiteiravo grafas.

– Paaiškinti? Kaip tai galima paaiškinti?

– Tik nesakykite, kad tai stebuklas. Juk už stebuklus čia atsako mūsų garbingasis draugas.

– Būna tokių atvejų, – prabilo gydytojas išsisukinėdamas ir pabrėžtinai lėtai, lyg ketindamas prisiminti kažką, ką jau seniai buvo pamiršęs, – būna labai retai, nepaprastai retai, tiksliau pasakyčiau! Tai savotiška tariamoji mirtis. Kvėpavimas vos juntamas, veik nepastebimas, ir širdies veikla – neužčiuopiama. Gyvasis atrodo kaip numirėlis.

– O kaip nugrimztama į šitą malonią, išlaidų nereikalaujančią būseną?

– Grafe di Barbaro, apie tai beveik nieko nežinoma. Gal mūsų draugas apsinuodijo, o gal patyrė galvos traumą. Tiksliau nustatysiu po kelių dienų, o dabar, kad ir kaip ten būtų, ligoniui reikia ramybės. Aš juo pasirūpinsiu ir nė per žingsnį nuo jo nesitrauksiu tol, kol jis pats mums paaiškins, kas nutiko.

– Ar ilgai tai truks? – paklausė abatas.

– Keletą dienų, – atsakė gydytojas, – jeigu laikysitės mano nurodymų ir niekas jo netrukdys.

– Pasakykite broliui Enio, ko jums reikia, – tarė abatas ir paėmė grafą už rankos.

Abu lėtai patraukė koridoriumi – susirūpinę, paskendę mintyse, lyg stengdamiesi įminti galvosūkį.

– Jis Mantujos princas, – tyliai tarė di Barbaro. – Jie paliko jį lagūnoje likimo valiai, nes jo motina nuo jo pastojo.

– Paolo, liaukis! Jis – jūrų dievaitis, šventasis, kurio klausosi žuvys!

– Oho, taip pat nebloga versija! Bet tada, kodėl žuvys nenuplukdė jo į krantą?

– Nes Šv. Petras nesutiko! Šv. Petras juk pavydus tokiuose dalykuose!

Jiedu vėl grįžo prie dengtos galerijos. Grafas pažvelgė aukštyn į žvaigždes.

– Dabar nė kąsnio nenuryčiau, – tarė. – Nė *risotto*, o juo labiau *risotto* su žuvimi! Ar supranti, mielasai?

– Suprantu, – atsakė abatas, – bet prižadėk, kad greitai vėl mane aplankysi.

– Kai bus galima pasikalbėti su mūsų prisikėlusiuoju, aš atvyksiu, – nusišypsojo grafas. – Tuomet suvalgysime tinkamą patiekalą, pavyzdžiui Petro žuvį*.

– Lauksiu tavęs, – tarė abatas ir palydėjo bičiulį iki lūkuriuojančių vienuolyno gondolininkų. Jiedu vėl apsikabino, tada di Barbaro įlipo juodon gondolon ir išplaukė į savo *palazzo*.

– 3 –

Kitą rytą grafas nubudo labai anksti. Jau keletą mėnesių miegodavo iki saulei patekant, ne ilgiau. Nors miegamojo langai buvo užtamsinti storomis užuolaidomis, o medinės langinės užvertos, atrodė, kad pirmieji saulės spinduliai vogčiomis nusigaudavo iki pat smegenų. Net menės glūdumoje manė jaučiąs apyaušrio šviesumą, tokį netikėtą ir stiprų, tarsi šviesa būtų skverbusis po galva, kad ją atplėštų nuo pagalvės.

Di Barbaro atsikėlė. Prislopintų spindulių pažadintas, nuėjo prie lango šiek tiek praverti langines ir įsileisti rytmečio oro. Paskui dar prigulė, vėjui pūstelėjus vidun, tysojo nerangus, drebantis. Gulėdamas jautė didžiojo pastato vėsą. Kas rytą lėtai priešindavosi šitai vėsai, tarsi jis būtų turėjęs atgaivinti milžinišką statinį ir visą dieną jį tampyti ant savo pečių tol, kol nakties valandomis šis vėl nuskęs vandenyje.

Dabar išgirdo pirmuosius garsus: švelnų vandens teliuškavimą, koks būna tik rytmetį, netoliese esančio turgaus prekeivių balsus, kanalais nuaidint veriantį žuvėdros klyksmą. Apačioje kaip tik atsivėrė didieji vartai į erdvų vestibiulį, grafas neaiškiai girdėjo pasisveikinimo šūksnius – ten vyrai keliais yriais į *palazzo* prieigas įplukdė krovininę valtį, ketindami iškrauti prekes ir paskirstyti po sandėlius.

---

* *Petro žuvis* – silkių karalius, saulažuvė – delikatesas. Legenda byloja, kad Šv. Petras ją sugavęs rankomis ir šonuose likę tamsios dėmės – jo pirštų atspaudai.

Saulės spindulių pluoštas įsigavo kambarin ir tarsi lipnus pėdsakas nudryko ant tamsiai mėlynų tapetų. Ant stalelio greta lovos suspindo mažutis kryželis. Di Barbaro net nesukrutėjo, mėgavosi šiomis akimirkomis, dėl nieko nekvaršindamas sau galvos. Jam patikdavo šios trumpos valandėlės, apie kurias nenutuokdavo net tarnai. Jam dar nereikėdavo šiems nurodinėti, gyvenimas pamažu imdavo tekėti pats savaime.

Paskui grafas atsikėlė, apsivilko lengvą šilkinį chalatą ir atsisėdo prie siauro rašomojo stalelio, kuris daugelį metų stovėjo motinos kambaryje. Nuolat užsikertančiame stalčiuje saugojo vienintelę knygą ir kasryt perskaitydavo po keletą eilučių, tarsi norėdamas savo mintis pamaitinti knygoje išspausdintais žodžiais. Sklaidė lapus, kol jį patraukė tokios eilės:

Vienišas ir susimąstęs klajoju po vietas nykiausias,
pasirengęs sprukti, jei tik mano akys
išvystų žmonių pėdas, smėlyje įspaustas...

Senojo Petrarkos eiles skaitydavo noriai, nes tikrai buvo ištikimas šiam poetui. Venecijoje Petrarka gyveno daugiau nei prieš keturis šimtus metų, praeityje, kurią Paolo di Barbaro galėjo tik įsivaizduoti, tačiau tas laikas buvo jam toks artimas, lyg tai būtų jo paties jaunystės dienos. Niekas nepasikeitė, Venecijoje egzistavo vien tik nūdiena – senatvės dabartis, prasidėjusi jau tada, kai iš Rytų čionai buvo pargabenti Šv. Morkaus palaikai. Nuo tol miestas persismelkė jo kvapais, karčiais, salsvais senatvės kvapais, kurie užgoždavo visa, kas jauna ir visa, kas nauja.

Di Barbaro padėjo knygą į šalį. Kaip gražiai ir apgalvotai pasakyta: „vienišas ir susimąstęs" – toks vienišas ir susimąstęs jis vakar naktį grįžo namo, o rūmų tarnui jį pasveikinus, įslinko į savo kambarį. Miegojo neramiai, net ir rytą nakties įvykiai neišėjo jam iš galvos. Kaip norėtų su kuo nors apie tai pasikalbėti arba kam nors apie juos papasakoti.

Paslėpė knygą stalčiuje ir išsitraukė kelis popieriaus lapus. Atsinešė plunksną, rašalinę, tvirčiau susijuosė šilkinį chalatą ir pradėjo

rašyti: „Brangus Antonio, turiu tau papasakoti, kas vakar nutiko. Medžiojau su vyrais iš Pelestrinos. Tu juos pažįsti. Metams bėgant medžioklė lagūnoje mane vis labiau džiugina. Kodėl taip yra, atvirai papasakosiu, kai susitiksime. Vakar, prieš pat saulei nusileidžiant į jūrą, mus nustebino viena valtis...“

Di Barbaro žinojo, kad brolis supranta net užuominas. Jie kartu užaugo, tarp jų buvo tik poros metų skirtumas. Tačiau Antonio visuomet buvo už jį gerokai jaunesnis, greitesnis, sumanesnis, draugijoje gerai besijaučiantis vyras, kurį nuo pat jaunumės viliojo svetimi kraštai. Paprastai jiedu pasimatydavo du ar triskart per metus, bet visuomet šie susitikimai praeidavo neįtikėtinai sklandžiai, užtekdavo nedaug laiko, kad broliai pajustų, kaip gerai jie vienas kitą supranta. Galimas daiktas, jiems nebūtų pavykę tokius darnius santykius išsaugoti dažniau bendraujant, tačiau, kad ir kaip ten būtų, broliai vengė šitai patirti gyvendami kartu ilgesnį laiką. Po kelių savaičių Antonio dingdavo taip staiga ir netikėtai, kaip būdavo atvykęs, po to, kai jie lyg du patyrę, apie aukštesnius tikslus galvojantys pirkliai jau būdavo aptarę šeimos reikalus. Broliams pasisekė pagausinti šeimos turtus, tačiau apie ateitį jie beveik neužsimindavo – abu žinojo, kad nenori priimti tų neaiškių laikų iššūkio, nes slapčiomis bijojo, kad niekas iš esmės nepasikeistų.

Grafas pajuto, kad jam palengvėjo užrašius vakarykštės dienos įvykius. Sakinys po sakinio išvadavo jį nuo atjautos, vis labiau atitolino įvykius, kurie liko iškloti laiške. Baigęs akimis dar kartą perbėgo eilutes, užantspaudavo laišką ir patenkintas įkišo stalčiun. Plačiai atvėrė langą, truputį pasiklausė vis garsėjančio dienos triukšmo ir pakvietė rūmų tarną, kad atneštų šokolado. Apsirengė, laukė vis labiau geisdamas saldaus šviežia grietinėlė sutirštinto gėrimo, kurį kabindavo šaukšteliu kaip kokią klampią masę. Žinojo, kad dabar jo laukia, visos didžiojo pastato kertės jau laukia jo pasirodant, jis turėjo pasirodyti, todėl išėjo iš miegamojo.

Nevalingai šiek tiek įtraukė galvą žengdamas į užtamsintą persirengimo kambarį. Pro praviras duris pažvelgė į ilgą anfiladą, kur dar viešpatavo rytmečio tyla. Įėjo į mažąjį saloną su lubų freskomis,

vaizduojančiomis keturis metų laikus: įžūlūs, atvirai besivaipantys faunai ir gėlėmis puoštus apdarus vilkinčios šokėjos, kurių linksmumo jis negalėdavo pakęsti. Po to – didysis valgomasis su milžiniškais sietynais iš Murano ir erzinančiai aukštais veidrodžiais abiejose pusėse, o ant lubų – visų Švenčiausiasis, di Barbaro šeimos apoteozė, drąsūs karvedžiai, angelai, nuvedantys juos tiesiai į dangų, vienintelė šlovės aureolė jo giminės, kuri yra viena seniausių miesto giminių ir kurios šaknys siekia romėnų laikus. Toliau – žaliasis salonas, kurio visos sienos taip pat nukabinėtos protėvių žygdarbius menančiais paveikslais: pergalingos jūrų kautynės prie Kipro, pasiuntinio įžygiavimas į Konstantinopolį arba iškilmingas vieno iš di Barbarų atvykimas į romėnų Popolo turgaus aikštę.

Toks rytinis pasivaikščiojimas nublokšdavo jį į beribes praeities tolumas, keliaudamas iš salės salėn jis jautėsi taip, lyg būtų raginamas stoti prieš šitos dinastijos teismą. Pagaliau – *portego* – didžioji iškilmių salė, nutįsusi per visus *palazzo*, balkonai į vandenų ir į sausumos pusę, sunkios tapytos kesoninės lubos, švviesios, tartum spengiančioje erdvėje plevenančios išminties, ištikimybės ir pastovumo alegorijos, kurios virš durų taikosi sučiupti įžengusiuosius, ir lyg labirintas klaidžiai išsikerojęs šeimos genealogijos medis, žvaigždes siekiantis medis-milžinas su nesuskaičiuojama šakų ir šakelių gausybe; jo vainikas vis retėjo ir retėjo, kol pasiekė jo, Paolo di Barbaro, pavardę ir pavardę jo brolio Antonio, tarsi šakelės – bejėgės ir belapės – būtų norėjusios priminti, kad jos laukia, kada galės susijungti su kitomis linijomis ir šakelėmis.

Plačiais laiptais grafas nulipo žemyn į pirmame aukšte esantį erdvų vestibiulį, iš kurio dideli, kalvio nukaldinti vartai atsiverdavo į vandenų pusę, kad įplauktų krovininės valtys ir gondolos. Čia žalsvas, saulės karūnuotas švytėjimas tykojo poplūdžio, kuris siaurus laiptus apnešdavo slidžiais jūros dumbliais, laiptus, nuo kurių galėjai pasinerti vandenin it kokia pasprukti ketinanti žuvis. Palypėjus dešinėje ir kairėje, ant kriauklės forma išriestų konsolių, stovėjo marmuriniai protėvių biustai, tarsi ir jie kartu sutiktų atvykstančius pokylių svečius, kurie čia išlipdavo, o tomis progomis vestibiulis

būdavo apšviečiamas šimtais deglų, kitoje pusėje – įėjimas į didelį sodą, kuriame di Barbaro bent trumpam apsilankydavo kiekvieną rytą.

Prie pat *palazzo* – grįsti takeliai, kurie paskui išsišakodavo į visas puses: į nuošalias vieteles, į ūksmingas medžių alėjas arba į nedidelius granatmedžių miškelius, prie pavienių kiparisų, į pinijų pavėsį, į oleandrų giraites ir pro abipus takų augančius lauro medžius, tarp kurių netikėtai išdygdavo neaukštos statulėlės – besišypsanti nimfa arba koks Amūras su vaikiška kepuraite. Teritorijos gilumoje prieš akis išnirdavo didelis baseinas su vandens lelijomis ir per kraštą besistiebiančio barzdoto draugelio – Poseidono – figūra, o tada tamsiausioje, paslaptingiausioje ir tyliausioje sodo vietoje užtikdavai mažą stiklinį bokštelį, prie kurio iš abiejų pusių aukštyn kilo keturi laipteliai. Viduje tebuvo tik apvalus stalas ir du pusračio formos suolai, stikliniai langai – vešliai apžėlę glicinijomis, kurios jau seniai buvo užsikeberiojusios net iki bokštelio smaigalio, apglobusios jį it vandens srautas ir be tikslo šaunančios žydrynėn.

Rytais grafas niekad taip toli neidavo. Vaikystėje keletą kartų buvo nusigavęs iki apaugusio stiklinio statinio – prie intymių, slaptų pašnekesių vietos, tokių pašnekesių, kai tėvas retkarčiais kalbėdavosi su kokiu draugu arba pažįstamu, kad niekas slapta nesiklausytų. Tačiau jau seniai niekas nebuvo ten įkėlęs kojos, net ir ši vieta priklausė toms seniai praslinkusioms dienoms, kaip ir dauguma augalų – protėviai iš tolimų kelionių parsigabendavo keistų veislių, kurių net tikslūs pavadinimai laikui bėgant pasimiršo, o nūnai augalais kiaurus metus rūpindavosi tik vienas sodininkas.

Kaip ir visos kilmingosios miesto šeimos, di Barbaro praturtėjo prekiaudami: iš savo laivų Viduržiemio jūros rytinėje dalyje, iš nuosavo laivyno, nuolatos kursuojančio tarp Aleksandrijos, Konstantinopolio, Kretos bei Kipro, tačiau tie turtingi prekybos laikai jau seniai buvo nugrimzdę užmarštin; pinigai pamažu pavirto žemės valdomis, gausiais turtais, vynuogynais ir dvarais – už juos dabar atsakė valdytojas ir, jei tik prireiktų, greitai atvyktų viršun, į vėsią biblioteką, kurioje grafas buvo pratęs tvarkyti savo reikalus.

Labiau net už senuosius *palazzo* grafas mėgo didžiulį sodą, anksti rytą jį dažnai apimdavo liguista aistra užuosti žemės ir augalų, drėgnos žolės ir daugybės aplink besibastančių kačių šlapimo kvapą. Atrodė, tarsi jis norėtų įsitikinti, kad sausuma vis dar egzistuoja, žydinti, sunki, saugi ir pastovi sausuma, kurią kaip brangų turtą reikėjo atkovoti iš šito vandens miesto. Jo tėvas atnaujino sodą, buvo atgabenta tonos molingos rūdžių spalvos Venecijos žemės, Istrijos akmenų, apvalūs stalai su masyviais cokoliais ir granito stalviršiai – iš kalnų. Jis, Paolo di Barbaro, pasirūpino, kad šis paslėptas ir prašalaičiams neprieinamas prašmatnumas išliktų, kiekvienas žemės trupinys reiškė *luxus* – prabangos rūšį, kai ką tokio, už ką Venecijoje buvo brangiai mokama, nes viską šiame mieste reikėjo atimti iš vandens arba įtvirtinti jėga, įkalant polius.

Aukštos mūrinės sienos ir gyvatvorės saugojo nuo svetimų žvilgsnių iš visų pusių, tačiau šiek tiek pasidairyti po sodą buvo galima tik iš vienintelės vietos, nuo kaimynų Nardžių pastato altanos – aukštai iškelto, lyg stačiakampis gandralizdis ant keturių plonų medinių kojų ore kybančio balkono. Nardžiai nepriklausė senųjų Venecijos aristokratų luomui, nes vietą tarp patricijų nusipirko tik prieš keturis šimtus metų, po karo su Genuja, kai Respublikai reikėjo pinigų, ir už dideles sumas būdavo suteikiami kilmingųjų titulai. Visi žinojo, kad ir kiek besistengtų, Nardžiai neprilygs di Barbaro, net jeigu savo *palazzo* sienas papuoštų laimėtų jūrų kautynių bei trimituojančių alegorijų paveikslais, kurie iki padangių šlovintų šeimą.

Grafas nuo jų laikydavosi atokiai, nors nedvejodamas negausius šeimos likučius kviesdavo į savo šventes. Di Barbaro nekentė šeimos galvos, tuoj aštuoniasdešimties sulauksiančio Džiovanio Nardžio, vien už tai, kad šis vyras jau dešimčia metų pergyveno jo tėvą. Nesuprantama, kaip šis priekabus niurzga sulaukė tokio amžiaus, juk visi manė jį esant sunkų ligonį, jau prie mirties, tuo tarpu senasis kaskart įstengdavo išsikapanoti.

Di Barbaro pažvelgė aukštyn į altaną, lyg norėdamas įsitikinti, ar iš ten niekas jo nestebi. Suglumo pamatęs balkono turėklus va-

lančią tarnaitę. Pasislėpė už kipariso. Regis, altana buvo kažkam rengiama. Neilgai grafas sekė moters pastangas: ši ant grindų tiesė kilimą, atnešė stalą ir kėdes, išskleidė staltieses, kurios karodamos ant turėklų lyg spalvotos vėliavos lengvai plaikstėsi vėjyje.

Tačiau, net kai darbai buvo baigti ir niekas nepasirodė, di Barbaro išlindo iš slėptuvės ir grįžo į erdvų vestibiulį, dar kartą nužvelgė sodą ir vėl skubiai užlipo laiptais. Ant paskutinių laiptelių atpažino savo tarną Karlo. Atrodė, kad šis jo ieškojo.

– Labas rytas, senjore Paolo!

– Labas rytas, Karlo! Kas naujo?

– Senjore, mieste žmonės kalba apie stebuklą. Šv. Jurgio vienuolyne kažkas prisikėlė iš mirusiųjų!

– Karlo! Argi tu tiki tokiomis pasakomis?

– Jį negyvą rado vandenyje ir...

– Karlo, kas jį rado?

– Nežinau, senjore. Kažkas, gal keletas vienuolių jį rado negyvą vandenyje. Jie norėjo jį palydėti į paskutinę kelionę, tuomet negyvėlis prisikėlė ir lėtai nuėjo per kambarį – kaip mūsų Viešpats Jėzus.

– Jis prisikėlė ir nuėjo?

– Taip sako. Niekas nežino, iš kur šventasis atsirado. Jis toks gražus, kad jį išvydusios moterys išrausta ir nusuka akis.

– Moterys išrausta? Kokios moterys išrausta?

– Senjore, vos saulei patekėjus, jos kaip piligrimės gondolomis keliasi į salą. Jos nori paliesti nepažįstamąjį. Plūsta su vaikais ir ligoniais, kad juos palaimintų.

Grafas įsispitrijo į Karlo, pabandė nusišypsoti. Taigi stebuklas jį aplenkė, ir dar naktį žinia pasklido po Veneciją. Jis palingavo galva, lyg stebėdamasis tokiomis keistomis žiniomis, ir kirto *portego*. Perėjęs dar kartą atsigrįžo.

– Ak, Karlo, o ką tu manai? Ar nepažįstamasis iš tikrųjų koks šventasis ar tik šarlatanas?

– Grafe, jis šventasis!

– O kodėl esi toks tikras?

– Nes Venecijai reikia šventojo, ir šiandien labiau nei bet kada!

Di Barbaro skubiai nužingsniavo ir pradingo bibliotekoje, lyg būtų norėjęs nusikratyti to, ką tik išgirdo. Jis turėjo darbo, dvi tris valandas užsiims tik savo reikalais.

– 4 –

Kai priešpiet jaunoji Katerina Nardi įžengė į altaną, išvydo nepertraukiamą gondolų virtinę, nudrykusią nuo Šv. Morkaus iki Šv. Jurgio vienuolyno. Vienuolynas tarsi magnetas traukė gondolas, ir šios prie prieplaukos susitelkė kaip kokia tamsi, lėtai tai į vieną, tai į kitą pusę svyruojanti vynuogių kekė.

Katerina valandėlę stebėjo reginį, paskui atsisėdo. Senoji auklė Džiulija jai buvo išpuošusi altaną, šventiškai parengta patalpa sveikino į tėvų namus sugrįžusią dukterį. Katerinai gimus, po kelių mėnesių ji, kaip ir dauguma kitų kilmingųjų šeimų dukterų, buvo atiduota į Džiudekos* vienuolyną. Tenai praleido daugiau nei dvidešimt metų, o auklėjo ją būrys pagyvenusių, nuovargio kamuojamų vienuolių, kurioms už tai būdavo gerai atlyginama. Ji išmoko dainuoti, skaičiuoti ir siūti, o metai slinko taip lėtai, kad kartais ji net tikėdavo matanti, kaip auga vienuolyno sodo medžiai.

Per didžiąsias šventes leisdavo aplankyti tėvus, tada ji, kaip ir abi jos seserys, taip pat augančios vienuolynuose toli nuo tėvų namų, dviem trims dienoms įsikeldavo į savo paprastai negyvenamą kambarį senuosiuose *palazzo*.

Džiovanis Nardis anksti neteko savo pirmosios žmonos ir, būdamas jau senyvo amžiaus, vedė daug jaunesnę moterį, kuri padovanojo tris dukras – vieną po kitos, labai trokšdama paveldėtojo berniuko. Pati po trečio gimdymo greitai pasimirė. Laikui bėgant, Džiovanis Nardis susitaikė su likimu, o pašaipūnai tvirtino, kad abi

* *Džiudeka* – ilgiausia Venecijos sala.

žmonas ir tris dukteris jau yra seniai užmiršęs, kai kartą netikėtai jis pareiškė norą vyriausiąją Kateriną matyti prie savęs.

Daugelis manė, kad čia būsiąs kaltas jį prie kėdės prikaustęs paralyžius. Kiaurą dieną senį stumdydavo ratukuose arba nešiodavo nuo vieno *palazzo* lango prie kito, kaskart keisdami vietas, tarsi niekas nebūtų galėjęs numaldyti jo vis dar liepsnojančio nerimo. Vieną sykį tėvas prisiminė Kateriną, visi manė, kad tai tik užgaida, tačiau kai dienų dienas jis tekalbėdavo vien apie savo „gražiausią vyriausiąją dukterį", tarsi apie tai, kas likę jam brangiausia, gydytojas, šias nuotaikas susiejęs su jau besiartinančia senio mirtimi, patarė pakviesti Kateriną.

Katerinai tėvo noras ją matyti buvo daugiau negu įsakymas. Tačiau atkaklumu išgavo iš tėvo pažadą, kad jai niekados neteksią grįžti vienuolynan; šitai jis turėjo patvirtinti juodu ant balto, ir tik tuomet, kai ant pačios parengtos sutarties išvydo tėvo parašą, pareiškė pasiruošusi jo neapleisti paskutinėmis gyvenimo dienomis.

Katerinos siela džiūgavo. Ji nieko netroško taip aistringai – tik kad baigtųsi gyvenimas vienuolyne, kad baigtųsi tas monotoniškas ir pilkas kančių laikotarpis, kai tematydavo tik kitas auklėtines ir nepatenkintas, pernelyg didelių reikalavimų išvargintas vienuoles, kurios seniai nesistengė merginas ko nors išmokyti. Vakar šis laikas baigėsi, Katerina Nardi parkako į namus, į gyvenimą ir manė nuo šiol jį pati galėsianti tvarkyti. Laimei, Džiulija išliko čia per visus tuos metus, nuo pat Katerinos gimimo, be tėvo ir seserų, ji buvo vienintelis žmogus, priklausantis šiems namams, pakeitusi anksti mirusias tėvo žmonas, apie kurias niekas net neužsimindavo.

Katerina atsirėmė į turėklus. Aukštai įtaisyta saulėta altana, iš kurios galėjai matyti iki pat horizonto besitęsiančią panoramą, buvo būtent tai, ko reikėjo šį pirmąjį rytą namuose. Labiau už viską Katerina norėtų šokti žemyn į tą bruzdesį, kad įsimaišytų tarp žmonių! Pirmą sutiktąjį išklausinėtų šviežiausias naujienas, be užuolankų bėgtų į Šv. Morkaus aikštę, į kavines ir parduotuves, kur dykinėja daugiausia svetimšalių, o kaip norėtų susipažinti su tais, kurie buvo

nukeliavę į pačius tolimiausius kraštus ir vilkėjo nuostabiausiais rūbais!

Tačiau ji žinojo, kad neįmanoma vienai išeiti iš *palazzo*. Jaunai, netekėjusiai jos luomo merginai neleidžiama vienai pasirodyti mieste. Būtų ištekėjusi, tai, kaip visos kitos tokios padėties moterys, būtų turėjusi *cicisbeo** – pačios pasirinktą kavalierių, kuris visą dieną ją lydėtų ir atsakytų už pramogas. Tačiau savo vyrą ji matytų retai – vedę vyrai gyvendavo savo gyvenimą, o žmonas perleisdavo kavalieriams arba patys atlikdavo pastarųjų vaidmenį – tik prie kitos gražuolės. Todėl vyras ir žmona niekuomet nesirodydavo kartu, priešingai, netgi traukdavosi vienas kitam iš kelio. Toks gyvenimas atskirai Katerinai būtų nė motais, juk tai buvo pradžia laisvos, nevaržomos egzistencijos, kuria mėgaudavosi dauguma moterų.

Netekėjusi geriausiu atveju ji galėtų dviejų tarnų lydima ankstyvą rytmetį skubėti bažnyčion. Nukreipė akis žemyn, tarsi visa ši aplinka jai visai nerūpėtų, nors iš tikrųjų ji ilgėjosi paprasčiausio gyvenimo – pasivaikščioti po žuvų turgų, pasikalbėti su gėlių pardavėja, apsvaigus nuo visų naujų įspūdžių, įsilieti į žmonių minią. Kadangi visa tai buvo užginta, atrodė, tarsi iki šiol nebūtų gyvenusi, miestą pažinojo tik iš gandų, kuriuos vienuolyno draugės perduodavo viena kitai besikuždėdamos naktimis – iki šiol ji nebuvo peržengusi nė vienos parduotuvės slenksčio, netgi siuvėjus ir batsiuvius iškviesdavo į vienuolyną arba *palazzo*, kad tik nepažeistų gerų papročių.

Draugės pasakodavo, kad šitaip moterys gyvenančios tik Venecijoje. Tik čia netekėjusias aristokratų mergaites įkalindavo ilgam ir atskirdavo nuo pasaulio šurmulio, o antra vertus, tik čia ištekėjusios moterys galėdavusios daryti ar nedaryti ko užsigeidusios. Todėl visos troško ištekėti ir vienuolyne dažniausiai kalbėdavo apie vedybas: ištekėti, kad būtum laisva, ištekėti už bet ko, kad ir už tikrų tikriausio mulkio, galų gale juk nereikėsią su juo kartu gyventi!

Tačiau žvelgdama iš šitos altanos, nelyginant iš kokios slėptuvės, ji bent jau dalyvaudavo ją supančiame pasaulyje. Galėdavo užmerkti akis ir įkvėpti artimiausių namų kvapus, kaimynų sode vešančios

---

* *Cicisbeo* – it. kavalierius, dūsautojas

augmenijos aromatą, sūrų vandens ir jūros dumblių tvaiką, net smarvę atliekų, kurios retkarčiais net keletą dienų pūdavo gatvelėse! Visi šie kvapai taip stipriai dirgindavo jos uoslę, nes jie priklausė tikram gyvenimui, kurio ji labai ilgėjosi, kuris jai buvo dar užgintas, kol tėvas apsispręs rasti jai vyrą. Bet šito nederėjo teirautis sunkaus ligonio, niekas nežinojo, ar jis išvis mąstė apie vedybas, šiaip ar taip, apie jas nekalbėdavo, tik sugrįžo prie savo keistų pomėgių: godžiai smaguriaudavo kepiniais, kurių ieškoti tarnus išsiuntinėdavo po visą miestą, arba nuolatos kartodavo kelias eilutes iš apdulkėjusios knygos, o tas eiles reikėdavo jam garsiai paskaityti.

Pagaliau atėjo Džiulija. Ji nuo galvos iki kojų ištrynė tėvą melisų antpilu, šitaip atgaivintas jis kurį laiką ištverdavo vienoje vietoje. Anksti ryte ji beveik dvi valandas buvo mieste, Katerina mielai būtų ją pavadavusi – kaip nuostabu būtų buvę eiti gatvelėmis, o ją lydėtų tarnas nešdamas pirktas prekes!

– Antai pažvelk! – sušuko ji ir parodė tolumon, kur tamsi gondolų kolona, dabar jau poromis, patraukė Šv. Jurgio link, – ar matai procesiją?! Visi nori jį pamatyti!

Džiulija dešine ranka prisidengė akis ir pažiūrėjo ton pusėn. Paskui su siuviniu įsitaisė greta Katerinos.

– Visas miestas apie jį tik ir kalba, – tarė auklė, – esą jis toks gražus, kad jį išvydus išmuša karštis.

– Kas jis? Ką manai?

– Niekas nežino. Klausė, kuo jis vardu, ir jis jiems pasakė, kad Andrea.

– Tik Andrea? Ir nieko daugiau?

– Nieko. Sako, kad jis beveik nekalba. Atsibudęs po kelių minučių tučtuojau vėl užmiega. Nieko nevalgo, tik daug geria, jie sako, kad jau išgėręs daugybę grafinų vandens.

– O iš kur jis?

– Į tokius klausimus jis neatsako. Tik papurto galvą ir vėl krenta guolin.

– Vargšelis! Tikriausiai jį užpuolė ir pagrobė jo drabužius!

– Kalba, kad jis panašus į mūsų Viešpaties Jėzaus mokinį!

– Ak, nesąmonė, šitaip šneka tik senos dievobaimingos moterėlės, kurios nenori pripažinti, kad jis toks gražus!

– Senos, dievobaimingos, taigi, taigi, tokios kaip tavo auklė Džiulija, tiesa?

– Ne, Džiulija! Tu ne tokia! Tos mane persekiojo dvidešimt metų, dieną ir naktį, aš jų nekenčiu! Bet apie jas daugiau nė žodžio! Ką kalba žmonės, sakyk, ką ryte girdėjai?

– Perukų dirbėjas prie Šv. Jokūbo man pašnibždėjo, kad visai netoliese susiporavo šuo su kate. Tik įsivaizduok, katė atsivedė šešis jauniklius, trys – su šuns galva ir katės kūnu!

– Tik ne tai, Džiulija, tik ne tokias šlykštybes!

– Turguje susitikau Roberto, knygininko sūnų iš Šv. Marijos aikštės. Jis sako, kad namuose turi dvidešimt varlių ir išmokęs jas kartu kvaksėti vienu balsu. Argi nejuokinga?

– Ne, Džiulija, nejuokinga. Tu pasakoji lygiai tokias pačias istorijas, kaip ir mano kvaišos draugės vienuolyne! Dabar jos sėdi sode prie mažojo fontano ir žaidžia kortomis!

– Bet, Katerina, ką norėtum išgirsti? Niekas tau netinka!

– Noriu mįslingos istorijos, ką nors tokio, kas atsitiko slapta!

– Kas įvyko slapčiomis? Ak, supratau, turi omenyje tokias istorijas, kaip antai tą apie ponaitį Frančesko, kuris neįsidėmėdavo veidų.

– Nė vieno veido? Ar taip gali būti?

– Ponaitis Frančesko įsimyli vieną iš penkių advokato Bomboni dukterų. Kaskart, kai jis ateina pas ją į svečius, ši sėdi su savo keturiomis seserimis, ir visos penkios į jį žiūri, na, jis prie jų prisėda. Kadangi visos labai panašios, o norėdamos jį paerzinti, dar ir apsirengia panašiai, jis įsimyli kaskart vis kitą. Vieną sykį šypsosi Kiarai, paskui Biankai, kitą kartą vėl Šarlotei! Galop jam visai susisuka galva!

– Ak, gerai, mieloji Džiulija, man patinka, vos ne teatro pjesė! Jis atsiklaupia ir ištiesia Biankai gėlių puokštę, vos spėja atsigręžti, o prieš jį jau stovi Kiara ir apsimeta Bianka, ir taip viena mergina kaskart virsta vis kita, o galiausiai mūsų Frančesko ateina nešinas penkiomis gėlių puokštėmis ir taip visai nuo kojų nusivaro! Bet tada

jam viskas įgrįsta, ir jis myli jas visas – slapčiomis, kiekvieną atskirai, nes nuogas jas gali gerai atskirti iš daugelio smulkmenų...

– Katerina! Jauna tavo luomo moteris negalvoja apie tokius dalykus!

– Brangioji Džiulija, dažniausiai apie tokius dalykus tegalvoju! Kaip gera būtų turėti gerbėją, kaip gera būtų vėlų vakarą eiti į teatrą, valgyti ložėje ir praplepėti su juo kiaurą naktį, tik praplepėti!

– Kai ištekėsi, galėsi daryti ką tik norėsi! Bet dabar tavo vieta čia, prie tėvo!

– Ak, Džiulija, juk tavęs jis klauso. Argi negali jam pasufleruoti, patyliukais, neįkyrėdama? Ko gero, jis manęs visai neišleis už vyro!

Džiulija pasuko galvą ir liovėsi siuvinėjusi.

– Jis kviečia, – tepasakė, – eik pas jį! Bet, gink Dieve, neprasitark, apie ką kalbėjom! Palik tai man, aš jau žinau, kaip išvengti jo pykčio.

Katerina nusimetė baltą šydą, kuriuo nuo saulės šviesos buvo prisidengusi galvą. Ūmai ir ji išgirdo gergždžiantį tėvo šauksmą, besiveržiantį pro plačiai atvertą langą. Padėjo šydą Džiulijai ant kelių ir mažais laipteliais lėtai nulipo žemyn. Tėvas sėdėjo savo didžiulėje, plačioje kėdėje, nusviręs šonan, atrodė, tuoj iš jos iškris. Mostelėdamas ranka pakvietė prieiti, vargais negalais atsisėdo, padavė jai knygą, kad garsiai paskaitytų. Katerina pažvelgė knygon. Petrarkos eilės, senos, įgrisusios, nuobodulį keliančios eilės, bet jis norėdavo jų klausytis, nors seniai viską mokėjo mintinai, o klausydamasis linkčiodavo be paliovos, tarsi norėdamas pritarti. Tačiau po kurio laiko belinguodamas užsnūsdavo, ji skaitydavo toliau dar kokias penkias šešias minutes, kol gerai pažįstami žodžiai jį galutinai užmigdydavo.

– Tėve, ar vėl Petrarka? Ak, paskaitykime ką nors kita, ką nors nauja, šiuolaikinių autorių! Gal paskaitykime vaidmenimis teatro pjesę, gal paskaitykime naujų, juokingų pjesių, kokios dabar vaidinamos teatre!

Džiovanis Nardis neatsakė, tik lėtai pakėlė dešinę ranką ir parodė į knygą. Akimirką Katerina dar delsė, bet kai jis antrą kartą, dabar

jau grėsmingiau parodė smiliumi, ji paėmė kėdę, atsisėdo šalia ir atvertė nučiupinėtus lapus. Ką tas senas vienišius Petrarka išmanė apie meilę? Apdainavo ją pernelyg protingai, kaip žmogus, kuris meilę pažinojo tik iš knygų:

Vienišas ir susimąstęs klajoju po vietas nykiausias,
pasirengęs sprukti, jei tik mano akys
išvystų žmonių pėdas smėlyje įspaustas...

Katerina skaitė lėtai ir iškilmingai. Tačiau tuo metu, kai ji tarė šiuos sunkius, vangius žodžius, jos mintys nepastebimai skriejo, kurdamos paveikslą jauno iš vandens išgelbėto vyriškio, vyriškio juodais žvilgančiais plaukais, kuris nubusdavo tik atsigerti ir kuris, galimas daiktas, sapnuodavo tokias karalystes ir kraštus, apie kuriuos niekas kitas nežinojo...

– 5 –

Andrea nejudėdamas gulėjo menkai apšviestame kambarėlyje. Jam buvo paruošta minkšta žema lova su puikiomis baltomis paklodėmis, kurios vėsino odą. Labiausiai skaudėjo akis. Vos tik jis kiek prasimerkdavo, neryški žvakės šviesa skeldavo galvą it koks žėruojantis saulės šviesos pluoštas.

Gulėjo užsimerkęs ir klausėsi. Už raudonos vietoj durų kabančios užuolaidos kunkuliavo duslus murmesys. Prasidėjęs prieš keletą valandų, iš pradžių tik prislopintas, atsargus šnabždesys ilgainiui stiprėjo, virsdamas galingu kuždesiu bei vis garsesniu kalbėjimu. Atrodė, kad kitapus šios užuolaidos praeidavo žmonių minios; jis manė, jog retsykiais jį stebi pora akių, sužimbančių mažame plyšyje, kurio nepridengė užuolaida. O dar tas pykinantis dvokas – slogus, vis aitrėjantis prakaito arba svilėsių, lipnaus purvo arba šiukšlių kvapas, viską taip suėmęs savin, kad jau nebeatskirsi!

Jis sučiaupė lūpas ir pabandė valandėlę nekvėpuoti. Vandens ošimas vėl sustiprėjo, nesibaigianti silpna bangų mūša – aukštyn ir žemyn – kėlė šleikštulį ir jo nepaleido. Vos tik nubusdavo, turėdavo klausytis šito ošimo, kuris kartais net pasmarkėdavo, tarsi norėdamas užgožti murmėjimą arba jam pasipriešinti. O kad galėtų bent kartą pasikelti, bet jeigu bent šiek tiek pajudindavo galvą, iškart prie lovos žengdavo smulkus, gležnas vienuolis, sėdėdavęs netoliese ir iš juodai aplenktos knygos be perstojo šnabždėdavęs maldas, ir prie lūpų prispausdavo vandens stiklinę. Tada jis gerdavo nieko negalvodamas. Drungnas vanduo tekėdavo gerklėn kaip į kokį tamsų kanalą, nereikėdavo net ryti. Galiausiai sunki galva, ypač smarkaus skausmo kamuojamas pakaušis, krisdavo ant pagalvės, pernelyg ryškiai sumirgėdavo akyse, ir jis matydavo paslankius nendrynus bei mažutėlius žolių plotelius, atsiskiriančius nuo žemės ir lėtai traukiančius paskui vandenyje atsispindinčius dėbesis.

Sniego ir sidabro baltumo paukščių pulkai skrisdavo virš jo galvos arba krisdavo vandenin lyg akmenys, nusviesti iš dangaus žydrynės į lygaus vandens paviršiaus mėlį. Paskui jis išvysdavo nejudančius žuvų būrius, guotus mažųjų sardinių, grūste susigrūdusių nelyginant tinkle, bei būrius brasų ir ešerių, kurie beveik nejudindami pelekų, tarsi besvoriai laikėsi šviesiose seklumose, kartais žaibiškai keisdami poilsio vietą...

Tačiau didelės žuvų akys, lakstančios aplink jį šiose gelmėse, kartais virsdavo klaidžiojančiomis, neramiomis akimis pagyvenusio vyriškio, kuris, vos jam nubudus, imdavo klausinėti. Žemas ore sklandantis vyro balsas dažnai primindavo giedojimą, bet būdavo išgaunamas vienintelis pratisas tonas. Klausimai pasipildavo vienas po kito, jis jų beveik nesuprasdavo – jie aidėdavo kambaryje, o senyvas vyriškis pats skubiai berdavo atsakymus: „jis mūsų nesupranta“, „jis neatsako“, „jis trūkčioja antakius“, „jis miega“. Jeigu Andrea juos girdėdavo, tai šie sakiniai nutoldavo šviesion, atviron lagūnos erdvėn, kur paskui pamažu išnykdavo.

Nieko kito jis netroško, tik pagaliau palikti siūbuojančią, nepaliaujamai svyruojančią valtį ir išslysti už borto. Kai kurias

žuvis jis galėdavo sučiupti plikomis rankomis – toks buvo greitas: iš pradžių akys prasiskverbdavo pro klampias sietuvas taip lengvai, kad šitame rudame chaose jis atpažindavo net gerai pasislėpusias murenas, vegetuojančias šiuose dumblynuose, arba lanksčius, vingrius ungurius, spingsinčius nendrėse, lyg jie būtų pavirtę augalais...

Kartais jis nubusdavo pajutęs, kad jį čiupinėja. Du drėgni, šiek tiek drebantys pirštai vieną nuo kito atplėšdavo akių vokus, švelniai pabarbendavo į krūtinę, pastuksendavo į pilvą ir perbraukdavo plaukus. Paskui jį įtrindavo šaltu kaip ledas skysčiu, burna išdžiūdavo, ertmė susitraukdavo it koks grybas, liežuvis ištindavo ir išsausėdavo, imdavo trūkčioti lūpos, tada vėl atsistodavo mažas, gležnas žmogelis ir į degančią ryklę įpildavo vandens.

O šitas murmėjimas nesiliovė! Dabar jis jau panašėjo į garsų maldavimą – skambėjo litanijos, maldos, kai kuriose Andrea girdėjo savo paties vardą, tačiau jis tetroško viena – išnykti vandens tyloje, o šitai jis gerai mokėjo...

Tačiau jis neturėjo irklų. Saulė svilino, jau nebebūdavo nakties; net jeigu šiek tiek atvėsdavo, neišnykdavo šviesesnės spalvos: lipnūs ochros atspalviai, aukso kaskados bei vėl ir vėl į visas puses išsiliejanti sodri oranžinė.

Pamėgino prisiminti, kada prasidėjo ši ilga, nesibaigianti kelionė, tačiau, kad ir kiek besistengė – veltui. Jautėsi kaip sugauta žuvis, kuri spurdėjo ant meškerės vis labiau išsiplėšdama žiaunas. Juk turėtų kada nors vėl prisiminti, kas atsitiko, galbūt tuomet, kai saulė paniro vandenin ir valtis galų gale buvo pririšta krante, galbūt tuomet, kai jūros tyloje pagaliau nuščiuvo bambėjimas...

– 6 –

Po kelių dienų priešpiečiais grafas pasirodė sode, norėdamas žodžiu kitu persimesti su sodininku. Jis buvo liepęs šį tą padaryti, ir sodininkas parodė, kaip tuos darbus atlikęs, o paskui nusilenkė ir pasišalino, di Barbaro palikdamas vieną. Grafas truputį pasivaikščiojo, čia buvo maloniai vėsu – visai neprošal būtų dažniau užsukti į sodą. Jo tėvas čionai kviesdavosi draugus kartu pasėdėti tarp šių gyvatvorių ir siaurų alėjų, kartą netgi šventė didžiulę sodo šventę, tačiau jam, Paolo di Barbaro, nesinorėjo šitaip išlaidauti.

Žvilgtelėjo aukštyn į medinę altaną, dabar jau puošiamą kas rytą. Šįkart tenai pamatė jauną, šviesiai apsitaisiusią moterį. Baltas šydas įrėmino jos galvą, tačiau nedengė tamsaus gymio veido, ilgų blakstienų ir beveik purpurinių lūpų. Jis spoksojo aukštyn, tarsi nuo šio reginio būtų praradęs žadą arba turėtų jai ką nors šūktelėti, žiūrėjo taip, tarsi šis paveikslas prašyte prašėsi išreikšti susižavėjimą, bet moteris nekrustelėdama žvelgė tolin, į jį visai nekreipdama dėmesio. Grafas žengė keletą žingsnių atbulas, lėtai ir apgraibomis, kad tik nesukluptų. Ne, nenorėjo, kad jį pastebėtų, todėl geriausia išeitis – pasitraukti į nuošalią sodo gilumą. Taigi nusigavo iki nedidelės oranžerijos, atidarė duris ir įgūžino vidun.

Iš čia ją matė visiškai aiškiai. Tikriausiai tai senojo Džiovanio dukra. Kiek dukterų jis turi – tris ar keturias? Tačiau neįprasta, kad ji būtų tėvų namuose, tai kažką reiškia, gal Džiovaniui kas nutiko? Štai atėjo Džiulija, jis ją pažinojo nuo neatmenamų laikų, ji atnešė sidabrinę lėkštelę sausainių ir taip šiltai bendravo su jaunąja moterimi, kad net nekilo abejonių, jog ji turėjo būti šių namų duktė.

Apie ką gi jos kalbėjo? Grafas pajuto, kaip jį išpylė karštis. Užvaldė kažkoks nerimas, tarsi būtų sučiuptas nusikaltimo vietoje. Pamėgino ilgėliau žiūrėti tik į oranžerijos grindis. Tai čia, tai ten buvo iššokę mažučiai spalvoti akmenukai, reikėtų atnaujinti grindis, ir šitai aptarsiąs su sodininku. Lėtai vėl pakėlė akis aukštyn: taip, dabar abi moterys viena šalia kitos sėdėjo altanoje, Džiulija siuvinėjo

staltiesę. O, kaip jis norėtų šį paveikslą turėti savo kolekcijoje arba dar geriau – paveikslą šitos jaunos moters galvutės, primenančios graikų darbus. Mielai apžiūrėtų jį iš arčiau viršuje, savo kambariuose, taip, mielai pasiliktų su šiuo paveikslu vienas, kad nereikėtų saugotis ir net negalėtų sujudėti, kaip kad dabar.

Ūmai pasijuto, tarsi būtų pats save įkalinęs. Dar kartą pažvelgė aukštyn, paskui įtraukęs galvą, lyg bėgdamas nuo smarkaus lietaus, šmurkštelėjo į *palazzo*. Rūmų vestibiulyje tarp ką tik gautos siuntos – pintinių su daržovėmis ir vaisiais – stovėjo tarnas Karlo.

– Kas ta jauna mergina altanoje, šalimais? – paklausė grafas.

– Tai Katerina, Nardžių vyriausioji duktė, – tarė tarnas.

– Kodėl ji čia?

– Senasis Nardis serga, jo kūną ištiko paralyžius.

– Ar jis mirs?

– Et, kiek mes jį pažįstam, jis nemirs. Pergyvens mus visus, nors ir turi aibes ligų.

Grafas nusišypsojo: buvo būtent taip, kaip jis spėjo. Katerina rūpinasi sunkiai sergančiu tėvu, o tai truks dar kurį laiką.

– Ar liepti virėjai ruošti pietus? – pasiteiravo Karlo.

– Ne, – atsakė di Barbaro, – pasakyk jai, kad per pietus nebūsiu namie.

Jis įsakė atnešti raudonąjį šilkinį apsiaustą ir išėjo. Mėnesių mėnesiais tokiu metu niekur neidavo, keista, kad šįkart taip greitai apsisprendė. O kas jį išginė? Ką veiks mieste? Nieko, jis netgi nekęsdavo svilinančios vidurdienio kaitros. Ir vis dėlto patraukė pasivaikščioti. Pasivaikščioti, kur?

Ėjo pro Šv. Stepono bažnyčią. Ten, viduje, turėtų būti vėsu. Įžengė ir iškart suabejojo, ar teisingai nusprendė. Greta klausyklos besišnekučiuodamos stovėjo kelios moterys, kurios, vos tik jį išvydusios, ūmai nutilo.

Nemalonu, kai tave apžiūrinėja. O juk pats šįryt lygiai taip stebėjo jaunąją Kateriną – akiplėšiškai, net kelias minutes. Jis žengė dar pora žingsnių. Moterys toliau spoksojo jam įkandin, tarsi norėdamos sužinoti, ką jis ketina daryti. Ir ką gi jis ketina? Dabar juk

ne mišių valanda, o išpažinties neidavo jau daug metų. Juokinga, užklydo bažnyčion net nežinodamas, ko jam čia? Geriausia būtų kuo greičiau sprukti laukan. Bet kaip? Negi paprasčiausiai apsisuks, tarsi būtų pataikęs ne tuo adresu.

Persižegnojo, patraukė kiton pusėn, prie altoriaus, kur degė keletas žvakių. Uždegti žvakę – štai kur išeitis. Iš stalčiaus išsitraukė vieną ir uždegė. Paskui išskubėjo iš bažnyčios.

Dabar negalėjo grįžti į *palazzo,* galų gale juk nudavė, kad turi neatidėliotinų reikalų. Antra vertus, nenorėjo ilgiau bėgioti tai šen, tai ten, be tikslo ir suglumęs, tarsi pats save vedžiodamas už nosies. Kitoje pusėje yra kavinė, ten valandėlę ir pailsėsiąs.

Atsisėdo prie stalelio, užsisakė kavos ir anyžinės degtinės. Užsikėlė koją ant kojos ir ėmė supti dešiniąją. Vis greičiau supo ir net pats susinervino! Koks velnias jį apsėdo? Še tau kad nori, atėjo pažįstami – Alberto, Marko ir Federiko – kaip tik šitų jam ir trūko. Trijulė, mėgdavusi per pietus šlaistytis po kavines, tokiu metu niekad nesutikdavo jo, Paolo di Barbaro, kurį kokioje kavinėje galėdavai pamatyti nebent pavakare.

Štai jį jau pastebėjo:

– Paolo, ir tu čia? – Alberto šūktelėjo taip garsiai, kad žmonės nuo gretimų stalų atsisuko į rėksnį. – Tai bent staigmena!

– Iš tikrųjų! – dabar ir Federiko sukėlė dar didesnį triukšmą. – Tau pasisekė mus nustebinti!

Atrodė, visai natūralu, kad jie prisėdo prie jo staliuko, paplojo per pečius ir užsisakė kavos.

– Nagi, pasakok, kas atvedė tave čionai? – lindo Marko.

Grafas žiūrėjo į juos. Koja vis dar tirtėjo, ir jis neįstengė tos prakeiktosios nuramdyti.

– Nieko ypatinga! – atsakė. – Ėjau į... na, kaip čia pasakius, buvau pakeliui ir nematau čia nieko bloga... šiaip ar taip, šitai buvo kaip tik ant kelio...

Jie įsistebeilijo į jį, o paskui Alberto taip skardžiai nusikvatojo, kad di Barbaro apėmė toks nemalonus jausmas, tarsi jį kažkas staiga būtų pažadinęs iš gilaus miego.

– Ar girdėjot? – sušuko Alberto. – Buvau pakeliui į... ir nežinojau, noo... ir pagalvojau tprrr... ir nematau čia nieko bloga... ar bent kartą esat ką nors panašaus girdėję iš mūsų išmintingojo Paolo lūpų?

– Dar ne, – dabar nusijuokė ir Marko, – ne, niekados! Paolo, kas tau, gal naktį buvai komedijoje?

– Ir sakyk, – Federiko čiupo jį už kelio, – ko supi tą koją! Gal tai tavo koja be tikslo buvo pakeliui, tprrr ir noo, šiaip ar taip, paskui čia kaip tik ant kelio?

Jie plojo sau per šlaunis, dairydamiesi aplinkui, tarsi rodydami aplinkiniams pavykusią sceną. Grafas išgėrė kavą, mielai būtų tuč-tuojau pašokęs, tačiau tuomet dar labiau atkreiptų į save dėmesį. Vėl pasijuto esąs stebimas ir jau antrąkart per tokį trumpą laiką! Gal čia bausmė už tai, kad iš savo slėptuvės žiūrėjo į jaunąją Kateriną?

– Aš iš tikrųjų planavau rytoj vakare eiti į komediją, – ramiai pasakė, kad draugai pakeistų temą. – Ką rodo? Jūs tikriausiai žinot, kokią pjesę man vertėtų pažiūrėti?

Taip, šitas jaukas jam padės, iškart suprato. Per kelias minutes jie išklojo kokių penkių vaidinimų turinius, pasakojo vienas kitą pertraukdami, įžūliai, kaip moka tik šia diena gyvenantys vyrai.

Jis bandė sekti jų debatus, bet susierzinęs pajuto, kad koja vėl ėmė suptis. Atrodė, tarsi ji muštų taktą, pritardama neišsiduodančiam bet galvoje tūnančiam ritmui. Tai buvo tarsi kokia slapta muzika, rylos muzika, tyli dainelė, pagal kurią šokama visai nerangiai, ir tarsi kažkas ją būtų niūniavęs jo galvoje. Nedaug trūko, kad jis stryktelėtų iš vietos ir šioje erdvioje aikštelėje pademonstruotų keletą šokio žingsnių, tarsi šoktų pats vienas ir tik sau! Draugai palaikytų jį bepročiu, taip, ir jis pats, grafas Paolo di Barbaro, paskelbtų bepročiu šį juokingą personažą, ką tik iššliaužusį iš jo vidaus!

Ūmai draugai nutilo. Jis tiriamai žvelgė tai į vieną, tai į kitą. Ar jie ko nors klausė? Nieko nesuprato, ką jie jam sakė. Kaip tai galėjo atsitikti? Sėdi su savo draugais prie vieno stalo ir negali suprasti nė žodžio?

– Ei, Paolo, – tarė Alberto, – nagi, sakyk!

– Ką man sakyti? – paklausė grafas.

– Į kokį spektaklį? Į kokį spektaklį eisi?

– Į... į tą su anuo jaunuoliu... koks ten jo vardas?

– Turi omenyje... į tą apie jaunąjį Odisėją? – sufleravo Alberto.

– Taip, – tarė grafas, – į šitą spektaklį apie Odisėją.

– Bet juk tai tragedija, ne komedija, – ramiai pasakė Marko ir pažvelgė į di Barbaro.

– Beje, šito spektaklio mes net neminėjome, – tarė Federiko ir tylėdamas įsispitrijo.

– Bičiuliai, eime, – paragino Alberto, – juk matot, jis tikrai įkaušęs! Daugiau nekankinkim, palikim jį ramybėj! Paolo, mes dingstam, bet tu apmokėsi mūsų sąskaitą! Kas pro ausis praleidžia mūsų patarimus, tas apmoka sąskaitą! O gal mes tau trukdom, gal tu ko nors lauki?

– Taip, – išsprūdo di Barbaro, – dar laukiu.

– Ir ko gi tu lauki?

Grafas nežymiai trūktelėjo pečiais. Pagaliau jie pakilo, dar kartą užjausdami atsisveikino ir išsinešdino. Nutoldama trijulė atsigręžė, pamojavo, tarsi iš tikrųjų būtų linkėję jam greitai pasveikti.

Valandėlę jis vienas sėdėjo prie stalo. Užsisakė dar puodelį kavos, o vėliau – trečią. Vaizdas vėl išniro prieš akis: tamsaus gymio veidas su baltu šydu; pasijuto taip, tarsi jį staiga būtų užvaldęs troškimas – įsitaisyti greta arba priešais šitą paveikslą ir žiūrėti labai smalsiai, susitelkus...

– 7 –

Senoji Džiulija sėdėjo šalia Džiovanio Nardžio ir maitino jį sausainiais. Kadangi jis seniai nepakentė sunkaus maisto, aistringai pamėgo saldžius patiekalus ir kitus desertus, ypatingą potraukį jautė visokiems skysčiams ir tyrėms. Užmerkdavo mažutes akis pajuodu-

siais paakiais ir Džiulijai iškišdavo drebantį, tarsi padas kietą liežuvį. Ji pasilenkdavo priekin ir ant liežuvio dėdavo atlaužtą mažutėlį gabalėlį, o tada liežuvio galiukas lėtai įsitraukdavo skanumyną.

– Aš klausau, – pasakė Džiulija.

– Palauk dar, palauk! – tarė Nardis, trupinį vilgydamas seilėmis. – Šiek tiek anyžiaus ir šiek tiek karčiųjų migdolų...

– Labai gerai, senjore! – pagyrė Džiulija. – O dabar šitai!

Jis vėl kaip vaikas paklusniai užsimerkė, leisdamas jį stebinti. Ji žinojo, kad gali ilgai šitaip su juo žaisti, kartais jis netgi maldaudavo, kad tik ji nesiliautų.

– Ak, koks skanumėlis, – tarė jis, – yra šiek tiek cinamono, šokolado ir, galimas daiktas, keli lašai... ak, kaip nuostabu... vyšnių likerio! Eik, greičiau eik virtuvėn ir atnešk man stiklinaitę su kiaušinio tryniu, su dviem, ne, geriau su trim tryniais! Norėčiau pamirkyti šį gardumyną kiaušinių tryniuose!

Ji atsikėlė ir pakluso. Kol jos nebuvo, jis sėdėjo nejudėdamas, paskui vėl užsimerkė. Bet koks prisilietimas, bet koks šūksnis, taip, kiekvienas garsus žodis, dabar būtų jį labai suerzinęs. Gomurys juk turi pasiruošti šitiems gardumynams, ir niekam nevalia jo blaškyti. Jau juto šitą malonų gundantį skonį, saldūs minkšto kepinio fermentai, regis, tirpo burnoje ir švelniai kuteno gomurį. Vos išgirdęs grįžtant Džiuliją, lėtai apsilaižė lūpas.

– Greitai, greitai! Pamirkyk!

Kepinio gabalėliais ji braukė per tąsų kiaušinio trynį, o paskui kišo juos senio burnon. Dabar pamėgins pamažu, nepastebimai išvilioti jo paslaptis. Juk negalėjo tiesiai šviesiai imti ir pasiteirauti, šitas mintis turėjo išgauti pasitelkdama atkaklumą, nepakenkdama jo pasitenkinimo jausmui.

Jis kažką tyliai niurnėjo sau po nosimi. Dabar ji į šitą liežuvį kaišiojančią kiaurymę įdės liepsnojančią pliauską, kai ką tokio, ką jis galėtų kramsnoti. Jis krūptelėjo, paskui atsimerkė ir pažvelgė į ją.

– Ak, negali būti, – tepasakė, – cukraus sirupe mirkytas moliūgas su neprilygstamo skonio cukatomis ir dar galėtų būti šiek tiek anyžiaus sėklų...

– Atspėjote, senjore, – pasakė Džiulija ir šį gabalėlį taip pat pamirkė tryniuose. – Jūs teisus, tai retenybė.

– Niekas Venecijoje neišmano apie šiuos dalykus tiek, kiek tu, – atsakė grafas.

– Aš puikiai saugau savo paslaptis, – pradėjo Džiulija. – Kartais man taip maudžia širdį, kad jos tik jums teatneša naudos. Senjore, supraskite mane teisingai, labiau už viską man patinka tik jums ruošti šituos gardumynus, bet džiaugčiausi dar labiau, jeigu tokių smaližių būtų dar daugiau.

– O kas jie tokie būtų? – paklausė Nardis.

– Jūs pasikvietėte Kateriną, ir tai tik pradžia, – tarė Džiulija, – na, o kas toliau? Argi norėtumėte, kad tokia graži, jauna moteris liktų viena?

– Turėtum bent kartelį pamėginti su svarainiais, – atsakė grafas. – Anksčiau tų vaisių nelaikydavo per nieką. Iš jų virdavo putėsius, parūgštindavo šampanu, dar pridėdavo kišmišo ir visa tai pagardindavo, tu nepatikėsi...

– Šalavijais! – nukirto Džiulija.

Džiovanis Nardis vėl atsimerkė ir pažvelgė į ją. Galva davė ženklą nesustoti.

– Teisingai, šalavijais! – tarė kiek tylesniu balsu. Pasimuistė kėdėje ir staiga bejėgiškai nuleido rankas. – Ką turi galvoje?

– Senjore, aš sakiau, jog džiaugčiausi, jeigu jūs dar susilauktumėte anūkėlio.

Nardis sėdėjo netikėtai ramus, jo lūpos taip atsargiai krutėjo, tarsi mėgindamos pirmai pradžiai ištarti kelis skiemenis.

– Džiulija, tu žinai, – tepasakė tyliai, taip tyliai, kad ji prie jo net palenkė galvą, – juk žinai, kad už viską labiausiai vyliausi ir troškau turėti sūnų. Paveldėtoją, tokį, kuris būtų garsinęs mūsų giminę! Bet Viešpats nesuteikė man šitos laimės.

– Senjore, Jis davė jums tris dukteris, – pasakė Džiulija, – ir šito nepamirškite.

– Trys dukterys, keturios, penkios... Dukterys – tuščia vieta. Jeigu kalbame apie palikimą, dukterys nieko nereiškia, juk žinai.

– Palikimas! Ko įsikalėte tą palikimą?

– Palikimas – viskas, ir tu, Džiulija, tai žinai. Ištekės mano dukterys viena, kita, jeigu Viešpats panorės. Ir dings mums iš akių, o, man mirus, palikimas atiteks Respublikai.

– Senjore, taip neatsitiks.

– Ne, – patvirtino Nardis ir nelauktai ėmė grabinėti po pilną sidabrinį dubenį, kurį Džiulija laikė ant kelių, – taip neatsitiks.

Jis sutrynė keletą migdolinių pyragaičių, pirštų galiukais perbraukė per mažučius bezė, spausdamas juos tarp nykščio ir smiliaus.

– Ar man išeiti? – pasiteiravo Džiulija, – ar jau pasisotinote?

– Ne, pabūk, – tarė Nardis, – noriu su tavimi pasikalbėti. Kam gi kitam galėčiau apie tai papasakoti? Bet reikalauju, kad niekam neprasitartum, net ir Katerinai.

– Imkite, – pritariamai linktelėjo Džiulija, – palikite šiuos bezė, imkite štai šituos, tai kukurūzų sausainėliai su pinijų riešutais ir džiovintomis figomis, ilgai mirkytomis grapoje.

Ji išėmė bezė jam iš delno, rankšluosčiu nuvalė pirštus ir ištiesė sausainį prie burnos. Jis vėl užsimerkė ir ragavo. Viršuje, altanoje, sėdėjo Katerina. Ji net nenujautė, apie ką jiedu kalbasi. Priešpiet ji spėjo pasimatuoti tris sukneles, kurių ilgai nebuvo vilkėjusi.

– Norėčiau, kad viskas atitektų Katerinai, – tarė Nardis. – Norėčiau, kad ji gyventų šiame *palazzo*, kuris jau pora šimtų metų priklauso mūsų šeimai. Ištekinsiu ją už tokio vyro, kuris būtų mūsų kilmingo luomo ir doro žmogaus sūnus, vyresnėlis arba jaunėlis, supranti?

– Ne, senjore, – atsakė Džiulija ir senio burnon įkišo dar vieną kukurūzų sausainio gabalėlį.

– Vyras, už kurio ji ištekės, negali būti tos šeimos vyriausiasis sūnus. Pirmagimis yra paveldėtojas, tik pirmagimis. Kiti juk neveda, neteka, kad tik nereikėtų dalyti palikimo. Taigi aš surasiu vyresnėlį arba jaunėlį, kuris per vestuves kraičio gaus didžiąją Katerinos paveldėjimo dalį. Jis įsipareigos su ja gyventi šiame *palazzo*. Mes rasime tokį, kuriam bus priimtinos šios sąlygos.

– Senjore, bus sunku, – tarė Džiulija.

– Katerina gaus didžiulį palikimą, – toliau kalbėjo Nardis, tarsi norėdamas save įtikinti, kad jo samprotavimai – ne tuščios iliuzijos, – aš pasirūpinsiu, kad šitie turtai išlaikytų savo prašmatnumą, taip, ir dar labiau suklestėtų, nei kad dabar.

– Bet, senjore, – papriešTaravo Džiulija. – Dar labiau? Negi jūsų šeimos šlovė galėtų dar labiau spindėti, nei dabar, kuri jūsų pasiekta?

Nardis nusišypsojo, tarsi dar nebūtų pasakęs savo sąmojo.

– Ji ištekės už vyro, kilusio iš senos, iš seniausios, garbingiausios mūsų miesto giminės. Nardžiai praturtins ir išaukštins šitą santuoką, mano anūkai bus iš tų, kurių yra nedaug, kurių gyslomis tekės romėnų kraujas.

– Apie ką jūs mąstote! – nepatenkinta suniurnėjo Džiulija. – Apie paveldėjimą, apie *palazzo*, apie romėnų kraują! Kokios nesąmonės? Noriu jums pasakyti, jog svarbiausia, kad Katerinos vyras nebūtų pernelyg senas, kad būtų sveikas, stiprus ir sąmojingas, kad ji kurį laiką jį pakęstų, ir kad būtų turtingas! Romėnų kraujo gali neturėti!

– Kalbi apie žmogų, kokio nėra, – pasakė Nardis.

– O jūs įsivaizduojate žmogų, kryžmindamas genealogines knygas! – atsikirto Džiulija.

Kurį laiką abu sėdėjo vienas priešais kitą tylėdami. Pokalbis abu išvargino, regis, kiekvienas mąstė apie vienas kitam pasakytus žodžius. Paskui jiedu vėl pradėjo iš pradžių. Džiulija neskubėdama mirkė migdolinius pyragaičius kiaušinio trynyje, maitino Džiovanį Nardį ir dar sykį klausėsi, kokios mintys apie vyriausiosios dukters vedybas buvo šovusios jam į galvą.

„Mudu kalbamės, – pamanė Nardis, – tarsi kokie sutuoktiniai. Mes šnabždamės, ginčijamės ir nuolat malam tą patį per tą patį, kaip kokia sena pora. Šito aš jai nesakysiu, ne, nesakysiu, nedera sakyti. Gyvenimui baigiantis kalbuosi su mūsų senąją aukle, tarsi Katerina būtų mūsų bendra duktė."

Jis pasikėlė krėsle, tokios mintys akimirką jį išgąsdino. Džiulija sėdėjo susmukusi, palinkusi virš sidabrinio dubens, tačiau

brangų daiktą laikė tvirtai ir lygiai, šitaip jį galėjo laikyti valandų valandas.

– Eik, – tarė Nardis, – atnešk *Vino Santo*, eik, atnešk grafiną ir paimk dvi taures!

Džiulija pakilo ir dubenį pastatė į šalį.

– Dvi? – paklausė ir suraukė kaktą.

– Nejau blogai girdi? – pasakė Nardis ir nuvijo ją porąkart nervingai pajudindamas pirštus. Greitai jis ištekins savo dukterį. Ji užimsianti vietą sūnaus, kurio jam taip ir nepagimdė abi jau mirusios žmonos. Jis, Džiovanis Nardis, tai išsiderėsiąs vardan savo giminės šlovės.

– 8 –

Grafą užvaldė liguistas potraukis apsilankyti sodo oranžerijoje ir slapčiomis stebėti altaną. Jis tyrinėjo Katerinos veidą, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos, norėdamas suprasti, kodėl tas veidas jį taip ypatingai veikia. Anksti ryte veidas būdavo dar kažkoks švelnus, kaip iš vaško; rožinė lūpų spalva truputėlį ryškesnė už akių vokų rausvumą, tuo tarpu skruostai, kas valandą vis daugiau spalvos perimdami iš šių blyškių tonų, prieš pietus jau spingsodavo apyraudoniai...

Kada reikėtų ją tapyti? Ir kaip? Iš priekio? Iš priekio ji atrodė griežta ir ryžtinga. Iš profilio? Iš profilio atrodė truputį pakantesnė ir ramesnė. O kaip ji turėtų apsirengti? Labiau už viską jis norėtų, kad ji būtų su baltu, tai čia, tai ten permatomu šydu, kuris galvai suteiktų lengvumo ir primintų besiskleidžiantį grožį. Jis negalėdavo žiūrėdamas atsigėrėti, kaip ausis prisiglausdavo prie šydo raukšlės, kaip akinantis baltumas kontrastuodavo su plaukų juodumu. Šiame portrete ji nieku gyvu neturėtų žiūrėti į stebėtoją; kai ji nusigręždavo ir atrodydavo visiškai paskendusi savo mintyse, jos grožis būdavo

kažkoks atsitiktinis, šelmiškas. Nereikėtų ir papuošalų, taip pat ir jokių daiktų, pakaktų tik šydo, kad lyg per kokį nepastebimą veidrodį išryškėtų jos natūralumas.

Kartais grafas manydavo šitą vaizdą taip gerai įsiminęs, jog net pats galėtų jį nutapyti. Tačiau labiausiai jį žeisdavo žinojimas, kad tam jis neturi nė kruopelytės talento, ne, nebuvo prasmės net mėginti, nes pirštai buvo visiškai nepaklusnūs. Dėl šitos bėdos prieš daugelį metų pradėjo kolekcionuoti paveikslus. Nesivaikydavo madų, pasikliaudavo tik savo skoniu, atmesdamas visa, kuo galėdavai puikuotis ar kas buvo prasimanyta akademijose – varginančius Aleksandro Didžiojo epochos istorinius įvykius, religines biblijos scenas, šeimų apoteozes, legendas apie Venecijos valstybės kūrimą.

O vietoje jų rinkdavosi tai, kas artima, ką galėdavo matyti savo akimis. Arčiausiai širdies jam būdavo miesto panoramos, išvyka Didžiuoju kanalu, vaizdas į *Santa Maria Salute** arba kelios gondolos prie Rialto tilto – tokie paveikslai, kokius prieš daugelį metų nutapė meistras Kanaletas **. Jis įsigilindavo į šio dailininko paveikslus net labiau nei į realius objektus. Antra vertus, valandų valandas netrukdomas galėdavai praleisti prie Rialto tilto, kad apžiūrinėtum jį su visomis smulkmenomis. Bet šios vedutos*** kabojo jo kolekcijoje, ir jis galėdavo jas nuolatos tyrinėti, o paskui jam atrodydavo, tarsi šie atvaizdai būtų, kaip čia pasakius, tam tikru būdu tobulesni, geresni ir civilizuotesni už pačius tikruosius gyvus vaizdus. Laikui slenkant, kai vienas pasilikdavo su tokiu paveikslu, grafą apimdavo netgi savotiškas jaudulys – visi Kanaleto įamžinti žmogaus veiksmai įgaudavo tam tikro iškilmingumo, be to, jie buvo taip kruopščiai atlikti, tarsi tikrai būtum turėjęs galimybę stebėti dirbančius stogdengius arba išties tarsi nebūtum matęs nieko gražesnio už dykūną, beskubantį į nuošalią vietelę nusišlapinti.

Be tokių vaizdų, grafas dar kolekcionavo miesto gyvenimo scenas, keistenybes, kaip antai, paveikslą su baltas molines pypkes

---

* *Santa Maria Salute* – Švč. Mergelės Marijos Išgelbėtojos bažnyčia

** *Kanaletas* (Giovanni Antonio Canale 1679–1768 – Venecijos dailininkas

*** *Veduta* – it. vaizdas, panorama

prie kortų staliuko papsinčiais vyrais arba paveikslą su moterimi, kuriai rauna dantį, arba su glėbį šieno maumojančiu raganosiu, vaizduojamu taip, lyg ši scena būtų vos ne stebuklas. Net ir tokius dažniausiai mažo formato paveikslus jis apžiūrinėdavo nepaprastai ilgai – ne todėl, kad šie jį nuramintų ar sujaudintų, greičiau tam, kad įtikintų, jog visa, kas tikra, nereikia priimti pernelyg rimtai. Šiose scenose tikrovė būdavo savotiškas teatras, ir buvo labai nuostabu ir teisinga, kad jame vaidindavo ir žmonės, ir gyvuliai.

Tačiau svarbiausia jo kolekcijos dalis – portretai. Kai jis prieš daugelį metų išvydo dailininkės Rosalbos* gražiąsias Venecijos moteris, šie paveikslai jį sudomino. Kaip atsitiko, kad vaizduojamos moterys atrodė, tarsi pats Dievas būtų jas sumanęs – tobulos, brandžios? Dailininkė suprato, kaip pranokti jų laikiną, žemišką išvaizdą, kad atrodytų, jog šios būtybės – būdamos aname pasaulyje, jau mirusios, po to, kai su gyvenimu nutraukė visus ryšius – žengia tau priešais?

Retkarčiais Paolo di Barbaro galvodavo, ar nevertėtų ir jam leistis, kad jį nutapytų kokia seniai mirusios Rosalbos mokinė – kaip malonu būtų matyti drobėje įamžintą savo galvą, taip, įamžintą tikrąja šio žodžio prasme. Tačiau jį sulaikydavo baimė. Slapčiomis bijojo – prisipažino, kad kiekvienas portretas nutapytąjį kažkokiu būdu susieja su mirtimi, kiekvienas portretas paliečia tą anapusinę zoną, tarsi ragina žmogų dėl kažkokio žaidimo ar efekto peržengti tą ribą. Jis mąstė, kad dar ne laikas, bet kada nors jis neatsispirsiąs tai pagundai. Pastaruoju metu vis dažniau galvodavo apie tokį portretą, ypač kai slapčia oranžerijoje pabuvęs minutėlę kitą, vogčiomis nusigaudavo viršun prie savo kolekcijos, kad nors kiek laiko praleistų tarp paveikslų. Kartais jam netgi atrodydavo, tarsi tamsiuose trečiojo aukšto kambariuose, kur buvo įkurdinta kolekcija, jis bando išsaugoti netvarų, savo mintyse saugomą Katerinos atvaizdą. Daugelyje kambarių piešiniai ir paveikslai kabojo sugrūsti, griežtai atskirti nuo paveikslų ir biustų, kuriuos grafui testamentu buvo palikę protėviai.

---

* *Rosalba* (Rosalba Carriere, 1675–1757) – Venecijos dailininkė

Visi praeitį vaizduojantys ir akademiškai perkrauto turinio paveikslai buvo *palazzo* apatinio aukšto patalpose, ten, kur jis anksčiau bendraudavo su savo draugais ir kviestiniais svečiais. Toje aplinkoje buvo erdvės seniems, patikrintiems darbams, ir kuo daugiau tokių paveikslų šeima galėdavo parodyti, tuo labiau ji būdavo gerbiama.

Tačiau viršuje, šiuose paprastai užtamsintuose kambarėliuose, kvepiančiuose senu medžiu ir smilkalais, buvo sukaupti tie paveikslai, kuriuos grafas mylėjo. Laikui bėgant, kai kurie jų mirdavo jam matant arba pamažu nykdavo, kol jis jų jau negalėdavo pakęsti. Tada įsakydavo juos nukabinti nuo sienų ir patalpinti saugykloje. Kažkada Antonio domėdavosi šiais rinktiniais egzemplioriais, reguliariai gaudavo fondo sąrašus ir neretai užsakydavo didesnę siuntą, kad Londone ją parduotų už daug pinigų.

Kažin ar kas nors žinojo apie slaptą prekybą, kuria jiedu vertėsi jau daug metų. Pradėjo nuo dailininkės Rosalbos portretų, Antonio juos pardavė Anglijos prekeiviams ir kolekcininkams ir susižėrė didelį pelną, dėl šių paveikslų labiausiai pamišę buvo Anglijos dvarininkai, taip pamišę, kad jie kartais netgi leisdavosi į tolimą kelionę Venecijon, kad asmeniškai pamatytų dailininkę. Jis, Paolo di Barbaro, jos paveikslus pirkdavo vis per kitus tarpininkus, niekas nežinojo, kad jis darbus kaupdavo ir siųsdavo į Londoną, kur už juos gaudavo daug daugiau pinigų nei būtų gavęs čia, Venecijoje.

Kadangi ši prekyba buvo sėkminga, Antonio ir jis greitai persimetė prie Kanaleto miesto panoramų, o vėliau prie nedidelio formato Venecijos buitinių scenų, ir visuomet jiems pavykdavo įdaugybę tokių paveikslų realizuoti už tokias kainas, apie kokias venecijiečiai net nenutuokdavo. Pamažu grafas išmoko šedevrus atskirti nuo silpnesnių darbų, iš pradžių šių žinių įgijo dažnai lankydamasis dailininkų dirbtuvėse, valandų valandas praleisdavo vaikštinėdamas tarp molbertų, skvarbiu žvilgsniu stebėdamas, kaip rūpestingai nugruntuota drobė arba kaip puikiai teptuku užtepti aliejiniai dažai.

Kiekviena dirbtuvė turėjo savas paslaptis: svarbiausios – dažai ir rišamosios medžiagos. Jis daug sužinojo net apie tokius paprastai nepatikliai saugotus receptus bei technikas. Šitaip beslampinėdamas

aplink jis įgijo tam tikros erudicijos, ir, jo manymu, tikslų, objektyvų žvilgsnį, apie kurį niekam neprasitarė, kad ir toliau būtų laikomas maloniu, menams neabejingu kolekcininku, kuris už keletą monetų nusipirkdavo vieną kitą paveikslą...

Šiomis dienomis Paolo di Barbaro tūnojo tamsiuose darbo kambariuose, kur saugojo savo lobius, bet ne tam, kad stebėtų, kaip sensta paveikslai, o kad Katerinos paveikslą, kurio eskizus jau buvo apmetęs mintyse, slapta išlaikytų greta savo paties portreto, taip, kaip kad jį būtų nutapiusi Rosalba. Vėsiose šešėliuotose patalpose jį užvaldė dvi vizijos, ir jis jas įrėmino paauksuotuose rėmuose. Taip įsijautė fantazuodamas, jog tapo, kad jau nieko nepaisė. Sėdėjo galerijoje prasižiojęs – užsimerkė ir sunkiai kvėpavo, tarsi šioms vizijoms reikėtų jėgų. Retkarčiais pajusdavo pirštų galiukus nutirpus nuo pastangų. Atsiribojęs nuo išorinio pasaulio, jis ieškojo slaptų atitikimo ženklų, lyg būtų buvę svarbu, šiuos reginius sujungti.

Jis šitaip sėdėjo, o vidurdienį net neišgirdo savo tarno, ne kartą beldusio į duris. Pasijudino tik tada, kai Karlo išdrįso šiek tiek praverti duris. Saulės šviesa ūmai įsiveržė vidun taip atgrasiai, kad di Barbaro net krūptelėjo.

– Aš užsiėmęs! – garsiai suriko.

– Senjore, – Karlo sušnabždėjo pro praviras duris, – atvyko vienuolis iš Šv. Jurgio vienuolyno, kad nuvežtų jus į salą. Garbusis abatas liepė jums pranešti, kad išgelbėtas jaunuolis pareiškė primygtinai norįs padėkoti jums, jo gelbėtojui.

– Padėkoti? Jis nori man padėkoti?

– Taip, senjore. Jis nenorėtų ilgiau laukti.

Paolo di Barbaro svarstė. Regis, nepažįstamasis pasveiko, ir viskas gerai baigėsi. Tada ko jam išsisukinėti? Be to, bus tik į naudą, jei Venecijoje pasklis šnekos, kad jis tam žmogui išgelbėjęs gyvybę.

– Gerai, – tarė, – aš vykstu. Jeigu jis nori man padėkoti, neversiu ilgai laukti.

Jis atsistojo, dukart persibraukė per veidą, dešine ranka pakedeno plaukus, atsikrenkštė, tarsi būtų reikėję grįžti į šviesesnį gyvenimą.

– 9 –

Šv. Jurgio vienuolyno abatas laukė grafo dengtoje galerijoje, toje pačioje vietoje, kur jie anąkart atsisveikino. Jiedu apsikabino, tačiau nūnai abatas vengė įžanginio žodžio, tarsi su di Barbaro būtų turėję aptarti kažką svarbaus. Jie apėjo erdvų vidinį kiemą, kuriame plekšeno nedidukas fontanėlis. Di Barbaro pėdino kiek lėčiau negu jo bičiulis, kuris kartais net kiek delsdavo, leisdamas grafui pasirengti laukiamam susitikimui.

– Andrea jau geriau, – pradėjo abatas, – o tai svarbiausia. Tačiau mes toli gražu dar nebaigėm šio reikalo. Vis dar nežinome, iš kur jis, taip, mes net nežinome, kas jis.

– Neskubėk, – tarė grafas. – Taigi jo vardas Andrea, jis valgo, geria ir bėginėja tai šen, tai ten kaip sveikas žmogus?

– Keletą valandų per dieną gali vaikščioti lauke. Valgo labai mažai, beveik viską išvemia. Regis, jam tinka tik mūsų kukurūzų košė.

– Reikės ir man jos paragauti. Ar ko nors į ją įmaišote?

– Ji ne tokia sausa, kaip įprasta. Brolis Džiakomo įmirko ją žuvų nuovire.

– Žuvų nuovire? Papasakosiu savo virėjai... Nagi, tęsk!

– Jis geria daug daugiau už bet kurį iš mūsų. Kasdien ištuština tiek grafinų, kad vandenį jam paduodame kibirais. Gydytojas tvirtina, jog tai nekenksminga, bet aš dar nesu matęs žmogaus, kuris su tokiu įkarščiu gertų vandenį, paprastą vandenį.

– Argi negeria ko nors kita? Vyno ar dar ko nors?

– Vyną jis išspjauna, paragavo šlakelį *Vino Santo* ir iškart apsvaigo.

– Matyt, jautrus jo skrandis.

– Ir mes taip manėme. Bet nepatikėsi, kaip aistringai jis kerta žuvį. Brolis Džiakomo nusivedė virtuvėn, kad išsirinktų jam patinkančius valgius. Vos pamatė keptas žuvis, iškart puolė traukti ašakų.

– Na ir? Jis turi puikų skonį. Jūsų mėsos nevalgyčiau ir aš.

– Andrea iš žuvies išima kaulus taip meistriškai ir tobulai, ko nesugeba niekas kitas, – lėtai ir reikšmingai pasakė abatas, tarsi šitie žodžiai turėtų būti užuomina, kaip reikėtų išspręsti mįslę.

– Gerai, nuostabu, – tarė grafas, – na, galbūt net ne kasdien pasitaikantis dalykas. Bet tu kalbi taip, tarsi čia kažkas slypėtų.

– Jis mūsų nesupranta, – pasakė abatas, – atrodo, jis daug ko nesupranta, ko jo klausiame. Atrodo, tarsi būtų atsiradęs iš nebūties, jis beveik nekalba, greičiausiai nėra net mokęsis kokio nors amato, bet iš keptų žuvų išima kaulus taip, kaip čia niekas nesugeba.

– Ką gi tai reiškia?

– Jis traukia ašakas be peilio ir be šakutės, – ištarė abatas ir šiek tiek palūkėjo. – Jis traukia ašakas, žuvį perskrosdamas piršto nagu.

Abatas sustojo ir pažvelgė į di Barbaro. Grafas kiek sumišo, pernelyg greitai ant jo pasipylė šitos keistos naujienos, be to, jį sutrikdė dar ir tai, kad abatas tas naujienas pateikė nelyginant kokį galvosūkį. Grafas visai nenorėjo spėlioti, kokios to nepažįstamojo keistenybės, ir juo labiau jas perprasti. Mielai būtų kuo greičiau užbaigęs šį reikalą. Argi nebuvo sakyta, kad nepažįstamasis norėtų jam padėkoti?

– O, Dieve, – tarė di Barbaro, – ar tik tu čia neperlenki? Galimas daiktas, mūsų šventasis nepratęs naudotis peiliu ir šakute arba gal jis įvaldęs ypatingą gebėjimą mikliai išimti kaulus. Ir išvis! Ko laužome galvas? Juk man vis tiek, kaip jis darinėja keptas žuvis – kai kurie prasčiokai moka tokių triukų, kokių mums net neprisisapnuotų.

Abatas ramindamas uždėjo ranką ant peties, paskui abu patraukė toliau.

– Ėjome su juo per vienuolyną, – pasakojo abatas. – Į daugelį dalykų žiūri taip, tarsi matytų pirmą kartą. O kai jį išvedėme laukan, kad išvystų Venecijos grožį, Šv. Morkaus aikštę, dožų rūmus, jis mums pareiškė nežinąs, koks čia miestas.

– Argi jis nežino?

– Ne, atrodo, jis tikrai nežino.

– Ir tu sakai, kad nežino, iš kur jis ir kas jis toks?

– Jis vis kartoja esąs Andrea. Kai klausiame, kur jo tėvai ir broliai, atsako nežinąs, kur tėvai, o brolių neturįs. Atsakinėja mums ilgokai padelsdamas – stovi kaip sugautas arba kartais atrodo, tarsi stengtųsi surasti atsakymą, bet vis negali prisiminti.

– Negi jis tik tiek tesugeba – gerti vandenį, traukti žuvų ašakas ir apsimesti neišmanėliu!

– Dažnai jis sėdi prie vandens, visur ieško tik vandens. Atvedi jį į šitą kiemą – įsitaiso prie fontano. Išvedi į lauką – atsisėda krantinėje ir žiūri į poplūdį.

– Na, ir į ką gi ten žiūrėti?

– Jis sako laukiąs žuvų.

– Kokia nesąmonė! Ką jis veiks su žuvimis? Ar iš jų ims ašakas? Su nagu? Ar sudės jas ryžių košėn? Atleisk, mano brangusis, bet mįslių tiek daug, kad knieti pasišaipyti. O gal tikėjaisi, kad būtent aš išaiškinsiu tau šiuos paslaptingus dalykus?

Abatas vėl sustojo. Negalėjo patikėti, kad grafas galėtų taip juokauti.

– Andrea kaip vaikas, – tepasakė jis, – nekaltas, naivus ir paprastas kaip vaikas. Taip ir nesuaugęs.

– Nemėgstu naivių vaikų, – atkirto grafas. – Nė vienam vaikui dar nepakenkė truputis proto ir sąmojo. Ak, palikim visa tai! O ką sako pareigūnai?

– Jau keturis kartus jie trise čia buvo. Vis tardydavo. Jie juo netiki ir tvirtina, kad šis kažką slepiąs. Būtent taip manau ir aš!

– Kad jis kažką slepia?

– Taip. Bet, prašau įsidėmėti, netikiu, kad jis meluoja, netikiu. Jis ne storžievis, kokiu tu jį mielai apšauktum, nes taip būtų patogiau. Greičiau jis panašus į žmogų, turintį ypatingų įgimtų gabumų.

Grafas sudejavo. Pajuto per toli nuėjęs. Iš jo buvo tikimasi susidomėjimo ir užuojautos, o jis elgėsi taip, tarsi visa būtų jam nė motais. Ir tai tik dėl to, kad jį pernelyg greitai į čia atgabeno. Tokiam ginčui jis nebuvo pasiruošęs. Gerai, reikėjo pradėti iš toliau, būti kantresniam, galėjo nenuvilti savo draugo.

– Ką, iš manęs tau jokios naudos? – pasiteiravo.

– Jokios, – tarė abatas. – Norėtum kuo greičiau juo atsikratyti, ir baigta!

– Tegul ateina, – pasakė grafas, – pasižiūrėsiu. Norėčiau jo kai ko paklausti, o paskui matysim.

Abatas linktelėjo ir modamas ranka pakvietė vienuolį, kad šis į dengtą galeriją atvestų Andrea.

– O gydytojas? – paklausė di Barbaro. – Ar gydytojas ką nors išsiaiškino?

– Andrea pakaušis smarkiai patinęs, tarsi po smūgio ar atsitrenkimo į kietą daiktą. Bet patinimas jau atslūgo, plika akim nematyti.

– Ir viskas?

– Ne, bet šis patinimas galėtų būti jo užmaršties priežastis, kodėl jis labai daug ko neatsimena.

Grafas ketino dar paklausinėti, bet pamatė Andrea, pro vartus įeinantį į galeriją. Pažinęs abatą, pamažu ėmė artintis prie jo. Vilkėjo juodu apdaru ir su šiais drabužiais atrodė toks griežtas, panašus į aristokratą, kad grafas nevalingai pagalvojo, kad visai tikėtina, jog Andrea galėtų būti aukšto rango dvasininkas.

– Andrea, – kreipėsi abatas, – tai mano draugas grafas Paolo di Barbaro. Tai jis su savo medžiotojais tave rado.

Di Barbaro išsigando, kai Andrea puolė ant kelių ir pamėgino apkabinti jam kojas. Nemaloniai staigus judesys priminė samdinį, kuris, išvydęs savo poną, krenta į dulkes.

– Greičiau stokis! – pasakė grafas. – Padariau tai, ką mano vietoje būtų padaręs kiekvienas krikščionis.

– Dėkoju, jums grafe, – tyliai sušnibždėjo Andrea nudelbęs akis.

– Ar žinai, kad tave radom be drabužių?

– Taip, grafe.

– Kur tavo drabužiai? Ar tave apiplėšė?

– Nežinau, grafe.

– O valtis? Ar ta valtis tavo?

– Taip, grafe, valtis mano.

– Iš kur tu išsiyrei?

– Turbūt iš namų, grafe.

– O kur tavo namai?

– Nežinau, grafe.

– Andrea, ar tau dar ką nors skauda?

– Skausmai malšta diena dienon, grafe.

Di Barbaro nusikamavo. Tas žmogus elgėsi taip kukliai ir pagarbiai, kad neatrodė, jog meluotų. Matyt, bus susižeidęs arba iš tikrųjų jį apiplėšė valkataujantys draugeliai, kokių lagūnoje apstu. Kada nors jis vėl prisimins savo namus, praeitį, visus tuos dalykus, kurie anksčiau jį džiugindavo.

– Ar tau čia gera? – pasiteiravo grafas. Pirmą kartą Andrea pakėlė akis ir pažvelgė į jį. Gal ir nereikėjo šito klausti, nes balsas išdavė pernelyg didelį nerimą, tarsi jis būtų jautęs pareigą ir toliau rūpintis rastuoju žmogumi.

– Dėkoju, grafe, jums už šitą klausimą, – tarė Andrea. – Garbingasis abatas ir vienuoliai labai rūpinasi manimi. Jie daro viską, kad man pagelbėtų.

Di Barbaro tylėjo. Keistai kalbėjo šis žmogus, labai mandagiai ir vis dėlto nuoširdžiai. Be to, atrodė, jis ketina grafui kažką pasakyti, iš tiesų visą laiką neapleido nuojauta, kad šis žmogus nori jam kažką pranešti.

– Ar jūs norite man dar kai ką pasakyti? – paklausė grafas. – Ar galėčiau jums dar kaip nors padėti? Tik pasakykit, pažiūrėsiu, ar galiu ką nors dėl jūsų padaryti?

Dabar Andrea į jį pažvelgė taip, tarsi grafas būtų paklausęs to, ko jam reikėjo. Veido bruožai atgijo, lūpos sutrūkčiojo, staiga sudėjo rankas, lyg rengdamasis maldai.

– Grafe, dėkoju jums, – tarė Andrea. – Norėjau jums pasakyti, kad esu žvejys.

– Žvejys? Na gerai, dabar nors tiek žinosime.

– Grafe, atleiskite. Jūs nerasite geresnio žvejo už mane.

– Iš kur tau žinoti? Salose yra daug patyrusių žvejų.

– Pasamdykite mane! Aš jums įrodysiu!

Di Barbaro krūptelėjo. Taigi dabar prasidės. Gal abatas šitai pasiūlė Andrea, gal sumanė šitaip juo atsikratyti. Jis, Paolo di Barbaro, turėtų pasirūpinti šiuo keistuoliu, bet apie tai negali būti nė kalbos. Dabar reikia pasitelkti visą atsargumą, kad išsilaisvintų iš šitos kilpos.

– Kodėl man turėtų reikėti žvejo? – ramiai pasiteiravo.

– Grafe, galėčiau ir kitaip būti jums naudingas, – atsakė Andrea. – Jūs turite daug tarnų, aš jūsų namams našta nebūčiau.

– Svarstai, kas tavęs laukia? Ar taip? Juk nenori pasilikti šiame vienuolyne?

– Grafe, noriu likti čia, kol visai pasveiksiu. Bet paskui norėčiau išeiti.

Di Barbaro pažvelgė į abatą, bet šis tik truktelėjo pečiais. Andrea vėl stovėjo nebylus, tik jau rankas nuleidęs prie šonų, nejudėdamas.

– Palauksime, kol tu pasveiksi, – pasakė grafas, norėdamas baigti pokalbį. – O kai tikrai pasveiksi, prisiminsi tėvus, namus ir visa kita, tuomet ir pažiūrėsim.

– Dėkoju jums, grafe, už jūsų nepaprastą gerumą ir už jūsų gerai pasvertus žodžius, – pasakė Andrea ir lėtai, beveik iškilmingai žingsniuodamas pasišalino. Di Barbaro dėmesį vėl patraukė itin ilgi pirštai, tai buvo amatą įvaldžiusio žmogaus pirštai, stiprūs, bet kartu ir laibi pirštai, kokius ne kartą buvo matęs dailininkų dirbtuvėse. Mandagi jaunuolio kalbėsena, kilnus elgesys ir šitie pirštai – visa kažkaip nesiderino su žvejo profesija. Nepažįstamasis taip ir liko mįslė, išniręs iš nebūties, gaubiamas aura paslapties, kuri pakerėjo ir kitus.

– Tu esi jo gelbėtojas, – tarė abatas, – jis tave myli, ar pastebėjai?

– Pastebėjau, jog kažkas jį įtikino, kad mano *palazzo* atsirasią vietos nekalbiam vyriškiui, kuris kasdien man atgabentų šimtą sardinių.

– Niekados nekalbėjau apie tavo *palazzo*, tik paminėjau tavo vardą, ne daugiau.

– Man to žmogaus nereikia, tu šitai žinai. Bet nenorėjau to jam pasakyti į akis. Spėju, tiesmuki žodžiai būtų jį dabar tik išgąsdinę.

– Dėkoju jums už jūsų gerai pasvertus žodžius, – pakartojo abatas šypsodamasis ir nulydėjo bičiulį prie išėjimo. – Šitiek jis su mumis niekad nekalbėdavo. Kai jo ko nors klausiame, paprastai atsako tik „taip" arba „ne". Tu jį prakalbinai. Dabar bent jau žinome, kad jis žvejys.

– Ak, šit kaip, – pasakė grafas. – Atrodo, jis sąžiningas, geras vaikinas, bet tik ne žvejys, tikrai ne.

– O kodėl jis turėtų meluoti?

– Dar sužinosime, – tarė grafas.

– Ar tai reiškia, kad aš greitai vėl galėsiu tavęs prašyti patarimo, ir tu dar kartą su juo pasikalbėsi?

– Jeigu jis vėl prisimins... – atsakė di Barbaro. – Tada mes trise valgysim tavo kukurūzų košę, ar sutinki?

– Grafe, seniai jau nebuvau girdėjęs labiau pasvertų žodžių, – pasakė abatas ir atsisveikindamas vėl apkabino draugą. Di Barbaro išėjo iš vienuolyno ir dar valandėlę pastovėjo priešais Šv. Jurgio bažnyčią. Iš čia galėjai pažvelgti į Šv. Morkaus aikštės panoramą. Ar gali būti, kad žmogus, aiškiai kalbantis vietos dialektu, niekad nebūtų matęs Venecijos? Abatas nesuprato, kas tas vyras? Andrea ne žvejys, o žmogus, turintis ypatingų, paslėptų talentų, kuriuos reikia tik atskleisti, skrupulingai ištyrinėjus tą žmogų, skrupulingai jį stebint. Jis, Paolo di Barbaro, tai sugebėtų – įvertintų Andrea nešališkai, tiksliai. Tačiau abatas Andrea asmenyje matė tik altoriaus paveikslo šventąjį, vieną žinomą figūrą tarp daugelio kitų. Gydytojas, pareigūnai, vienuoliai – visi jie tenori nepažįstamajam rasti vietą jų įsivaizduojamame pasaulyje. Jie nepakenčia, kad jis kitoks ir paslaptingas. O tokio kitoniškumo ir mįslingumo galėjai išvysti paveiksluose ir portretuose – taip, tapytuose paveiksluose paprasti, visiems gerai pažįstami mirtingieji virsdavo svetimais ir slėpiningais personažais. Andrea buvo portretas su ženklais, kuriuos reikėjo sudėlioti vieną prie kito taip, kad galėtum paaiškinti paveikslo visumą.

Grafas linktelėjo. Dabar jis vėl sučiupo siūlo galą, kurį skubėdamas į čia buvo trumpam pametęs, dabar jau galėjo grįžti į užtamsintus savo *palazzo* kambarius, kuriuose jo laukė paveikslai, kaip laukiama žmogaus, kuris juos išvaduotų iš gilaus sapno.

– 10 –

– Prisipažink, juk kalbėjai su tėvu, – tarė Katerina auklei Džiulijai, sėdinčiai šalia jos altanoje ir vieną po kito į papirosų popierių vyniojančiai išblizgintus sidabrinius stalo įrankius.

– Koks gi čia miestas, – linguodama galva murmėjo Džiulija, – kad reikia vynioti stalo įrankius, nes jau oras pilnas visokiausio užkrato. Kartą kaip reikiant neuždengėme biskvito dėžutės. Kai po kelių savaičių dėžutę paėmėme į rankas, visas pyragas buvo sudrėkęs ir lipte aplipęs mažais grybukais – sakytum, moliuskais jūroje. Šis miestas suris viską, jeigu ko nors kantriai neapsaugosi nuo vandens ir drėgmės.

– Džiulija, duok šen, aš tau padėsiu! Baik niurzgėjus. Man rūpi visai kiti dalykai. Ką pasakė tėvas, juk su juo kalbėjaisi, matau iš akių!

– Ramiau, mano brangute, ramiau. Kalbėjausi, tas tiesa, bet aš jam taip pat ir pažadėjau, kad apie šį pokalbį nesakysiu tau nė žodžio.

– Ar jis tavęs prašė?

– Būtent.

– Ak, tada kalbėjotės rimtai, tada jis su tavimi aptarė tikrai kažką svarbaus!

– Katerina, aš tyliu, tyliu, kaip tavo tėvas man įsakė.

– Bet juk gali pasakyti, ar jis kalbėjo apie mano ateitį, apie galimas vedybas.

– Vedybas, vadinasi, nori sužinoti...Taip, mes kalbėjome apie tavo vedybas.

– Oho, man už nugaros brangioji auklė derasi dėl mano vedybų, o aš nieko nežinau. Džiulija, tai neteisinga, ne, galėtumei nors truputį papasakoti.

Suvyniotus įrankius Džiulija sudėjo į didelę rausvą dėžę. Patikrino užraktą, keletą kartų pirštais perbraukė per antvožą ir patenkinta pasižiūrėjo. Paskui metė žvilgsnį žemyn į kaimynų sodą.

– Kartais, – sušnabždėjo ji, ir Katerina tučtuojau prie jos palinko, – kartais man atrodo, kad mus stebi.

Katerina taip pat pažvelgė žemyn. Bet apačioje matėsi tik sodri, vešli žaluma, pro kurią tai šen, tai ten sumirguliuodavo vienas kitas takas, o ant jų šokinėjo saulės šviesa.

– Ar iš apačios? – paklausė ji. – Kas galėtų?

– Nežinau, – pasakė Džiulija. – Bet tiesiog jaučiu. Tarsi žvilgsniai kaip strėlės skrietų viršun, kartais jaučiu juos nugara.

– Suprantu, – nusišypsojo Katerina. – Nenori man atskleisti tėvo minčių, todėl suki kalbą į šalį ir paprasčiausiai kuri naują istoriją...

– Ak, šit kaip, – tarė Džiulija, – aš tik noriu žinoti, ar tu nieko panašaus nepastebėjai. Prieš kalbėdama su tavimi apie slaptus dalykus norėčiau įsitikinti, ar mūsų niekas nesiklauso.

– Slapti dalykai, nagi! Džiulija, tu man kai ką išduosi, aš žinojau.

– Ramiau, Katerina! Taigi ar nieko nepastebėjai ten apačioje?

– Ryte du ar tris kartus mačiau grafą, daugiau nieko.

– Taip, grafas rytais trumpam užsuka į sodą. Tačiau grafas yra puikus, visų gerbiamas asmuo. Jis netykotų kito žmogaus ir tikrai slapta nestebėtų dviejų moterų. O, tiesą sakant, ar jis tau patinka?

– Kas?

– Ogi grafas! Ar tau patinka grafas?

– Džiulija, tu nori pasakyti, kad tėvas ketina mane išleisti už grafo di Barbaro?

– Na, ne, neketina, prisiekiu. Tėvas apie grafą net neužsiminė!

– Tai kodėl tu apie jį šneki? Prašau, aš nenusiteikusi juokauti.

– Aš tik paklausiau, ar tau patinka grafas. Galų gale juk turime pradėti nuo kokio nors kilmingo pono, jeigu norime kalbėti apie tavo vedybas.

– Tik ne nuo grafo, Džiulija! Būdama maža mergytė sėdėdavau jam ant kelių!

– Tai nieko nereiškia! O ką darysi su kokiu jaunučiu storžieviu – be puikių manierų – kurio galva pilna kvailysčių! Grafas yra matęs daug šalių, jis protingas, įdomus vyriškis, kuris suteiktų tau visišką laisvę.

– Džiulija, grafą palikime ramybėje! Aš galvoju apie tokį vyrą, kurio taip gerai nepažinočiau, apie tokį, kuris apie mane irgi nieko nežinotų. Nieko nenujausdami mes susitiktume, mus sujungtų, ir mudu nesiskirtume, kol vienas kitam nenusibostume... Na, klok jau, ką pasakė tėvas?

– Katerina, aš nelaužysiu duoto žodžio. Bet pasakysiu, kokios mintys sukasi tavo tėvo galvoje. Eikš čionai, imk tas puikias taures ir blizgink jas šluoste, tik prie krašto labai atsargiai. Tai Murano* taurės, jos senesnės net už mus abi kartu sudėjus.

Džiulija traukė taures iš pintinės, kurioje jos buvo sustatytos tarp storų plonyčio rankšluostėlio sluoksnių. Raižytas stiklas žaižaravo saulėje, atrodė, tarsi lūžtantys spinduliai danguje raižytų smulkių ornamentų paveikslus.

– Kodėl mes jas blizginame? – paklausė Katerina ir paėmė vieną taurę.

– Juk negali jų patikėti tarnams, – atsakė Džiulija.

– Ne, ne tai turiu omeny. Kodėl kaip tik dabar jas blizginame?

– Nes manau, kad tavo tėvas su vestuvėmis ilgai nedels.

Katerina liovėsi dirbusi. Pažvelgė į auklę, o tada šoko prie jos.

– Ak, kaip tu mane kankini! Tiek daug žinai, o iš tavęs negaliu išgauti net menkiausios užuominos. Užuot pasakiusi, į rankas man įspraudi taures ir stalo įrankius, o aš vis nieko nenutuokdama juos šveičiu. Vadinasi, aš blizginu juos savo vestuvėms, kurių neteks ilgai laukti. Kodėl mane šitaip kankinate?

---

* *Murano* – sala, garsėjanti stiklo dirbiniais

– Sėskis, – pasakė auklė, – dabar atsisėk. Tu žinai, kad tėvai su dukterimis neaptarinėja vedybų. Jie nusprendžia, apsvarsto galimas partijas, susitaria, paruošia kontraktą ir tada kalba su savo dukterimis. Nuo amžių tokia tvarka Venecijoje, ir tu jos nepakeisi. Dukterys nesikiša į tėvų reikalus, tai nedera.

– Užuot pasitarę su savo dukterimis, jie tariasi su aukle, kišančia savo nosį į visa, kas ne dukterų reikalas, – atkirto Kateřina.

– Liaukis, aš einu, – pasakė Džiulija ir norėjo čiupti dėžę su stalo įrankiais. Katerina sugriebė auklę už abiejų rankų ir prisitraukė prie savęs.

– Mieloji Džiulija, – kreipėsi ji švelniai, – tu žinai, kaip aš nerimauju, kaip nerimauju. Atleisk, jeigu tau įkyriu. Bet man įgriso diena dienon be darbo sėdėti šioje altanoje ir žinoti, kad tuo pačiu metu sprendžiamas mano likimas.

Džiulija paglostė jai plaukus.

– Nelengva ir tavo tėvui, – tarė. – Įsivaizduok. Jo mintys gyvena ir klaidžioja dideliuose, labai senuose *palazzo*. Priešais, rūmų vestibiulyje, guli suverstos krūvos puikiausių Venecijos kepinių. Tereikia tik vartus atidaryti ir jau gali šiuos sausainius suminkštinti Marsalos vynu arba *Vino Santo*, arba kiaušinių tryniais. Kažkur atsiveria siauri, nepastebimi laipteliai į aukščiau esančius kambarėlius. Daugelyje jų įsitaisiusi niūri širdgėla, širdgėla dėl mirusių žmonų ir sūnų, kurių jos jam nepagimdė. Paskui bus ir prašmatnių salių su visomis vertybėmis, kurias per amžius sukaupė jo protėviai, daug žemių, daug pinigų, daug prekių. O tada bus ir mažesnių, jaukesnių kambarių. Viename sėdi jo vyriausioji duktė. Jeigu senasis ją prarastų, tai kambarių, prisigėrusių niūrios širdgėlos, būtų daugiausia.

– Ar jis nenori, kad ištekėčiau? – užsiplieskė Katerina.

– Nori, nes tik ištekinus vyriausiąją dukterį, neištuštėtų puošnios salės. Jis nori, kad viskas liktų taip, kaip yra dabar, nori, kad ir toliau galėtų gyventi šitame senatviniame kiaute.

– Vadinasi... – sumurmėjo Katerina, – palauk, vadinasi, aš ištekėsiu, bet turėsiu gyventi šiuose *palazzo*...

– Aš nieko nesakiau, – sušnabždėjo auklė, – tu skaitai mano mintis, ir nieko čia nepadarysi.

– Ne, tu neprasitarei, – pasakė Katerina. – Bet kas toliau... Jeigu privalau čia likti, tai *aš* turėčiau ištekėti už tokio vyro, *aš*, taigi,... Ar tik tėvas neketina manęs išleisti už kokio miestiečio, ar tik šitaip nebus sumanęs?

– Aš tyliu, – atsakė auklė. – Bet tu ir pati žinai, kad apie tai negali būti nė kalbos.

– Tada... toliau... – Katerina svarstė, – tuomet aš gausiu tokį vyrą, kuris... kuris pats nieko nepaveldės, kuris nebus šeimos vyriausiasis sūnus... o... o vyresnėlis arba jaunėlis. Taip, šitaip turėtų būti, šitaip, būtent taip!

– Nurimk, – sukuždėjo auklė, – kad kas nors mūsų neišgirstų, niekas neturi sužinoti šių slaptų minčių.

– Tokios slaptos mintys! Aš jas atspėjau! – sušuko Katerina. – Tai visai paprasta!

– Aš nieko nesakiau, – tarė Džiulija. – Kalbėjau tik apie vieną paveikslą, ne apie ką nors kita. Nupiešiau kaukolės paveikslą, tai ir viskas.

Katerina susijaudinusi pakilo ir pabučiavo ją į kaktą. Jautėsi taip, tarsi būtų išsilaisvinusi nuo sunkios naštos. Vestuvės, ne, jos jau ne už kalnų, ūmai suprato, kad nepriklausomas gyvenimas čia pat. Ji ištiesė rankas ir pasilenkė virš altanos turėklų. Tyku, jokio vėjelio, bet ji manė jaučianti galingą vėjo gūsį, tarsi šitas brizas būtų norėjęs ją pakelti į viršų, kad ji iš oro galėtų apžiūrėti miestą – didelę, nudrykusią nenuspėjamų džiaugsmų žemę...

– Džiulija, – tarė ji, – duok mano tėvui dar tų stebuklingųjų sausainių, duok jam Marsalos vyno, *Vino Santo* ir geriausio šampano, pabarstyk cinamonu, išlukštenk migdolų riešutus ir sutrink puikiausių apelsinų žievelių, sukapok pinijų riešutų, įberk žiupsnelį vanilės ir kuo smulkiausiai sutarkuok geriausią šokoladą... tada, tada atsivers didieji puošnūs laiptai, vedantys į aukštas menes, į pokylių sales ir į erdvius miegamuosius, į visus tuos uždraustus kambarius, kurie dabar dar snūduriuoja užrakinti...

Jos juokėsi. Džiulija apkabino Kateriną. Paskui toliau blizgino taures, vieną po kitos apžiūrinėdamos prieš šviesą, kad iškilmių dieną švytėte švytėtų.

– 11 –

Vėlai vakare Andrea išslinko iš vienuolyno ir kiūtojo krantinėje. Pasilenkė ir pažvelgė vandenin, ne, buvo pernelyg tamsu, kad pamatytų savo atvaizdą. Dešine pasisėmė pilną saują ir perbraukė per veidą. Ak, kaip gera, šitas druskos, jūržolių ir dumblių kvapas toks be galo pažįstamas. Ten, anoje pusėje, buvo paslaptingas miestas, apie kurį jie nuolat kalbėdavo. Venecija... jie daugybę kartų apie ją klausinėjo, o jis tik purtydavo galvą. Ne, apie Veneciją jis nieko nežinojo, čia pirmą kartą išgirdo šitą pavadinimą, tai jau tikrai.

Be paliovos jie persekiodavo jį klausinėdami, kasdien teiraudavosi apie tėvus, namus arba kuo vardu dožas ir kuo vardu šventasis, kurį miestas pasirinko savo globėju. Visų tų vardų jis nežinojo, mielai pats būtų norėjęs apie juos daugiau patirti, tačiau nedrįso kreiptis į klausėjus, nes suprato, jei tiktai paklaustų, vienuoliai jį vėl apipiltų daugybe klausimų.

Jie stebėjo jį. Tik ankstyvą rytmetį saulei tekant pakirdęs su pirmaisiais spinduliais, jautėsi saugus. O šiek tiek vėliau jį persekiodavo, bent vienas vis budėdavo šalia, lydėdavo arba žiūrėdavo į jį iš tolo. Atrodė, tarsi jie būtų nusprendę nuolatos sukiotis apie jį – tipendami lėtais, brūžuojančiais žingsniais, dirbtinai šypsodamiesi, nepatikliai kuždėdamiesi, o tas šnabždėjimasis nesiliaudavo kiaurą dieną.

Jis troško susigrąžinti valtį, bet nežinojo, kur jie buvo ją paslėpę. Valtis priklausė jam, tai vienintelis daiktas, kurį turėjo, tačiau, kai jų klausdavo, kur ji, šie išsisukdavo nuo tiesaus atsakymo. Tikriausiai ji gulėjo toje didelėje, užrakintoje valčių pašiūrėje arba bus ją

nuskandinę – jie rūpinosi viskuo, viskas eidavo per jų rankas, kad būtų pataisyta, palikta arba apversta. Ne, jie negalėdavo paprasčiausiai nustygti vienoje vietoje, sėdėti čia krantinėje, kaip jis sėdi, ir žiūrėti.

Jis įmerkė kojas vandenin. Ak, kaip gera! Nieko nebuvo paprasčiau ir geriau už vandens lytėjimą! Be galo švelniai jis priglusdavo prie odos, ją apgaubdavo, apglėbdavo kūną, išsiplėsdavo, pasiskirstydavo į visas puses, kol kūnas pagaliau dingdavo ištirpdamas šiame nejudriame, laikančiame minkštume. Venecija, miestas ten, anoje pusėje, ir apie jį jie kalbėdavę, kad jis gyvenąs vandenyje, esą namai vandenyje pastatyti ir žmonės ten... galimas daiktas, jie net vandeniu eina pasivaikščioti arba valtimis ir gondolomis leidžiasi vandens nešami iš namo į namą... Toks miestas jam būtų kaip tik, jis visuomet svajojo apie vandens miestą su namais vandenyje.

Jis primerkė akis ir pro siaurus plyšelius tarp vokų žiūrėjo į kitą pusę. Tenai, kur buvo apstu šviesų, margaspalvių ugnelių. Jie sakydavo: „ten Šv. Morkaus aikštė“. Nuostabus paveikslas – mirgėjimas ir žaižaravimas šokinėjančių, besisukančių, į dangų sviestų spalvų, šokančių ant tamsios vandens linijos, ne, tai ne linija, tai lynas, taip lynas, ant kurio dar laikėsi šie namai, varpinės ir kupolai – svyruojantys prieš nugriūdami į vandens juodumą.

Ūmai pajuto, kad tas vaizdas jį be galo sujaudino. Atrodė, tarsi turėtų čiupti tą paveikslą, tarsi turėtų pamėginti jį išlaikyti, kol dar neįkrito į žiojėjančią prarają arba tiesiog neiškeliavo tuo lynu. Jis suvilgė dešiniosios rankos pirštus ir per akmenis nubraukė liniją. Ne, tik nežiūrėti ten, jam reikia užsimerkti, tada vėl jo galvoje atgijo milžiniškas gaisro vaizdas, o jo pirštai, taip, jie piešė šitą paveikslą jį atkartodami: vandens tiesė ir smaigaliai, apskritimai ir suapvalintos formos – mėginančios šokti ant šitos tiesės.

Palengva visai sutemo, jo vis dar nepasigedo, bet greitai išsiųs du ar tris vienuolius jo ieškoti. Jie nepajėgė suprasti, kad kažkas galėtų ramiai sėdėti prie vandens, slapčia jie net bijodavo vandens, plaudamiesi rankas stengiasi, kad vanduo paliestų tik pačius pirštų galiukus, tartum maža vandens srovelė galėtų pridaryti daug bėdų.

Ir visą laiką šitas juodas apdaras, kuris be reikalo įkaitina kūną, o einant kadaruoja apie pilvą! Jis apsidairė ir staiga nusprendė nusivilkti drabužius! Šalin juos – šito troško jau daug dienų! Dar kartą pasėmė rieškutes, greitai pajuto vėsą, nors vanduo buvo šiltesnis net už orą, o vakaro vėjas, švelnus, jo nugarą glostantis vėjas, atrodė nupūs jį kitą pusę, į Šv. Morkaus aikštę.

Ko jis laukė? Abiem rankom užsipylė vandens ant galvos. Paskui šoko. Keli mostai, tada pasinėrė. Dabar, dabar jis namuose, dabar tikrai žinojo, kur jis – namuose, dabar būtų galėjęs atsakyti į jų klausimus. Bet jie nesuprastų, ne, kad kažkas įšoko į vandenį, ne – kad kažkam vanduo ir vandenų platybės gali būti namai. Nė vienas jų nemokėtų šitaip plaukti. Jie gelbstisi barkomis ir gondolomis ir ant šitų lentų tapsena tokie bejėgiai, kaip ką tik vaikščioti išmokę vaikai. Tačiau dabar tai jau nesvarbu. Jis užmirš ir juos, kaip viską užmiršo.

Pajuto srovę. Taip, ne veltui taip ilgai spoksodavo į vandenį, matydavo, kaip vanduo artėja ir atsitraukia, artėja ir atsitraukia, artėja prie Šv. Morkaus aikštės ir taip pat energingai nuo jos pasitraukia į tamsias tolumas. Jeigu nori patekti į Veneciją, į vandens miestą, į miestą su vandens šokėjais ir namais vandenyje, tada srovė turėtų jį nešti, kitaip nepasieks anos pusės. Keletą dienų stebėjo šitą srovę, bet niekam to nesakė, šią naktį srovė lengvai jį plukdė, pūtė tik švelnus vėjelis, vanduo buvo ramus.

Ne, nenorėjo į Šv. Morkaus aikštę, į krantą, ten pernelyg šviesu, laikėsi nuošaliai, toliau kairėn, į ten, kur pasirodė namų virtinės ir atsivėrė plati proskyna, vienuoliai šitą vietą vadino Didžiuoju kanalu, jis ketino panirti į šį kanalą, lėtai – į miesto gilumą... Kaip sparčiai judėjo pirmyn! Tolygiai kvėpavo, niekas nežinojo, koks patyręs plaukikas jis buvo, nerastum lygaus, kad su juo varžytųsi! Dabar jie puldinėja tai šen, tai ten, tikrina visus vienuolyno kampus ir vaiko vienas kitą ieškodami jo, pradingėlio! Jis niekados pas juos negrįžtų, jie jam taip įkyrėjo, kaip dar niekad joks žmogus nebuvo įkyrėjęs...

Šis plaukimas jau padėjo jam pamažu užsimiršti, jau blyško monotoniškos vienuolyno spalvos, neryškus, sustingęs bažnyčios

baltumas, visiems vienuolynams būdingas baltumas, kuriame vargiai įžvelgsi kitų spalvų, tik retkarčiais purviną juodą, ne sodrią, blizgančią, ryškią juodą, bet blankią, lipnią juodą. Ak, jis gerai pažinojo spalvas, stebėdavo jas vandenyje, persekiodavo spalvas iki pat jūros gelmių, todėl tiksliai žinojo daugybę juodos atspalvių, sepijų spalvas ir žaliai juodus kriauklių tonus...

Ten turėtų būti Didysis kanalas. Namai abiejose pusėse buvo apšviesti fakelų ir tikrai jie stovėjo vandenyje. Fakelai vandenin nardino savo šviesą, o namai į vandenį metė savo fasadus, taip susijungė viršus su apačia, o apačia su viršumi. Dieve, apšviestas dangus suposi vandens fone, giliai po juo turėtum rasti dangaus atspaudus, jis norėjo panerti, kad geriau juos apžiūrėtų, dabar reikėjo nerti dar giliau, kad jo nekliudytų daugybė prie namų pririštų gondolų.

Andrea dar kartą ištiesė rankas aukštyn, iškilo į paviršių. Ilgokai žiūrėjo į Didįjį kanalą, jautėsi taip, tarsi vandens miesto gyventojai būtų uždegę džiaugsmo ugnį, kad pasveikintų atvykusį naująjį sūnų, jį, Andrea, plaukiką ir žvejį, jį, žmogų, ieškantį antrųjų namų.

Antroji dalis

– 12 –

Grafas nubudo. Kartais, vos pramerkęs akis, prisimindavo Petrarkos eiles:

Vienišas ir susimąstęs klajoju po vietas nykiausias,
pasirengęs sprukti, jei tik akys
išvystų žmonių pėdas, smėlyje įspaustas...

Atrodė, kad jos skamba iš užsikertančio stalčiaus, kuriame gulėjo senoji knyga, o šios jis jau seniai nebuvo išsitraukęs. Nūnai jam vis dažniau atrodydavo, tarsi įsižeidęs kūrinys jam keršija šiomis eilėraščio eilutėmis, kurios jo galvoje susisuko gūžtą ir dabar tenai nuolat tūno.

Murmėjimas galvoje kankinamai persekiojo, todėl grafas kiekvieną rytą vis stengdavosi išguiti šitą užsitęsusį pataikaujančiai malonų kalbėjimą, šnabždėjimą, kuris anksčiau galbūt jam ir patikdavo, bet dabar atrodė keistai nepaveikus dėl senatvės ir išsikvėpęs. Pats laikas būtų Petrarką pakeisti kitu poetu, jis išsirinktų kokias nors naujesnes, šiuolaikiškesnes eiles, tokias, kurios geriau atitiktų jo dabartines nuotaikas.

Šitos senos eilės apie nykumą, vienatvę, bėgimą, kad ir kaip ten būtų, skirtos ne jam, Paolo di Barbaro! Jam keturiasdešimt šešeri, tikrai gražus amžius, bet antra vertus, jis dar nėra toks karščius kaip senasis Džiovanis Nardis, kurį reikia maitinti ir kuriam balsu skaito jaunoji duktė. Ne, jis, grafas, kilęs iš vienos seniausių Venecijos giminių, troško žūtbūt užkariauti tai, kas nauja.

Pernelyg tylu visuose šiuose kambariuose; mirtina tyla įsivieš-patavo čia po tėvų mirties! Jeigu būtų vedęs, visai kitaip atrodytų šitos salės ir kambarėliai. Šią ankstyvą valandą ne vienas gulėtų pla-čioje, milžiniškoje lovoje po tokiu kiek juokingu, tiek ir pretenzingu žydro damasto dangumi, ne, galbūt šiuo metu prie jo šono gulėtų jauna moteris, trokštama, ankstų rytą paverčianti laimės akimirka, išblyškusi, tačiau greitai švelniai rožiniais atspalviais nušvintanti vizija...

Di Barbaro nepatenkintas papurtė galvą. Jau kuris laikas jam pasirodydavo tokie karštligiški vaizdiniai: tereikėdavo trumpam nieko neveikiant atsigulti arba atsisėsti, pamažu jie užplūsdavo kaip kol kas neatpažįstami šešėliai, užvaldydavo visas mintis ir visą kūną priversdavo degti. Jis negalėdavo jų atsikratyti, jų kaskart vis dau-gėdavo ir daugėdavo, kaipmat savo geidulinga įvairove užgoždavo visas kitas mintis, tad jis per jėgą turėdavo nuo jų atsiplėšti ir imtis kitų dalykų.

Jis atsikėlė, skubiai susirado lengvą šilkinį chalatą ir ėmė vaikš-čioti po kambarį pirmyn ir atgal. Jeigu tikrai sugalvotų vesti, tai žmoną apgyvendintų kitame namo fligelyje. Ten būtų jos miega-masis, ten įrengtų persirengimo kambarius, tačiau čia, šiame kam-baryje, kuriame jis miegojo jau daugiau nei dešimt metų, jeigu jiems patiktų, susitikinėtų naktimis...

Jis atvėrė langus, bet langines paliko uždarytas, kad saulės spin-duliai dar nesiskverbtų vidun. Jauna moteris, ne, jai nepatiktų, kad rytą šie saulės spinduliai neduotų ramybės, verčiau ji dar valandą ar dvi praleis lovoje su juo, prie jo šono. Reikėtų įspėti tarnus, kad netrukdytų, kad nebūtų girdėti jokio triukšmo, na, nebent tik iš lauko, iš gatvelių sklindantis skambesys, vienas kitą pranokstantys balsai ir amžinas, duslus iš atminties niekados neišdilsiantis vandens plakimasis.

Taip jaučiantis rytais prasidėtų visai kitas gyvenimas, gal lais-vesnis arba linksmesnis, šiaip ar taip, toks gyvenimas, kuriuo jis dalytųsi su kitu žmogumi, net jeigu visą dieną jiedu kažin ar besu-sitiktų. Už rūmų sienų, mieste, nepriimta rodytis kartu – kodėl ir

dėl ko jis turėtų slampinėti Venecijos gatvelėmis šalia jaunos, diena besimėgaujančios žmonos kaip koks juokdarys, norintis kitiems pademonstruoti dykinėjimo meną? Galėtų retsykiais susitikti teatre, nuduotų, kad susidūrė atsitiktinai, nors slapta būtų susitarę tam tikrą valandą tam tikroje ložėje išgerti šerbeto...

Ak, būtų tiek daug galimybių išvengti susitikimo, paslapčiomis susitikti, sąmoningai apsimetant nepastebėjus, ir nesąmoningai leistis kito pėdomis – net sunku įsivaizduoti, koks įdomus gyvenimas galėtų būti! Nuslinktų užmarštin vienišų apmąstymų laikai, kai, juodoms mintims apnikus, kaltindavai tik save, taip pat dingtų ir laikai, kai vienas pats turėdavai už viską atsakyti! Nuo šiol tarnams nurodymus duotų ir grafienė, o jis jau nesirūpintų kiekvienu valgymu, sodo priežiūra, nereikėtų rūpintis, kur įsigyti namų apyvokos daiktų, kurių niekuomet nematydavo.

Di Barbaro pasilenkė ir suveržė šilkinio chalato diržą. Vien tiktai protingai pasvarsčius, vedybos turi privalumų. Nardžių šeima ir nebuvo iš pačių seniausių Venecijos giminių, taigi susijungimas su ja nebūtų visiškai lygus pagal luomą, tačiau kam rūpi tokie atgyvenę įstatymai, kai viena po kitos išmiršta kilmingiausios miesto šeimos, nes vyriausieji sūnūs nesiryžta vesti? Taip pat ir jis, Paolo di Barbaro, ganėtinai ilgai delsė, tačiau nuo tada, kai pamatė jaunąją Kateriną, šis neryžtingumas ėmė tirpti...

Katerina Nardi? Nejaugi pagaliau jis prisipažino? Ar tik garsiai sumurmėjo sau po nosim? O gal kas nors išgirdo šį murmėjimą? Di Barbaro nuėjo prie langų, kad juos vėl uždarytų. Jį užvaldžiusios mintys buvo ne kas kita, tik paistalai, laki fantazija, sukurstyta tam tikro fizinio susijaudinimo liepsnos, kurią jis nūnai jautė beveik taip dažnai kaip ir jaunystės laikais. Seniai buvo įtikėjęs, kad su geiduliais viskas baigta, jį visuomet nuramindavo du ar trys slapti vizitai kas mėnesį į vieną nuošalesnių miesto vietų, tačiau jau kuris laikas rytais jį apimdavo toks kone sekinamai intensyvus įkarštis, kad jis net turėdavo su juo kovoti.

Ne, anaiptol jis dar nenusprendė vesti šitą jauną, gražią moterį, sėdinčią aukštai viršuje, kaimynų altanoje, visai ne! Pamažu pa-

taikaudamos jo mintys ir šiandien nuklydo tik pas ją, o tai beveik nieko nereiškia, beje, šiame mieste yra pulkai jaunų, gražių moterų, kurias būtų verta vesti, reikėtų tik apsidairyti, užuot tiesiog paėmus kaimynų kūdikį, greitai čiumpant per gyvatvores ir mūro sienas.

Dabar šiek tiek nusiramino. Deja, priprato anksti ryte sukti ratus po šitą tamsų kambarį. Apsigręžė ir sugrįžo prie langų. Vieną po kito juos atplėšė, atvėrė ir visas langines. Jos bloškėsi į namo sieną, duslus tuoj pat vėl nuslopstantis atsitrenkimo smūgis, regis, nugriaudėjo per pusę *palazzo*, kad grafas net pasitraukė prie rašomojo stalo. Jau ketino sėstis ant kėdės, tačiau išgirdo kažką tyliai krenkštelint. Matyt, Karlo laukė, kada išgirs pirmuosius krebždesius – kad ir kaip ten būtų, jį pasiekė paprastai tylus, ramus tarno balsas anapus durų.

– Grafe Paolo, atleiskite, apačioje, laukiamajame, yra toks keistas žmogus, kuris mums jau spėjo užminti keletą mįslių. Būtų gerai, jeigu jūs pats pamatytumėte.

– Žmogus, koks žmogus? – suirzęs paklausė di Barbaro.

– Vyriškis be rūbų. Jis įplaukė į *palazzo* pro atidarytus vartus.

– Ką tu čia kalbi? – paklausė grafas. – Palauk, ateinu.

Jis skubiai apsirengė ir išėjo iš miegamojo. Prieš jį stovėjo Karlo bejėgiškai išskėstomis rankomis. Kadangi jis sukėlė šiokį tokį susidomėjimą, nuvedėme jį į sodą. Atrodo, kad jam ne visi namie, galimas daiktas, jis yra ligonis.

Di Barbaro užvaldė nemaloni nuojauta. Šis įvykis labai jau priminė kitą istoriją, istoriją Andrea, su kuriuo jis nenorėjo turėti nieko bendra. Tačiau tas žmogus galėjo būti ne Andrea, juk tas vaikinas yra įkurdintas vienuolyne, todėl visiškai neįmanoma, kad vienas pats čionai atkaktų.

Apačioje, vestibiulyje, stoviniavo keletas žioplių, kuriuos jis liepė tučtuojau vyti iš *palazzo*, paskui įsakė uždaryti didžiuosius vartus. Su Karlo nuėjo į sodą, Karlo žengė vis užbėgdamas į priekį, keistuolis esą buvo oranžerijoje.

Taip, ten tūnojo jis, tikrai ten buvo Andrea. Nuogas jis sėdėjo ant žemės, trynėsi blauzdas ir, pamatęs grafą, lėtai atsistojo.

– Labas rytas, grafe di Barbaro. Nakvojau jūsų *palazzo*, rūmų vestibiulyje anoje pusėje. Dėkoju jums už tą pastogę.

– Eik, paskubėk, – grafas kreipėsi į Karlo, – atnešk jam ką nors apsirengti, bet ką, tik kad nebūtų juodos spalvos. Atnešk jam kokių nors mano brolio drabužių, tie jam tiks.

Karlo dingo, grafas uždarė oranžerijos duris ir mostelėjo Andrea sėstis ant suolo. Greitai žvilgtelėjo viršun, ne, altanoje jos dar nebuvo, taigi ji nieko nebus pastebėjusi.

– Kaip tu čia atsiradai? – ramiai pasiteiravo.

– Aš atplaukiau, grafe, – atsakė Andrea.

– Negali būti. Kas atplauks nuo Šv. Jurgio vienuolyno iki čia, tai neįmanoma.

– Įmanoma, grafe. Aš atplaukiau – tai nesunku. Juk grafui jau sakiau, kad esu žvejys ir gerai susivokiu vandenyje.

– Žvejys? Tu atplaukei kaip žuvis?

– Kaip žuvis, grafe. Esu žvejys, kuris taip puikiai plaukia – kaip žuvis. Kitaip negalėčiau gaudyti žuvų.

– Kokia nesąmonė! Juk tu negaudai jų rankomis, bet, tarkime, tu iš tikrųjų esi žvejys, bet žvejoji su tinklu.

– Grafe, gaudau jas tinklu, bet gaudau ir rankomis. Didžiosios žuvys gaudomos tik rankomis.

– O kur tu parduodavai savo didžiąsias žuvis?

– Aš jų neparduodavau. Mes jas suvalgydavome, aš, aš jas suvalgydavau.

– Ką reiškia „mes“? Ką turi omenyje sakydamas „mes“?

– Nežinau, grafe, aš pamiršau. Tik žinau, kad žuvis valgydavau ne vienas, dalinausi su kažkuo kitu.

– Ar nori pasakyti, kad žuvis valgydavote dviese?

– Taip, grafe, manau, žuvis valgydavome dviese.

Drabužiais nešinas grįžo Karlo. Grafas greitai juos patikrino ir kai kuriuos ištiesė Andrea, kuris lėtai apsirengė: tamsiai mėlynas kelnes iki kelių, baltus marškinius ir augalų motyvais siuvinėtą liemenę. Rūbai puikiai tiko. Jeigu jį dabar dar sušukuotų, galima būtų manyti jį esant kilmingą jaunuolį iš geriausių namų.

Grafas pamatė, kad ir Karlo pastebėjo šį pasikeitimą. Jis žengė žingsnį atgal, tarsi nepažįstamąjį sutikdamas jau su tam tikra pagarba.

– Kas parodė tau čionai kelią? – paklausė di Barbaro. – Kaip radai šiuos *palazzo*?

– Buvau pavargęs, grafe. Pamačiau, kad man pavyktų pranerti po geležiniais vartų strypais. Šitie *palazzo* man padarė labai didelį įspūdį.

– Ar nori pasakyti, kad tu juos radai visiškai atsitiktinai?

– Taip, atsitiktinai.

– Netiesa, – užsiplieskė grafas. – Meluoji net nerausdamas. Neabejoju, kad abatas tau parodė kelią. Jo vienuoliai tave atgabeno čionai, iki šių vartų, čia tave jie išlaipino, juk taip buvo!

– Ne, grafe, taip nebuvo. Aš pats į čia atkakau. Kokia begalinė laimė, kad aš čia atsiradau. Jūs esate mano gelbėtojas, aš vėl suradau savo gelbėtoją.

– Tavo gelbėtojas! Visa tai aš jau esu girdėjęs. Tu man padėkojai, ir aš tau pasakiau, kad tai buvo ne kas kita, o mano, kaip krikščionio, pareiga. Štai ir viskas. Aš nesakiau, kad ketinu tave priimti pas save.

– Dar kartą prašau jūsų tai padaryti, – tarė Andrea. – Negrįšiu į vienuolyną, nieku gyvu negrįšiu. Jie ten manęs neišleidžia iš akių nei dieną, nei naktį, jie nepalieka manęs ramybėje. Aš nenorėčiau, kad mane stebėtų, norėčiau jums tarnauti. Darysiu viską, ko reikalausit.

Di Barbaro garsiai atsiduso. Šis žmogus atkaklus ir nelengva bus jį perkalbėti. Dabar jis stovėjo priešais, tarsi savaime priklausytų šiems *palazzo*. Galėjai jausti jo tvirtą, nepalenkiamą valią. O gal iš tikrųjų jis į čia atplaukė? Jam, di Barbaro, dar neteko girdėti, kad kažkam būtų tai pavykę? Antra vertus, šis žmogus atrodė esąs užsispyręs ir tiesus. Ne, kai šitaip atsakinėja ir žiūri į akis, neturėtų meluoti.

– Palauk čia mūsų, – tarė grafas ir Karlo davė ženklą su juo pasivaikščioti sode. Jie uždarė oranžerijos duris ir abu patraukė

mažosiomis alėjomis, viršuje, altanoje, tarnaitė dėliojo staltieses ir margas skaras.

– Ar tiki tuo, ką jis sako? – paklausė grafas.

– Taip, – atsakė Karlo. – Tikiu juo.

– Iš pradžių jį čia palaikysime, – tarė grafas. – Pasitarsiu su Šv. Jurgio vienuolyno abatu, ką daryti, pranešime pareigūnams. Įvykiu didžiai susidomėjo visas miestas, nenorėčiau, kad šitie namai pavirstų piligrimų lankoma vieta. Neteiksime jokių žinių, vartai telieka uždaryti, pamėginsime šį reikalą kiek įmanoma laikyti paslaptyje. Ar supratai?

– Kiekvieną žodį, – patvirtino Karlo. – Kur mums jį įkurdinti? Kokių darbų jam duoti?

– Tegul padeda virtuvėje arba dirba sode. Tegul būna kuo daugiau užsiėmęs. Ir nepraleisk pro ausis to, ką pasakos. Girdi, jis nieko neprisimena. Galbūt iš šito „nieko" ir paaiškės kas.

– Supratau, senjore Paolo, – tarė Karlo.

– Karlo, norėčiau, kad tu imtumeis šito reikalo. Gražiai elkis su jaunuoliu, kol sužinosime, ko jis vertas. Tik neišleisk jo iš akių. Aš pasikliauju tavimi.

– Dėkoju, grafe. Žinau, ką man daryti. Jūs būsite patenkintas.

Jie grįžo į oranžeriją. Viršuje, altanoje, tarnaitė jau tiesė kilimus. Kai į oranžeriją įžengė grafas, Andrea vėl atsistojo.

– Keletą dienų pabūsi čia, – pasakė grafas. – Karlo pasirūpins tavimi. Paskui aš nuspręsiu, ką toliau darysime.

– Jūs esate nepaprastai geras, – tarė Andrea.

– Esu ganėtinai kvailas, kad jumis tikiu, – atsakė di Barbaro.

– Turiu dar vieną prašymą, – vėl prakalbo Andrea. – Prašau jūsų leisti man miegoti lauke. Jeigu oras gražus, norėčiau miegoti po atviru dangumi, kaip esu įpratęs, jeigu blogas – galėčiau nakvoti šiame stikliniame name.

– Oranžerijoje? Ne, ši vieta netinkama! – ryžtingai nukirto grafas.

– Kodėl netinkama? – paklausė Andrea. – Čia pakankamai erdvu, o aš niekam netrukdyčiau.

Grafas pažvelgė į Karlo – dabar tas žmogus jį ginė jau net iš slėptuvės. Ar turėtų sutikti? O gal taip lemta iš aukščiau, kad nebūtų galima toliau stebėti tos altanos, kuri vis neduodavo ramybės?

– Karlo, ką manai? – pasiteiravo grafas.

– Aš neprieštaraučiau, – atsakė Karlo.

– Dėl Dievo meilės, – tarė di Barbaro. – Bet tai paskutinis tavo pageidavimas, kurį šiandien išpildau. Nenorėčiau, kad mane dar trukdytum. Turiu darbo.

Andrea nusilenkė, Karlo liko su juo, o grafas išskubėjo iš sodo. Jis pasistengsiąs kuo greičiau išsiaiškinti šį reikalą, veikiausiai tuo užsiims kokia nors Didžiosios Tarybos komisija. Jie priims sprendimą, be abejonės, nes jiems rūpi kiekviena smulkmena: net duonos kainos, draudimai kabinti skalbinius gatvelėse, kurios ne ką platesnės už ištiestą ranką. Valandėlę pastovėjo erdviame rūmų vestibiulyje. Ne, iš čia altanos nematyti. Išgirdo atsargiai kalbantį Karlo.

– Andrea, nederėjo prašyti grafo šios malonės.

– Aš jo tik mandagiai paklausiau.

– Grafas pats sprendžia, ką daryti. Nereikia jo spausti.

– Aš nespaudžiau, aš tik pasiūliau.

– Pakaks! Tu čia tarnausi ir žiūrėk, kad daugiau nekeltum jokių reikalavimų. Paaiškinsiu, kokius darbus dirbsi. Aš esu Karlo.

– Dėkoju tau, Karlo.

– Ak, štai kas! Ar neprisimeni, iš kur tu kilęs?

– Neprisimenu.

– Bet tu ką tik tvirtinai, kad visuomet miegodavai po atviru dangumi.

– Taip, paprastai miegodavau po atviru dangumi. Kad ir kaip ten būtų, esu taip įpratęs.

– Kas dar?

– Aš prisimenu tik tiek, kad miegodavau po atviru dangumi, bet nežinau, kur.

– Na gerai, – grafas dar išgirdo sakant savo tarną, – na gerai, mes išsiaiškinsime.

Paskui jis laiptais nuskubėjo viršun į biblioteką rašyti rašto Didžiajai Tarybai.

– 13 –

Labiausiai Andrea mėgo erdvų rūmų vestibiulį, kur vanduo dažnai apsemdavo mažuosius laiptus. Kartais jis tupėdavo ant jūros dumbliais aptrauktų slidžių akmenų ir žiūrėdavo, kaip prisiplaka bangos. Priešpiet saulė atsidurdavo prie pat plačiųjų vartų ir spindulius panardindavo iki pat dugno. Čia, prieigose, namas visiškai susijungdavo su vandeniu, čia namas virsdavo vandens statiniu, apie kokį Andrea visuomet svajodavo. Vanduo ant sienų atspindėdavo menkiausią smulkmeną, ir jos pamažu slysdavo žemyn į šviesų srautą, tarsi atspindžiai būtų jas sulankstę.

Didysis pastatas jam taip ir liko neapžvelgiama, be galo išsišakojusi teritorija. Karlo tvirtino, jog tenai yra šešiasdešimt keturi kambariai, tad nenuostabu, kad Andrea nelabai susigaudydavo. Negalėdavo patekti į antrojo aukšto kambarius, nes juose gyveno grafas. Taip pat ir trečiame aukšte buvo daug neprieinamų patalpų ir tik pačioje pastogėje glaudėsi tarnų kambariai, paprastai mažučiai kambarėliai, kur ištisą dieną būdavo pernelyg karšta. Atrodė, kad šiuose perkaitintuose kambariūkščiuose sudžiūdavo bet koks daiktas, dažniausiai grindys ir būdavo nusėtos sudžiūvusiais žiedlapiais arba susitraukusiais ant nugaros gulinčiais vabzdžiais, kuriuos sušluodavo ir krūvomis išmesdavo pro langus.

Virtuvė, kurioje jis padėdavo virėjai, buvo tarpiniame aukšte, virš vestibiulio. Viršun jis tempdavo dėžes su daržovėmis ir vaisiais, parūpindavo malkų, prižiūrėdavo ugnį ir žemyn nugabendavo atliekas. Po kurio laiko jam leisdavo lydėti Karlo į miestą pirkinių. Karlo eidavo priekyje, greitai skuosdavo siauromis gatvelėmis, galvodamas tik apie savo tikslą ir vis ragindamas Andrea nepamesti Karlo iš akių. Nelikdavo laiko dairytis į dangų ar į šonus, nes turėdavo nenuleisti žvilgsnio nuo priekyje skubančio Karlo arba žiūrėti sau po kojom. Taigi jis matė tamsią gatvelių drėgmę, kur pelėsiai namų pamatus ženklino žalia arba pilkai gelsva spalva; jį išgąsdindavo didelės, šviesios aikštelės, kuriose saulė ilsėjosi kaip ant kokios at-

vertos, dangų gaudančios kriauklės, o jis dar taikėsi pastoviniuoti ant kiekvieno mažo tiltelio, norėdamas pažvelgti žemyn į siauras kanalų arterijas.

Tas nuolatinis greitas kopimas aukštyn ant tiltų ir sulėtintas, vangus leidimasis žemyn priminė jam plakimąsi aukštyn–žemyn nedidelių bangų, bangų iš akmens, kurios atsigula ant po jomis užlūžusių vandens bangų. Jis mėgino perprasti, kaip juda šios tokios skirtingos bangos, tačiau jo galvoje jos be paliovos stojo viena prieš kitą: akmuo perkirto, pjovė arba uždengė vandenį, atrodė, tarsi net šaligatviai būtų kažkoks savaiminis darinys, begalinis tinklas, išsišakojęs ir slėpiningas kaip *palazzo.*

Atsipeikėjo tik žuvų turguje. Dar nebuvo matęs tokios stulbinamos jūros gyvių gausybės. Jis veržėsi prie prekystalių, stvarstė juos.

Karlo nustebo, kad Andrea žino kiekvienos žuvies pavadinimą ir tiksliai pasako, prieš kiek valandų ši buvo sugauta. Keli pirkėjai pastebėjo, kaip ramiai, užtikrintai jis kalba, todėl sekė iš paskos, norėdami išgirsti, ką jis siūlo pirkti. Karlo tempė jį tolyn, kad aplink nesusidarytų didesnis smalsuolių būrys. Kurį laiką šie bėgdavo paskui ir tik prie pat *palazzo* pavykdavo visų atsikratyti.

Virtuvėje Andrea primygtinai reikalaudavo, kad jam leistų ruošti žuvis. Iš medžio sukonstravo groteles, kad žuvis būtų galima vartyti virš žarijų. Visi jį apstodavo, kai karštas žuvis dėdavo ant plikų, blizgančių Istrijos akmens plokščių ir keliais rankų judesiais nudirdavo odą. Ir vienos, ir kitos rankos vieno piršto nagas buvo ilgėlesnis už kitus, taigi šiais nagais perskrodęs dar šiltą žuvį, ištraukdavo ašakas. Karlo paklausus, kur jis išmokęs šito meno, atsakydavo mokąs nuo mažumės.

Jeigu neskirdavo darbų, jis būdavo sode. Išilgai mūro sienos sukasė žemę ir padarė mažas lysveles. Nenuilsdamas laistydavo gėles, sakydavo, kad sodas yra pernelyg išdžiūvęs, kad molžemį ir smarkiai įkaistančius akmeninius takus išvagosiąs kanalėliais ir pasirūpinsiąs, kad sodas greitai vėl sužydėtų. Į neseniai padarytas lysves išnešdavo atliekas ir sumaišydavo jas su žeme. Ant tamsių dirvožemio

sluoksnių it kokias sėklas suberdavo žuvų kaulus. Dvi tris dienas balindavo juos saulėje, paskui užkasdavo.

– Kaip su juo sutari? – grafas paklausė senojo Karlo, kuris Andrea neišleisdavo iš akių.

– Kartais man atrodo, kad jis pas mus gyvena jau daug metų, – atsakė tarnas. – Tepraėjo tik kelios dienos, o man jau nereikia jam priminti, ką turėtų daryti.

– Ar jis mums reikalingas?

– Senjore Paolo, jis daug kam padeda. Padeda virtuvėje, padeda mūsų gandolininkui taisyti valtį, kai reikia, mūsų jaunoms moterims padeda užnešti viršun nešulius, o man – apsipirkti.

– Kalbi apie jį taip, lyg būtų koks samarietis. Negi nėra jam ko prikišti, ar tikrai?

– Ne, grafe, nėra. Na, nebent tik, kad jis vis dar neatpranta išsirengti. Kartais jį randame sode nuogą, ačiū Dievui, pasislėpusį už gyvatvorės, kad smalsios merginos nematytų. Jis nusirengia, kai pavargsta, tarsi ketintų eiti gulti. Kartais nutinka, kad užmiega vidury dienos kalbėdamas. Mes jį pažadiname, tada jis tučtuojau eina į sodą, išsirengia ir vėl užmiega. Manau, jis labai išsekęs.

– Ar jis tau ką nors pasakojo? Gal šnekesnis pasidarė?

– Ne, grafe. Girdi, nieko negalįs prisiminti, ir nemanau, kad meluotų. Rodos, jis kenčia, kad nieko neprisimena. Sėdi mūsų rūmų vestibiulyje ir ilgai spokso vandenin, tarsi norėdamas atgaivinti prisiminimus.

– O gal apie ką nors užsiminė?

– Taip, grafe. Paklausiau, kodėl jis tiek daug laiko praleidžiąs vestibiulyje, tai man atsakė, esą čia paslėpta jo namų dalis. Tik jis nežinąs, kokia.

– Garbusis Šv. Jurgio vienuolyno abatas pasiūlė mums jį kurį laiką pasilikti.

– Tai nujaučiau, senjore.

– Karlo, tu su juo daug dirbi, todėl norėčiau ir iš tavęs išgirsti, ar pritari.

– Dėkoju jums, grafe. Neprieštarauju, toliau juo rūpinsiuosi.

Karlo pakvietė siuvėją, kad šis aprengtų Andrea. Pasiuvo marškinius, kelnes ir apsiaustą – viską, ko reikia vasarą ir žiemą. Andrea atsisakė mūvėti kojines ir primygtinai prašė, kad leistų pačiam pasisiūti batus. Apavą susidurstė iš gabalų, jį matydavo ilgai triūsiantį oranžerijoje – nuolat tobulinantį batus, meistraujantį, kai kada susmukusį, giliai įmigusį su adata rankoje.

Retkarčiais jis išdrįsdavo trumpam išlįsti iš *palazzo*. Keletą žingsnių paėjėdavo gatvele atbulas arba į šoną, nenuleisdamas akių nuo vartų. Nesiryždavo pasukti už kampo arba į *palazzo* atgręžti nugarą, atrodė, tarsi manytų, kad nežiūrint viskas ims ir tučtuojau išnyks. Kai Karlo pasiteiravęs, kodėl šitaip elgiasi, jis patvirtino tikrai bijąs, kad viskas vėl nepradingtų. Jis negalįs perprasti rūmų formos, o ir daugelis šiame didžiuliame pastate sutiktų žmonių esą praskriejantys jo galvoje kaip kokie labai lakūs šešėliai. Žmones galįs atpažinti tik todėl, kad paprastai juos randa toje pačioje vietoje: virėją – virtuvėje, gondolininką – rūmų vestibiulyje. Tačiau kartais bijąs, kad atsibusiąs kažkur vienas savo valtyje, o šitas vandens miestas ir jo žmonės būsią ne kas kita, tik ilgas, absurdiškas sapnas.

Karlo ir toliau jį stebėdavo. Dažnai Andrea pirštų galiukais ant akmens vedžiodavo linijas. Atrodydavo, kad piešia užmerktomis akimis. Kraupus, keistas vaizdas, tarsi žiūrėtum į neregį, kuris susiruošė sukurti pasaulį – iš tamsos, iš nebūties.

– 14 –

– Džiulija, greičiau ateik! Matau jį, jis vėl užmigo! – sušuko Katerina ir palinko virš altanos turėklų. Džiulija, ant dešinės rankos permetusi suknelę, užlipo aukštyn ir įsitaisė greta Katerinos.

– Ne, nenoriu jo matyti,– ištarė tyliai ir, adaton įvėrusi siūlą, ėmė siūti.

– Nenori jo matyti? Ar proto netekai?

– Ne, nenoriu. Papasakok, ką matai, ir man užteks.

– Džiulija, jis daug gražesnis, nei mes manėme. Pailgas liesas veidas, jis aukštas, o oda labai tamsi...

– Oda? Kaip gali matyti jo odą?

– Ir tu dar klausi? Juk aš tau vis kartodavau: matau jį visą, nes jis nuogas, nuogas guli ten apačioje, Džiulija, pasižiūrėk!

– Ne, nenoriu. Nedera žiūrėti į nuogą vyrą ir tikrai nedera stebėti jį miegantį.

– Nedera, nedera, ką čia paistai! Ką man daryti, jeigu jis, mums matant, vis apalpsta? Džiulija, sakyk, argi nesi mačiusi nuogo vyro?

– Et, neklausinėk tokių dalykų!

– Nematei, ne?! Sakyk gi!

Džiulija truputį patylėjo, pasidėjo suknelę ant kelių ir pažvelgė tolumon.

– Kartą mačiau paveikslą seno dailininko, kuris buvo nutapęs Šv. Sebastijoną, beveik nuogą, o krūtinė, rankos ir kojos – pervertos strėlėmis, siaubinga. Tada buvau dar maža mergaičiukė, todėl paveikslas mane išgąsdino, ne strėlės, o tai, kad Šv. Sebastijonas buvo beveik nuogas. Dažnai apie jį galvodavau, dažnai jį regėdavau mintyse, net ir be tų strėlių, taip dažnai, kad net turėjau prieiti išpažinties.

– Dabar suprantu tave, Džiulija, – tarė Katerina ir taip pat atsisėdo. – Nenori jo matyti, nes bijai, kad vėl turėsi eiti išpažinties.

– Esu pernelyg sena, kad per išpažintį kalbėčiau apie tokius dalykus, – atsakė Džiulija, – todėl nenoriu jo matyti.

– Džiulija, kai ką tau prisipažinsiu. Sapnavau Andrea, jo tamsią odą ir visa kita!

– Katerina, nenoriu nieko apie tai girdėti!

– Bet jo oda tokia tamsi... tokia tamsi, kad gali pamanyti, kad jis apsirengęs. Taip jau yra. Jo oda dengia ir slepia jo nuogybę, tarsi jis būtų ne nuogas, ar supranti?

– O kuo čia dėtas tavo sapnas?

– Aš sapnavau, kad jį laikiau, kai jis krito. Jis buvo ant aukštų pastolių, pačiame viršuje, o paskui jis krito, nes įlūžo turėklai. Aš

atskridau ir jį laikiau, taip iš už nugaros, nes jis krito atbulas plačiai atmerktomis akimis, o jose – mirties baimė. Jis pažvelgė į mane tomis akimis, ir tada mes pradėjome iš lėto suktis, sukomės vis greičiau ir greičiau ir suktuku veržliai smigome žemyn, kol prieš pat atsitrenkdami į žemę visiškai nurimome. Toks buvo mano sapnas.

– Ak, štai ką sapnuoji! Na, ir tokelės! Per daug jam skiri dėmesio, užuot galvojusi apie savo vedybas! Vis sėdi čia ir nuo to vaikio neatplėši akių! Kam jis tau? Norėčiau, kad tavo mintys skrietų toliau, ne tik už šitos mūro sienos, kad jos skrietų per visą miestą, ieškodamos vyriškio, kurį tėvas galėtų tau išrinkti!

– Džiulija, tu teisi, taip turėtų būti! Tačiau keista, kartais matau tą nepažįstamąjį šalia savęs, įsivaizduoju, kaip jis eina greta manęs, ištiesia man ranką, matau jį apsirengusį gražiais drabužiais, o ne varganais skarmalais, kuriuos primatuoti liepė grafas. Matau jį dėvintį trikampę skrybėlę, vilkintį baltus nėriniuotus marškinius, brokato liemenę ir ilgą švarką...

– Katerina, liaukis! Juk turėsi ne už jo tekėti, bet už kilmingo pono!

– Taip, Džiulija, gerai jau. Juk matai, nusigręžiu nuo jo, palauk, padėsiu tau, darbas išsklaidys netikusias mintis. Beje, kas iš to, net jeigu apie jį svajoju, jis vis tiek nieko nepastebi. Per tą laiką, kai jis čia, nė kartelio nepakėlė galvos. Įsivaizduok, nė karto nepažvelgė aukštyn į mus!

– Žinau, visi tekalba, kad jis – keistuolis. Paprastai žiūri sau po kojom, tarsi gėdytųsi pakelti galvą arba lyg būtų ką pametęs. Jis turi tokių keistenybių, kurių niekas nesupranta.

– Kokių dar? Papasakok!

– Na, jeigu nežiūrėsi į tą pusę!

– Klausau tavęs ir nežiūriu.

– Žmonės šneka, jis žinąs pavadinimus visų žuvų, kokių tik būna didžiajame turguje prie Rialto tilto. Jis pražiodo žuvį ir pirštu pačiupinėja iki pat žiaunų. Paskui ištraukia pirštą, apuosto, uosto ilgai, o tada tiksliai pasako, prieš kiek valandų žuvis buvo pagauta. Moteriškės tampo jį nuo prekystalio prie prekystalio, kad joms išrinktų pačią šviežiausią prekę.

– Toliau, Džiulija, toliau!

– Sakiau, jis pažįsta visas žuvis, bet nežino nė vieno vaisiaus pavadinimo. Didžiajame daržovių turguje prie Rialto jis stovi prie vaisių krūvų, o jam reikia aiškinti: čia kriaušės, čia – obuoliai. Jis paragavo kriaušių ir tą kąsnelį tuoj pat išspjovė, paskui nubėgo ir sustojo prie daržovių. Daržoves taip pat gerai pažįsta, žino kone visas jų rūšis, tik valgo jas žalias, žalias, ar supranti, nevirtas. Kremta tas daržoves kaip, sako, kaip koks gyvūnas!

– Toliau, Džiulija!

– Bjaurisi vynu ir tabaku. Vos pamatęs pypkę rūkantį vyriškį, puolė jį visas įraudęs, kad užgesintų gaisrą. Karlo, grafo di Barbaro tarnas, kuris visur jį lydi, tempte nutempė jį į šalį, nes jaunuolis taip garsiai šaukė – esą reikia tučtuojau gesinti! O kai Karlo Andrea iš ten išstūmė, šis ūmai pravirko, lyg jam labai skaudėtų ir bliovė iš visos kakarinės kaip vaikas.

– Ak, man labai gaila! Reikėjo jam paaiškinti, o ne versti jį pajuokų objektu!

– Visi kalba, kad Karlo labai kantrus. Po šio įvykio Andrea dienų dienas pralaikė grafo rūmuose, kol jis vėl aprimo. Sako, grafas prikimšęs pypkę ir prie jo parūkęs, tačiau Andrea buvo nepaguodžiamas. Rėkdavo net uždegant degtukus. Didžioji Taryba iš vienos komisijos atsiuntė tris vyrus, kad šie jį apklaustų. Tačiau ir jiems jis nepaaiškino, iš kur esąs, kas toks. Vis sako, kad neprisimena.

– Tikriausiai jis jaučiasi, tarsi gyventų tarp visiškai svetimų žmonių.

– Bet jis juk kalba mūsų kalba, mūsų dialektu! Na, jis nebus išaugęs Dangaus karalystėje, tikrai ne!

– Jis bijo, jis mūsų bijo. Jam skaudu, kad neturi draugų, kad nėra su kuo pasikalbėti...

– Katerina! Juk tu jo neužkalbinsi! Jeigu tėvas sužinotų, esu tikra, kad persigalvotų. Pagalvok apie savo vedybas, pagalvok apie tai, kad tokia jauna moteris kaip tu turi laukti, tik laukti, ne kitaip.

– Bet, Džiulija, ką apie mane manai? Aš tik svajosiu ir lauksiu. Papasakok dar! Ką nutarė komisija?

– Nutarta, kad nepažįstamasis liks grafo di Barbaro rūmuose. Karščiuodamasis nepažįstamasis jį pavadino ne tik savo gelbėtoju, bet kartą – netgi tėvu! Jis dėkojo jam ne kaip grafui, o kaip savo tėvui.

– Ar grafas jam toks geras?

– Grafas griežtas. Jeigu grafas jam atrodo, tarsi būtų tėvas, matyt jo tėvas buvo žiaurus arba jis išvis jo neturėjo. Kitaip ir nepaaiškinsi.

– Visi apie jį kalba, visi laužo galvas. O jis mūsų pašonėje, visiškai arti, guli nuogas, miega, ir niekas, išskyrus mus, nenumano, kad dabar jis miega, niekas jo tokio nėra matęs. Džiulija, pažvelk į jį bent kartelį, tik vieną kartą, prašau tavęs!

– Ne, Katerina. Šiąnakt aš sapnuosiu Šventąjį Sebastijoną, jaučiu, ir geriau jau būsią sapnuoti šitą dievobaimingą paveikslą nei ką kita.

Katerina pasitraukė kėdę ir atsisėdo prie pat auklės, kad būtų patogiau laikyti išskleistą suknelę. Saulė mirguliuodama slinko raudonu aksomu ir išryškino klostes, kurios stojo piestu it bangos. Varpas skambėjo taip tyliai, tarsi saugotųsi pažadinti miegantį prašalaitį. Tolumoje švytėjo snieguotos kalnų viršūnės kaip nepajudinami ramūs vaiduokliai virš raibuliuojančios lagūnos šviesos.

Džiovanis Nardis sėdėjo antrajame *palazzo* aukšte prie lango. Jis taip pat užmigo, užsnūdo pavargęs nuo pastangų rasti tą vienintelį tikrąjį savo dukrai.

– 15 –

Vieną ankstų rytmetį, prieš patekant saulei, pagaliau Andrea pasiryžo pats vienas ištrūkti iš namų. Nesidairė atgalios, išėjo dar vis abejodamas, bet nusprendęs pasižvalgyti po vandens miestą. Gana ilgai laikė jį čia namuose, visi jį saugojo, stebėjo ir vis nesiliovė

klausinėję apie jo kilmę, tėvus ir ankstesniąsias dienas. Jis nenorėjo net girdėti tų klausimų, taip, jie jam buvo atgrasūs, net kėlė pasišlykštėjimą.

Kai jį klausinėdavo, jis jausdavosi toks apleistas, toks vienišas tarp visų šių žmonių, kurie, žinoma, laikėsi išvien. Jis vis dar nesuprato daugelio jų žodžių, neišmanė, ką jie reiškia, nes buvo kalbama apie jam nežinomus dalykus. Jie nesivargindavo paaiškinti tų dalykų ir dėl jų susitarti, todėl Andrea turėdavo perklausti vėl ir vėl, o kadangi jam buvo nemalonu vis klausinėti Karlo, tai nustojo teirautis.

Karlo labai stengėsi, buvo jam geras, ir grafas buvo geras, gailestingas žmogus, bet jie nesuprato, kas dėjosi nepažįstamojo viduje, jie net nenujautė, kaip baisu, kai nieko nežinai apie savo kilmę, kai kaip vaikas turi mokytis naujų žodžių. Jie vis dar elgėsi su juo kaip su ligoniu; tam tikra prasme jis sirgo, jam trūko žinojimo ir gebėjimo greitai perprasti viską, bet kūnas buvo seniai pasveikęs, tik ūmūs gilaus nuovargio ir nusiplūkimo priepuoliai dar primindavo, kad jį radę beveik mirusį, „tariamai mirusį", kaip jie sakydavo.

Dabar atėjo laikas ryžtis pačiam – jų dėmesys pasidarė nepakenčiamas. Galų gale turėjo pats išmokti žvalgytis po vandens miestą, nes bėgiodamas paskui Karlo matydavo tik grindinio akmenų spalvas.

Jis perėjo pirmąjį tiltą, paskui – antrąjį, pasuko tiksliai už trijų kampų, toliau traukė ilga, besiraitančia gatvele, dar vienas tiltas, tada siaura kelio atšaka nuvedė prie kanalo. Paprastai keliai buvo tiesiami ne palei kanalus, šaligatviai buvo viena, vandens keliai – visai kas kita, visiškai nesusiję tarpusavyje. Vandens keliuose jis būtų nesunkiai susigaudęs, jie driekdavosi ilgomis tiesėmis, tuo tarpu šaligatviai buvo susiraizgę vienas su kitu, vingiuoti, painiai atsišakojantys vienas nuo kito arba susiliejantys... kaip šitas, kuriuo atėjo, šis baigėsi čia prie kanalo, todėl reikėjo sukti atgalios.

Kam reikėjo tiesti kelius, kurie baigiasi tuščioje vietoje? Grįžo lėtai, ieškodamas, pametė kelią atgal – bergždžios pastangos jį rasti. Tiltas, nors ir buvo nepaprastai panašus į tą, kuriuo jis ką tik atėjo, nebuvo tas tiltas. Visi tiltai atrodė panašūs vienas į kitą ir vis dėlto

visiškai skirtingi. Norėdamas grįžti atgal, turėjo dar geriau į juos įsižiūrėti – į kiekvieną atskirai. Kai kuriuos įsivaizdavo kaip mažus paveikslėlius, tačiau tų vaizdų dar negalėjo išlaikyti atmintyje.

Privalėtų, taip, privalėtų juos išlaikyti, užfiksuoti, kad tiksliai įsimintų. Galimas daiktas, jam pavyktų nupiešti šiuos mintyse esančius paveikslus, taip, jis turėtų pradėti piešti Veneciją, namų fasadus, tiltus, gatveles, turėtų susikurti Venecijos „kelių knygą", ir šitai padėtų, jis daugiau nepaklystų.

Ir kaip jis anksčiau nesusiprotėjo! Kartais mėgindavo ką nors nupiešti pirštais ant akmens. Norėjo paveikslus išlaikyti savo mintyse, bent kelias sekundes, tačiau netvari linijų raizgalynė vėl greitai dingdavo, kaip ir sugalvoti paveikslai. Gerai, jis dar kartelį pabandys ką nors nupiešti ant lapo! Kai užsimerkdavo, paveikslus matydavo gana aiškiai, tereikėtų tik juos nupiešti pieštuku – nebūtų sunku.

Ką padarysi, pasiklydo – jis troško kuo giliau įsiskverbti į šitą miestą, buvo nesvarbu, ar iškart vėl susiorientuotų, vylėsi vis tiek ką nors sugalvosiąs. Nuo kelio pabaidė keletą balandžių ir pamatė pro pinučius šmurkštelinčią katę. Tenai kavinė, tokie namai, kaip jam sakė, būna atviri visada – dieną ir naktį. Ten sėdėjo vienišas lankytojas ir šaukšteliu gramdė puodelį.

Paskui šalimais bažnyčioje išgirdo kažką tyliai giedant. Įėjo vidun, o ten nė gyvos dvasios, bažnyčios nava buvo tuščia, tik viršuje pro prie pat vargonų įtaisytas groteles aidėjo giesmė: skambūs, skaidrūs mergaičių balsai nuplevendavo po aukštais bažnyčios skliautais arba susiliedavo į pratisą skambėjimą, kurį girdėjo net ir užvėręs bažnyčios duris. Būrelis skarmaluotų žmogystų šlavė nedidelę aikštę priešais fasadą, į miestą jau veržėsi saulės šviesa, ji blykčiojo viršuje ant stogų ir lėtai tekėjo, lašėjo fasadais žemyn, o gatvelės vis dar tįsojo drėgname patamsyje, snūduriuodamos, prasižiojusios – tarsi sapnuodamos.

Pagaliau pasigirdo pirmieji garsesni balsai, vandens ir pieno pardavėjų balsai, merginos semdamos vandenį būrėsi prie šulinio, paskui vis triukšmingesni liejosi šaižūs turgaus prekeivių riksmai – čia pat turėtų būti didžioji turgavietė, ten jis daugmaž susigaudytų.

Taip, tenai turgus, didžiosios valtys švartuodavosi netoli tilto, kurį visi vadino „Rialto“, jos atgabendavo daugybę daržovių ir vaisių, kuriuos rankiniais vežimėliais nuveždavo prie prekystalių, nuo saulės apsaugotų ištemptomis burėmis, o ten pulkas straksinčių vaikėzų sukraudavo gėrybes vienas ant kitų: suguldydavo ratu kopūstų galvas, suformuodami į viršų smailėjantį kėglį, iš moliūgų ir agurkų pastatydavo piramides, o į tarpus prikaišiodavo česnakų, lianų ir standžiai supintų svogūnų girliandų.

Pagyvenusios moterys ėmė rūšiuoti sugedusias prekes, kai kurios nuo artišokų arba kopūstų nugnybdavo keletą lapų ir sviesdavo juos į didelį dvokiantį kalną prie šulinio, šalia kurio jau miegojo keletas vyrų: kas ant pilvo, kas susirietęs, kas tarsi saugodamasis – rankomis apglėbęs pritrauktus kelius.

Atsidarė užkandinės, triukšmas vis labiau stiprėjo, jis pamatė jauną moterį, ant mažų grotelių vartančią ungurio gabalėlius, ji dirbo prastai, gabalėliai jau buvo sugadinti, ketino prie jos prieiti, bet apsigalvojo. Jeigu ją užkalbintų, vėl atkreiptų visų dėmesį, o šito netroško, norėjo pabūti vienas, kitų nestebimas ir nepersekiojamas.

Į viršų stryktelėjo parduotuvėlių grotos: Murano stiklas, audiniai ir vilna – čionai atplūsta minios ir pasineria į šitą šūksnių ir riksmų erzelynę, vis augančią lyg didžiulė banga. Perukų gamintojai stoviniavo prie dirbtuvėlių, barzdaskučiai prie kirpyklų, o vis dar čionai plaukiančiose krovininėse valtyse sūpavosi geltonai–baltai dryžuotos palapinės ir mėlyni laivų stiebai lingavo priešais blykštančius namų fasadus, vyno krautuvėles ir nedidukes smukles prie pat kranto, kur trenkė mėtomis, arkliašūdžiais ir pernokusiais melionais.

Jam siūlė riešutus ir migdolus, cukruotas citrinas, puikios kokybės tabaką, stvarstė už rankovės ir tempė po arkomis, kur gulėjo kalnai šlamšto: sudėvėtos pagalvės ir plonos, pigios skaros, greta – mediniai basliai, ant kurių kabojo fetrinės skrybėlės. Viena moteris utinėjo savo vaiką, trys neregiai grojo fleitomis, ten siūlė vaistus, pagamintus iš jūros arkliukų, prie stalo sėdėjo astrologas ir pašė kortas.

Jis suprato jų šūksnius, kiekvieną žodį, jie džeržgė it metalas ausyse, ir vis dėlto jis daug ko nesuprato – visai neįprastai skambančių svetimšalių tiurbanuotųjų galvų tariamų žodžių, skiemenų, šnypščiamų pro plunksninius galvos apdangalus... Jis slapta klausėsi, stovėjo nejudėdamas, mėgino surikiuoti šiuos garsus, tačiau vėl buvo nustumtas tolyn, į žuvų turgų, kur žmonės vandeniu šlakstė žemę, o krovinys buvo jau seniai patiektas ant žalių lapų.

Čia pagunda tapo pernelyg didelė. Jis giliai įtraukė aliejingo sūraus kvapo; jau vien nuo to kvapo burna priplūdo seilių, liežuvis ėmė trūkčioti, o skrandyje pajuto nepaprastą alkį. Dabar mielai būtų paragavęs krabų ir jūros vorų, sepijų, labai puikiai pažino visus jauniklius, mokėjo iš jų gaminti, tačiau apimtas rytmečio saulės sukeltos ekstazės, jis bėgo toliau, dešinėje liko turgus, už nugaros – triukšmas.

Dabar miestas kybojo virš vandens, bažnyčių rytinių varpų skambėjimo pažadinti namai išaugo iš poplūdžio, dabar iš lėto pradėjo judėti net akmenys, sukosi jame, sukosi aplink jį, kad net ėmė svaigti galva.

Jis norėjo grįžti – šįkart pakaks. Susirado kanalą ir trumpam atsisėdo prie vandens. Užmerkti akis, sulėtinti vaizdus, palaukti, kol atskiri paveikslai nusistovės, atsikvėpti. Tiesą sakant, nebus sunku grįžti. Tik jis neis šaligatviais, o rinksis vandens kelius – kanalus. Iš mažesniųjų pateks į didesniuosius ir galiausiai atsidurs didžiajame, „didžiajame kanale“, kaip visi vadina.

Jis nusivilko drabužius, surišo juos į ryšulėlį, įmetė vandenin ir pats šoko įkandin. Paskui plaukė vis pasinerdamas, ryšulėlį dešine ranka stumdamas priešais. Ryšulėlis švytavo išilgai kanalo kaip išmestų šiukšlių krūvelė.

Po pusvalandžio drabužių tumulas buvo priplukdytas prie kranto, į *palazzo* vestibiulį, o Karlo liepė į ten nunešti rankšluosčius plaukikui nusišluostyti ir apsigobti.

– 16 –

Vieną pavakarę grafas stovėjo bibliotekoje prie lango ir žiūrėjo į sodą. Jautė nerimą, jau keletą dienų šis nerimas vis augo, klausinėjo savęs, kas galėjo jį sukelti, bet kamantinėjo save tik šiaip sau, nes seniai žinojo, kas jį slegia. Nuo tada, kai oranžerijoje pradėjo nakvoti Andrea, Katerinos atvaizdas ėmė vis labiau blėsti, nes grafas jos nematydavo, taigi jis suabejojo tuo atvaizdu, kaip netikintis Tomas, kuris pareikalavo leisti paliesti ranka...

Tada jis dvejojo, ar Andrea tuoj perleisti sodą, o dabar šis nepažįstamasis jį, grafą di Barbaro, išvarė iš nuosavo sodo. Retkarčiais jis mėgindavo vogčiomis ten įsigauti ir šiek tiek pasižvalgyti, bet kiekvieną sykį susitikdavo su Andrea, reiškiančiu jam perdėtai atsargų palankumą.

Grafas užantspaudavo laišką broliui, kuriam rašydavo kas savaitę. Net ir Antonio pranešdavo tik apie šį prašalaitį, aprašydavo pastarojo nepaprastus poelgius ir kalbas, vis dar nutylėdamas didžiausias keistenybes, kurių su ankstesnėmis nėra ko lyginti, nes atsitiko dalykų, kurie jam, Paolo di Barbaro, užminė daug sunkesnių mįslių. Todėl jis pasikvietė Šv. Jurgio vienuolyno abatą, savo seną bičiulį ir vienintelį patikėtinį šiame reikale. Jis tuoj turėtų atvykti, žvaliai šypsodamasis nežinančiojo šypsena, kaip visuomet šiek tiek ironiškas, vis dar nenutuokdamas, kas jo laukia. Tačiau grafas buvo visiškai įsitikinęs, jog tai, ką bičiulis pamatys, privers jį mest juokus į šalį.

Pabeldė, Karlo pranešė, kad atvyko abatas, grafas tučtuojau atidarė duris ir, žengęs keletą žingsnių, pasitiko draugą.

– Trečiasis stebuklas? – paklausė abatas ir nusišypsojo, kaip di Barbaro buvo spėjęs. – Jis jau prisikėlė iš mirusiųjų, paskui jis netgi nuėjo vandens paviršiumi... Manau, jis daro viską, kad pamėgdžiotų mūsų Viešpatį Jėzų.

– Užeik! – pasakė grafas. – Jo trečiasis šedevras be galo skiriasi nuo anų dviejų – tai originalas, ne kopija!

– Oho, kai kas visiškai nauja! To iš jo nesitikėjau! Maniau, jog jis iš tų, kurie pernelyg dažnai skaito Naująjį Testamentą, visų pirma – stebuklų skyrių.

– Jis iš esmės pakeitė užsiėmimą. O tu atspėk naujas veiklos sritis!

– Iš pradžių teologija... – abatas apsimetė mąstąs, – tada – laži-nuosi – alchemija! Iš dešimties žuvų išgavo auksą...

– Tai būtų stebuklingas žuvų pagausinimas, ir priskirti jį reikėtų Naujajam Testamentui. Bet pataikei, tai susiję su žuvimis.

– Na, prašom! – tarė abatas. – Kaip visų virtuozų, jo gebėjimų sritis labai ribota. Taigi kokia ji?

– Tu labai nustebsi, esu tuo įsitikinęs. Eikime į sodą, jis dienų dienas iš sodo kojos nekelia – liovėsi buvęs tarnu, pagalbininku ir ėmėsi veiklos, užvaldančios jį net naktimis.

Grafas paėmė abatą už parankės, jie perėjo iškilmių salę, kartu nulipo didžiaisiais išoriniais laiptais. Andrea buvo nuo visų pasišalinęs į oranžeriją. Jis sėdėjo ant pusračio formos suolo, ant stalo gulėjo šūsnys popieriaus lapų, kuriuos kaip tik ir mėgino sutvarkyti. Pamatęs abu vyrus, pašoko.

– Andrea, aš pakviečiau garbųjį abatą, norėdamas jam pristatyti tavo triukus. Parodyk jam, kas čia guli priešais tave, ir būk ramus, garbusis abatas nepyksta, kad tu į čia atbėgai. Tikriau sakant, abatas supranta, kad ši graži vieta tau labiau patinka nei Šv. Jurgio vienuolynas su *polenta* ir visame pasaulyje žinomu *risotto*.

Andrea akimirką žiūrėjo abejodamas, tarsi nesuprasdamas, paskui nusilenkė.

– Garbusis abate, nenorėjau jūsų įžeisti, tikrai ne. Aš priešingai...

– Garbusis abatas norėtų pamatyti, ką tu nuveikei. Jis turi mažai laiko, tiek mažai, kiek teturi visi Viešpaties tarnai, kurie nuolatos turi daryti gerus darbus, kad tik dangun nepavėluotų, – pasakė grafas ir žengė žingsnį stalo link. Tylėdamas ištiesė draugui vieną lapą.

Abatas paėmė jį dešine ranka, užmetė žvilgsnį. Išvydo vienut vienutėlę žuvį, žuvį, kurios pavadinimo dabar neprisiminė, plačiai pražiotais nasrais, taip tiksliai nupieštą, su visomis smulkmenomis, kad kone išsigando. Pelekai, žiaunos, smulki, vos regima šoninė linija – visa atlikta retais, labai plonais brėžiais, tarsi būtų piešta sidabriniu rėžtuku.

– Mano bičiuli, tai brasas, – tarė grafas, dabar ir jis leisdamas sau pajuokauti: – Daugybę kartų esame matę jį lėkštėse, bet jeigu kas prieš tai būtų parodęs šį paveikslą, būtume prisiekę, jog niekados daugiau lengvabūdiškai nerysim tokio puikaus, baikštaus gyvio.

– Negi nori pasakyti, kad jis... kad jį nupiešė Andrea? – paklausė abatas ir nuleido lapą.

– Ne, – tarė grafas, – ne viskas taip paprasta. Andrea ne piešia, Andrea gauna šį paveikslą... kaip čia pasakius? – Di Barbaro ore nupiešė ženklą, tokį kylantį į viršų, matyt, norėdamas nepastebimai žvilgtelėti į altaną. Jos ten nebuvo, ne, tokiu metu jos viršuje dar nėra matęs. – Andrea, prašau, – tylesniu balsu ir kiek susitvardęs tęsė, – parodyk garbiajam abatui, kaip tave užgriūna tie paveikslai.

– Grafe, manęs jie neužgriūna, – tarė Andrea. – Tikriau sakant, aš juos matau, matau juos visiškai tiksliai. Bet to negaliu parodyti garbingajam abatui, nes nepiešiu kitiems žmonėms matant. Kai jaučiu svetimas akis, jos man trukdo dirbti.

– Gerai, – pasakė grafas, – tada pavaizduok garbiajam abatui tai, ko mes negalime pamatyti.

– Neketinu nuo jūsų nieko slėpti, ne, – prakalbo Andrea, bet grafas jį iškart nutraukė.

– Andrea užsimerkia, juk taip būna, ar ne tiesa? Jis užsimerkia, lapas guli priešais jį ant stalo. Paskui jis piešia dešine tai, ką mato mintyse. Ar taip būna?

– Taip, grafe. Aš piešiu tai, ką matau savo galvoje, ir daugiau nieko. Aš dešine vedžioju tik linijas, štai ir viskas. Tai visai paprasta.

– Žinoma, – šyptelėjo grafas. – Taip paprasta, jog niekas kitas šito padaryti negali. O gal tu, mano drauge, jau nuo seno žuvis iš tamsos ištraukdavai ant baltų lapų?

– O ką dar jis nupiešė? – paklausė abatas.

– Tik žuvis, – atsakė di Barbaro. – Ten guli lapai, kuriuose daugiau nei penkiasdešimt žuvų iš mūsų pavydėtinai žuvingosios lagūnos.

– Žuvis! Visą laiką tik žuvis?! Andrea, kodėl nepieši ir ko nors kita?

– Garbusis abate, aš nieko kita nematau. Čia, vandens mieste, aš dar nepakankamai gerai pažįstu pastatus. Bet kai juos ištyrinėsiu, aš juos piešiu.

– O žuvys? Ar tu jas prisimeni tokias tikras.. kiekvieną smulkmeną? Neįtikėtina!

– Garbusis abate, aš jas gerai pažįstu. Aš iš tikrųjų jas pažįstu. Užsimerkiu ir matau jas, kiekvieną smulkmeną, kaip jūs sakėte. Reikia šiek tiek laiko, kad ir šitie namai man pasirodytų tamsoje. Kai tik baigsiu žuvis, pasistengsiu piešti namus.

– Kokius namus? – suglumęs paklausė abatas. – Ar jis nori nupiešti visą Veneciją, visą miestą, namas po namo?

– Paaiškink jam, Andrea, – pasakė grafas ir dar kartą pažvelgė į altaną: nėra, vis dar nėra, tik Džiulija renka staltieses nuo turėklų, tai ženklas, kad Katerina jau nepasirodys.

– Garbusis abate, norėčiau pradėti nuo šių rūmų, noriu juos nupiešti, tada juose nepasiklysčiau. Ką nupiešiu, tas lieka mano galvoje taip tvirtai, kad išsaugau visiems laikams ir niekad nepamirštu.

– Andrea, iš kur tu kilęs? – paklausė abatas lėtai, labai aiškiai, kone grasindamas.

– Garbusis abate, į tokius klausimus jis jau nebeatsakinėja, – tarė grafas. – Jis teigia, kad atsakytų, jeigu prisimintų kilmę primenančius vaizdus. Galimas daiktas... galbūt vieną dieną jis tuos vaizdus pamatys. Ar ne taip, Andrea?

– Taip, grafe, – tarė Andrea ir vėl nudelbė žvilgsnį žemėn, – piešiu, kas išnyra iš mano miglotų minčių. Kada nors šitoje tamsoje aš užčiuopsiu savo praeities vaizdus.

– Dėkojame tau, Andrea, – pasakė grafas ir davė abatui ženklą, kad nori grįžti į rūmus. – Tai buvo tik pirmoji meistriškumo de-

monstravimo dalis, praktika, kaip sakoma. Dabar Andrea palydės mus į galeriją. Ten jis tave taip pat nustebins, tai bus antroji šio spektaklio dalis. Ar pasirengęs?

– Bet kas dar? – abatas palingavo galva. – Negi jį primaitinai savais dirbtiniais žodžiais?

– Nė vienas jų net neišsprūdo man iš burnos. Andrea nedrąsiai, nes yra kuklus žmogus, pareiškė norą pamatyti kelis mano galerijos paveikslus. Karlo jam apie ją papasakojo. Andrea ilgiau nei dvi dienas praleido prie trijų paveikslų, buvo vienas, be manęs.

– Vienas, dvi dienas? Tavo galerijos tamsoje? Juk langai buvo užtamsinti?!

– Kaip visada, – pasakė grafas. Tylėdama trijulė lipo į trečią aukštą. Di Barbaro buvo šiek tiek suirzęs, nes nepamatė Katerinos, bet neišsidavė; abatas mėgino prisiminti, ką sakė Andrea, tačiau manė, kad tai tebuvo kažkoks žodžių kratinys. Andrea sekė jiems iš paskos tvirtai sučiaupęs lūpas. Tereikėjo grafui tik užsiminti, ir jis regėjo tuos tris paveikslus, kurie jau išniro prieš jį, ir jei būtų dabar užsimerkęs, būtų matęs juos aiškiai, kiekvieną smulkmeną.

Jie įžengė į nedideles, vėsias, žvakių apšviestas galerijos patalpas, di Barbaro ėjo pirmas ir nuvedė juos prie trijų vienas šalia kito kabančių Venecijos miesto vaizdų.

– Mano mielasis, tau net nereikia aiškinti, kad tai trys meistro Kanaleto paveikslai. Be pastangų atpažįstame siužetą mūsų mylimos Venecijos, kurią senasis Kanaletas nupiešė beveik taip pat stropiai, namas po namo, kaip ketina padaryti ir Andrea. Daugiau neturiu ką pasakyti. Pasižiūrėk į šiuos paveikslus kokią valandėlę, paskui paklausysime, ką atrado juose Andrea.

Abatas lėtai praėjo pro paveikslus, primerkė akis, tarsi norėdamas pirma priprasti prie neryškios šviesos, paskui atsigręžė į tolėliau stovintį Andreą.

– Andrea, ką manai apie šiuos paveikslus?

– Garbusis abate, tai labai daug trūkumų turintys prasti paveikslai. Nesuprantu, kodėl grafas tokius nevykusius paveikslus saugo savo galerijoje. Jie niekam tikę.

Abatas tylėdamas žiūrėjo į Andrea, o paskui pažvelgė į grafą, lyg Andrea būtų pasakęs ką nors baisaus. Nurijo nemalonius žodžius ir vėl šiek tiek pavaikštinėjo po patalpą, tarsi norėdamos nusiraminti ir pamąstyti apie neišspręstą problemą.

– Andrea mano... – tarė grafas, lyg bandydamas išversti tai, ką pasakė Andrea, – Andrea mano, jog mūsų senojo meistro Kanaleto paveikslai yra niekalas. Jis man sakė, kad už juos neduotų nė liros. Beje, Londone šiuo metu vyrauja kitokia nuomonė. Už vieną paveikslą ten mokėtų tiek, kad įrengtum pusę šių *palazzo* aukšto.

Atrodė, kad abatas vis dar nieko nesupranta, bet staiga į priekį žengtelėjo Andrea – nepaprastai greitai, ryžtingai, kaip žmogus, kuris nenusiteikęs ilgiau laukti.

– Aš paaiškinsiu jums, garbusis abate. Šį paveikslą nutapęs senasis meistras tikrai nebuvo ištyrinėjęs kanalų ir pastatų. Tiksliau, jis jų išvis nėra matęs. Geriausiu atveju, nutapė juos tik tarsi užsimindamas, kad jie yra. Trūkumų tiek daug, kad pernelyg ilgai užtrukčiau visus vardydamas. Senasis meistras nieko neišmano nei apie vandenį, nei apie dangų, nei apie debesis, o ką jau bekalbėti apie namus. Jūs pats pažiūrėkite! Ar kada nors matėte tokį vandenį? Tai ne vanduo, kuris užpildo kanalus, tai tik juokingų linijų raizgalynė. Kiekvieną bangą, kiekvieną vilnį meistras nutapė vienodai. Horizonte ribėjimas silpsta, atrodo, kad vanduo nurimsta. Žiūrėkite čia: kaip netobulai perteikti valčių ir gondolų atspindžiai vandenyje. Vis ta pati vienatonė juoda spalva, tarsi meistras būtų sukeitęs atspindžius su šešėliais! Jis niekad nėra stebėjęs, kokios spalvos atsispindi vandenyje, ir tikrai neturi nė menkiausio supratimo apie šešėlius, kurie gulasi ant vandens paviršiaus.

Po kiekvieno Andrea sakinio abatas prieidavo arčiau, dabar jis stovėjo prieš pat paveikslą, į priekį palenkęs galvą, tarsi būtų turėjęs prie pat drobės prikišti nosį, kad suprastų smulkmenas. Paskui atsitiesė ir vėl pažvelgė į grafą:

– Jis teisus. Sakau tau, jis teisus!

– Paskui debesys! – tarė Andrea vis labiau įsijausdamas, tarsi dabar visiškai lengvai rasdamas tinkamus žodžius. – Senasis meistras

tapo debesis kaip apvalias baltas dėmes. Jis mano, kad pakanka tai šen, tai ten užtepti šiek tiek baltos spalvos. Ar jis nutuokia, kokie debesys didžiuliai, kokie puikūs, kaip jie aukštybėse vos pastebimai keičiasi? Ar jis žino, kad dangaus žydrynė nėra paprastas mėlis, kad ji susideda iš šviesos sluoksnių ir tolyn plaukiančių blyškių šešėlių? Ar jis neturėjo pamąstyti, kad tolimus debesis reikėtų tapyti kitaip nei tuos, kurie centre, o šiuos kitaip nei debesis, esančius visai arti, lietaus debesis?

– Jis vėl teisus, – tarė abatas, – Dieve, kokie siaubingi šie paveikslai!

– Ir kodėl, mano bangusis, – pasakė grafas iškeldamas abi rankas, – ir kodėl mes šito patys nepamatėme? Kodėl mes to nepastebėjome ilgiau nei dvidešimt metų?

– Manau, – atsakė abatas, – mes pernelyg gerai pažįstame Veneciją, kad būtume pastebėję tokias smulkmenas. Mums pakako šiuose paveiksluose atpažinti savo miestą.

– Mums, kvailiams, to pakako, – pasakė grafas ir garsiai nusikvatojo. – Pripažinkime, šiuose paveiksluose mes nieko nematėme, visiškai nieko, o gal išvis nieko nesuprantame apie paveikslus, gal per savo gyvenimą mes niekad kaip reikiant jų neapžiūrėjome.

– Prašau tavęs, liaukis, – tarė abatas, – nereikia perdėti. Regis, Andrea pastebėjo tik kelis teisingus dalykus, bet jis dar toli gražu nėra tikras eruditas – žinojimas įgyjamas tik ilgai studijuojant.

– Kaip tik tokią nesąmonę norėjau iš tavęs išgirsti, – atšovė di Barbaro. – Baigta su mūsų erudicija, baigta! Šis jaunuolis, niekad negirdėjęs Kanaleto pavardės, apie jo paveikslus išmano daugiau už mus. Ne todėl, kad būtų studijavęs, bet tik todėl, kad jis akylesnis, geresnis stebėtojas nei mes. Tokia yra tiesa!

– Apgailestauju, – pradėjo Andrea, tačiau grafas šiurkščiai jį pertraukė:

– Liaukis atsiprašinėjęs! Negaliu pakęsti! Reikalas pernelyg keblus, ir tau nereikia bučiuoti mums kojų dar ir dėl to, kad buvome tokie idiotai!

Valandėlę jie nuščiuvę stovėjo priešais paveikslus. Abatas ir grafas vis dar žiūrėjo į juos bjaurėdamiesi, tarsi kažkas būtų nutraukęs

skraistę. Abatas daug kartų linktelėjo, tarsi geriau įsižiūrėjus būtų pasitvirtinę Andrea žodžiai. Nė vienas nedrįso prasižioti, kol grafas nenusigręžė nuo paveikslų ir abiejų neišvedė iš galerijos. Jis paleido Andrea, o abatą dar pakvietė išgerti taurę vyno. Jie kartu sėdėjo kabinete prie didžiosios *portego*, grafas juokėsi kratydamas galvą, tarsi tik dabar būtų vėl nusiraminęs.

– Mūsų šventasis turi savas taisykles, – sušnabždėjo jis, – trims paveikslams jam reikia dviejų dienų, kai tuo tarpu mes per dieną peržiūrim jų kokią trisdešimt. Be to, jis mano, kad meistras į savo paveikslus prigrūdęs per daug daiktų. Sako, jog paveikslai paprasčiausiai perkrauti! Senasis meistras turėjęs tapyti mažiau, mažiau, bet tiksliau. Sunkiausia esą tapyti vandenį ir dangų, o menininkas kaip tik šiem abiem siužetams skyręs nepaprastai didelę erdvę, siužetams, kuriuos jis buvo prasčiausiai įvaldęs. Ką pasakysi? Mes turime ką nors įdarbinti, kad užrašytų visas šias griežtas kalbas. Būtų gaila, jeigu šitos kvailai įžūlios šnekos dingtų be pėdsako. Per kokią šventę galėsiu pasakoti, tarsi tokie dygūs žodžiai būtų man pačiam atėję į galvą. „Kanaleto paveikslai yra paprasčiausiai perkrauti“, – pasakysiu mūsų pasiuntiniui Anglijoje ir džiaugsiuosi, kai jis nustebs.

– Net ir vandens jis netapė kaip reikiant! – juokėsi abatas kretėdamas iš malonumo.

– O ką jau kalbėti apie debesis... – pritarė grafas.

– Kas išvis yra šiuose paveiksluose? – šaukė abatas.

– Nieko! – rėkė grafas, – absoliučiai nieko! Tai tik kartono dekoracijos anglų mulkiams!

Jie stipriai susidaužė taurėmis, tarsi jų arogancijai šitai turėtų suteikti dar didesnės laisvės. Nurijo po didelį gurkšnį, tada grafas vėl atsisėdo.

– Prisipažinsiu, broliui Antonio į Londoną nusiunčiau du žuvų piešinius. Jis parodys juos geriausiems žinovams. Pažiūrėsime, ką jie mano apie visus tuos brasus ir jūros liežuvius.

– Gera idėja, – toliau juokėsi abatas, – netgi labai gera! Prieš perbėgdami į kitą barikadų pusę, turime būti įsitikinę. Jeigu Andrea teisus ir jo piešiniai tikrai šio to verti, tuomet Venecijos menininkų

padangėje sužibs žvaigždė, kokios seniai niekas nematė. Mes tai atšvęsime, bet palauk, pamiršau, kad šventės tau nerūpi.

– Net ir čia pakeičiau savo nuomonę, – tarė grafas. – Labai greitai šiuose *palazzo* švęsime didžiulę šventę. Tu džiaugsiesi.

– Ką? Staigmena?! Nejaugi tu senatvėje vis dėlto paklausysi mirusios motinos arba manęs, savo draugo?

– Bus žuvies, – pasakė grafas, – kalnai žuvų, išgaudysime pusę lagūnos! Dar niekas nebus matęs tiek žuvies per vestuves...

– 17 –

Priešpiečiais senasis Džiovanis Nardis sėdėjo savo krėsle, o Džiulija jį maitino. Aliejuje su česnakais paruoštas jūros sraiges ji pasmeigdavo ant dantų krapštuko ir kišdavo į pražiotą burną taip atsargiai, tarsi privalėdama tamsoje tiksliai pataikyti į taikinį. Džiulija prakaitavo, ji stengėsi, kad nedrebėtų ranka, tačiau buvo sunku mažutėles sraiges pasmeigti ant smulkių krapštukų, laikyti iškėlus, kišti burnon ir dar saugotis, kad nesužeistų senojo Nardžio.

– Senjore, ar jums skanu? – pasiteiravo ji.

– Skanu? – atsakė Nardis. – Ne tas žodis. Aš gyvenu tik dėl šito skanėsto, iš esmės tik dėl to aš ir gyvenu.

– Senjore, nekalbėkite šitaip, – tarė auklė. – Nejaugi pamiršote savo Kateriną, jūsų gražiąją, visų gerbiamą dukterį? Argi jūs pamiršote vedybas?

– Ne, Džiulija, ne... Šios vedybos užbaigs visą mano gyvenimo triūsą, šiomis vedybomis įvykdysiu savo pareigas, pareigas savo šeimai ir Respublikai. Dėl ko gyvenome mes, senieji venecijiečiai, jeigu ne dėl šeimos, ir dėl ko gyveno visos mūsų šeimos, jeigu ne dėl Venecijos, dėl Respublikos? Ir tai gerai. Ar galėjo šiame sunkiai pakenčiamame, juokingame pasaulyje būti gražesnis tikslas už šį – gyventi dėl Venecijos? Kai buvau jaunas, man atrodydavo, Venecija

atstojanti dangų, mąstydavau, ar dangus galėtų mums pasiūlyti dar ką geresnio, nei Venecija mums jau pasiūlė žemėje? Kai dalyvaudavau Didžiosios Tarybos posėdžiuose, tikėjau esąs Dangiškojo teismo narys, skrajojantis ant debesies kaip koks gerai nusiteikęs Paskutiniojo teismo šventasis. Tik Dievo motinos Marijos nebuvo tame paveiksle. Mes ją pakeitėme šviesiaplauke vėjyje draikomais plaukais Venecija, susiporuojančia su barzdotu jūrų dievu...

– Bet senjore Džiovani! Valgykite ir nepasiduokite tokioms nelemtoms mintims!

– Jūros sraigės, Džiulija! Kokio kito Italijos miesto gyventojai dar maitinasi šitais gyviais? Mes jų nevalgome, mes tik vartaliojame juos ant liežuvio. Visi mūsų puikieji venecijietiški valgiai iš pradžių trumpai pavartaliojami ant liežuvio, paskui nekramtyti pradanginami gomurio tamsoje. Mes valgome taip, kaip kvėpuoja žuvys, būtent taip, mes leidžiame, kad šios mažytės sraigės nudreifuotų per mūsų kūnus – daugiau nieko.

– Senjore, ką jūs kalbate? Ar jums neskanu?

– Skanu, Džiulija, viskas, kas iš jūros ir iš tavo virtuvės, yra pagunda... Ak, jūra! Mes, venecijiečiai, tikime, kad esame sujungti su jūra. Argi tam yra geresnis įrodymas nei šis: Švč. Mergelės Marijos dangun ėmimo šventės dieną mūsų dožas išplaukia, kad susituoktų su jūra? Bet žinai ką? Mes, venecijiečiai, jaučiame jūrai didelę pagarbą ir tam tikrą baimę. Mes ne jūreiviai, ne, mes tik plaukiodavome išilgai jūros krantų, bailūs silpnadvasiai, baikštūs šniukštinėtojai, kas pora valandų išlipantys krantan, ieškantys, iš ko būtų galima uždirbti. Mums nereikėjo pavesti dožui susituokti su jūra, verčiau jau mes Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų šventės dieną būtume susiporavę su gražiausiomis miesto moterimis, su moterimis, kurių plaukai šviesiai nudažyti, su moterimis, panašiomis į Veneciją... Kartais pagalvodavau, ar išvis mums nebūtų buvę geriau, jeigu mus būtų valdžiusi moteris vietoj visų tų perkaršusių senių tirtančiomis kojomis ir dožų kepurėmis.

– Senjore Džiovani, dar nesu girdėjusi jus šitaip kalbant.

– Džiulija, greitai baigsis mano gyvenimas, tai ir kalbu nesisaugodamas, sąžiningai, paprastai. Bent jau mes išvengėme absur-

diškiausių dalykų – nebuvo karų, jūros mūšių, jokių apgulčių ar panašių nesąmonių. Jau daug metų šis miestas nepatyrė tikro karo, už tai išmokome tobulai pagaminti jūros sraiges, sepijas ir jūros vorus. Šio gražaus mąstymo pasikeitimo pasekmė – Europoje jau niekas mūsų rimtai nevertina. „Venecija! – šūkteli jie vienas kitam Londone arba Paryžiuje, – Venecija? Ar ji dar egzistuoja? Argi ji nežlugo?“ Ir kiti – valdovai iš Vokietijos arba ir tie visuomet prisistatantys šiauriečiai – atvyksta į čia keletui dienų pašvęsti. Tokių švenčių, kokios vyksta Venecijoje, jie, storžieviai, dar nematę, o mes švenčiame su jais, nes esame fokusų rodymo vandenyje meistrai. Mūsų teatrai vaidina iki paryčių, spektaklį po spektaklio, pas mus komedijas rašančių autorių yra daugiau nei visoje Italijoje, mes žaidžiame ir žaidžiame. Dieve mano, kiek naktų aš esu praleidęs lošimų namuose, bet man negėda.

– Senjore, jūs kalbate pernelyg apmaudžiai. Valgykite!

– Apmaudžiai? Ne, Džiulija, neapmaudžiai. Kur būčiau patyręs didesnių džiaugsmų, jei ne šitame mieste? Jis man davė viską: jūros sraiges, teatrą, muziką ir daug pagarbos. Ar aš kada nors dirbdavau? Ak, šit kas, laisvalaikiu tarp kavos ir šerbeto brūkštelėdavau parašą po kokia sutartimi, parašydavau kokį laišką, užrašydavau kokią pastabą valdytojui. Venecijoje nė vienas mano luomo vyras rimtai nedirba. Pasižiūrėk, jie veisia austres, kolekcionuoja paveikslus, lošia kortomis arba persikelia į kokią nors lagūnos salą – toks jų gyvenimas. Vien tik aistros, skirtos ne kokiam kitam tikslui, bet tik pramogoms. Ir taip tebūnie. Atšvęskime paskutinę šventę, Katerinos vestuves, paskui išplukdykite mane į jūrą ir išmeskit. Mano lavonas klajos dienų dienas srovės nešamas, galiausiai išpamps it kokia kiaulė – aukštielninkas, ištiestomis kojomis. Keli bernai suras mane prie Istrijos krantų ir iškeps ant iešmo...

– Senjore, to jau per daug! Kalbėkit, ką jūs norit, bet šitaip nejuokaukit. Geriau man pasakykit, ar jau ką nors suradote savo dukrai? Ar apie tai galvojot? Ar jūsų paieška buvo sėkminga?

Džiovanis Nardis truktelėjo pečiais. Jis lėtai apsilaižė lūpas ir surinko dantų krapštukus į mažą puokštelę dešinėje rankoje.

– Palūkėsime, – teištarė pavargusiu balsu, ištuštino dar taurę vyno, atsilošė, tarsi ketindamas tuoj užsnūsti. – Džiulija, papasakok man, ką žmonės kalba? Kas naujo mūsų Venecijoje?

– Kas naujo? Jaunasis Andrea, apie kurį jums esu pasakojusi, pradėjo piešti. Įsivaizduokite, jis piešia taip, tarsi nuo pat mažų dienų nieko kita ir nebūtų veikęs. Iš pradžių man tai krito į akis. „Žiūrėk, Katerina, – pasakiau, nes mes kartu sėdėjome altanoje, – pasižiūrėk į jį! Kuo jis užsiiminėja? Nuolat sėdi pritūpęs, lapą pasidėjęs ant kelių, tarsi ką rašydamas! Ar jis rašo, ar tikrai rašo? Ir Katerina pasilenkia virš turėklų, jos akys geresnės už manąsias, įtempia regėjimą ir galiausiai ilgai žiūrėjusi supranta, kad jis piešia. Džiulija, jis piešia – sako man, – gerai matau, kad jis piešia..."

Nardis lėtai susmuko. Pavalgius jį užliejo šilumos ir palaimos banga, pakilusi nuo skrandžio, apėmė visą kūną. Pamažu Nardis apsunko, Džiulijos kalbėjimas padėjo – kad tik ji nenutiltų, kol jis užmigs.

– Tęsk, Džiulija, – sumurmėjo, – kaip su tuo Andrea? Ką turi omeny? Papasakok man apie jį!

– Bet, senjore! Beveik kasdien jums pasakoju, negi vis pamirštate? Andrea! Kalbu apie jaunąjį Andrea grafo di Barbaro sode. Iš pradžių jis dar vilkėdavo Antonio drabužius, todėl mes jo neatpažindavome. Jau manėme, kad Antonio grįžęs iš Anglijos, bet ne, tai buvo ne Antonio, tai buvo jaunasis Andrea!

– Antonio? – dar sušnabždėjo Džiovanis Nardis. – Nesuprantu tavęs. Nepažįstu jokio Antonio.

– Senjore, Antonio! Antonio – di Barbaro, mūsų gerbiamo kaimyno grafo Paolo, brolis.

– Brolis?

– Ak, taip! Antonio yra antrasis sūnus, grafas Paolo – pirmagimis!

Džiovanis Nardis atsimerkė ir perbraukė ranka per veidą. Lyg po smūgio šilumą viduje ūmai išstūmė vėsuma. Pajuto ją aiškiai, kone grėsmingai, ji užliejo širdį, grasino širdžiai žvarbiu išgąsčiu.

– Senjore, kas nutiko? Gal jums negera?

– Džiulija, pakartok, ką pasakei!

– Bet, senjore, ką man daryti?
– Pakartok, ką pasakei!
– Nieko bloga, senjore, nieko svarbaus!
– Prašau, pakartok!
– Aš kalbėjau apie Antonio...
– Apie ką?
– Apie Antonio di Barbaro, grafo Paolo brolį.
– Ne, ne tai! Sakyk tą žodį, pasakyk jį!
– Kokį žodį?
– Kas yra Antonio di Barbaro, sakyk!
– Kas jis yra? Visi tai žino, senjore. Jis antrasis sūnus...
– Pasakyk tai, dar kartą!
– Antrasis sūnus...

Džiovanis Nardis išsitiesė savo krėsle. Jis šypsojosi. Dantų krapštukų puokštė drebėjo dešinėje rankoje. Kaip jam per tiek laiko galvon nešovė paprasčiausios geros mintys! Kaip žvalgas ieškančiu žvilgsniu suko ratus po visą miestą, patikrino visas šeimas, atrinko kandidatus ir greitai vėl juos atmetė. O tereikėję tik pagalvoti, kas už gyvatvorių ir už mūro sienų, apie kaimynų namus, apie di Barbaro šeimos brolius, šeimos, kurios narius pažinojo nuo mažumės. Di Barbaro... – taip, Venecijoje jie turi gerą reputaciją, viena seniausių miesto giminių, turtingi, apdovanoti neįkainojamais turtais, iš kurių Katerinos vaikai – būtų visai įmanoma – kada nors kai ką paveldėtų... Antonio, jaunėlis, būtent tai, ko reikia – Džiovanis Nardis rado jaunikį savo dukrai.

– 18 –

Kai grafas suprato, kad Andrea gabus piešimui, vėl susidomėjo šiuo jaunuoliu. Dabar kone kas rytą užsukdavo pas jį į oranžeriją, persimesdavo žodžiu kitu, padrąsindavo, nevaržydamas jo įkarščio piešti.

Andrea pradėjo kaupti sąsiuvinyje mažus kasdien jį supančių daiktų eskizus. Tai buvo mažučiai, tikslūs piešiniai, grupuojami kairėje lapo pusėje, dešiniąją palikdavo neužpildytą tam tikriems žodžiams, kuriuos Karlo parašydavo greta atvaizdų. Šį sąsiuvinį nešiodavosi su savimi. Tvirtino kuriąs „naują pasaulį", pasaulį po užmaršties. Atrodė, tarsi jis su kiekvienu paveikslu ir žodžiu po kruopelę rinktų savo aplinką ir taip pamažu iš naujo ją sudėliotų.

Grafas pastebėjo, kad Andrea pasidarė šnekesnis, taip, pradėjo keistis visa jo elgsena. Vaikščiodavo greičiau nei pirma, buvo malonesnis ir laisvesnis, kartais susėsdavo virtuvėje drauge su grafo tarnais, norėdamas jų pasiklausyti. Anksčiau šalindavosi žmonių, dabar jų nevengdavo. Atgijo net pasitikėjimas savimi. Kartais grafas manydavo, kad jau matąs išdidumo arba vos tramdomo užsispyrimo ženklus. Sykį iš tolo girdėjo jį kažką niurnant sau po nosimi, lyg būtų apimtas manijos ir jaustų pasitenkinimą, tarsi be galo džiaugtųsi, kad piešia. Nedidelio formato paveiksliukai ir eskizai – būdas vidiniam susikaustymui įveikti, jie parodė, kad ieškodamas gali tobulėti, jie leido pajausti, kad jis daro pažangą, ir jo pasiekimai nuolat auga.

Vykstant šiems pokyčiams, di Barbaro užuodė, kad Andrea yra gabus menininkas, kuris gali duoti didelį pelną. Jis dar laukė brolio laiško iš Anglijos, kad galutinai įsitikintų. Venecijoje negalėjo paklausti nė vieno nuomonės, nes Venecijoje niekuo nepasitikėjo. Prekiautojai apgaudavo, jie pateikdavo keletą pigių pasiūlymų ir patys net su prasčiausiais dailininkais greitai sudarydavo sutartis, nes iš jų darbų užsienyje vis dar truputį pasipelnydavo. Bet koks gandas apie Andrea sugebėjimus būtų pritraukęs visą būrį plepių ir pirkėjų, o šie galiausiai būtų vertęsi per galvas, kad tik jį išviliotų iš *palazzo*.

Todėl di Barbaro visų pirma įspėjo Karlo niekam neprasitarti apie Andrea meną. Lapus su oranžerijoje nupieštais eskizais ir paveikslais surinkdavo, vėliau nunešdavo į galeriją, kur grafas pats juos užrakindavo. Andrea apie piešimą nekalbėdavo. Be to, di Barbaro jo prašė neišsiplepėti, bet, pamatęs nustebusį Andrea žvilgsnį, pats

suprato, kad šis nė neketino keistis nuomonėmis su kitais. It apsėstas įniko į savo meną, negalėjo ir nenorėjo kam nors apie tai skelbtis.

Kai gavo Antonio laišką, grafas jau buvo visiškai įsitikinęs, kad Andrea – jo puikiausias laimikis. Užtikrintas pergale atplėšė laišką, ir jau po pirmųjų sakinių jį užvaldė entuziazmas, taip, jis nujautė, o nūnai tą patvirtino garsiausi žinovai: „Brangus Paolo! Jaunos, nepripažintos rankos piešiniai, kuriuos atsiuntei, mane sužavėjo. Parodžiau juos keletui vyriškių, kurie tobulai supranta šį amatą ir puikiai išmano visus šiuos dalykus. Jeigu tau pavyktų pasamdyti šį menininką, mes gautume milžinišką pelną. Tiesa, kaip tu ir žinai, piešinius dar geriau parduotume, jeigu būtų taip pat ir menininko aliejiniais dažais nutapytų paveikslų. Pasikliaudamas tavo apsukrumu, prašau išsiaiškinti, nes tai mums labai svarbu. Atvejis taip sužadino mano smalsumą, jog aš greitai vėl atvyksiu į gimtąjį miestą, kad pats susidaryčiau įspūdį. Džiaugiuosi, kad pasimatysime, man sekasi gerai. Tavo Antonio."

Di Barbaro garsiai nusikvatojo. Dabar jis iš tikrųjų turi vikriai suktis, kad nieko nesugadintų. Jei pavyktų Andrea meninius sugebėjimus jam paimti savo globon, galėtų uždirbti gražią sumelę. Žinoma, apie tapybą aliejiniais dažais Andrea dar neturi žalio supratimo, tačiau nebūtų sunku jam suteikti tam tikrų žinių. Jis, grafas di Barbaro, pažįsta daug dailininkų, lankosi jų dirbtuvėse – reikės į tokius vizitus paimti Andrea kaip nereikšmingą palydovą. Bet kol kas reikia įsitikinti, ar šis jam tarnaus.

Paruošė sutartį ir pakvietė Andrea į biblioteką. Paaiškino, kad nuo šiol jis priklausysiąs šiems namams, todėl perimsiąs ir tam tikras pareigas. Andrea gausiąs drabužius, butą, valgyti, gerti ir deramą algą. Jo darbas – rūpintis sodu, be to, jis galėsiąs piešti kada tik panorėjęs; nupiešti paveikslai turėtų likti *palazzo*, ir nuo šiol jie būsią rūmų inventorius. O pratybų sąsiuvinius ir eskizų lapus galėsiąs pasilikti, kol jie būsią reikalingi didesniems darbams. Jis, grafas Paolo di Barbaro, turįs nuosavą gondolininką, nuosavą virėją, kamerdinerį, pulką tarnų ir padėjėjų – nuo šios dienos turėsiąs ir nuosavą piešėją.

Atrodė, kad Andrea, gavęs šį pasiūlymą, nenustebo. Padėkojo, išsiprašė atleidžiamas nuo visų kitų darbų, kaip antai: padėti virtuvėje ar taisyti gondolas. Be to, paprašė leisti netrukdomas lankytis galerijoje bet kuriuo metu, net naktimis, nes norįs apžiūrinėti ten sukauptus paveikslus. Jam trūksta mokytojų, todėl kolekcijoje ieškosiąs darbų, iš kurių galėtų pasimokyti.

Grafas sutiko ir pridūrė, kad supažindins Andrea su kolekcija besirūpinančiam valdytojui keliamais uždaviniais. Tegul jis neskubėdamas apžiūrinėja paveikslus, vėliau galėsiąs sudaryti inventorinį sąrašą. Grafas apkabino Andrea, ilgai laikė glėbyje – buvo žengtas ryžtingas žingsnis, jaunuolį visiškai pririšantis prie namų.

Kartais grafas jausdavosi, tarsi atvykus Andrea, prasidėjo visai nauja epocha ne tik namuose, bet ir gyvenime. Gražuolis nepažįstamasis buvo jam tarsi ženklas, tarsi pranešimas apie aiškesnę ateitį, kai šie *palazzo*, o gal ir jis pats būsią pažadinti iš ilgo sapno.

Kad ir kaip ten būtų, pastaruoju metu labai pasikeitė ir jis. Pakito net mąstymas, pojūčiai. Jautėsi atjaunėjęs taip kaip savo jaunystės dienomis, kai jo dar nekamuodavo ilgi apmąstymai. Jame nubudo keista jėga, ir nors ji dar nebuvo radusi tinkamo objekto, kad pateisintų viltis arba visiškai išsiskleistų, jis jautė nuolatos stiprėjantį džiaugsmą, paprastą, natūralų gyvenimo džiaugsmą, lydėjusį jį jaunystėje ir laikui bėgant apleidusį.

Atrodė, tarsi jis ir Andrea beveik tuo pačiu metu vėl pajuto gyvenimo skonį, džiaugėsi kasdieniais dalykais ir stulbinančiu žvilgėjimu daiktų, kurių anksčiau nepastebėdavo. Andrea piešė taures, vazas, ir tai buvo tos taurės ir vazos, iš kurių jis, Paolo di Barbaro, gerdavo būdamas vaikas. Šitiek daug laiko nesiteikdavo į jas nė žvilgtelėti, o dabar šiuose eskizuose jos vėl atsiskleidė visu grožiu, buvo paslaptingos ir žavios, kokias matydavo vaikystėje.

Kartais grafas susigraudindavo, kad grįžo tie užmiršti dalykai. Neprisipažindavo, kad jaudinasi, nes šis jaudulys turėjo kažkokią gilesnę priežastį: vaikystės dienų ilgesį arba džiaugsmą, kai pats esi dar vaikas, džiaugsmą, kuris neretai įsiplieksdavo jam bežiūrint į

Andrea, tartum žiūrėtų vos ne į savo sūnų, kuriuo jis rūpinosi ir kurio tobulėjimą stebėjo išdidžiai ir gera linkėdamas, tarsi pats prie to būtų prisidėjęs.

Tačiau ilgai grafas apie tai nemąstydavo, nes nuo tokių fantazijų tik išskysdavo aiškūs kontūrai, į kuriuos jis stengėsi įsprausti naująjį Andrea gyvenimą. Nuo šiol Andrea laikys savo tarnu, pašaliniams Andrea – jo kolekcijos valdytojas, tačiau slapčiomis jis – grafo piešėjas, žmogus, kuris galbūt savo menu suteiks di Barbaro namams nemaresnę šlovę, nei visi senelių ir prosenelių jūrų mūšiai.

Tad jis laukė, kol visi apsipras su naujuoju Andrea statusu. Pamažu venecijiečiai susitaikė su mintimi, kad nuošaliame lagūnos pakraštyje ištrauktas keistuolis nepažįstamasis – visai ne stebukladarys. Išblėso jo dviprasmiškos kilmės šlovė, o tuo metu slapčiomis, tik grafui matant, radosi paveikslai ir eskizai, kurie vėliau atnešią dar didesnę šlovę, šlovę genialaus piešėjo, kuris nesunkiai varžėsi su šio meno meistrais.

– 19 –

Kai Andrea padarė dar didesnę pažangą, grafas pakvietė jį palydėti į dirbtuves. Užsiminė, kad būsianti puiki proga Andrea susipažinti su vienu geriausių Venecijos dailininku, garsiuoju Francesko Gvardžiu. Tačiau prašė su meistru Gvardžiu laikytis santūriai, nieku gyvu neprasitarti apie tai, kad pats piešia, tikriau sakant, liekant nuošalyje, ištyrinėti dirbtuvės darbo metodus ir paslaptis.

Andrea pripažino supratęs, tada grafo gondolininkas juos nugabeno į ateljė, įrengtą menininko, gyvenančio su sūnumis ir keliais giminaičiais, perpildytame name, kurio pirmame aukšte buvo paveikslais prekiaujanti krautuvėlė. Ši jungėsi su dirbtuvėmis – erdvia, šviesia ir plačia patalpa didžiuliais langais, kurioje plušėjo Gvardžio pameistriai.

Frančesko Gvardis – senas, liesas, aštuoniasdešimt perkopęs taisyklingų veido bruožų vyras. Jis nuoširdžiai pasisveikino su grafu ir jo palydovu, liepė atnešti vyno ir abu nusivedė per krautuvėlę.

– Grafe Paolo, labai džiaugiuosi jus vėl matydamas! Anksčiau dažniau užsukdavote, vis apie jus galvodavau. Maniau, jums įgriso mano paveikslai, jūs turite kitų favoritų, ką jau ten senasis Gvardis, kurio vieta seniai kapuose.

– Ne, meistre, taip nėra. Turėjau pareigų, jos trukdė man pas jus ateiti. Šiuo metu savo namuose daug ką naujai pertvarkau, duodu nurodymus ir rūpinuosi dalykais, kurie kurį laiką bus nuolatiniai. Pokyčių neišvengė net ir mano kolekcija. Štai čia Andrea, gal girdėjote apie jo keistą likimą – jaunuolį radome lagūnoje ir manėme, kad jis miręs, tačiau, mūsų džiaugsmui, jis nubudo iš mirusiųjų ir šiandien gyvena mano *palazzo*. Ketinu jam pavesti tvarkyti savo kolekciją. Jis dar labai jaunas ir turės iš pagrindų mokytis naujo užsiėmimo, bet man geriau šią vietą skirti žmogui, kuriuo galėsiu pasitikėti, nei tam, kuris puikiai išmano tuos dalykus, ir visad stengtųsi įpiršti savo nuomonę. Ar mane suprantate?

– Suprantu, grafe Paolo. Apie Andrea likimą girdėjau, sveikas atvykęs, jaunasis drauge! Ir turiu pasakyti, kad jūs, grafe, protingai nusprendėte. Brangusis Andrea, jūs esate gražus, įspūdingas jaunuolis, paveikslų karalystėje toks grožis visuomet buvo vertinamas. Galbūt jums trūksta žinių, bet iš pradžių jas kompensuos jūsų išvaizda. Menininkai mėgsta grožį, apie tokį vyrą kaip jūs jie suksis būriais.

– Iš tiesų Andrea dar nedaug supranta apie meną, – tarė di Barbaro, – pagalvojau, ar jo retkarčiais neatsiuntus pas jus pasimokyti, kad jūs jam paaiškintumėte, į ką turi atkreipti dėmesį. Aliejinė tapyba – daug žinių reikalaujanti sritis. Jūsų studijoje jis galėtų pažiūrėti, kaip dirbama. Kas matė tokias dirbtuves, tas ateityje visai kitaip žvelgs į paveikslus, ir nuomonė bus pagrįstesnė.

– Džiaugčiausi galėdamas jaunąjį bičiulį supažindinti su mūsų darbu. Taigi iškart ir pradėkime! Brangusis Andrea, pasižiūrėkite į mano paveikslus. Tai Venecijos vaizdai, dešimtmečius piešiu tik šį

miestą, jo nuošalias vieteles, kanalus ir slėptuves, į kurias sulenda šio miesto žmonės. Neskubėkite! Mudu su grafu išlenksime po taurelę, o jūs pasivaikščiokite krautuvėlėje. Paskui man pasakysite, kuris paveikslas jums labiausiai patinka.

Andrea nusišypsojo, tylėjo ir vis žvilgčiojo į grafą, tarsi svarstydamas, ar jam nepaprašius žodžio. Di Barbaro su Gvardžiu atsisėdo prie mažo stalelio ir ėmė šnekučiuotis, tuo tarpu Andrea stovėjo prie pirmo pasitaikiusio paveikslo ramus, tylus ir beveik nekrustelėdamas. Atrodė, kad paveikslas prie jo priartėjo, dabar Andrea pamatė tai, kas iškart jį sudirgino. Tai maža detalė, trijų spalvų derinys, neramus judėjimas, kurį sukėlė tos spalvos...

Po valandėlės Gvardis pastebėjo, kad Andrea nesijudina iš vietos. Šypsodamasis atsistojo ir nuėjo pas jį.

– Jaunasis drauge, regis, jūs be galo susižavėjote šiuo paveikslu, taip ilgai priešais jį stovite. Ką manote? Ar paveikslas jums patinka?

Andrea giliai kvėpavo, išsivadavo iš sąstingio, pažvelgė į grafą, tarsi tyliai klausdamas, ar gali atvirai kalbėti? Di Barbaro padrąsindamas linktelėjo.

– Meistre Gvardi, dar niekad nemačiau tokio paveikslo. Tai paveikslas ne iš natūros.

– Paveikslas ne iš natūros? Ką turite omenyje?

– Grafo kolekcijoje mačiau paveikslų, kuriuose tikrovės objektai yra sužaloti arba iškraipyti. Bet šio paveikslo tikrovės objektai tarsi pridengti kokia skraiste.

– Ką? Grafe Paolo, ką jis kalba? Aš vis dar nesuprantu.

Grafas atsistojo ir priėjo prie jų.

– Andrea, paaiškink išsamiau, – tarė, – meistras Gvardis nori žinoti, ką tu matai. Ir nebijok, sakyk mums konkrečiai, ką pastebėjai.

Andrea išsitiesė. Atrodė, tarsi jis įsibėgėja, norėdamas įveikti tolimą atstumą. Pažvelgė Gvardžiui tiesiai į akis, tada prabilo:

– Šiame paveiksle yra tokios rudos spalvos, kokios tikrovėje nebūna. Rudos kartu su trupučiu juodos yra beveik ant visų daiktų, dvi

spalvos, kurios tvyksčioja it šešėliai, bet tai ne šešėliai. Tai skraistė, kurią dailininkas užmetė ant daiktų, kad juos aptrauktų kažkokiu rūku arba užtamsintų. Todėl nutapyti daiktai tampa neramūs. Jie šokinėja drobėje, aš negaliu į juos gerai įsižiūrėti, nors ir labai stengiuosi.

– O, Dieve! – teištarė Gvardis, – tai neįmanoma! Tai bent mato šis žmogus!

– Daugelis paveikslo vietų – spalvų kratinys, tarsi dažai keliais sluoksniais gultų vieni ant kitų, – toliau kalbėjo Andrea pro ausis praleisdamas Gvardžio nuostabos žodžius, – aš atpažįstu giluminio ir viršutinio sluoksnių spalvas, retkarčiais viršutiniai sluoksniai buvo dar keletą kartų užtapyti. Menininkas nesivargino pašalinti mažesnių klaidų. Jis jas pataisė, užuot panaikinęs visą dabar jau užtapytą brokuotą variantą...

– Luktelėkit, – sušuko Gvardis, – tegul jis man įrodo!

– Čia, – pasakė Andrea ir parodė vieną paveikslo detalę, – ši gondola anksčiau buvo šiek tiek ilgesnė. Menininkas ją sutrumpino užtepdamas šviesesne vandens spalva.

– Tu nori pasakyti, – sušnabždėjo Gvardis, tarsi ūmai netekdamas žado, – nori pasakyti, kad įžvelgi ankstesnę rudą spalvą... kad matai ją po žaliais vandens atspalviais?

– Taip, – atsakė Andrea. – Ji prasišviečia pro žalius vandens atspalvius, ir po šitais žalsvais tonais yra dar kitų spalvų, galbūt geltona arba oranžinė, tačiau šių spalvų jau negalima taip aiškiai atpažinti.

– Tai neįmanoma, – pasakė Gvardis atsisukęs į grafą, – neįmanoma, kad jis įžvelgtų net gruntą. Niekas nemato grunto spalvos, netgi aš pats.

– Bijau, kad jis nežino, kas tasai gruntavimas, – atsakė di Barbaro. – Andrea, ar aš teisus?

– Taip, grafe. Kas yra gruntavimas?

Gvardis palingavo galva, tarsi pokalbis būtų nemalonus.

– Gruntavimas... parodysiu tau vėliau studijoje, tai pirmasis dažų sluoksnio užtepimas. Paprastai drobė nugruntuojama vienintele spalva, bet čia jų dvi.

– Geltona ant rausvai geltonos, – tarė Andrea.

– Geltona ant raudonos ochros pagrindo, – patikslino Gvardis dar tylesniu balsu, tarsi pasiduodamas. Jis grįžo prie mažojo stalelio, gurkštelėjo iš taurės, dar sykį papurtė galvą ir vėl priėjo prie Andrea. Didžiai sunerimo, buvo matyti, kad jis nesuvokia, kaip Andrea pavyko vien tik žiūrint atspėti vieną dirbtuvės paslapčių.

– Andrea, – grafas mėgino švelninti padėtį. – Tuos rudus ir juodus tonus, apie kuriuos kalbėjai, kur tu juos matai? Parodyk mums!

– Visur, – ištarė Andrea ir pirštais palietė kai kurias vietas. – Dailininkas baigdamas juos paskirstė ant paveikslo, taip, kaip vandens lašais apšlakstoma gėlių lysvė. Todėl atsirado tvyksčiojimas ir neramus judėjimas, mano akys beveik neturi kur sustoti.

– Tai ir yra toji skraistė, apie kurią kalbėjai? – toliau klausinėjo grafas. – Skraistė, kuri dengia tikrovę?

– Taip, – atsakė Andrea. – Šis paveikslas nutapytas ne iš natūros, tikrovė paslėpta arba uždengta po ta skraiste.

– Ši skraistė, apie kurią tu kalbi, – aiškino grafas, – yra meistro Gvardžio maniera...

– Kas yra maniera? – pasiteiravo Andrea.

– Maniera, jaunasis bičiuli, – tarė Gvardis, – tai yra menininko požiūris į daiktus. Menininkas apdengia tikrovę tam tikra skraiste, kaip jūs sakėte. Tai maniera. Tapant tokiu būdu, pasiekiama meno viršūnė, maniera – menininko išraiška.

– Ne, – pasakė Andrea. – Maniera – ne menas. Iš daugybės įvairiausių daiktų ji atima spalvas ir pridengia jas vienintele dominuojančia. Dėl manieros daiktai patiria smurtą.

– Ką jis čia paisto? – pasipiktino Gvardis. Ar tik jis nenori man prikišti, kad prievartauju tikrovę?

– Pati tikrovė yra konkreti, – ramiai dėstė Andrea, – tik reikia ją stebėti, kol ji taps paveikslu. To pakanka. Maniera, kaip jūs vadinate, yra kažkas tokio, be ko tikrovė gali apsieiti.

– Įdomu! – triumfuodamas sušuko Gvardis. – Ir ką man tapyti, jeigu aš tapau tik tikrovę? Gal jis man dar ir tai galėtų pasakyti?

– Pamėginčiau nutapyti prie kranto tik vieną bangą, vienintelę. Bus labai sunku tiksliai nutapyti, labai sunku. Bet aš pamėginčiau be jokios manieros.

– Aha, – tarė Gvardis ir čiupo Andrea už rankos, – nagi eikš, eime į studiją, atsistok ir nutapyk man savo bangą, jeigu jau taip gerai išmanai!

– Meistre, nesijaudinkite, – įsikišo di Barbaro, – juk sakiau, kad Andrea nieko neišmano apie meną. Jis akylas stebėtojas, tik tiek. Jis turi įžvalgią akį, ką jūs ir pats patvirtinote, bet jam trūksta žinių ir įgūdžių, kad ką nors nupieštų popieriuje ar nutapytų drobėje. Jis ne dailininkas, nepamirškite, jis – stebėtojas. Galimas daiktas, labai geras stebėtojas. Nepykite dėl jo žodžių, jis nenorėjo jūsų įžeisti, tik atvirai pasakė tai, kas šovė į galvą.

Gvardis paleido Andrea, tačiau buvo matyti, kad jis vis dar jaudinasi. Dešine ranka persibraukė per veidą, lingavo galva ir galiausiai tarsi prisiekdamas pakėlė rankas.

– Grafe Paolo, dar niekad man taip nebuvo nutikę. Šis jaunuolis kalba kaip koks žinovas. Gal jis ir neturi žinių, gerai, tegul, bet vis dėlto jis kalba kaip žinovas.

– Man labai gaila, meistre Gvardi, – ūmai prabilo Andrea, – privalėjau tylėti, kaip buvau pasiryžęs. Stebėdavau gamtą daugelį metų labai atidžiai, galiu matyti vandenį kiaurai iki pat dugno, pažįstu visus spalvų sluoksnius – nuo skaidriųjų viršutinių iki sodriųjų apatinių.

– Jis tyrinėjo vandenį ir debesis, – paaiškino grafas. – Matyt, savo ankstesniajame gyvenime jis dienų dienas spoksodavo į vandenį ir dangų.

– Ar tai tiesa? – paklausė Gvardis. – Žinoma, tai daug ką paaiškintų. Jis turi supertikslią akį, akį, kuri mato geriau ir daugiau už mūsiškes.

– Tiesa, – tyliai ištarė Andrea. – Bet aš neprisimenu savo ankstesniojo gyvenimo. Tik žinau, kad galiu permatyti vandenį ir debesis.

– Būna, tarsi žvilgsniu prasiskverbtum per atskirus sluoksnius, vieną po kito. Ar taip? – paklausė Gvardis.

– Meistre Gvardi, aš matau patį viršutinį sluoksnį, toji viršutinė spalva ilgai nerimsta, ji kinta, dreba arba juda – kaip saulės šviesa ant vandens. Jeigu ilgai į ją žiūriu, ji nuslopsta, išskysta, išblykšta, ir tada iš lėto pasirodo po ja esantis sluoksnis, šis taip pat svyruoja, dreba. Ir taip kaskart giliau.

– Vadinasi, todėl jūs taip ilgai ir stovite prie vieno paveikslo, – pasakė Gvardis. – Jūs jį permatote, taip visai pažodžiui būtų galima sakyti, kad jūs jį permatote kiaurai.

– Atleiskite, meistre Gvardi, – tarė Andrea, – aš nenorėjau permatyti jūsų paveikslų. Taip pat nenorėjau priekaištauti dėl jūsų, kaip pavadinote, manieros. Gamtoje nėra jokių manierų, o aš pažįstu vien tik gamtą, todėl taip atvirai kalbėjau.

– Bet, mano drauge, – pasakė Gvardis draugiškesniu tonu, – argi draudžiama atvirai kalbėti mano dirbtuvėje? Būčiau prastas menininkas, jeigu svečiams ir klientams neleisčiau atvirai kalbėti apie mano kūrinius. Jūs mane sugluminote, štai ir viskas! Išsigandau matydamas, kad taip ištyrėtę ir perpratote mano paveikslus. Ką norite sužinoti? Nagi! Jūs teisus, aš taisiau šią gondolą ir ne tik ją. Prisipažįstu, šiame paveiksle yra keletas vietų, kur paskutiniu momentu leidau sau dar kai ką pakeisti. Ir juoda, ir ruda spalva... – jūs ir čia teisus. Baigdamas šias spalvas panaudojau, kad įliečiau tam tikro nerimo ir panaikinčiau aiškius daiktų kontūrus. Iki šiol niekas taip tiksliai šito nebuvo pastebėjęs.

– Kaip atsiranda spalvos? – pasiteiravo Andrea. – Iš ko padarytos šitos spalvos?

– Tai irgi viena mūsų dirbtuvių paslapčių, – atsakė Gvardis. – Kai ką vėliau galėsiu jums paaiškinti, žinoma, ne iki galo. Iš esmės – viskas, kaip jūs sakote – iš gamtos. Spalvas išgauname iš augalų, gyvūnų, akmenų. Pavyzdžiui, ši žalsvai ruda gauta iš tam tikrų sudūlėjusių mineralų. Kaitinant juos, išgaruoja vanduo ir randasi rausvai ruda spalva.

– O su kuo maišote spalvas? – tučtuojau pasiteiravo Andrea.

– Jis nori viską žinoti, viską! – tarė Gvardis ir vėl stvėrė Andrea už rankos. – Eime į studiją. Šį tą tau parodysiu. Spalvos surišamos aliejais – sėmenų aliejumi, aguonų aliejumi...

– Ar Jūs kada nors naudojote žuvų taukus? – paklausė Andrea, vos jiems įžengus į dirbtuvę.

– Žuvų taukus?! Ar tu pasakei – žuvų taukus?!

– Taip, meistre Gvardi, aš naudočiau žuvų taukus, – atsakė Andrea.

– Žuvų taukus! Bičiuliai, ar girdėjot, šis jaunasis draugas kaip rišamąją medžiagą naudotų žuvų taukus...

Grafas vienas pasiliko krautuvėlėje. Vėl atsisėdo prie stalo ir žiūrėjo laukan. Andrea paveikslus tapytų taip, kaip šiuo metu niekas netapo. Priešais jo darbus stovėtum lyg prieš kokius gamtos stebuklus, jie kuo tiksliausiai atvaizduotų visas smulkmenas. Ne, galbūt jie išvis nieko neatvaizduotų. Gal Andrea kada nors nutapytų vieną vandens lašą, mažutėlaitį lašelį, kad jį vos galėtum įžiūrėti. Ir nutapytų jį tikslesnį ir tobulesnį už tą, kurį sukūrė gamta. Taip, galbūt ir tai įmanoma, kad tapyba pranoktų tikrovę, nes ji akimirką sulaikytų visus jos kitimus ir per tą akimirką padarytų juos permatomus...

Di Barbaro nurijo dar vieną gurkšnį. Pamažu įsisvajojo apie Andrea paveikslus, kuriuos jis kolekcionuosiąs ir po daugelio metų, o gal net po dešimtmečių surengsiąs jų parodą. Ši paroda pradėsianti naują epochą, taip, ji atnešianti Andrea šlovę, kuri pasklisianti iki tolimiausių Europos kampelių.

Po valandėlės grįžo Gvardis su Andrea.

– Jis nori tiek daug sužinoti, kad jau pats laikas jį išmesti pro duris, – juokdamasis pasakė Gvardis. – Jis gali ateiti, bet aš ir toliau saugosiu savo paslaptis ir rodysiu tik tai, ką jam būtina žinoti.

– Dėkoju, – nusilenkė Andrea, – aš vėl ateisiu ir niekam neprasitarsiu apie jūsų paslaptis.

Jie atsisveikino, grafas Gvardžiui padėkojo įduodamas monetą, paskui jie išėjo. Lauke Andrea sustojo.

– Grafe Paolo, norėčiau gaminti dažus, kaip meistras Gvardis. Galėčiau juos maišyti ir išmėginti oranžerijoje. Norėčiau sukurti

dažus, kurių spalvos būtų panašios į vandens spalvas, tokias spalvas, kokias vanduo mums pateikia ir kerėdamas išgauna...

– Pažiūrėsime, – ramindamas jį tarė grafas. – Neprieštarausiu, kad tu nuo piešimo pereitum prie tapybos aliejiniais dažais, bet mums nereikėtų taip skubėti.

– Nenorėčiau tapyti aliejiniais dažais, – pasakė Andrea, – dar ne. Norėčiau išrasti ir maišyti spalvas, norėčiau jas išgauti iš augalų, gyvūnų ir akmenų, kaip sakė meistras Gvardis. Bet aš rasiu kitokių spalvų, nei meistras Gvardis, spalvų, kurios tikrovei teiks ramybę, o ne nerimą.

Grafas tylėjo. Jie sulipo į parengtą gondolą ir patraukė namo. Andrea sėdėjo tylus, paskendęs mintyse. Kai di Barbaro vogčiomis į jį pažvelgė, pamatė, kad jo akys paraudusios.

– 20 –

Grafas jau keletą minučių sėdėjo prie mažo rašomojo stalelio bibliotekoje, pagaliau giliai įkvėpė, čiupo plunksną ir ėmė rašyti: „Mano brangusis Antonio, šįkart tau pranešiu apie labai svarbius dalykus. Ilgai netempdamas pasakysiu, kad nusprendžiau netrukus vesti. Mano pasirinkimas tau patiks – nuotaka gerbiama, jauna aukšto luomo mergina iš tau žinomų namų. Gerai apsvarsčiau savo sprendimą. Manau, būdamas jau senyvo amžiaus, neturėčiau ilgiau laukti. Kol man dar nenutiko nieko bloga, reikia užtikrinti tolesnį mūsų šeimos gyvavimą. Todėl prašau tavęs kiek įmanoma greičiau atvykti į gimtąjį miestą aptarti smulkmenų... Naudodamasis šia proga supažindinsiu tave su jaunuoju menininku, kurio piešinius palankiai vertinai ir tu. Jis rengiasi išbandyti savo jėgas tapydamas aliejiniais dažais, bet kurį laiką dar užtruks, kol pasieks tokių rezultatų, kurie jau galėtų varžytis su jo piešiniais...

Di Barbaro kone išsigando, kai kažkas pabeldė į duris, nes rašė apgalvodamas kiekvieną žodį. Išgirdo Karlo balsą, o žinodamas, jog Karlo trukdo jį tik ypač svarbiais atvejais, tučtuojau pakilo ir išėjo už durų.

– Grafe Paolo, atleiskite. Senjoras Nardis pranešė apie savo atvykimą, prašo grafą skubiai su juo pasikalbėti.

– Kas? Nejaugi senasis Nardis, Džiovanis Nardis? Maniau, kad jam nekaip sekasi.

– Na taip. Bet, jam primygtinai pageidaujant, jį čionai atnešė pora tarnų.

– Atnešė? Senį?

– Jie atnešė jį su visu krėslu. Jis jūsų laukia vestibiulyje. Regis, nori su jumis aptarti kažkokį neatidėliotiną reikalą.

– Vardan Dievo, Karlo! Liepk į žaliąjį saloną nunešti truputį sausainių, *Vino Santo* ir pasirūpink, kad kokią valandėlę mums niekas netrukdytų. Senasis Nardis linkęs ilgai ir nuobodžiai postringauti, tikėsimės, kad negaišins mūsų visą popietę.

– Gal man po valandos ateiti ir grafui priminti, kad jūs turite skubų pasimatymą?

– Ne, Karlo, dėkoju, man pavyks laiku išprašyti jį už durų. Reikės žiūrėti, tik kad neimtų pasakoti savo šeimos istorijos. Jis pradeda nuo prieš keturis šimtus metų buvusių įvykių per karą su genujiečiais.

– Kaip jis viską taip gerai atsimena... – nusijuokė Karlo.

– Džiovanis Nardis prisimena kiekvieną smulkmeną, net kada nusišnypštė į nosinę. Tačiau neverskime ilgiau laukti, kad lyg tyčia mano *palazzo* jo neištiktų širdies smūgis.

Di Barbaro kirto *portego*, skubiai nusileido plačiais laiptais žemyn, pasveikino senąjį Nardį, kretantį savo plačiame krėsle vestibiulyje, pakvietė jį viršun į žaliąjį saloną. Jis pastebėjo, kaip keistai rimtai laikosi Nardis, iš tiesų, netgi kažkaip iškilmingai, bent jau iškart nepradėjo be perstojo plepėti, kaip būdavo pratęs. „Na ko gi jam reikia? – mąstė grafas. – Atrodo taip, lyg būtų kas miręs."

Štai jie jau žaliajame salone, tarnai prinešė Nardį prie apvalaus valgomojo stalo, ant kurio jau stovėjo grafinas *Vino Santo* ir sidabrinė lėkštė sausainių. Nardis mostelėjo ranka tarnams, šie nusilenkė ir dingo už durų. Di Barbaro norėjo pasiūlyti svečiui vaišių, bet nustebo, kad Nardis mandagiai atsisakė. „Regis, jam iš tikrųjų labai blogai, – pamanė grafas. – Anksčiau išlenkdavo bent tris taures. Spokso toks neįprastai užkimštas, tarsi jie būtų jį pervalgydinę."

– Mano brangusis, – prakalbo di Barbaro, – džiaugiuosi, kad mane aplankei. Kas slegia tavo širdį?

– Širdį, taip, Paolo, kai kas slegia širdį, būtent taip. Atvykau ne tam, kad taukščiau niekus, nenoriu gaišinti tavo brangaus laiko, atėjau, nes, atspėjai, kai kas neduoda man ramybės.

– Žmonės kalbėjo, kad tau nekaip sekasi, bet kai tave dabar matau...

– Nesišaipyk, Paolo! Artinasi paskutinioji, nedaug man beliko gyventi, labai nedaug. O kadangi jau taip, nusprendžiau sutvarkyti savo namų reikalus, atlikti prievoles.

„O ne, – pagalvojo grafas, – nekonsultuosiu jo verslo reikalais, ką jis sau mano? Patarėjų turi apsčiai, tegul di Barbaro neklausia patarimo."

– Tu žinai, – toliau kalbėjo Nardis, – kad aš neturiu sūnaus, todėl likau be paveldėtojo. Nesijaučiu dėl to kaltas, nes, žinoma, aš stengiausi. Bet taip jau yra, kad brangusis Dievas neišpildė šito mano noro.

– Brangusis Dievas galbūt pats sau išpildė porą norų, – atsakė grafas, – jis padovanojo tau kelias žavias dukteris.

– Šaipaisi, Paolo, – tarė Nardis, – vis negali nepašiepęs, na gerai. Ironija ir man patinka, ji išgrynina mąstymą, bet šįkart aš rimtai. Susirūpinau, kad mano dinastija išliktų ir būsimose kartose. Todėl pagalvojau apie savo vyriausiąją dukrą, apie Kateriną.

Di Barbaro atsitiesė. „Negi jis užbėgs man už akių? – galvojo šaipydamasis. – Kur tai girdėta! Regis, bus čionai atėjęs kaip piršlys, neblogai, visai neblogai! Jeigu jis siekia mane sujungti su Katerina,

jis atrodys it koks prašytojas. Tada jau aš diktuosiu sąlygas, ne jis! Oho, visa klostosi net geriau, nei kada būčiau suplanavęs!“

– Gal vis dėlto išgersi šlakelį? – paklausė grafas. – Aš išgersiu. – Pamatęs, kad senasis Nardis atsisako, prisipylė sklidiną taurę. Šis pokalbis pataisė nuotaiką, dabar net dešinė koją vėl ėmė sūpuotis, tarsi ir ją būtų išjudinęs kažkoks išankstinis džiaugsmas.

– Katerina, – toliau tęsė Nardis, – Katerina ne tik gražuolė, ji nepaprastai protinga ir smarki moteris. Iš visų mano dukterų ji ryžtingiausia, nes žino, ko nori, ir nepaisant ilgų metų, praleistų tame šlykščiame vienuolyne, kurio pavadinimą aš visados pamirštu, ji išsaugojo gyvumą, kuris kiekvieną pokalbį su ja džiaugsmu paverčia.

„Dabar jis siūlo ją, tikrai, kaip kokį galviją, – pamanė grafas. – Nedaug trūksta ir pasakys man, kiek ji sveria. Beje, aš turbūt dažniau ją apžiūrinėjau už jį patį.“

– Seniai beturėjau malonumą ją sutikti, – pasakė garsiai.

– O, tai malonumas, tikrai, – sudejavo Nardis, kone gašliai. – Ji tokia išmintinga, tokia žvali, kad kartais man primena jos mirusią motiną. Bet palikime tai. Brangusis Paolo, atėjau, nes noriu ištekinti Kateriną.

„Na, prašom! – pagalvojo di Barbaro. – Galiu skaityti mintis, ir tai labai malonios, viliojančios mintys. Dabar manęs prašys tapti jo žentu, aš priversiu jį kurį laiką degti iš nekantrumo, kad išsiderėčiau geresnes sąlygas. Bus lošimas su velniu!“

– Ištekinti, mielasis Džiovani? Tikrai nesuprantu. Kodėl ateini man pranešti šitą džiugią žinią?

– Tu teisus, – atsakė Nardis, – kad šito klausi. Žinoma, galvodamas apie šias vedybas, aš tavęs neturėjau omenyje, nes esi garbingo amžiaus ir niekad nenorėjai susituokti su kokia nors moterimi, aš puikiai suprantu. Be to, jūs esate du broliai, tu – vyriausiasis, tu – paveldėtojas, o jeigu vestum Kateriną, ko nebus, anaiptol, tik tarkime, kad vestum, tuomet ji atsikraustytų į šiuos *palazzo*, ir mano interesai žlugtų.

„Ką? – pagalvojo grafas ir pastatė taurę. – Ką čia senis šneka? Gal jis kuoktelėjo? Aš negaliu? Aš ne? Kodėl ne aš? Tik apie mane kalba, apie ką gi kitą? Apie ką jis kalba? Ko jis nori iš manęs?“

– Aš noriu, – šypsodamasis toliau tęsė Nardis, – kad Katerina gyventų Nardžių rūmuose. Ji bus namų šeimininkė ir gaus visą mano palikimą. Ją vedęs vyras įsipareigos paisyti šio vaidmens. Jis nepasiims jos pas save nieku gyvu. Jis galės pas ją persikelti arba gyventi kur nors kitur, kad ir kaip ten būtų, ji liks gyventi paveldėtuose namuose. Jeigu jis sutiks, gaus Katerinos didžiąją palikimo dalį. Jeigu gimtų vaikų, kaip įprasta, jie gautų tėvo pavardę, tačiau dar būtų pridėta – „iš Nardžių šeimos".

„Aš jį užmušiu, – pagalvojo grafas, – jeigu ir toliau man įkyrės šitais juridiniais išvedžiojimais. Aš vesiu Kateriną, ne kas kitas! Seniai gyvenau tik dėl šito tikslo, viską paruošiau, viską suplanavau, iki menkiausių smulkmenų. O nūnai ateina šitas kimšte prikimštas avigalvis, kad iš manęs atimtų patį gražiausią dalyką, apie kurį galvoju. Jis – beprotis, štai kas jis! Nenutuokia, į kokį pavojų lenda! Aš jį užmušiu!"

– Brangusis Džiovani, – tarė garsiai, – nekankink manęs. Kas, jeigu ne aš, turėčiau ten būti? Kam tektų garbė vesti tavo gražiąją Kateriną?

– Tavo broliui Antonio, – atsakė Nardis ir staiga čiupo už grafino ir taurės. Jis prisipylė taurę ligi viršaus ir nugėrė didelį gurkšnį.

– Antonio? – tyliai tarė grafas.

– Antonio! – patvirtino Džiovanis Nardis. Dabar jis sėdėjo krėsle raudonais skruostais, plačiai šypsodamasis, patenkintas, tarsi būtų ką tik pavyzdingai susidorojęs su savo užduotimi.

– Nieko nebus, Antonio ne! – išlemeno di Barbaro ir susigriebė už galvos. „Antonio, ne, Antonio, aišku, ne, – pagalvojo jis, – Antonio Anglijoje, jis ten ir liks, tik ne Antonio. Be to, Antonio nenorės vesti, kam jam jauna ir nepatyrusi moteris? Antonio Anglijoje daug dirba, kodėl turėtų vesti Venecijoje? Antonio atkrenta, taip jau yra, jis atkrenta, jo kandidatūra netinka!"

– Antonio atkrenta, jo kandidatūra netinkama, – pasakė garsiai, labai ryžtingai.

– Jis kaip tik tas, kokio reikia, – tarė Nardis, – geresnio Venecijoje nebus.

– Jis gyvena Anglijoje, juk tu, Džiovani, žinai. Jis ten gyvens ir toliau, ir tai tu žinai. Antonio net neplanuoja vesti, ne, ne Antonio, tik ne jis.

– Mes jo paklausime, – pasakė senasis Nardis, – esu įsitikinęs, kad jis sutiks. Kiekvienas venecijietis sutiktų, išgirdęs sumą, kuri jam atitektų vedybų atveju. Tiesa, jis gyvena Anglijoje. Na, ir kas? Jis ten pabus dar kurį laiką, metus, o gal ilgiau, kol taps pasiuntiniu. Anglija vedyboms ne kliūtis, daug kilmingų vyrų negyvena kartu su savo žmonomis, ypač, jeigu jie užsienyje turi pareigų.

„Jis mane pranoko, – pamanė grafas, – valdo šitą situaciją, nes aš buvau toks kvailas, kad neapsvarsčiau visų galimybių. Kodėl nepagalvojau apie Antonio, kodėl nepagalvojau? Savaime suprantama, jo akimis žiūrint, Antonio yra tinkamas pasirinkimas, jo vietoje aš lygiai taip pat elgčiausi. Bet ką man dabar daryti, ką? Negaliu atvirai su juo kalbėtis, tai neįmanoma, negaliu sakyti, ką jaučiu. Pojūčiai, jausmai tokiuose reikaluose nesvarbūs, abu žinome. Bet juk aš turiu rasti kokią nors išeitį? Katerinos aš neatiduosiu savo broliui, ne, bet kaip sutrukdyti, kad jos jam neatiduotų?“

– Džiovani, nustebinai mane, – prašneko di Barbaro, – nes apie Antonio net nebūčiau pagalvojęs. Prisipažinsiu, akimirką net pamaniau, kad tu manęs paklausi, ar aš, aš nebūčiau linkęs – tavo gražiąją ir guviąją dukterį šiomis dienomis mačiau jūsų altanoje, ji žavinga būtybė, tu teisus – ar aš, taip, ar aš nebūčiau linkęs tavo dukterį...

– Ne, – nukirto senasis Nardis, – negi laikai mane kvailiu? Niekados nedrįsčiau tavęs prašyti tokių dalykų. Žinau, tu ne tam sutvertas. Gyveni dėl savo paveikslų ir dėl Respublikos, pernelyg gerbiu tave ir asketišką tavo gyvenimo būdą, kad tavęs būčiau klausęs. Be to, toks ryšys būtų neįmanomas. Būdamas vyriausiasis sūnus, tu negalėtum sutikti, kad Katerina liktų gyventi mūsų šeimos namuose. Tu apsijuoktum.

„Jis teisus, – pamanė grafas. – Viską apgalvojo iki smulkmenų! Aš apsijuokiu, visą laiką pats iš savęs tyčiojuosi. Nuo aukšto pjedestalo smunku žemyn iki juokingo vidutinio lygio. Jau esu pasirengęs it elgeta prašyti šitos jaunos moters, negirdėtas dalykas! Meilė, taip,

turbūt tai meilė, argi bepadės, jeigu tai neigsi, meilė varo mane iš proto, ji Paolo di Barbaro paverčia juokingu žmogumi. Ir dar? Ji turi likti čia gyventi, jis pasakė. Ir aš, aš čia, čia liksiu gyventi. Taip jau yra, nežinau, kaip išsiskirti...“

– Brangusis Paolo, mes esame kaimynai, – vėl prašneko senasis Nardis, – kaimynai nuo neatmenamų laikų. Jeigu jau, kaip aš įsivaizduoju, mūsų šeimos susijungtų, būtų pats laikas atverti skiriančias tvoras ir gyvatvores. Ką manai? Galėtume mūsų sodus skiriančioje mūro sienoje įstatyti dailius kalvių nukaldintus geležinius vartus. Tada lengvai patektume iš vieno sklypo į kitą ir nereikėtų eiti gatvele.

– Kaip tiksliai viską apgalvojai, – tarė grafas, – pavaizdavai, kaip visa bus ateityje iki menkiausių smulkmenų – nuo vartų iki durelių. Ką jau čia bepridursi? Duok man laiko priprasti prie tavo planų. Dar niekados į galvą nebuvo atėjusios tokios mintys.

– Žinau, mano mielasis, – atsakė Nardis, – tu gyveni savame pasaulyje, bet ir tau teks kada nors pagalvoti apie tolesnį tavo šeimos gyvavimą. Negi nori man pasakyti, kad niekad dėl to nesukai galvos? Argi niekad nepagalvodavai apie ateitį, apie dienas, kai tavęs jau nebebus?

„Nūnai jis man primena net apie mirtį, – pagalvojo di Barbaro, – pats jos laukia, užuodžia, kad tuoj mirs, todėl ir nori perduoti man nors truputėlį savo baimės ir pagrasinti. Tenekvaršina jis man galvos mintimis apie mirtį, aš noriu gyventi, gyventi, tuoj jam tai išrėksiu į akis!“

– Galvodavau, – pasakė garsiai. – Bet pastaruoju metu esu užsiėmęs mūsų rastinuku, girdėjai apie jaunąjį Andrea, kurį priėmiau į savo namus? Pasirūpinsiu juo, paskui imsiuosi savo reikalų.

– Perimsiu iš tavęs šiuos rūpesčius! – tarė senasis Nardis ir pasimuistė savo krėsle į vieną, į kitą pusę, tarsi ieškodamas geros padėties. – Aš pagalvojau ir apie tą jaunuolį.

„Ak, tu šunsnuki, – mintyse nusikeikė grafas, – apie viską, taip, regis, apie viską pagalvojai. Bet Andrea iš manęs nepaviliosi, jo tai jau ne. Ateini čionai, kad viską iš manęs pavogtum – mano troškimus,

svajones, dabar net ir jaunuolį. Nuo tavęs lavonu trenkia kaip nuo tikros mirties, tave čia velnias atsiuntė!“

– Andrea labai prisirišęs prie mano namų, – tarė jis ryžtingai. – Neketinu to keisti.

– Oi, ir aš ne, – pasakė Nardis. – Tu taip pasiaukodamas juo rūpinaisi, tapai jam antru tėvu. Sakoma, kad metams slenkant, matyt, būsi vėl supratęs, jog esi gailiaširdis krikščionis, ko nepastebėdavome, kai buvai jaunas, kai buvai pagarsėjęs kaip uoslę verslui turintis žmogus. Na gerai, ne aš reiškiu pretenzijas dėl to jaunuolio, ne aš, o manoji duktė Katerina.

„Kuo toliau, tuo labiau jis kraustosi iš proto, – mintijo di Barbaro. – Jis suplakė tikrą velnio gėralą! O aš sėdžiu čia kaip koks bejėgis vaikėzas, paklusniai klausantis jo komandų. Aš jo kaip reikiant neįvertinau! Buvau jį kone pamiršęs, dabar jis vėl prisikelia iš kapo, į kurį jį buvo nugramzdinusi mana vaizduotė, kad su manimi atsiskaitytų.“

– Aš Katerinai atskleidžiau, ką esu sumanęs, – tarė senasis Nardis, – kalbėjau apie tavo brolį ir apie tai, kad esu linkęs jį su ja apvesdinti.

– Ką ji pasakė? – pertraukė grafas. – Ar ji bent prisimena Antonio, o gal ji prisimena, kad būdama maža mergytė sėdėdavo man ant kelių, girdi, man ant kelių!

– Seniai pamirštos istorijos, – atsakė Nardis, – kodėl tokia jauna moteris turėtų prisiminti tokius niekus? Ne, Katerina mąsto visai racionaliai, aišku, tai paveldėjo iš manęs. Ji ne sentimentali, ji negyvena praeitimi, galvoja apie tai, kas bus, kaip ir aš. Mintis apie vartus ir dureles – jos.

– Mielasis Džiovani, – tarė grafas, stengdamasis nuslėpti pyktį, – ar ne per daug tu iš manęs reikalauji? Atvyksti staiga, nelauktai, tarsi koks akmeninis svečias primeni man, kad mirsiu, duodi suprasti, kad laikai mane beširdžiu, tik savimi besirūpinančiu žmogumi, tačiau mintyse mano sodo šimto metų senumo mūro sienoje dauži vartus, įstatai dureles, kad meilės verti geraširdžiai tavo namiškiai galėtų į čia įsmukti...

– Nori man priminti, kad Nardžiai nėra tokia sena giminė kaip di Barbaro, – pasakė senasis Nardis, – laukiau šito. Tačiau laikai, kai šitie menki rangų skirtumai šį tą reiškė, matau, jau praėjo. Tu visuomet per daug puikavaisi savo kilme, tai tiesa, galbūt tas pasipūtimas tau sutrukdė vesti? Tavo brolis taip nemąsto, o tai svarbu.

– Liaukis, Džiovani, – užsiplieskė grafas, – į tavo kandžią pastabą lengvai galėčiau atsakyti tuo pačiu. Tu visuomet jauteisi esąs prastesnis, ir šito neišmuši tau iš galvos. Dar ir dabar man ausyse skamba visos tavo istorijos apie karą su Genuja iki paskutiniųjų kautynių su piratais, kai tavo protėviai kovojo dėl Respublikos garbės... Geriau apie tai nekalbėkim! O kaip su vartais ir durelėmis? Ką tavo duktė nori pasiekti? Ir kaip šitos konkrečios mintys susijusios su Andrea? Tai klausimai, į kuriuos noriu išgirsti atsakymus, tik nepasakok man legendų apie vėlyvą tavo šeimos šlovę!

Džiovanis Nardis nurijo dar vieną gurkšnį, tarsi pirma norėdamas pasistiprinti. Apžiūrėjo lėkštę su sausainiais, paėmė ją į ranką, dviem pirštais perbraukė per kepinius, pastatė lėkštę atgal kaip koks nepatenkintas vaikas, neradęs ko norėjęs. Paskui aplaižė lūpas ir vėl prabilo.

– Tu teisus, nesiginčysime. Atėjau ne dėl savęs, o kad ištekinčiau Kateriną. Būčiau čia dėl savęs, pasakyčiau savo nuomonę, ir tu turėtumei ją išklausyti, net jeigu ir labai nemaloni ji būtų! Grįžkim! Jeigu Katerina ištekėtų, ji turėtų teisę išsirinkti kavalierių, *cicisbeo*, kuris diena dienon būtų jos žinioje. Katerinai reikės tokio vyro, tikrai, nuo pat pirmos dienos, kai tik pradės naująjį gyvenimą. Jo jai dar labiau reikės, kai tavo brolis grįš į Angliją, ir tau nereikia šito aiškinti. Sudarant vedybų sutartį susitariama dėl *cicisbeo*, taip įprasta. Katerina pageidauja, kad šį vaidmenį atliktų tas jaunuolis Andrea. Manau, kad tai nuostabi mintis. Andrea jau priklauso tavo namams, taigi jis ne koks svetimas, ne koks šniukštinėtojas, kurio turėtume saugotis. Regis, jis gražuolis ir gerai išauklėtas, o tai taip pat svarbu, juk yra daug senų dabitų, kurie tokiuose vaidmenyse tampa juokingi. Galų gale jis nepasiturintis, taigi nešvaistys savo pinigų, kad Katerinai

padarytų įspūdį. Juk daugelis pusę turtų prarado žaisdami, kad tik moteriai patiktų, kokia gėda. Taigi Andrea ir toliau gyvens čia, nes toks paprotys, tačiau, kai jo mums prireiks, galės pro būsimus vartus ir dureles nesunkiai šmurkštelėti mūsų pusėn.

– Andrea – *cicisbeo*? Jis visai dar nepatyręs, jis nepažįsta miesto, net ir mūsų papročių?

– Būtent todėl jis ir tinka. Katerina nenorėtų tų įprastų plepių, kurie moterims greitai įgrysta.

– Mieliau ji norėtų parodyti Andrea, gražų radinį, suprantu! – pasakė grafas.

– Kalbi kandžiai, – atsakė senasis Nardis, – nesuprantu, kodėl mano pasiūlymai tave taip žeidžia! Tu visuomet mąstydavai labai racionaliai, o kodėl dabar šito nedarai? Jungtuvės, kurias tau siūlau, taip praturtins tavo namus, kad visa Venecija tau dar labiau pavydės. Žinoma, Andrea algą mokėsiu aš. Pinigų jis gaus apsčiai, kad tenkintų kiekvieną Katerinos norą, beveik kiekvieną. Supažindinsime jį su pareigomis, tačiau daug žinoti jam nereikia. Katerina išauklės tą jaunuolį, esu įsitikinęs.

– Gerai, ar jau viskas? – pasiteiravo grafas ir pavargęs atsilošė.

– Viskas! – nusišypsojo senasis Nardis. – Jeigu sutiksi, aš liepsiu, kad, man mirus, galėtum išsirinkti paveikslą, kokį nori. Nekaupiau tokių brangenybių, kaip tu, bet mano kolekcijoje yra keletas senesnių dalykų, kurie tau patiks.

– Nepapirkinėk manęs, – taip pat šypsodamasis tarė grafas, – pakankamai daug gero man jau padarei.

– Malonu girdėti, mano brangusis. O dabar atleisk, kad iškeliauju. Šis pokalbis mane išvargino. Esu įsitikinęs, kad greitai iš tavęs gausiu žinią.

– Gausi, – pasakė grafas, pakilo ir trumpam išėjo iš salono, kad duotų reikalingus nurodymus. Vėl pasirodė vestibiulyje laukę Nardžio tarnai. Paskui jie išnešė senį, kuris *portego* tarpduryje geranoriškai pamojavo.

– Grafe Paolo! – tarė Karlo, kai Nardis dingo iš akių. – Nekaip atrodote. Ar sužinojote nemalonių naujienų?

– Ne, – tarė di Barbaro, – jis tik atėjo, kad greičiau mane nuvarytų į kapus.

– Nesuprantu, kaip jam tai pavyktų? – paklausė Karlo.

– Nepavyks, – atsakė grafas ir nuėjo daugiau netardamas nė žodžio.

Įžengė į biblioteką, ant rašomojo stalo dar gulėjo laiškas broliui, kurį buvo pradėjęs prieš pokalbį. Viskas perniek! Nieko neliko! Paėmė laišką, suplėšė, atidarė langą ir skubiai išbėgo.

– 21 –

Vienas išėjo iš *palazzo*, greitai žingsniavo, skubėjo nuo tilto prie tilto, tarsi vėluodamas į susitikimą. Jautėsi taip, lyg keliautų kam nors atkeršyti. Senasis Nardis prirėmė jį prie sienos, pamažu atėmė iš jo bet kokią veiksmų laisvę ir galiausiai jam beliko tik išlementi keletą bejėgiškų sakinių. Kaip triumfuodamas į jį žiūrėjo! Įsivaizdavo kiaurai permatęs jį, Paolo di Barbaro! Koks įžūlumas jau vien tai, kad kalbėjo kaip lygus su lygiu, tikrai, o dar tas familiarumas, užuominos apie jo amžių, kandžios pastabos apie grafo charakterį ir atviras grasinimas mirtimi! Saugojo savo Kateriną it paskutinį jam likusį lobį, kurį turėsiąs atiduoti. Jeigu ji ištekėtų, jis išvirstų iš kojų, nukristų nuo kėdės arba paprasčiausiai nudvėstų užkietėjus viduriams, sukūrė savo šedevrą pačioje gyvenimo pabaigoje – jo šeima kops į kilmingiausius, seniausius miesto sluoksnius...

Į kur? Jis bėgo tolyn, pakilo nestiprus vėjas ir, atrodė, gena jį vis tamsėjančiomis gatvelėmis. Gal kur nors užsukti, ne, nenorėjo, ką jau čia bepasakysi, jautėsi lyg bėgtų... bėgtų nuo bet kokio pašnekesio, kad nebūtų atpažintas, netgi nuo jau prasidedančio vakarinių varpų skambėjimo, jį persekiojančio vis kitomis melodijomis, kaskart naujas garsų srautas atgausdavo dundėdamas priešais, vos tik jis pasukdavo už kampo.

Jis vengė žinomų aikščių ir susitikimo vietų, geriausia būtų buvę išvis išnykti, tačiau šiame mieste tai neįmanoma. Svetimšaliams šis miestas buvo labirintas, bet venecijiečiams – vieta, kur bėgdamas kaip tik sutiksi tą, kurio sutikti tikrai nenorėtum. Todėl ir išgalvojo kaukes, karnavalus. Tik todėl. Jau bažnyčiose suskambo giesmės – vien tik prislopinti, bejėgiai balsai, labai besistengiantys, o jis bėgo tolyn, vis atsiskleisdavo nauja skambesio uždanga, o kai pagaliau visa kiek nurimo, išgirdo gatvelėmis nuaidint savo žingsnius, tarsi pats būtų sekęs sau iš paskos.

Nedidelėse *campi** kūrenosi ugnis, atmatos ir šiukšlės buvo sušluotos ir sustumtos laužan, o lauke, priešais užkandines, stoviniavo šeimininkų masalas ir kvietė užeiti vidun, kai stengdavaisi nuo jų išsisukti, elgetos liesdavo tave šiltais, alyvuotais pirštais – it grobį bandančios graužti žiurkės.

Blogiausia, kad jis nematė jokios išeities. Ne, niekaip negalėjo išardyti Nardžio planų! Senis ištisas savaites tik apie tai temąstė, taip rafinuotai jis sustumdė žmones savo scenarijuje! Žinoma, ir Džiulija su Katerina rezgė šitą velnišką planą, o baigėsi tuo, kad jis, Paolo di Barbaro, liko vienas, kai kiti tuo tarpu gražiausiai susijungė pro vartus ir dureles! Jeigu bus taip, kaip suplanavo senasis Nardis, tai jo vienatvė nulemta visiems laikams, ir jis vėl skaitysiąs vangias Petrarkos eiles...

Tylos, ramybės – kaip dabar jų troško! Pokalbio nuotrupos įsitvirtino galvoje kaip kokie blogi, besisukantys kankinimo įrankiai, jautė juos smegenyse, jie laikėsi įsikibę į triukšmo garsus čia, už rūmų sienų, kad dar labiau sustiprėtų, netgi į vakarinių varpų skambesį, elgetų balsus, banguojantį šūksnių chaosą, kuris atrodė vieną kitą sekundę pritilsta, kad kitu momentu, už kito kampo vėl suūžtų. Ne, šitame mieste rasti ramybę reikštų apsigauti, nes net vanduo neturėjo ramybės – jie valė vandenį grandykle, mušė jį, skirstė ir perkasė, nenuilsdami, tarsi turėtų be paliovos tik juo užsiimti, šnekučiuotis ar kokiu nors kitu būdu su juo ką nors daryti! Net gūdžią naktį jie neleisdavo vandeniui miegoti, uždegdavo fakelus

* *Campi* – it. aikštelės, atviros vietos

ir žibintus, o pačioje aukštybėje pritvirtindavo savo venecijietišką mėnulį, kad vandenį paverstų nakties veidrodžiu.

Rūmų šviesos žibėdavo tarsi ore kybančios iliuminacijos, dabar ir prasidėjo tikroji nakties haliucinacija, vaizdai galutinai nugrimzdavo vandenin ir neramiai dreifuodavo kanalais. Jam buvo šalta, jautė vis labiau vėstantį vėją, vikrūs, nebylūs personažai šmėkščiojo pro šalį, išnirdavo iš kokios gatvelės arba dingdavo taip greitai, tarsi skubėtų kur nors kitur pasirodyti scenoje. Jis atsidūrė kažkokiame rajone – į tokį paprastai niekuomet neužsukdavo – galbūt dar niekad čia nebuvo lankęsis, antra vertus, grafo niekas nebūtų pažinęs. Jis pamatė smuklės šeimininką, kuris nekrutėdamas stovėjo savo užkandinės tarpduryje, paskui išgirdo pavienius balsus visai čia pat, vėliau ūmai nutolusius, tarsi kažkas būtų juos pažėręs tai čia, tai ten; po to – malonų sudaužiamų taurių dzingtelėjimą, tarsi šiaip jau rami kompanija kažkur būtų šventusi paslaptingą šventę.

Jau ketino sukti atgal, pykdamas, kad galvon nešauna jokia mintis, kaip pakenkti Nardžio planams, bet pajuto, kad jam kažką šnabžda prie pat prasibrovęs gondolininkas. Vyras pasakė, kad grafui nereikėtų ilgiau ieškoti, jis jį nugabensiąs ten, kur jis norėtų būti nugabentas, pasakė tokiu užtikrintu, ramiu tonu, jog di Barbaro net nepasiteiravo, ką vyriškis turėjęs omenyje. Galbūt jis ir pats nujautė, galbūt jis telaukė, ką pašnabždės tas nepažįstamas žmogus, kuris jo pasigailės ir pasiūlys vietą juodoje gondolos kabinoje, už raudonų apmušalų, už užtrauktų užuolaidų...

Grafas net nedirstelėjo į vyriškį, bet ir nedelsė, įsėdo, tarsi tikrai būtų laukęs, kol jį užkalbins. Gondolai pajudėjus, iškart pajuto pasielgęs teisingai. Taip, jis ieškojo būtent šito – idealios slėptuvės, dabar jis susijungė su miestu ir vandeniu tokiu intymiu, kone užgauliu būdu. Ir vis dėlto jis pasislėpė, niekas jo nemato, kaip jis nešamas naktyje – pavienis, užmirštas atspindys veidrodyje. Akimirką net pagalvojo, kaip džiaugtųsi, jeigu dabar šalia būtų Katerina, čia, šioje slėptuvėje, išvengiant pašalinių kompanijos, visą naktį sukant ratus po vis labiau vėstančius kanalus – atokiai ir niekam nežinant...

Paskui gondola prisišvartavo, gondolininkas atidarė mažos kabinos dureles ir patarė jam truputį palūkėti – greitai juo pasirūpinsią.

Jis net nesuabejojo, kad gondolininkas galėtų jį apgauti, ne, šiandien antrą kartą jo neapmaus, to negali būti. Taip ir sėdėjo, kaip buvo pasakyta, laukė net nežinodamas ko, būtų džiaugsmingai atsidavęs, ko daugiau iš jo bebuvo galima tikėtis.

Po valandėlės pasirodė dvi moterys, jos jį įkalbinėjo – ausis pasiekdavo ramus, svaiginantis murmėjimas. Jis atsistojo, jos paėmė jį už parankių viena iš dešinės, kita iš kairės pusės, išvedė iš gondolos, kelis laiptelius palypėjo aukštyn – prisišliedamos, prilipdamos prie jo, lėtai stūmė jį gatve it kokį brangų, dužų daiktą ir perdavė kažkam prie jam nepažįstamo, tamsoje skendinčio namo durų. Jis užuodė netoliese esančios ugnies dūmus, atrodė, kad šiąnakt nuolatos kažkas dega. Tai buvo ką tik vandeniu užlieta ugnis, o dūmai kažkokie alsūs, troškūs. Senyva moteris paėmė jį už rankos, ji buvo labai draugiška. Nuvilko apsiaustą, siaurais mediniais laiptais nuvedė viršun, tada atvėrė duris į mažą saloną. Atskuodė du pudeliai ir iškart palaižė jo batus, paskui durys užsidarė.

Jis apsidairė ieškodamas vietos atsisėsti. Prie pat lango pamatė tris moteris ant trijų kėdžių prie stalo. Jos tiriamai žvelgė į jį. Viena šukavosi plaukus, kita nesivaržydama laižėsi pirštus, kuriuos vis pamerkdavo į tamsų skystį.

Trečioji lėtai atsistojo ir prisiartino. Jis pajuto, kaip ji nedelsdama nutvėrė jį už sprando. Laikė sprandą ir išilgai braukė tiesią liniją, prisitraukė prie savęs, tarsi norėdama palaužti jo pasipriešinimą. Bet jis nesipriešino, ne, nenorėjo priešintis. Kaip ilgai jo niekas nebuvo šitaip lietęs!

Jis stovėjo, o lūpos lengvai virpčiojo, paskui jis užsimerkė.

Trečioji dalis

– 22 –

Po kelių savaičių įvyko vestuvės. Ankstyvą rytą būriai gondolų leidosi į Šv. Jurgio salą, kur abatas sutuokė jaunavedžius ir aukojo iškilmingas mišias. Tai buvo Džiovanio Nardžio triumfo diena, šalia nuotakos jį įnešė bažnyčion, paraudusiomis akimis jis palydėjo ją prie altoriaus, kur laukė jaunikis Antonio di Barbaro – šypsodamasis, demonstruodamas aristokratišką atsainumą vyro, kuris moka gražiai elgtis draugijoje, bet kuris į visą šitą ceremoniją nežiūri pernelyg rimtai.

Grafas nenuleido nuo brolio akių. Anglijoje Antonio tapo neįtikėtinai šaltakraujiškas, atrodė, niekas negalėtų jo nustebinti arba išmušti iš vėžių, netgi netikėtą senojo Nardžio pasiūlymą – vesti Kateriną – jis priėmė kaip savaime suprantamą dalyką, tarsi visa būtų seniai sutarta. Jis atrašė Paolo di Barbaro ir be užuolankų paaiškino, kad gerai suprantąs senojo Nardžio motyvus. Trumpame ir kone perdėtai atsargiai parašytame laiške patvirtino, kad vedybos abiem šeimoms būsią naudingos, kad protas liepiąs sudaryti šią sąjungą ir, net jeigu galbūt jų šeimai vedybos nėra visiškai lygios pagal luomą, tačiau ekonominiu požiūriu vis dėlto apsimoka – netgi di Barbaro neleistų sau atsisakyti milžiniškų senojo Nardžio palikimo turtų.

Viso to grafas tikėjosi, tačiau nemanė, kad Antonio į savo nuotaką žiūrės taip šaltai ir santūriai. Atrodė, kad ji jo visai nedomina, kad jos visai nepastebi, tarsi jai būtų skyręs vietą gerai apgalvotoje ir tiksliai apskaičiuotoje sąmatoje. Besiruošdamas vestuvėms jis apie nuotaką nepratarė nė žodžio, nors grafas labai stengėsi išgauti,

ką brolis jai jaučia, tačiau, kad ir kiek stengėsi, nieko neišpešė. Antonio nė per nago juodymą nesidomėjo Katerinos grožiu, elgėsi su ja kaip su tolima giminaite ir šnekučiuodamasis žėrė įprastas banalybes.

Grafas tylėdamas visa įsidėmėjo. Jis nesuprato, kaip galima nesižavėti Katerina, ir tai jį kone erzino, bet buvo per menkai nustebęs, kad tikrai supyktų, tad visus dramatiškus viduje susikaupusius jausmus nukreipė į senąjį Nardį, vyriškį, kurio po to lemtingo pokalbio taip baisiai nekentė, jog kasdien daug kartų mirties jam telinkėdavo. Jis net nusisuko, kai nesitvardantį, iš susijaudinimo drebantį Nardį įnešė į bažnyčią – matyti tėvą ir dukterį kartu jam buvo taip atgrasu, kad net ranka prisidengė akis ir pro praskėstus pirštus žiūrėjo tik į dukterį.

Kokia gražuolė! Ji atrodė kaip ankstyvais rytais: blyškus raudonis lūpų, kurios, dienai slenkant, pamažu nusidažydavo sodriu purpuru, juodi plaukai, suspausti po baltu šydu, ir didžiulės, plačiai atmerktos akys, lyg būtų paslapčiomis nustebusios, žvelgė ramiai, bet nekantriai laukdamos. Nuo bažnyčios portalo iš toli ji pamatė Antonio, į nieką nekreipė dėmesio, su niekuo nepasisveikino, o kai atsisėdo šalia Antonio, tai savo spinduliuojančia išvaizda jį kone užgožė – toks neišvaizdus jis atrodė greta jos.

Sučiaupęs lūpas grafas pastebėjo, kad brolis jai parodė šiek tiek palankumo – šyptelėjo, nežymiai linktelėjo, tačiau jis matė ir tai, kad Antonio Katerinai liko abejingas. Jis vaidino jaunikį, vyrą, kuris taip tvardėsi, kad per ceremoniją darėsi vis manieringesnis ir oresnis, be entuziazmo ir nieko nejaučiantis šiai jaunai, smalsiai ir gyvenimo džiaugsmo persmelktai moteriai, bandančiai nuslėpti susikaustymą ir traukiančiai visų žvilgsnius.

Iškilmingas choro giedojimas, smilkalų debesys ir nepermaldaujamas, stiprus abato balsas vis labiau gadino grafui nuotaiką. Jam nepatiko dirbtinis šių ceremonijų linksmumas, džiugesys jį žeidė ne tik dėl to, kad jautėsi esąs nuotakai artimesnis už kitus, bet ir dėl to, kad tas smagumas pamaldų metu įgavo kažkokio gedulingumo, kažką už širdies griebiančio, kažkokio graudumo, kad senoji Džiulija

net pravirko, o Džiovanio Nardžio akys dar šlykščiau paraudo. Nors Antonio mišiose dalyvavo tarsi pašalinis stebėtojas, tačiau, regis, per pamaldas, per keletą valandų jis dar labiau paseno, o baigiantis apeigoms, jaunatviškas, laisvas jaunikis jau buvo virtęs suvaržytu naujos atsakomybės naštą nešančiu sutuoktiniu.

Grafas didžiai bjaurėdamasis pastebėjo ir šį pasikeitimą, pasikeitimą, atsiradusį dėl magiškų ceremonijos burtų, o pačios ceremonijos, grafo akimis žiūrint, dvelkė pagonybe. Dievo palaiminimo meldimas, užuominos apie daugybę būsimų vaikų, vos suprantamas abato šnabždėjimas ir niurnėjimas lotyniškai – viskas jam atrodė klaiku, tarsi būtų išjudintos slapčiausios prigimties zonos ir tarsi nuo šiol, savaime suprantama, prigimtis neišvengiamai būtų ėmusi veikti. Ilgas abato pamokslas, garsiai, kone egzaltuotai Džiulijos beriami poteriai ir senojo Nardžio ašaros jam rodės pernelyg aistringos ir netikros, tarsi visi šie žmonės iš jo vienintelio, kuris galėjo rodyti susijaudinimą, būtų atėmę teisę daugiau nebevaržyti ir savo jausmų.

Tačiau Paolo di Barbaro stovėjo nekrutėdamas. Jis meldėsi tvirtu balsu, kryžmai sudėjęs rankas, pakreipęs galvą, tarsi įdėmiai klausytųsi abato žodžių, ir šypsodamasis vogčiomis žiūrėjo į nuotaką, neva rodydamas, kad maloniai pritaria protingam brolio sprendimui. Tik kai jaunieji ėjo iš bažnyčios, o jis jų laukė stovėdamas pirmoje svitos eilėje, ūmai jam dingtelėjo, kad, jiems peržengus bažnyčios slenkstį, jam teksią pabučiuoti Kateriną, paskubomis, į abu skruostus.

Apie tai jis net nepagalvojo, kiti pikti jausmai užgožė šitą mintį, tačiau, išvydęs besiartinančią Kateriną, įsikibusią Antonio ranką, nevalingai apsilaižė lūpas. Na štai ji jau stovi priešais, visiškai arti, jis laiko jos dešinę ranką savo kairiąja, tarsi norėdamas sulaikyti jos paveikslą, o dešiniąja padeda atversti vualį. Jis pasilenkė į priekį ir ramiai, iškilmingai ją pabučiavo lyg koks senas pažįstamas, o kai paskui į ją pažvelgė, akimirką jų žvilgsniai susitiko. Jis dar ketino ką nors pasakyti, tačiau ji nusisuko prie kito žmogaus, minia veržėsi prie jos, o grafas atsargiai nuo jos tolo, atbulas – keletas žingsnių ir vėl pasitraukė nuošalėn.

Kai gondolų procesija ėmė tolti nuo salos, grafas pajuto, kad ta trumpa akimirka jį sujaudino. Dar niekuomet jis nebuvo taip arti jos, galbūt niekados ir nebus. Bet tuo momentu jautė, kokia ji jam artima, tarsi ši moteris būtų vienintelė, kurią jis tikėjosi gauti iš gyvenimo. Kas dabar jį padarys laimingą? Ar būsimi metai netaps vien kančia – būti greta jos ir vis dėlto toli nuo jos?

Jis nuslopino ir šiuos staiga gimstančius jausmus, valandėlę tylėdamas sėdėjo šalia abato, kurį buvo pakvietęs į savo gondolą, jie kartu grįžo į miestą. Abatas taip pat kurį laiką nepratarė nė žodžio, kol grafui dingtelėjo, kad jis tikriausiai laukia, kada grafas pagirsiąs pamokslą.

– Man patiko tavo pamokslas, – prabilo jis. – Nustebau, kaip susižavėjęs kalbėjai, tarsi pats būtum supiršęs šią porą.

– Tu beveik nesiklausei, – atsakė abatas. – Ne kartą žiūrėjau į tave, mintimis buvai kažkur nuklydęs.

– Ką? Negi sakydamas pamokslą turi laiko dairytis? Tada ir tu nebuvai itin susikaupęs?

– Pamokslaudamas aš niekados nesusikaupiu. Jeigu klausyčiausi savęs, iškart pradėčiau mikčioti. Sakau pamokslą taip, kaip Dievas įkvepia. Klausausi tik jo balso.

– O jeigu kartais to balso nesigirdi?

– Tuomet kartoju šventraščio teiginius, kaskart pateikdamas naujus jų variantus, tokius, kokių jokia ausis nebūna dar girdėjusi.

– Atleisk, tikrai nebuvau labai atidus. Man nepatinka tokios ceremonijos, vestuvėse daug dirbtinumo, sentimentalumo, galbūt todėl mažai jų randame ir Šventajame Rašte. Mūsų Viešpats Jėzus apsikrikštijo, jis valgė, gėrė su savo mokiniais, bet nė žodžiu neužsiminė apie vedybas. Argi aš neteisus?

– Tu pamiršti vestuves Kanoje...

– Per vestuves Kanoje jis nuobodžiavo. Sėdėjo su kompanija prie stalo nuošalyje, o kadangi daugiau negalėjo pakęsti pasipūtėlio jaunikio, sumanė prasiblaškyti ir padarė stebuklą. Pavertė vandenį rinktiniu vynu, apkvailintas jaunikis išsižiojo, o mūsų Viešpats Jėzus atsidūrė visų dėmesio centre. Jis suprato, kas yra geras spektaklis.

– Perdedi, atrodai susikrimtęs, tarsi ir tavęs netenkintų vieta nuošalyje. Neišsisukinėk, mielai pats būtum buvęs jaunikiu, seniai nujaučiau.

– Jei taip manai, šį vaidmenį būčiau atlikęs geriau už savo brolį. Antonio nesupranta Katerinos, jis vėl tegalvoja apie Angliją, ten gyvena jo draugai, ten jis jau beveik kaip namuose. Greitai jis grįš atgal ir vos begali to sulaukti. O kas bus su šia jauna, visų geidžiama gražuole, kuri trykšte trykšta gyvenimo džiaugsmu?

– Ji mokės linksmai leisti laiką.

– Pramogos! Ji galėtų daug daugiau, nei kokia kita mūsų jaunų žmonų, kurias greitai nukamuoja nuobodulys, kurios ištisomis naktimis bastosi po teatrus ir lošimų namus, kol pražyla ir praranda grožį. Ji galėtų turėti daug svečių ir juos gausiai vaišinti, ji taptų rinktinės, mišrios protingų bičiulių ir dėkingų gerbėjų kompanijos siela. Bet reikėtų, kad prie jos būtų vyras, vyras antrame plane, vyras, kuris nevaržytų jos jaunystės, bet kurio patirtis jai būtų paspirtis.

– Paolo, tu ir vėl kalbi apie save! Kas tas patyręs vyriškis, kuriam galėtum pavydėti, ar ne tu? O kodėl tau neperėmus šio vaidmens, kai brolio nebus, kodėl ne?

– Aš?! Antonio pavaduotojas?! Tuomet blogai mane pažįsti. Jis ją vedė, ne aš. Jis turi malonumą, ją...

– Bet, Paolo, tu pavydi!

– Nutilk! Nesigviešiu vaisių, kurie man užginti.

– Mano mielasis, puikiai tave suprantu. Mes, Viešpaties tarnai, turime išsiugdyti tokią askezę.

– Aš nesu asketas, aš tik – vyras, kuriam turi tekti viskas arba nieko. Šitoms kompromisėms priemonėms turime kitą – mūsų jaunąjį Andrea, kuris lydės ją pramogauti, kur tik ji panorės.

– Ar jis žino, kas jo laukia?

– Džiulija ir Karlo pasistengė, kad sužinotų, jie jį išmokė. Dabar jis nepriekaištingai elgiasi, o elgsena labai atitinka išvaizdą, dabar jis atrodo kaip koks dvariškis, kuris gyvenime nieko kita neveikė, tik rūpinosi ceremonijomis.

– O piešimas? Kaip dabar bus?

– Tam turi pakankamai daug laiko. Nepamiršk, jis jau ne mano tarnas. Dabar pats sau ponas, nors vis dar gyvena oranžerijoje, bet gali veikti ką tik panorėjęs, jeigu jo valdovė leidžia.

– Ar dabar jis lengviau orientuojasi?

– Jis nupiešė visa aplink, namas po namo. O ką jau nupiešia, tą pažįsta geriau už bet kurį kitą. Seniai bebuvo pasiklydęs, bet jeigu kartais taip nutinka, tada renkasi vandens kelią, *direttissima**, kaip ir anksčiau.

– Už labai daug ką jis tau skolingas.

– Ak, niekai! Aš jam truputį padėjau, štai ir viskas. Jis tobulėjo savo jėgomis, po kelerių metų ir kiti supras, koks stebuklingas jo menas. Tuo tarpu prašau tavęs dar patylėti. Niekam neprasitariau, kad jis piešia.

– Paolo, gali manimi pasikliauti. Būtų blogai, jeigu jie vėl jį užsipultų, antrą kartą jis neištvertų tokio įkyrumo. Kai bus pažintas jo menas, jis taps gerbiamu žmogumi. Tai įvyks gana greitai, o jis dar toks jaunas. Ar nebūtų buvę geriau, jeigu būtų pas tave dar patarnavęs?

– Žinoma, mielai būčiau tokį kaip jis dar pasilikęs. Bet negaliu jam duoti to, ką dabar pamatys ir patirs. Būdamas šalia Katerinos išgyvens Veneciją – tik kaip šventę. Susitiks su daugeliu žmonių, pamatys ir išmoks tiek daug naujų dalykų, kad jo menui tai išeis tiktai į naudą. Aš senas, užsisklendęs vienišius, greta manęs jis taptų tik natiurmortų piešėju!

– Paolo, man nepatinka tavo atšiaurumas. Dažniau tave lankysiu, nes tu visai pamiršai kelią pas mane.

Jie priėjo rūmus, grafas trumpam į juos užsuko, norėdamas duoti keletą nurodymų. Paskui jiedu drauge nuėjo į nuotakos *palazzo*, kur turėjo vykti iškilmingi pietūs. Didžioji iškilmių salė buvo pilna žmonių, durys plačiai atlapotos, keletas svečių stovėjo mažame balkone, salone grojo muzikantai pritardami aukšto, regis, trapaus balso atliekamoms dainoms.

Grafas žinojo, kad jam teks sėstis greta senojo Nardžio. Taigi ilgai vaikštinėjo šen ir ten, sveikinosi su svečiais, šnekučiavosi ir

---

* *Direttissima* – it. tiesiausiai

vis užmesdavo akį į laisvą kėdę šalia senio, kurį jau seniai buvo pristūmę prie stalo. Ten sėdėjo jis įraudusiais skruostais, šnekus, smagiai nusiteikęs triumfuotojas, ketinąs švęsti savo pergalę. Grafas privertė jį laukti taip ilgai, kiek buvo įmanoma, tačiau galiausiai, ką bedarysi, turėjo užimti tą laisvą vietą. Beveik visi svečiai jau susėdo, muzikantai grojo tyliau, nešė pirmuosius patiekalus: sidabrinius padėklus su jūros vorais ir moliuskais, marinuotomis sardinėmis ir jūros sraigėmis – visa tai buvo sutinkama įprastais susižavėjimo šūksniais.

Grafas atsisėdo, o senasis Nardis iškart puolė jį įtikinėti:

– Na, pagaliau ir tu, mano brangusis, jau pasigedau tavęs. Susidaužkim už šitą nuostabią dieną!

– Mielai, brangusis Džiovani. Džiaukis, kad tu dar čia gali šitai patirti. Ne kiekvienam tenka tokia laimė atsisveikinti su gyvenimu tokia švente!

– Gražiai pasakei, Paolo, dėkoju tau. Bet neketinu atsisveikinti, priešingai, aš dar pasimėgausiu nauju gyvenimu.

„Maitinsiu jį tol, kol nuvirs nuo kėdės“, – pagalvojo grafas ir dideliu šaukštu prikrovė Nardžio lėkštę. Po jūros gėrybių atnešė sriubas, makaronus, pašnekesiai darėsi garsesni ir linksmesni, retkarčiais pasigirsdavo muzika arba skaitovas iš specialiai šių vestuvių proga išleistos knygelės skaitydavo eilėraščius, apdainuojančius jaunųjų laimę, tai buvo prasto skonio eilės, prikaišiotos stačiokiškų užuominų, nuo kurių grafas kartais net pašiurpdavo.

Paskui pasipylė kalbos, di Barbaro net susigūžė, kai prabilo senasis Nardis. Kaip ir tikėjosi, senis giedojo tą patį vienintelį himną šeimai, pradėjo nuo karo su Genuja, po to visus užtvindė pavardžių, kautynių, pergalių lavina, kol pagaliau iš šitos drumstos, neaiškios maišalynės išniro jo paties pavardė, pavardė nuotakos tėvo, kuris įžūliai pristatė dukrą, kaip šimtametės kartų istorijos viršūnę, paskutinį ir gražiausią Nardžių giminės žiedą, kuris neleisiąs šiai giminei nunykti.

Taip pat ir grafas buvo įpareigotas tarti kokį žodį, tačiau kai pasirengė, susizgribo, kad jam sunku ištarti nuotakos vardą. Vengė

minėti jį, šnekėjo apie ilgus, draugiškus abiejų šeimų ryšius, tačiau pats šlykštėjosi, jog pliurpia be polėkio, sausai, be tų retoriškų taiklių minčių blykstelėjimų, kuriais šiaip jau sužibėdavo sakydamas kalbas.

Paskui kalbėjo artimi giminaičiai ir svečiai, dažniausiai trumpai, nenatūraliai pakiliai skambančiu tonu išdeklamuodavo jaunikio ir jaunosios vardus, nenuilsdami kartojo vis tą patį per tą patį, tarsi būtų turėję šiuos abu vardus visiems įkalti atmintin. Iš pradžių tarnai dar delsė, paisydami patiekalų eilės, tačiau, kadangi kalbos nesiliovė, galų gale jie atnešė mėsą ir žuvį, įdarytas perlines vištas ir antis, troškintas veršelių kojas, kalakutus su džiovintomis slyvomis ir trintus valgomuosius kaštonus, džiovintą menkę ir ungurius marsalos padaže, grilyje keptas kefales ir gružlius baltajame vyne, fritiūruotas varles, vėžius ir sepijas. Kur patiekdavo šiuos valgius, ten nuvilnydavo vis garsesni susižavėjimo šūksniai, o laikui bėgant valgytojų šūkaliojimai vis labiau įsišėlo, rungdamiesi su kalbėtojų himnais, čia įsiviešpatavo balsų chaosas, lavina geidulingų garsų, atsirandančių čepsint, šnibždantis ir šūkčiojant, greitai pasklido po visas *palazzo* sales ir išsiveržė laukan pro plačiai atvertas duris ir langus.

Besaikį puotavimą nutraukė Antonio, kuriam ūmai atsistojus, įsivyravo nepaprasta tyla, tarsi visi būtų laukę šios akimirkos, kad pagaliau trumpam atsitokėtų prieš galutinai įnikdami į aplink ratu siunčiamus patiekalus.

Paolo di Barbaro pakreipęs galvą pažvelgė į brolį ir nepastebėjo, kad šis būtų nors kiek sutrikęs, priešingai, kaip visi įgudę oratoriai, norintys į save patraukti dėmesį, pradėjo labai tyliai ir lėtai, ramindamas, meilikaudamas, paskui jo balsas pamažu stiprėjo. Kalbėjo apie tėvus, paskui apie jį, Paolo, savo brolį, paminėjo tik šiuos vardus kaip vaikas, kuris kalba apie tai, ką turi brangiausia, ir vien iš to, kaip jis tarė tuos žodžius, visi iškart suprato, kaip glaudžiai jis susijęs su šia šeima, kaip brangina kilmės paslaptį, vienybę nuo pačių seniausių laikų. Jis nė vieno neišskyrė kaip svarbiausio, nekalbėjo apie istoriją, net vengė minėti žodį Venecija, tik pasakė tai, ką visi

jau žinojo, viską įvardydamas gana manieringai ir paprastai, būtent todėl kalba padarė didžiulį įspūdį.

Grafas pajuto jaudulį, kuris užvaldė ir visus kitus, tai buvo vienas tų momentų, kada sustoji, atsigręždamas tik į save patį, į savo gyvenimą, akimirka tarp išgąsčio ir greito skubėjimo tolyn, kažkas tokio, ką moka visi geri ganytojai, bet kas ištinka labai retai, taip retai, jog tokių momentų stygių dabar dar akivaizdžiau pastebi. Antonio baigus, pritariantys šūksniai buvo baikštūs ir atsargūs, vieni svečiai krenkščiojo, kiti pamažu bandė atsitokėti iš susimąstymo, kol keletas atsistojo, pagerbė jaunikį, susidaužd ami taurėmis, tada galingas žvangesys nuvilnijo per visus rūmus, vėl iš naujo subangavo pašnekesiai, greičiau ratu sukosi patiekalai, ir visi suskubo pasiekti valgymo apogėjų, kai triumfuoja tik godumas, rijimas ir čiulpimas, gargaliavimas ir gurkšnojimas, kai geidulingai susijungiama su maistu.

– Tavo brolis labai gražiai kalbėjo, – tarė senasis Nardis, pasisukęs į grafą. – Anglijoje jis pasikeitė į gera.

– Tu teisus, – atsakė grafas, – paprastomis priemonėmis jis išgauna didelį efektą, o kiti tik bergždžiai stengiasi varinėdami ilgas šnekas.

– Neburnok, – tarė Nardis, – žinau, kad jau nesugebu taip gerai kalbėti kaip anksčiau, bet aš stengiausi, o tu šiandien kalbėjai visiškai be jokio įkvėpimo.

– Tai ne mano laimės diena, – atkirto di Barbaro, – ir vėl tavo tiesa, aš ne iš tų, kurie apsimetinėja.

„Neįtikėtina, – pamanė grafas, – kur jam telpa. Jau neįstengia sukramtyti kietesnio maisto, bet visus trintus, minkštus valgius kraunasi šaukštais ir kemša kaip kokią grūstinę. Aš jį vis aptarnausiu, noriu pamatyti jį mirštantį, geriausia būtų, jeigu mirtų tučtuojau."

Puota truko šešias valandas, kol visi pasijuto didžiai nusikamavę. Nusiaubti sidabriniai padėklai gulėjo sukrauti šalia ir vienas ant kito, kai kurios taurės – nuožulniai ant daržovių krūvos, niekas nenorėjo klausytis dar kokio eilėraščio jaunųjų garbei, ir tikrai visi

spruko nuo be paliovos skambančios muzikos fono, nuo monotoniško dainavimo.

Daug seniai iš užstalės pakilusių svečių stoviniavo mažomis grupelėmis arba dykinėjo po rūmus, kol Antonio davė ženklą sekti paskui jį į sodą. Visi leidosi laiptais žemyn, Antonio drąsindamas ėjo priekyje, paskui visi išvydo stebuklą – išpuoštą Nardžių sodą, o vienoje jo pusėje pro daugelį vartų ir durelių – atsiveriantį kaimynų sodą. Svečiai aiškinosi, kokia čia užuomina, kiti susižavėję plojo rankomis, visi tekalbėjo apie į vieną sujungtus du sodus, tuo tarpu visa šventės kompanija pasklido didžiulėje teritorijoje, po siauras, žibintų apšviestas alėjas tarp tankių gyvatvorių, pro kurias ausis pasiekdavo pokalbių nuotrupos, ir po mažus labirintus, kurie viliojo pasislėpti trokštančius aistruolius.

Pavakare atvėrė vartus gatvėn, išėjo Katerina, kad laukiančią minią apdovanotų sausainiais, saldainiais ir cukrumi apibarstytais vaisiais. Dar kartą pasigirdo triukšmingas džiūgavimas, minia siūbtelėjo prie abejų rūmų, stovėjo nutįsusi net iki tiltų, kai kas buvo atsinešę net kopėčias ir kartis, kad galėtų užsiropšti aukštyn ir iš viršaus pasižiūrėti į jaunavedžius.

Grafas visa tai stebėjo slėpdamas smalsumą, lėtai sekė Kateriną ir matė, kaip maloniai ji visų klausosi, su kiekvienu kalbasi – ji elgėsi kaip patyrusi svečius priimanti namų šeimininkė. Ne, joje nebuvo likę nė ženklo tos jaunos novicijos, puotos metu grafo dėmesį patraukė jos gyvumas, žvitrių akių žvilgsnis, slystantis stalais, nepastebimi mostelėjimai ranka tarnams ir stalų nurinkėjams, jos noras šnekučiuotis. Antonio, priešingai, nesistengė bendrauti su venecijiečiais, dažniausiai šnekučiavosi su svetimšaliais, užsienio pasiuntiniais, prekiautojais ir kolekcininkais, jeigu mokėjo, netgi jų kalba, tarsi būtų norėjęs visiems įrodyti, kad mintimis jis jau toli nuo čia, labai toli, tenai, kur Venecijos vardas seniai tėra tik vis dar jaudinantis praeities prisiminimas.

Pagaliau buvo paruoštos gondolos, ir tuo metu, kai jaunavedžiai sulipo, ketindami su svečiais leistis Brentos upe aukštyn, kur stovėjo dvi Nardžių vilos, mėnesėtos nakties dangų nutvieskė fejerverkas.

Gondolų flotilė lėtai slydo Didžiuoju kanalu, dar ilgai buvo girdėti dainos ir šūksniai, vis labiau skystantis, korijantis balsų rezginys. Namuose likęs grafas, vis dar vaikštinėdamas sode, pastebėjo, kaip tyla lėtai prarijo visus triukšmus, ir galiausiai viską užgožė vėl prasimušantis, neramus vandens kuždėjimas.

Prisiartinęs prie oranžerijos, grafas pamatė Andrea, vieną sėdintį ant laiptelių. Kaip ir dera būsimam nuotakos *cicisbeo*, visą dieną jis tūnojo pasislėpęs.

– Pagaliau baigėsi, – pasakė grafas.

– Senjore, jūs nesate laimingas, – sušnibždėjo Andrea.

– Nesirūpink manimi, – atsakė grafas, kiek nustebintas Andrea žodžių, – nuo rytojaus pas mane netarnausi, būsi pats sau ponas. Tau tenka nelengva užduotis, ji pareikalaus takto, padorumo ir savitvardos. Jeigu reikėtų mano pagalbos, ateik nesivaržydamas. Tarp mūsų niekas nesikeis, ar supratai?

– Taip, grafe,– tarė Andrea keldamasis, ir kai di Barbaro ketino nusigręžti, ūmai pajuto jį apkabinančias jaunuolio rankas. „Jis apglėbia mane kaip tėvą, – pagalvojo grafas, – bet aš juk nesu jo tėvas. Aš esu grafas Paolo di Barbaro, vyras neturintis nei žmonos, nei vaikų ir dabar einantis saugoti savo paveikslų.

– 23 –

Katerina išgėrė šokoladą. Kitaip nei anksčiau, šią valandą, be Džiulijos, apie ją tupinėjo dar kelios rūmų tarnaitės, padėdamos atlikti rytinį tualetą. Jos laikė veidrodį, tiesė buteliukus ir pudrines arba nešiojo adatėles skarai arba šydui pritvirtinti. Tačiau tik Džiulija turėjo teisę ją liesti. Auklė abiem rankomis tvirtai suspaudė Katerinos liemenį, suveržė žydrus šilkinius liemenėlės raiščius, užsagstė sagas ir diržo sagtis, sutvirtino geltoną keliaraištį, du pirštus užkišo po korsetu, kad išlygintų marškinių raukšlę,

ir patikrindama dar kartą delnu perbraukė per gražųjį brokato sijoną.

Pro atvirą persirengimo kambario langą girdėjosi lauke tyliai dainuojant. Katerina mąstė apie dienas kaime, kaip naktį atvyko į dervos ir vaško fakelais apšviestas tėvo vilas, apie didžiulį sodą, kuriame valdytojas pasveikino visą svitą, o tuo metu namuose du orkestrai pasikeisdami grojo judrius, vis labiau siausti kviečiančius šokius. Jau paryčiais soduose buvo patiektas desertas – mirgančios spalvotų ledų figūrėlės, vaizduojančios šventės svečius, bezė peizažai su kalvelėmis ir kalvomis iš sausainių, šerbeto kriokliai, trykštantys į šampano tvenkinį.

Iškilmių svečiai, įkurdinti nedidukuose medžiotojų nameliuose ir paviljonuose palei Brentą, viešėjo visą savaitę. Priešpietėm jie kartu pusryčiaudavo, išgerdavo šokolado, kavos puodelį, ne daugiau. Iš pusryčių salių patraukdavo į lauką, pusvalandžiui užsukdavo į mažą koplyčią arba sėsdavo į margai puoštas karietas pasivažinėti. Visos dienos – vien tik linksmybės. Nuolat traukdavo paupiais, į miškus, į vynuogynus. Retkarčiais lauke pietaudavo arba vakarieniaudavo: virš ugnies sukdavo iešmus su kepamais paukšteliais, ekspromtu kurdavo eiles, šokdavo, nes juos lydėdavo du smuikininkai ir kontrabosininkas. Ryškiai apšviestomis barkomis jie plaukdavo Brenta aukštyn arba išjodavo arkliais, tarnai iš paskos gabendavo paštetus ir vyną, vėsioje ūksmėje išskleisdavo baltas nėriniuotas staltieses, ir svečiai ilsėdavosi.

Tačiau per tas visas dienas ji retai susitikdavo su Antonio. Jis buvodavo su savo senais bičiuliais, net naktimis su jais lošdavo kortomis arba kitaip pramogaudavo, o kokios tos pramogos, ji net nežinojo, taigi ji beveik nespėdavo su juo persimesti žodeliu kitu. Jai yra sakę, kad taip būsią – sutuoktiniai nelieka prie savo žmonų, tačiau ji slapčia vylėsi, kad jis bent vieną naktį ją aplankysiąs. Juk galėtų rasti progą šmurkštelėti į jos miegamąjį, kitiems nematant, kartu praleisti keletą valandų. Antonio nesirodė, ir šitai ją užgavo, bet dar labiau negalėjo jam atleisti už tai, kad nė karto į ją net nepažvelgė, elgėsi taip, tarsi jiedu būtų tolimi giminaičiai, ir su šventės draugija tik svarstė vis naujas idėjas, kaip jiems pasilinksminus.

Grįžęs į Veneciją, Antonio labai greitai susiruošė atgal į Angliją. Ilgai nesiaiškinęs, pakštelėjo į lūpas ir dingo kaip koks nerealus personažas, kuris, laikui bėgant, ir visiškai išgaravo. Vietoj jo atsirado Andrea, iš pradžių dar kiek nepaslankus, lėtas ir atsargus, tačiau visad toks malonus, kad ji iškart puikiai nusiteikdavo, kai ryte jis įžengdavo į persirengimo kambarį. Kelis kartus jis lydėjo ją pasivaikščioti, ėjo prie pat jos nešdamas skėtį nuo saulės, žvilgsniu tirdamas aplinką, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos.

– Ar tu juo patenkinta? – paklausė Džiulija, nuo stalo kraustydama šokolado servizą.

– Jis labai mandagus, – atsakė Katerina, – toks mandagus, kad aš net pati tapau mandagesnė. Mes bendraujame kaip aukšto rango garbingų rūmų pasiuntiniai.

– Praeis kiek laiko, ir jis taps paslaugesnis, – tarė Džiulija. – Pirma turime jį visko išmokyti: kaip laikyti skėtį nuo saulės, kur kišti nosinę, kaip neprisileisti artyn įkyrių pardavėjų.

– Bet mes nesusiduriame su įkyriais pardavėjais. Mus pamatę, visi nevalingai atšlyja ir įsistebeilija. Jeigu bent kartelį prieitų vienas kitas pardavėjas, mielai paklausyčiau, ką jie norėtų pasiūlyti.

– Du jauni, gražūs žmonės vienas šalia kito kelia susidomėjimą. O žmonės stovi nuščiuvę, žiopso, šypsosi, svajoja jums pavymui...

– Svajoja? Vidury baltos dienos?

– Svajoja, norėdami būti tokie kaip jūs. „Antai eina Katerina di Barbaro iš Nardžių giminės ir gražuolis Andrea, jaunuolis iš lagūnos“, – šnabžda vienas kitam susižavėję, ir šitie žodžiai tirpsta jų burnose. Tiesą sakant, ar jis kalba apie savo kilmę? Ar tu jo klausei?

– O, taip. Sako, neprisimenąs. Tik kartais jaučiąs, kaip kažkas visai šalia, visiškai priartėja, ir jam rodos, tuoj užčiuopsiąs kažką, kas primins jo praeitį.

– Kaip suprasti?

– Pavyzdžiui, tam tikras kvapas. Pasakojo, neseniai užuodęs ugnies dūmus ir ūmai pajutęs, kad dar akimirka, ir viską prisi-

minsiąs – tas kvapas buvęs toks pažįstamas. Sėdėjo nejudėdamas, laukdamas pasirodant vaizdinių, bet paskui viskas vėl sužlugo.

Kai pabeldęs įžengė Andrea, Džiulija mostelėjo rūmų tarnaitėms, kad šios išeitų. Ji pamatė Katerinos veide švelnų šypsnį, pėdsaką sumišimo, kuris paprastai išsisklaidydavo ištarus pirmuosius žodžius. Moterys išėjo, o galiausiai ir Džiulija; tarpduryje ji atsigręžė, dar apsidairė, paskutinį kartą žvilgtelėdama į gražią porą. „Kodėl Kateriną, tokią jauną moterį, ištekino už daug vyresnio vyro? – pagalvojo ji. – Gėda, reikėtų nebijoti šitai garsiai pasakyti. Jiedu visai netinka nei amžiumi, nei temperamentu, tai prieštarauja prigimčiai, bet, matyt, taip jau įprasta nuo amžių, todėl niekas ir nesuka galvos." Auklė uždarė duris, abu liko vieni.

– Labas rytas, senjora! – tarė Andrea ir nusilenkė.

– Labas rytas, Andrea! – atsakė Katerina ir atsistojo.

– Kur leisite šiandien jus lydėti? – paklausė Andrea, žengdamas žingsnį atgal prie durų.

– Eisime pasivaikščioti prie Rialto, noriu išsirinkti medžiagą suknelei, – tarė Katerina ir ištiesė jam porą pirštinių ir skėtį nuo saulės. – Eikime!

Andrea pasiūlė parankę, ji ištiesė jam ranką, paskui abu išėjo. Nulipo plačiais laiptais, pateko į erdvų vestibiulį, kuriame su prekėmis laukė daržovių pardavėjas. Šis sumurmėjo sveikindamasis, žemai nusilenkė ir palinkėjo gražaus ryto. Tada jiedu išėjo į lauką.

Labiau už viską Katerina mėgo šią akimirką. „Metų metus buvau įkalinta, – mąstė ji. – Tačiau dabar tai praeitis. Patinka Antonio svetimame krašte, tegul sau būna, o aš galiu eiti, kur noriu ir daryti, ką noriu. Ar gali būti kas gražesnio, kai anksti ryte gatvėse užuodi kavos aromatą, kvapą šviežios duonos arba rūkytų kumpių, tabaluojančių krautuvėlių tarpduriuose. Galėčiau net dainuoti, šitaip vaikštinėdama, taip, galėčiau apkabinti kiekvieną, netikėtai sutiktą kelyje!"

Daugelis juos sveikino, bet jie retai sustodavo pasišnekėti. Žmonės padarydavo jiems vietos, pasitraukdavo į šalį arba prasiskirdavo, žiūrėdavo jiems įkandin. Atrodė, tarsi, jiems pasirodžius,

pasikeisdavo net aplinkiniai: trumpam apsvaigdavo, persikeldavo į kokią nors iš tų išgalvotų svajonių, apie kurias kalbėjo Džiulija, arba garsiais šūksniais reikšdavo fanatišką susižavėjimą.

Andrea jos nematydavo. Tik žiūrėdavo įsitempęs, kad nepadarytų kokios klaidos. Jam buvo įkalta į galvą, kad niekas neturi teisės prisiartinti prie senjoros, jeigu ji nenori, niekam nevalia jos liesti, pasakyti jai ką nors įžūlaus, prieiti pernelyg arti, kad galėtų jai ką nors pasiūlyti. Jeigu jau šitaip nutiktų, tai jis turįs tarp jų stoti, patikrinti siūlomą prekę ir pranešti senjorai. Jis turėjo rimbą įkyruoliams nuvyti ir šmeižikams nubausti, bet tokių dalykų dar nebuvo nutikę, priešingai, daugelis gėrėdamiesi šaukė senjorai pavymui, tarsi seniai būtų regėję tokią gražią moterį.

Labiausiai jį trikdė, kad negalėjo žvalgytis aplink, kaip buvo įpratęs. Tik kai senjora šnekučiuodavosi su pažįstama arba drauge, jis galėdavo paėjėti į šalį ir šiek tiek leisti pasidairyti. Vis dėlto buvo puiku šitaip traukti per vandens miestą, nes jautė, kad ne jis lydi senjorą, bet senjora jį veda jam dar nepažįstamomis gatvelėmis – patikimai į tolimą tikslą. Jis geriau susipažino su lig šiol nematytomis vietomis ir, nors negalėdavo ilgiau apžiūrinėti namų ir aikščių, tačiau kasdien jam atmintin įstrigdavo vis nauji vaizdai, kuriuos vėliau nupiešdavo. Žvirblis narvelyje prie atverto lango. Bronzinė figūrėlė ant stalo, šalia – arbatinis šaukštelis. Dvi batų sagtys, nelyginant kokia sena lengvabūdiškai linksmų, bet orių sargų pora.

Sunkiau buvo nupiešti greitai judančius žmones – daržovių, vyno ir žuvų prekeivius prie Rialto – jis bandė nutaikyti momentą, kai jie būdavo tarp savo prekių – štai paveikslas, bet dažniausiai jo neapleisdavo jausmas, kad neranda to, kas būtų tinkamiausia. Jis norėjo nupiešti keliolika tokių paveikslų, o tada iš tos gausos sukomponuoti vieną vienintelį paveikslą, kuris teiktų malonumą, bet žinojo, kad jis dar nepakankamai priartėjo prie žmonių ir kad kaltas tas didelis atstumas, per kurį juos stebėdavo. Kartais tikėdavo, kad jam pavyktų, jeigu tuos neramius, judrius žmones paliestų rankomis, bet tai juk buvo neįmanoma.

Jie atėjo į mažą krautuvėlę prie Rialto, ir Katerina paprašė parodyti medžiagas. Parduotuvėje Andrea laukė prie įėjimo ir stovėjo pusiau pasisukęs, kad matytų duris ir tuo pačiu metu iš akių neišleistų Katerinos. Negalėjo ilgai spoksoti jai į nugarą, nes būtų atrodę, tarsi ją apžiūrinėja. Buvo sunku žvilgsnį nukreipti dviem kryptimis, o neretai net ir trimis, reikėjo būti labai atidžiam, antra vertus, jis išmoko per keletą sekundžių vietą aprėpti iš įvairių perspektyvų.

Dabar Katerina kalbėjosi su pardavėju. Jai išvyniodavo medžiagų rietimus, tai buvo sunkūs keisčiausių raštų damasto audiniai. Andrea žinojo, jis turi tylėti, tik ilgam pašnekesiui baigiantis, Katerina atsisuks parodyti, ką išsirinko. Keliais bendro pobūdžio žodžiais jis pagirs pasirinkimą, kaip darydavo anksčiau, ir jam labai sekdavosi. Tačiau šįkart kalbėjo ne apie vaisius, sausainius arba batų porą, o apie spalvas. Andrea pamatė, kad ji kaip reikiant neįvertina spalvų, ji palinkdavo virš medžiagų patikrinti jų savybių, o apie spalvas kalbėjo tik kaip apie ne itin svarbius priedus. Jis norėjo prieiti, kad labiau į spalvas atkreiptų jos dėmesį, tačiau žinojo, kad tai draudžiama.

Tik tada, kai ji apsisprendė, Andrea priėjo arčiau. Matė, kad užtrukęs pokalbis ją šiek tiek išvargino – akių vokai judėjo greičiau nei paprastai, bet ji buvo patenkinta, kad ilgai, intensyviai ieškojusi, pagaliau rado, kas tinkama.

– Pažvelk, Andrea, – ištarė, – aš imsiu štai šitą, tamsiai žalią.

– Taip, senjora.

– Taip? Tik taip? Ar ji tau nepatinka?

– Ne, senjora.

Katerina dirstelėjo į pardavėją. Kai šis nusilenkė ir skubėdamas ėmė kažką sakyti, ji skubiai jį nutraukė.

– Andrea! Ar manai, kad blogai pasirinkau?

– Senjora, ši tamsiai žalia pernelyg vienoda, žiūri į ją ir pavargsti, ir suglembi, – norisi ramybės ir nusnausti.

– Ką tu kalbi?

– Ši spalva neryški, ji ne tokia, kuri jaudintų arba domintų. Tie smulkūs rašteliai galėtų ją pagyvinti, bet jie pernelyg monotoniški. Senjora, jeigu jūs dėvėsite rūbą iš šios medžiagos, jūsų nepastebės.

– Nepastebės? Bet aš norėčiau žalios, būtinai žalios, išėjau iš namų nusipirkti žalios medžiagos.

– Tai pirkite kitokią žalią. Žiūrėkite, jeigu į žalią įmaišyta šiek tiek geltonos, ji pašviesėja. Čia beveik išgautas žalsvai gelsvas atspalvis, tačiau pernelyg prasimuša geltona, todėl atrodo, kad spalva visai šalta ir skaudžiai rėžia akis. Bet čia, čia geltona jau neprasišviečia, čia ji susimaišo su žalia kaip apatinis tonas, taigi išeina šviesi, švytinti žalia kaip dumbliai, kokie būna, kai vandens banga juos smarkiai pakrato, o jie lėtai svyruodami sugrįžta į ramybės būseną.

– Andrea! Apie ką kalbi? Pati žinau, kokios spalvos man patinka!

– Senjora, spalvų maišymas – didžiulė paslaptis. Geriausi dailininkai stengiasi ją perprasti. Daugelis žmonių apie tai nieko neišmano, tačiau galvoja, kad gerai supranta.

– Aha, ir aš tikriausiai esu iš tų neišmanėlių?

Andrea susizgribo peržengęs ribas. Katerinos veidą užliejo pyktis, sumišęs su trupučiu nepasitenkinimo dėl to, kad galbūt ji neteisingai pasirinko. Dabar ją apniko abejonės, bet tik akimirką, todėl apsimetė, kad nieko neįvyko.

– Ne, senjora, – tarė jis ramiu balsu, – žinoma, jūs neklystate, atleiskite.

– Supakuokite tamsiai žalią, – Katerina tarė pardavėjui, kuris su palengvėjimu pritariamai linktelėjo. Tylėdama stebėjo, kaip šis dirba, o Andrea nujautė: nūnai ji galvoja apie jo žodžius. Jam reikėjo pasisaugoti, neatvirauti, bet jis negalėjo meluoti, kai jo teiravosi apie spalvas.

Pardavėjas jam įteikė supakuotą medžiagą, Katerina padėkojo, ir jiedu išėjo. Valandėlę traukė tylėdami, tarsi nieko nebūtų atsitikę. Ir tik gerokai nutolus nuo krautuvėlės, Katerina paklausė:

– Kaip su tomis spalvomis? Iš kur tiek daug apie jas žinai?

– Man buvo leista lydėti grafą į meistro Gvardžio dirbtuves. Senjoras Gvardis apie spalvas žino viską.

– Ir jis tau pasakė, ką žino?

– Ne, jis tai nuo manęs slepia, bet aš žinau, kad jis viską žino.

– Kodėl esi toks įsitikinęs?

– Senjoras Gvardis apgaudinėja spalvomis. Jis didis, labai didis sukčius. Taip apgaudinėti gali tik toks dailininkas, kuris apie spalvas išmano viską.

– Andrea! Frančesko Gvardis yra žymiausias mūsų miesto dailininkas. Kaip gali sakyti, kad šis garbingas, kilnus žmogus yra apgavikas?

– Senjora, jūs mane blogai supratote. Aš sakiau, kad jis labai didis sukčius. Labai geri dailininkai yra labai didūs sukčiai, kai kurie apgaudinėja piešdami, kai kurie savo tapymo maniera arba spalvomis.

– Ar šitai tau pasakė grafas Paolo? Ar jis tave išmokė tokių negražių dalykų?

– Senjora, prašau nekalbėti blogai apie grafą. Šiame mieste nėra geresnio ir kilnesnio žmogaus. Niekados grafas nieko panašaus nėra man sakęs. Grafas nusivedė mane pas senjorą Gvardį, kadangi aš... atleiskite, senjora, nenorėčiau apie tai kalbėti.

– Bet, Andrea! Nieko nuo manęs neslėpk! Juk todėl, kad tu pieši, ar ne tiesa, prisipažink! Žinojau seniai, tave stebėdavau iš altanos, tavo oranžerijoje, kai tu...

Katerina ranka užsidengė burną. Ji pasižiūrėjo į Andrea taip, tarsi būtų pasakiusi tai, kas užginta. Neketino prasitarti apie šitas paslaptis, išsprūdo savaime, nes ją suerzino Andrea pasitikėjimas savimi. Jis kalbėjo apie Frančesko Gvardį kaip apie kokį apgaviką ir klastotoją, tarsi pats apie spalvas išmanytų daugiau už šį meistrą.

– Suprantu, senjora, – tarė Andrea. – Dabar ir jūs žinote mano paslaptį. Grafas rūpinosi, kad niekas šito nežinotų. Jis net nenujautė, kad būsiu stebimas iš slėptuvės.

– Tai ne slėptuvė, – atkirto Katerina, – šitaip nesakyk! Tik atsitiktinai tave pamačiau, visai atsitiktinai...

Katerina pajuto, kad ji vėl prakalbo apie uždraustus dalykus, vos neužsimindama apie Andrea nuogumą. Jis žiūrėjo rimtai, regis, nesuprato, apie ką ji čia vos neprasitarė.

– Niekam neatskleisiu tavo paslapties, – teištarė ir pabandė nusišypsoti. – Bet sakyk, kodėl grafas nenori, kad kas nors tai sužinotų?

– Nes jis nori, kad mane paliktų ramybėje, – atsakė Andrea.

– O kodėl turėtų tavęs nepalikti ramybėje?

– Kas pamato mano paveikslus – išsigąsta.

– Išsigąsta? Bet kodėl?

– Nes tai paveikslai, kokių dar niekas iki šiol nematė, paveikslai, kurie neapgaudinėja.

– Ką? Ar nori pasakyti, kad tavo paveikslai pranoksta net ir meistro Gvardžio darbus?

– Taip, senjora.

Katerina apsisuko ir taip greitai pasileido pirmyn, jog jis vos spėjo sekti iš paskos. Andrea vėl nujautė, kad ji mąstė apie jo žodžius, suprato vien iš to, kad ji išsiblaškiusi beveik nekreipė dėmesio į aplinką. Skuodė gatvelėmis ir buvo neįmanoma kartu suspėti. Andrea niekad neketino prasitarti, kad piešia, bet ji jį išprovokavo. Jau kurį laiką slapta oranžerijoje Andrea tyrinėjo spalvas. Ir grafui dar nepranešė apie savo darbų rezultatus, bet praneštų, jeigu grafas apie tai pasiteirautų. Andrea dar nenutapė nė vieno paveikslo. Nors jau gerai išstudijavo spalvas ir mokėjo padaryti jų mišinius, atrodė, kad dar nepakankamai apie juos išmanąs. Jis net sukūrė visiškai naujus dažus, dažus iš biologiškai aktyvių gamtos medžiagų, dažus, kokių dar niekas nebuvo sugalvojęs, netgi atrado rišamąją medžiagą, kurios niekam neišduosiąs. Taip, net ir jis jau turi savo paslapčių, bet jas pritaikys tik tada, kai bus visiškai įsitikinęs.

Kai jie buvo jau beveik prie Nardžių *palazzo*, Katerina atsigręžė į jį:

– Beje! Ar parodysi man nors vieną savo paveikslą?

– Ne, senjora. Rodau juos tik grafui Paolo.

– Ar jam pažadėjai?

– Taip, senjora. Nors aš nūnai pas jį ir netarnauju, bet esu jam labai dėkingas. Aš dovanoju jam savo paveikslus. Prašau jūsų, neverskite manęs rodyti paveikslus ir jums. Tai, ką nupiešiu, priklauso jam.

Katerina papūtė lūpas, tarsi jai būtų šovusi gera mintis.

– Neskubinsiu tavęs, būk ramus! Bet kada nors tavęs paprašysiu, ir man nupiešti paveikslą! Ar išpildysi šį mano norą?

– Dabar dar ne, senjora, – atsakė Andrea.

– Kada gi?

– Senjora, kai jus pažinsiu, kai suprasiu, kas jūs esate.

– Ir tu manai, kad sužinosi?

– Taip, senjora.

Katerina garsiai nusikvatojo. Mostelėjo ranka, kad eitų pirmas ir atidarytų *palazzo* duris. Sunkiu žiedu, pervertu per liūto nasrus, jis pabeldė į storą rankenos galvutę. Tarnai tučtuojau atidarė. Jis pasitraukė į šalį, kad ją praleistų.

– Paduok tarnams medžiagą, – pasakė Katerina. – O tada eik anon pusėn toliau piešti. Artimiausiu metu tu man nebūsi reikalingas.

– Dėkoju, senjora, – tarė jis, – bet palydėsiu jus vidun ir grįšiu per sodą.

– O ką tu pieši?

– Pardavėją, senjora, dvi karpas ant papurtusios nuo uždegimo pardavėjo dešinės ausies...

– 24 –

Grafas nerado ramybės. Po vestuvių jis mėgino susitaikyti su realybe, bet vis negalėjo grįžti ir gyventi, kaip anksčiau gyveno, pernelyg daug buvo mąstęs apie visus galimus, bet neįvykusius pokyčius. Niekur ilgiau neištverdavo, išvaikštinėjo visus *palazzo*, keletą minučių pasėdėjo bibliotekoje, nenoromis pavartė knygą, ėjo iš

vieno salono į kitą, jo nedžiugino net paveikslai. Jis vėl prisiminė senąsias, kone užmirštas Petrarkos eiles.

Vienišas ir susimąstęs klajoju po vietas nykiausias,
pasirengęs sprukti, jei tik mano akys
išvystų žmonių pėdas, smėlyje įspaustas...

Šitos eilės skleidė sėlinančią melancholiją, tokią melancholiją, kokia užplūsta senstant, nuo kurios jis pasiryžo gintis ir kuri, regis, jį vėl ir vėl nugalėdavo, tuo tarpu aplink jį viskas, netgi jo aplinkos žmonės, suklestėjo ir diena iš dienos naujai rengėsi kuo smagiausiai leisti laiką.

Retkarčiais jis matydavo Kateriną su Andrea, išeinančius iš Nardžių *palazzo*, – graži, išdidi pora, du jauni žmonės, dar suvaržyti ir sukaustyti tos kvailos, dykinėti verčiančios tuščios pramogos, kai reikėdavo vaidinti *cicisbeo* – kavalierių, už rankos vedantį savo kilmingąją ponią. Tai labai senas venecijiečių vaidinimas, toks juokingas, kad grafas tegalėjo jį tik niekinti. Ak, kas nutiktų, jei abu šie žmonės duotų laisvę prigimčiai... ne, apie tai jis geriau negalvosiąs! Anie net nenujautė, kokiu netvirtu, lengvai praskystančiu tinklu jie žengė, kartais iškilmingai, nerangiai, kaip žengia labai jauni žmonės, mėginantys apsimesti esą daug vyresni, nei iš tikrųjų buvo... Grafas dažnai juos sutikdavo, tada jie nutildavo, tarsi išsigąstų jo akivaizdoje arba nerastų tinkamų žodžių pasišnekėti su tokiu senu žmogumi.

Kartais jis lygindavo savo amžių su jų jaunyste, paskui paslapčiomis įsivaizduodavo save šalia Katerinos – iškart iškildavo tobulas vaizdas: ji lėtai eina, ji maloni, o jis – patyręs, ramus. Nūnai grafas dar dažniau į ją žiūrėdavo susitikęs aikštėse, gatvelėse, Andrea lydimą, arba neramiai vaikštinėdamas po rūmus, kuriuos sujungus, grafo pasivaikščiojimų erdvė be galo išsiplėtė.

Jis net nežinojo, kiek iš viso kambarių esą, tik saugojosi, kad nesutiktų senojo Nardžio, kurio sveikata po vestuvių labai pasitaisė. Senis suprato, kad Andrea daug išmano apie žuvis, tad įsakydavo iš turgaus parnešti įvairiausių rūšių žuvų, sukrautų didelėse pintinėse, iš kurių lašėdavo atitirpęs vanduo. Andrea pakišo mintį – sutrinti

žuvį į musą, o kai Nardis paragavo šitaip paruoštą džiovintą menkę, ta mintis jį visai apsėdo, jis liepdavo musą gardinti rečiausiais prieskoniais – senasis kone pamišo ir kasdien ragaudavo vis kitokius, įvairiausiais būdais pagamintus gardumynus, kurie kaskart jam užmindavo naujų mįslių.

Regis, toks maistas jam labai padėjo, nes senasis net pakildavo nuo kėdės, kad per kambarį nubrūžuotų keletą žingsnių. Eidavo valdingai mostaguodamas rankomis, tarsi norėdamas užkerėti daiktus, kad šie prisiartintų, jau iš tolo girdėdavosi ilgai trunkantis dejavimas, kuris baigdavosi tik vėl atsisėdus.

Išgirdęs tą aimanavimą, grafas pasišalindavo. Jis žinojo, kad senasis Nardis visomis jėgomis mėgino įsikirsti į gyvenimą, kad sugėdintų ne ką kitą, tik jį. Viena koja buvo kone karste, o vis tiek vaidino aistringą, didžiai jautrų gurmaną ir aiškino kitiems, esą keletas muso šaukštų nepakenktų ir grafui, kad šis būdamas garbaus amžiaus atrodytų gerai nusiteikęs, žvalus. Su šiuo žmogumi nevertėjo ginčytis, todėl grafas drauge su juo retai sėsdavo prie pietų stalo, prie kurio senis, matyt, dėl Katerinos dažnai kviesdavosi giminaičius ir draugus.

Ne, grafas negalėdavo sėdėti šalia Katerinos, nes jausdavosi nepatogiai, suglumdavo. Atrodydavo, tarsi kažkas įstrigdavo gerklėje, ūmai nerasdavo tinkamų žodžių, būdavo nepaslankus ir išsiblaškęs. Kai tik ji šalia, į galvą beveik neateidavo jokių minčių, nors ir labai būtų ruošęsis pasišnekučiuoti su ja apie kokią nors naujieną. Visame mieste grafas garsėjo iškalba, paprastai jam lengvai pavykdavo istorijomis ir eilėmis prajuokinti didelę kompaniją, bet jei prie Katerinos versdavo save pasakyti ką nors ypatinga, tai dažniausiai neišlemendavo nė žodžio. Taip, tai būdavo savotiškas sąstingis, apimantis jį, jeigu toje pačioje patalpoje sukiodavosi Katerina. Stengdavosi į ją nežiūrėti, išsirinkdavo vietą kiek įmanoma toliau ir smagiausiai kalbėdavosi su kokiu senu bičiuliu apie reikalus, apie brolį Anglijoje arba spektaklį, kurį vertėtų pamatyti.

Net ir miesto naujienas jis žinodavo ne taip gerai kaip anksčiau. Seniai buvo laikas vėl pasirodyti kavinėse arba lošimo namuose,

bet tam turėjai būti puikiai nusiteikęs, nes priešingu atveju taptum nepakenčiamu pašnekovu ir iškart padarytum blogą įspūdį. Žaismingumo, štai ko jam dabar trūko, ir žinojo, kad jo neatgaus, jeigu pernelyg dažnai bus arti Katerinos. Po tokių susitikimų keletą dienų būdavo kaip apdujęs, vėl neramus vaikštinėdavo suprasdamas, kad nepadės jokie apmąstymai – jis pralošė, viską prarado, o jo ateitis tebus tik begalinė seka viena kitą genančių dienų, kuriomis jis vaidins gerbiamą, protingą grafą di Barbaro, rimtą ir nutolusį nuo realios tikrovės, tarsi nužengusį iš riterių luomo portreto.

Žinoma, jis negalėjo su niekuo pasikalbėti apie savo pralaimėjimus. Iš bėdos abatas jį suprastų, juk buvo geras jo draugas, kuriam sekėsi panašiai kaip ir jam ir kuris mažutėje salelėje jūroje esančiame vienuolyne vykdė jį paženklinusią savo misiją. „Turbūt kartais jis mane painioja su kažkuo iš savo luomo, – galvojo grafas. – Kai kalbamės, atrodome kaip du suokalbininkai, abu truputį niekinantys visą likusį pasaulį, o už tai šis juos nepastebimai nustūmė į paskutinę eilę. Mes sudarome kandų įvykių ariergardą, esame šmeižikai, einantys kitiems iš paskos ir besityčiojantys iš kitų žmonių užgaidų."

Taip, abatas mano esant grafą tokį kaip jis pats – pagyvenusį žmogų, kuris yra perpratęs gyvenimo teatrą ir pagal išgales jame dar dalyvauja, kad nenuviltų savo jaunesnių arba nenusimanančių draugų. Seniai abu vieningai laikėsi tokios pozicijos, bet kaip tik dėl šio požiūrio, nulėmusio jų tvirtą draugystę, grafas negalėjo savo bičiuliui pasakoti apie savo paniekintus jausmus.

Kartais svarstydavo, ar nepasišnekėjus su Andrea. Neketino kalbėti atvirai, tikrai ne, paprasčiausiai norėjo ilgiau pasiklausyti jo balso, šito ramaus protingo žmogaus balso, žmogaus, kai kada pateikiančio keistų, neįprastų įžvalgų. Nors dabar grafas sode lankydavosi daug dažniau nei anksčiau, tačiau Andrea ten retokai sutikdavo.

Sode grafas būdavo vienas. Kartais užmesdavo žvilgsnį aukštyn į altaną, bet žmonių tenai nematydavo. Katerina ir Džiulija ten viršuje – paveikslas senų dienų, gražių, paslaptingų dienų, kai pamažu vis labiau stiprėjo jo palankumas, kai jis svaigdavo, iš tolo žiūrėdamas į jauną moterį, kuri jo nepastebėdavo. Tačiau šitas dviejų

moterų vaizdas tebuvo praėjusio gyvenimo paveikslas, kuriam nūnai niekas neturėjo laiko, tik jis.

Katerina abejuose rūmuose neleido sustoti naujam, greitesniam gyvenimui: nuolatos atvykdavo svečių, rinkdavosi į šventes, eidavo pramogauti, vakarus leisdavo teatre arba pasikviesdavo muzikantus, kurie vaikštinėdavo po rūmus kaip nerealūs personažai. Na, kas gi dar lankysis soduose, kas turės laiko ryte ilgai mėgautis apgaubtas ryškios saulės šviesos?

Grafas giliai susimąstęs sėdėjo prie baseino, kai pamatė Andrea, kuris priėjo ir grakščiai nusilenkė.

– Labas rytas, grafe Paolo!

– Labas rytas, Andrea! Mes matomės rečiau nei anksčiau, ar ne tiesa? Ar esi patenkintas savo naujaisiais ponais?

– Taip, grafe, esu. Tik man dar reikia daug ko išmokti, aš daug ko nesuprantu.

– Ko, pavyzdžiui?

– Malonumo eiti į teatrą. Sėdi ložėje didelėje kompanijoje, šnekučiuojiesi, geri kavą, viena ausim pasiklausai, tada vėl kalbiesi, tačiau iš esmės niekam neįdomu, kas vyksta scenoje. Jie beveik nesiklauso, todėl vėliau ginčijasi, kas buvo vaidinta. Kodėl jie patys taip apsisunkina, kodėl šiose nepatogiose ložėse geria kavą, užuot ją gėrę kavinėse, ir kodėl minutėlę kitą klausosi tų pjesių, kurios jiems kelia nuobodulį?

– Nežinau ir aš, Andrea. Jiems patinka apsimetinėti, jie dedasi besidomintys dalykais, kurie tik suteikia progą pasiteisinti, kad plepėti malonu.

– Taip pat nesuprantu, kodėl malonu rūkyti? Vienas senjoros draugas man pasiūlė užtraukti baltą ilgą molinę pypkę, skonis buvo visai šlykštus. Ilgą laiką burna buvo pilna dūmų smarvės, o ir liežuvis nejuto skonio, jį sugadino kartūs tiršti dūmai.

– Andrea, o kaip tau sekasi piešti?

– Grafe Paolo, aš piešiu kasdien kas tik šauna man į galvą. Piešiu dalykus, kurie man nauji, dažniausiai mažmožius, paprastai daiktus, kurie nejuda.

– Ar buvai dar bent kartą pas meistrą Gvardį?

– Taip, senjore, triskart jį aplankiau, bet daugiau ten neisiu. Jis bijo, kad pavogsiu jo paslaptis, o aš nenoriu, kad manęs kas nors bijotų. Be to, pastebėjau, kad jis kaip reikiant neapsvarsto daugelio dalykų, bet apie tai nenoriu su juo kalbėti.

– Ką turi omeny, ko jis kaip reikiant neapsvarsto?

– Pavyzdžiui, spalvoms surišti jis naudoja sėmenų aliejų. Tai nėra geras aliejus, nes jis labai patamsėja.

– O ką tu naudotum?

– Į sėmenų aliejų aš įpyliau truputį žuvų taukų ir dar šiek tiek medžiagos, kurią išgavau iš sepijų odos.

– Na, ir koks rezultatas?

– Labai geras, senjore. Per tą laiką aš sumaišiau dažus, kokių meistras Gvardis net nežino, daugelį spalvų išgavau iš vandens augalų, tai ryškiai žėrintys, šviečiantys žali tonai, bet taip pat ir žydri atspalviai, tokie, kokių dar niekas nėra matęs.

– Ir kam tu panaudosi šiuos dažus?

– Senjore, turiu jų didelę kolekciją. Kada nors aš išdrįsiu tapyti šiais dažais, ir gims tokie paveikslai, kurie bus labai priartinti prie gamtos.

Grafas atsistojo, nenorėjo ilgiau trukdyti Andrea – tegul eina dirbti. Jis linktelėjo jam, pritardamas paplekšnojo per pečius ir jau ketino dingti iš sodo, bet pagal seną įprotį dar kartą žvilgtelėjo aukštyn į altaną. Ne, ten iš tikrųjų nieko nesimatė, žinoma ne, tos įžulniai palenktos galvutės didelėmis lūpomis ir juodais plaukais, kuriuos sulaikė balta skarelė... deja, tai tebuvo tik vaizdinys, grafo vaizduotėje išsaugojęs ankstesnę vietą. Jis dar kartą atsigręžė, Andrea žiūrėjo jam įkandin, ir ūmai grafas pamanė, kad jam šovė išganinga mintis. Dieviško atsitiktinumo dėka vaizdiniai sumišo su mintimis, duodami paprastą, bet kartu ir genialų rezultatą.

– Beje, Andrea, šit kas. Ar jau piešei ir žmones?

– Grafe Paolo, labai sunku piešti žmones. Daugelis jų paprasčiausiai pernelyg greitai juda. Piešiau gondolas, bet lig šiol man nepavyko nupiešti dirbančio gondolininko. Visų pirma sunku už-

fiksuoti irklo judesį, kuris į priekį stumia gondolą. Paskui gondolininkas nuleidžia irklo mentę po vandens paviršiumi, ir tik vėliau pamažu ji kyla vangiai, sunkiai, tarsi trauktum ją iš medaus, tik akimirką, prieš vėl panirdama, ji pakibo ore. Iš pradžių to beveik nematai, viskas atsiveria tau prieš akis tik po ilgų stebėjimų. Aš labai dažnai piešdavau sulenktą medienos gabalą, ant kurio kaip ant kokios medžio šakos ilsisi irklas.

– Ar turi galvoje *forcola**?

– Taip, grafe Paolo.

– Jeigu pieštum žmones, tai šie turėtų beveik nejudėti, Andrea, ar tiesa?

– Taip, senjore. Turėčiau juos gerai pažinti, turėčiau ilgą laiką į juos atidžiai žiūrėti, o jie negalėtų nuolatos labai greitai judėti.

– Ar nemanai, kad būtų laikas imtis tokių eskizų?

– Taip, senjore, apie tai dažnai galvodavau. Sunku rasti tinkamų objektų.

– Andrea, turėtum pradėti nuo vieno vienintelio objekto, nuo vienintelio, kurį tu gerai išstudijuosi per ilgesnį laiką.

– Taip, grafe Paolo, taip turėtų būti...

– Turiu idėją, nuo ko galėtum pradėti.

– Nuo ko, senjore?

– Piešk Kateriną! Diena iš dienos tu vis geriau pažįsti senjorą, gali ją ramiai stebėti, ir ji greitai judės ne visą laiką, tad tu mintyse išsaugosi jos portretą. Norėčiau, kad vėliau man perleistum tuos piešinius, kaip ir kitus. Ir niekam, net ir Katerinai, nesakyk, kad pieši.

Grafas pajuto, kad smarkiai susijaudino vien pagalvojęs apie paveikslus. Jį užplūdo šiluma, idėja – tuos piešinius turėti savo nuosavybe – buvo nepaprastai gundanti. Vien nuo šios minties jo kalba įgavo ryžtingumo, galbūt netgi griežtumo, kad ir kaip būtų, Andrea į jį pažvelgė taip, tarsi būtų išsigandęs šitų žodžių.

– Grafe Paolo, senjora pasitiki manimi. Aš nežinau, ar išdrįsiu ją piešti.

---

* *Forcola* – it. ausis, įkaba irklams įkabinti

– Noriu, kad pamėgintum! Nepamiršk, Andrea, esi man šiek tiek skolingas.

– Taip, grafe, žinau, esu dėkingas už gyvybę ir už viską, ką išmokau po to, kai mane išgelbėjote.

– Piešti Kateriną nėra neteisinga. Juk aš pats tau duodu šį pavedimą. Aš esu jos svainis, nepamiršk to! Be to, tavo piešiniai liks paslaptyje, jie bus mūsų paslaptis.

Grafas matė, kad Andrea prieš pritardamas dar delsė. Dešine ranka suspaudė kairiosios pirštus, tarsi kažkas jam trukdytų klausti.

– Klausk, – tarė grafas, – klausk, jeigu tave kas slegia?

– Grafe Paolo, nenoriu jūsų įžeisti.

– Manęs įžeisti? Kaip tavo klausimas galėtų mane įžeisti? Nagi!

– Senjore, kodėl jūs iš manęs reikalaujate šitų piešinių?

– Nes noriu tau padėti. Nupieši Kateriną – pasistūmėsi į priekį savo mene. Išmoksi piešti ir žmones.

– Bet ne tik dėl šios vienos priežasties, grafe Paolo.

– Ne? Na, tai dėl kokios priežasties?

– Jūs norėtumėte jai būti labai artimas.

– Aš? Kam?

– Jūs norėtumėte senjorą, jos portretą turėti tik sau, kad aplinkui nebūtų kitų, nebūtų ložių, teatro ir dūmų...

– Ką tu čia paistai? Kodėl norėčiau ją turėti tik sau? Nesąmonė, gryna nesąmonė.

– Atleiskite, grafe Paolo. Vėl kažką pasakiau ne taip, galbūt suklydau. Pamėginsiu nupiešti senjorą, ir jūs gausite paveikslus, kai tik juos užbaigsiu.

Grafas visiškai lengvai pakėlė abi rankas, tarsi po ilgų derybų būtų pavykę pasiekti abi puses tenkinantį rezultatą. Linktelėjo lyg patvirtindamas ir prieš nueidamas dar sykį pranešė:

– Labai gerai, Andrea! Šito iš tavęs ir tikėjausi. Piešk Kateriną! Nupiešk ją visą, taip pat nupiešk ir kūno galūnes, galvą, plaštakas, rankas, nupiešk kiekvieną dalelę, nupiešk ją, išnarstyk jos figūrą,

taip meistriškai, taip instinktyviai kaip lunatikas, kaip tu pirštais išdarinėji žuvį...

Jis jau pradingo vestibiulyje. Andrea girdėjo jį vis murmant, šitų minčių visiškai pakerėtą. Jį patį šis pokalbis išvargino. Lėtai nuėjo į oranžeriją ir išsitiesė guolyje. Iš ten, iš viršaus senjora jį stebėdavo, pati prisipažino. Šiuose abejuose rūmuose kiekvienas turėjo savų paslapčių, ir visi po tam tikro laiko su savo paslaptimis atėjo pas jį, Andrea, kad padarytų bendrininku...

Galva apsunko. Gulėjo tylėdamas, akimirką jam net pasirodė, tarsi vėl gulėtų Šv. Jurgio vienuolyno ligonių kambaryje. Akys užsimerkė, snūduriuodamas manė matąs Kateriną, apklotą, gulinčią plačioje, milžiniškoje lovoje. Tyliai tiksėjo laikrodis, ant lango stovėjo dvi gėlių vazelės, jų šešėliai judėjo ant grindų šen ir ten, šen ir ten... Paskui staiga atsidarė langas, ir jis nubudo. Neramus persibraukė ranka per veidą.

Tučtuojau atsikėlė ir nuėjo per sodą. Pažiūrėjo į baseiną, ten, kur paviršiuje tysojo šešėlis, galėjai žvelgti iki pat gilumos. Ši tamsa yra aiškesnė nei saulės nutviekstos vietos. Jis dažnai ją stebėdavo, labai dažnai, anksčiau, anomis dienomis, kurios taip negailestingai iškrito iš galvos...

– 25 –

Neįmanoma buvo numaldyti Katerinos troškimo pažinti miestą – diena iš dienos jis tik stiprėjo. Ji mėgo gyvenimą gatvėse, skersgatvių vaikigalių riksmus, prekeivių šūksnius, netgi švelnioje saulėkaitoje prie bažnyčių gulinčių luošių garsius maldavimus. Ką siūlydavo pardavėjai, slėpdamiesi pavėsinguose tarpduriuose, ką jie rodydavo pro šalį skubantiems praeiviams atkištose rankose? Andrea turėdavo eiti pažiūrėti, o paskui jai pranešti, ką matęs: žiurkės ryjantį žmogų, vyriškį, pardavinėjantį mažučius veidrodėlius, kurie

beregint uždegdavo ugnį, būrėją kortomis, žmogų, išsitepantį skystu švinu, vyriškį, prekiaujantį akiniais, su kuriais galėdavai matyti net naktį.

Artistai susirinkdavo prie savų komedijų vežimų aikštėje, akrobatai paskelbdavo apie pasirodymą, tada ir prasidėdavo vaidinimas, pertraukiamas šokių ir dainų, iškart pritraukdavęs veltėdžius, kurie sustodavo pakraščiuose ir rodydavo triukus, tuo metu artimiausių užeigų šeimininkai išlįsdavo iš už durų ir pamiršdavo savo darbus.

Katerina kaip tik ir traukdavo į tokias sausakimšas aikštes, ji mėgdavo pabūti tarp besibūriuojančių žmonių, klausytis balsų chaoso: vienas kitą nustelbiančių šūksnių, aštrių žodžių, gargždžių balsų ir šiurkštaus, pritariančio augančios minios murmėjimo. Andrea dažnai būdavo sunku praskinti jai kelią, kai ji norėdavo išeiti, arba padaryti jai vietos, jeigu nuspręsdavo spektaklį žiūrėti ilgėliau.

Tačiau labiausiai ją žavėdavo muzika: skaidrūs iš barkos besiveržiantys, pro šalį slystantys balsai arba, kai žmonės ūmai uždainuodavo gatvėse, kai koks nors batsiuvys susizgribdavo pritarti dainai, tarsi jį būtų užvaldęs garsų šėlsmas, o tada prie šio prisijungdavo kiti pasivaikščioti išėję žmonės, šypsodamiesi, patys pamažu pakylėti šio džiūgavimo, į kurį paskui galingai įsiliedavo ir jų balsai.

Ji lankydavosi operose arba vakaruose, kai kokia kilminga šeima ją pakviesdavo muzikos mylėtojų draugijon, ji valandų valandas ištverdavo bažnyčios prietemoje, kai dveji vargonai varžydavosi su nedideliu orkestrėliu, ji net klausydavosi, kaip gieda svetimose šalyse išgarsėjusios našlaitės, baltai aprengtos, papuoštos granatų žiedų puokštelėmis už ausų, paslėptos už plonų pinučių.

Ji norėjo pamatyti, paragauti ir užuosti viską, ko jai stigo daugelį metų, norėjo iki soties prisižiūrėti tų vaizdų ir kaskart rodė vis didėjantį troškimą patirti ką nors nepaprasta, paslaptinga. Ji klausydavosi pokalbių, atsklindančių nuo artimiausių stalų kavinėse, spėliodavo, kas tie persirengėliai, kurie slapukaudami susigrūsdavo kokiame kampe, naktį eidama namo išgirdusi tolimą, o paskui neįtikėtinai greitai artėjantį triukšmą, sukurdavo keistą, jaudinančią istoriją.

Tačiau, regis, jai vis nepakakdavo to, ką pamatydavo ir išgirsdavo, Andrea atrodydavo, tarsi ji ilgėtųsi kažko daugiau, apie ką niekada nebūtų girdėjusi, galbūt net draudžiamų dalykų. Retkarčiais jis matydavo ją stovint it sustingusią, liežuviu laižančią viršutinę lūpą, apimtą liguistos aistros patirti nepažįstamą, naują skonį, kad jis net krūptelėdavo.

Jis stengėsi vykdyti grafo pavedimą, tačiau tai padaryti buvo sunkiau, nei įsivaizdavo. Kadangi ją domino aplinka, galėdavo dažnai ją paslapčiomis stebėti, tačiau vogčiomis mesti žvilgsniai iš šono, per deramą atstumą, iš užpakalio, būnant visiškai šalia, jos nepriartino. Po kurio laiko suprato, kas trukdo: ji nenustygsta vietoje, nuolat trokšta išsiaiškinti viską, kas tik pasipina jai po kojom, pati užkerta kelią, taip, trukdo begalinis atstumas tarp jų. Kartais atrodydavo, kad ji beveik nepastebi jo – įsitraukia į pokalbius, žvalgosi, tiria aplinką, o jis tik seka iš paskos pavargęs ir vis labiau išsiblaškęs. Ne, ramybė ne jai, net jeigu kada rami stovėdavo, atrodydavo tokia įsitempusi, jog jis mielai būtų ją palietęs, kad numaldytų tą susijaudinimą. Būtų buvę nesunku ją paliesti, paskubom perbraukti ranka per plaukus arba per suknelės aksomą – ji net šito nepastebėtų, Andrea buvo įsitikinęs.

Ji nenujautė, kad jis ją tyrinėjo – mįslingą veido išraišką, jį gluminančius drabužius, kuriuos ji mainydavo kelis kartus per dieną, tad jis vis negalėdavo priprasti prie jos išvaizdos. Regis, ji keisdavosi be paliovos, kone svaiginamai, tarsi būtų ketinusi ūmai pasirodyti vis naujose scenose, tačiau kaip tik šitie pasikeitimai trukdė jam galų gale pamatyti paslėptą, tikrąjį jos paveikslą.

Tada jis pradėjo ieškoti to paveikslo kitu būdu. Pasirinkdavo atskirus išorės bruožus, kuriuos bent jau galėjo tyrinėti vildamasis, kad gal vėliau jam pavyks iš tokių detalių sulipdyti visumą. Pirmiausia jį patraukė lūpos, standžios, įgaunančios tai blyškiai, tai sodriai rožinę spalvą, lūpos, kurias nieko nepaisydama vis drėkindavo, kurios, jas suvilgius, iš lėto susitraukdavo tarsi sraigės, švelniai susiriečiančios vos jas palietus. Mielai būtų perbraukęs per šias lūpas pirštų galiukais, kartais jam atrodydavo, kad jos tokios prisirpusios it koks

vaisius, kuris greitai sprogs. Jis liestų mažutes apatinės lūpos įdubėles, sprogymes ir miniatiūrinius, vos pastebimus įtrūkius, kurie, lūpoms tamsėjant, prisipildydavo ir palengva užsiverdavo. Mielai būtų glostęs užmerktų akių blakstienas, ūmai sureaguojančias į bet kokią ryškią šviesą, kad ji retkarčiais net pasitrindavo akis, norėdama nubaidyti saulę, nelyginant kokią įkyrią peteliškę. Jis studijavo jos elgesį, kūną, rinko detales, ir kai užsimerkdavo, kartais net patikėdavo jau užčiuopęs jos tikrąjį paveikslą, bet dažniausiai tebūdavo tik nuotrupos: pusė veido, ranka, laikanti vėduoklę, arba kakta su plaukais, išnykstančiais kažkokiame neaiškiame fone, iš kurio jų jau nesusigrąžinsi.

Taigi jis vis rečiau pasinerdavo į gyvenimą, kuris taip stipriai traukė ją. Dažnai manydavo esąs tylioje, kone begarsėje vienutėje, nes jo žvilgsnis buvo prikaustytas prie jos išvaizdos. Negirdėdavo triukšmo, nekreipdavo dėmesio į bruzdesį aplink, ieškojo jos paveikslo, tuo tarpu pats šalia jos apmirdavo, tapdavo bejausmis, negyvas, vos kvėpuojantis padaras, mėginantis pritraukti visus jos jausmų proveržius ir juos sugerti.

Šiomis dienomis ji atgijo, nenuilstamai ieškodama naujovių, susiliejo su margaspalvėmis miesto dekoracijomis, o jis, Andrea, regis, vis labiau lyso ir silpo, virsdamas tik mediumu, paklūstančiu jos norams, ir net naktimis negalėjo išsivaduoti nuo jos balso, o kai vienas gulėdavo oranžerijoje, vis regėdavo pasikartojant tą patį sapną – gražią miegančią moterį, kurią vėjo gūsis užklupdavo kambaryje.

Atsimindavo pradėjęs piešti žuvis, dumblius ir vandens augalus, tačiau vos kartą kitą aklai brūkštelėjęs, atsipeikėdavo, spoksodavo į beveik tuščią lapą ir paskubom nubrėžtose linijose ieškodavo to, ko seniai ilgėjosi. Jam atrodė, kad linijos yra nuo jo keistai paslėptos pažįstamuose dalykuose, kuriuos išmanė, tačiau jos buvo taip paslėptos, kad visos pastangos jas nutverti buvo bergždžios. Žinojo, kad turėtų būti labai kantrus, bet jeigu nepasistūmės į priekį, teks prisipažinti grafui, kad susikirto ir niekad net nemėgins ką nors piešti.

Bejėgiškai ieškojo išeities. Vėl ir vėl pradėdavo ir liaudavosi piešęs, jeigu pavykdavo tik keletas blankų linijų, o Katerinos kontūrai tuč-tuojau vėl išnykdavo. Užmerktomis akimis turėjo matyti ją visą, ta-čiau, regis, jos žavesys kaskart kažkur išsisklaidydavo kaip sapne regėtas vaizdas, kuris išsilaikydavo tik tol, kol jis porąkart iškvėpdavo. Jis jos nejautė, būtent taip, niekas jų nesiejo, ji jam tebuvo figūra kokiame nors nevykusiame Venecijos paveiksle, paveiksle, prigrūstame save vaizduojančių, pastatus apgyvenusių žmonių, žmonių be išraiškos, kurie tebuvo tik statistai, žmonių, besistengiančių pasitarnauti miesto grožiui. Jis nekentė tokių paveikslų, nes jie būdavo skirti kolekcininkų akims, kurios tetrokšdavo kuo greičiau atpažinti aplinką...

Vieną vakarą jie vėl kartu išvyko į šventę prie Rialto tilto. Sėdėjo vienas šalia kito juodoje gondolos kabinoje, irklavo du gondolininkai, o jiedu girdėjo prislopintus vyrų balsus, negarsius šūksnius ir įspėjimus. Katerina užtraukė kabinos užuolaidėles, jie sėdėjo ant tamsiai raudono aksomo pagalvėlių, pūtė lengvas šiltas vėjelis, kas-kart vis labiau rimstantis iš lagūnos atskridęs brizas.

Katerina timpčiojo savo baltąjį šydą. Lipant į gondolą šis at-sipalaidavo, ji vis stūmė jį atgal, tačiau jis raukšlėjosi ant kaktos arba nuslysdavo ant sprando. Nepatenkinta nutraukė jį žemyn ir paprašė Andrea vėl jį pritvirtinti. Jis paėmė šydą, pasidėjęs ant kelių jį sutvarkė, pažvelgė į ją ir paprašė apsisukti. Ji pasisuko šonu, žvelgė į tamsią užuolaidą, tyliai laukdama, kada jis iš nugaros per galvą užmaus šydą. Andrea akimirką palaikė jį iškėlęs, tarsi svarstydamas, paskui vienu judesiu leido šydui kristi. Šydas, grybštelėtas vėjo gūsio, trumpam stojo piestu, paskui lėtai nusklendė ant galvos, iš abiejų šonų apgaubdamas veidą.

Tada Andrea pirštais švelniai nubraukė jį iki kaktos. Iš abiejų pusių nustūmė link ausų, taip atsargiai, kad, gink Dieve, jų ne-paliestų, paskui subruko nepaklusnius, vis išorėn besiveržiančius plaukus ir perbraukė ranka per savo kūrinį, tarsi darsyk norėdamas įvertinti, ar gerai metasi klostės. Per ploną medžiagą palietė jos galvą – labai švelniai, vos juntamai. Tačiau trimis suleistais pir-štais aiškiau užčiuopė vešlius, šilkinius plaukus, kokių dar niekados

nebuvo lytėjęs. Plaukai pakluso atsargiems jo judesiams, vos pastebimai susisuko ir sugulė ant pečių.

Jis nedrįso net giliau įkvėpti. Išsižiojęs sėdėjo už jos, pirmąkart ją palietęs, todėl toks atidus ir įsitempęs, tarsi būtų lietęs kažką brangaus, ir kiekvienas klaidingas judesys būtų galėjęs kažką suardyti. Atitraukė nuo įtampos virpančias rankas. Norėdamas nusiraminti, tvirtai prispaudė jas prie kelių, užsičiaupė taip sunkiai, delsdamas, tarsi žandikaulių raumenys būtų buvę paralyžiuoti.

Paskui sėdėjo tylėdamas. Pastebėjo, kad Katerina taip pat nesukrutėjo. Ji vis dar spoksojo į tamsią užuolaidą, tarsi būtų paskendusi savo mintyse, ir tik po kokios valandėlės labai lėtai atsigręžė. Pažvelgė į jį iš šono, jis iškart pajuto šitą žvilgsnį iš taip arti, kad sumišęs net šiek tiek susigūžė, ir dešinioji ranka nuslydo nuo kelių. Ir tą akimirką ji sugriebė ranką, tarsi norėdama ją kilstelėti arba apsaugoti nuo kritimo. Tai buvo visai natūralus judesys, trumpas, ryžtingas veiksmas, ji laikė jo pirštus kone kybančius ore, tarsi laikytų trapų daiktą. Jis užsimerkė, ūmai pajusdamas svaigulį, paskui kraujas vėl plūstelėjo į atšalusią ranką.

Jis kietai sučiaupė lūpas, jo pirštus ji sunėrė su savaisiais. Delnai susilietė, uždengė vienas kitą, tarsi būtų tikę vienas kitam nuo seniausių laikų. Jis žvelgė į tolį, ji taip pat, o jų plaštakos suaugo viena su kita. Jis vos nustygo, mielai būtų nors žodelį šūktelėjęs gondolininkams, kurie, be abejo, suprato, kas čia slapčiomis vyksta, arba būtų ką nors išrėkęs į gondolą įsikibusiam vėjui, kad pagaliau įkvėptų oro ir išsklaidytų įtampą. Tačiau jis vėl nė nekrustelėjo. Nejudėdami sėdėjo vienas šalia kito, spausdami rankas, tarsi menkiausias judesys būtų galėjęs viską sugadinti. Pagaliau išgirdo vis garsėjančius irkluotojų riksmus, matyt, gondola jau prisišvartavo, ir be galo sunkiai, tarsi rankoms atplėšti būtų reikėję jėgos, jiedu atsitraukė vienas nuo kito.

Andrea išlipo pirmas ir, kaip visuomet, jai ištiesė ranką. Jį apėmė jausmas, tarsi jie galų gale iš tamsios, nuošalios slėptuvės būtų ištrūkę švieson. Jis pajuto, kad kažkas įvyko, kad buvo peržengta kažkokia riba, ir šis jausmas sumišo su pavojaus nuojauta. Graužėsi, tarsi jie

būtų padarę kažką uždrausta, ir šito poelgio lengvai jau neatšauksi, nes labai traukė jį vėl pakartoti.

Jis palydėjo ją į *palazzo*, Katerina tylėjo. Paprastai šitaip nesielgdavo – vos tik susidūrusi su kokiais nors pažįstamais, tučtuojau puldavo šnekučiuotis. Iš visų pusių prie jos skubinosi tarnai, klausė, ko pageidautų, ir namų šeimininkai ją jau pažino ir sveikino deglų apšviestuose rūmuose.

Andrea ištarė keletą mandagių frazių, paskui atsiprašė ir pasišalino. Ėjo pakrante, atsisėdo ant akmeninės krantinės. Kas atsitiko? Ūmai vėjas ėmė pūsti dar smarkiau, taip stipriai, kad jis nevalingai užsimerkė. Ak, dabar užuodė pažįstamą aitrų, sūrų lagūnos kvapą, kurio dvelksmas jį, rodos, pakylėjo. Ta šildanti oro srovė atpalaidavo, ramino, Andrea išsitiesė, atlošė galvą, lyg laukdamas per jį persiritančios oro bangos. Ir tuo pačiu metu visai aiškiai išvydo jos portretą, taip, labai aiškiai: sprandą, šonuose trumpus, šviesesnius plaukus, besislepiančius po ilgesnių juodų plaukų pluoštu, kaktą, plačiai atmerktas akis, galiausiai – lūpas. Tarsi ranka be galo greitai būtų vedžiojusi visas šias linijas – atskiri vaizdai susiliedavo: galva, liemuo, klubai, pamažu visa suaugo, ir jis juto, kaip lig šiol buvusi suparalyžiuota dešinioji sekė šioms linijoms iš paskos ryžtingai, labai tvirtai. Jis sugavo jos paveikslą, taip, tai buvo gondoloje sėdinčios moters vaizdas, traukęs jo ranką, jų slaptas slydimas, susijungimas...

Atsikėlė, vaikščiojo pakrante ten ir atgal. Labai susijaudinęs troško tuoj pat grįžti į oranžeriją ir užfiksuoti ką tik regėtą vaizdą. Dabar galėtų piešti visai lengvai, prisimindamas detales vieną po kitos: lūpas, akis, sprandą – tereikėtų tik užsimerkti. Tai buvo pergalė, dabar jam tapo artimesni ir žmonės, jis jau galėtų piešti paveikslus, kuriuose veiktų žmonės, jie būtų su gyvūnais, imtų ką nors į rankas, judėtų. Pajuto palaimą, šis jausmas tarsi kokia banga pakilo kažkur nuo pilvo, užliejo krūtinę ir vis mažėjančiu greičiu nuriedėjo iki degančių smilkinių. Jis atsiklaupė ir vandenyje sušlapino pirštus. Perbraukė per veidą, paskui lėtai grįžo atgal į *palazzo* pas gražuolę, nes jo būtų jau greit pasigedę.

Kai įžengė į *portego*, Katerina jį iškart susirado tirštame svečių būryje. Atrodė, kad ji tikrai laukė jo vėl pasirodant, visai kitaip nei anksčiau, kai tučtuojau nuo jo nusigręždavo, vos tik jie kartu įsiliedavo į šventinę minią. Dabar ji šypsojosi, ši šypsena reiškė, kad ji džiaugdamasi jį vėl atpažino; nevalingai nusišypsojo ir jis. Tada nusprendė pasilinksminti. Išvaikštinėjo daug menių, pasmaguriavo siūlomų valgių, pasikalbėjo su meistro Gvardžio pameistriais, kurie pakvietė vėl pas juos užsukti.

Tuoj po vidurnakčio Katerina davė ženklą norinti išvykti. Dar buvo anksti atsisveikinti, tokios šventės paprastai trukdavo iki paryčių, bet šįkart jai buvo nė motais, kad pasiliko daug svečių. Vos tik jiedu atsisėdo gondoloje, ji tučtuojau stvėrė jo dešiniąją. Atrodė, ji tik šito telaukė, taip tvirtai suėmė ranką, kad jis kone išsigando. Ir tik po šio pirmo užtikrinančio judesio ji šiek tiek atsipalaidavo, grabinėjantys, švelnūs pirštai prisisegė prie jo pirštų, slydo, kol delnai prigludo vienas prie kito, godžiai trokšdami susieiti.

Tokio ūmumo jis nesitikėjo. Jie vėl nepratarė vienas kitam nė žodžio, sėdėjo nejudėdami ant raudonų pagalvėlių, o jų rankos nesiskyrė per visą kelionę, kol gondola neprisišvartavo.

Tada jie išlipo, jis nuvedė ją atgal į *palazzo*, nusilenkė ir dingo sode, o ji užlipo plačiais laiptais į antrąjį aukštą, tarsi nieko nebūtų įvykę.

Tą naktį jis pradėjo piešti Kateriną. Užrakino oranžerijos duris, užtraukė užuolaidas, manė esąs įsisupęs į jų baltumą, sėdėjo čia šitaip pasislėpęs ir atsiribojęs nuo išorinio pasaulio, sutvarkė popieriaus lapus, atsisėdo ant žemės, užsimerkė, pieštuku braukė per grubų, nelankstų paviršių. Jam reikėjo šito šiurkštaus grublėtumo, ant kurio galėjo piešti tik labai atsargiai, tarsi čiupinėdamas nelygų paviršių norėtų jį išlyginti. Regis, su kiekvienu judesiu popierius vis labiau pasiduodavo lengvam spūsčiojimui, greitai Andrea pajuto, kad popierius paklūsta ir pamažu virsta liūliuojančiu vandeniu. Taip, galiausiai jis brėžė tas linijas, tarsi vandenyje, dabar lakštas lengvai pasidavė, lyg jo pirštas būtų judėjęs pačiu vandens paviršiumi – visiškai laisvai, jau be jokių kliūčių...

Piešė kiaurą naktį, lapas po lapo skrido krūvon, kurią jis vis pastumdavo nuo savęs, kad vėl griebtųsi naujo. Lapų neskaičiavo. Kai paryčiais užmigo, nebuvo nė vieno tuščio lakšto. Gulėjo susirietęs, rankas prispaudęs prie kelių ir sapnavo sūrias, violetines lagūnos pievas, kurios vis toliau plėtėsi iki horizonto.

– 26 –

Grafas sėdėjo nejudėdamas. Grįžo į galeriją parašyti broliui laišką. Laiškus rašydavo kas savaitę. Akimis permetė puslapius, mėgino Antonio iškloti keletą naujienų – tik abiem rūpimus dalykus. Antonio nekentė įprastų venecijiečių pasakojimų, nereikšmingų paskalų, vaikiškų pasakaičių, norėjo skaityti tik apie su šeima susijusius reikalus, tačiau grafas greitai pastebėjo, jog Katerina nebuvo domėjimosi šeima objektas, kuriam būtų teikiama pirmenybė. Kartais jam net atrodydavo, kad Antonio būtų labiau patikę, jei laiškuose Katerina būtų labai trumpai minima – matyt, nemėgo, kai jam būdavo primenamos tos vedybos. Savo laiškuose Antonio Katerinai perduodavo linkėjimus, bet šiaip apie ją nė žodeliu neužsimindavo. „Vis dar elgiasi taip, tarsi išvis nebūtų vedęs, – mąstė grafas, – rašo apie Londoną, apie anglų dailininkus, kolekcininkus ir visus tuos biznio reikalus, tarsi visai neketintų kada nors grįžti. Tačiau kažkada turės grįžti, kad pradėtų kūdikį – bendrą paveldėtoją.“ Nusikvatojo, nes neįsivaizdavo, kaip Antonio atliks šią pareigą. Vis dar besijuokdamas, žiūrėdamas į atvertas duris, pro kurias žengė į mažą kabinetą, tyliai murmėjo sau po nosim:

„Mano brangusis Antonio! Andrea, mūsų abiejų didžioji viltis, padarė reikšmingą pažangą. Tu žinai, kaip jam buvo sunku piešti žmones. Aš jau susirūpinau, kad jis nupieš visą Venecijos inventorių ir tarp gausybės molio pypkių, kavos puodelių, irklų arba žuvų neįkomponuos jokio žmogaus. Pasišvęsti šiai naujai temai jam tikrai

kažkas trukdė, jis sakydavo, kad daiktus mato nepagražintus ir nejudrius, tuo tarpu žmonės mėgsta apsimetinėti ir judėti. Ramybės būsenoje jis galįs piešti tik daiktus, objektus, kurie nuolatos nekinta. Tačiau šiomis dienomis jis žengė ryžtingą žingsnį. Man įteikė didžiulę šūsnį piešinių, vaizduojančių jauną moterį, vieną sėdinčią gondoloje. Aš nepažįstu tos, beje, tikrai gražios moters, matyt, bus paprasta mergina iš liaudies, su kuria susipažino klaidžiodamas po miestą; gal net su ja susidraugavo, nors nemanau, nes jis vis dar labai santūrus ir drovus. Nupiešta taip įtikinamai ir tobulai, kad būtų galima pačiam įsimylėti tą merginą. Andrea nupiešė jos atvaizdą iš visų pusių, keisčiausiose, neįprasčiausiose padėtyse, netgi mūsų Venecijos ponių smerkiama poza – sėdinčią koja ant kojos. Be to, gražuolę jis nupiešė iki smulkmenų: akis, lūpas, plaukus, ir taip meistriškai, kad, rodos, dar niekad nemačiau tokio autentiško vaizdo. Norisi ištiesti rankas ir paliesti tą subtilų grožį. Jeigu kalbėsim apie tapybą, regis, ir šioje srityje jis daro didelę pažangą. Žinoma, jis laikosi savo tvirtų principų ir taisyklių, neleidžiančių kalbėti apie panašius dalykus, bet iš užuominų supratau, kad galima labai daug tikėtis iš jo bandymų išgaunant spalvas, apie tai jis pasakojo ir tau, kai viešėjai namuose. Retkarčiais kalbėdamas šia tema, jis savo nuomonę pareiškia gan kategoriškai ir beatodairiškai drąsiai, ką ir tu jau spėjai įvertinti. Kaip tau patinka: pavyzdžiui, jis neseniai tvirtino, kad daugelis dailininkų tapo pernelyg tamsiai ir be spalvų, atrodo, tarsi jų darbai būtų aptraukti atstumiančia murzina plėvele; bet spalvų juk reikia, kad pasireikštų vidinis švytėjimas; įsivaizduok, saulė, apšviesdama daiktus, priverčia kiekvieną jų spindėti jo paties šviesa, tada kiekvienas toks objektas, tarsi lietui su perkūnija praūžus, spinduliuoja ir mirga tūkstančiais spalvų, daiktas masina jį apžiūrinėti, ir tai teikia malonumą... Man paklausus, koks dailininkas yra pernelyg pamėgęs tokį tamsų toną, jis paminėjo senąjį meistrą Karpačą*, kurio tris brangiausius paveikslus turiu savo kolekcijoje, tu žinai. Aš labai suglumau, juk jis sakė, kad rudi tonai Karpačo paveiksluose – blogiausia, ką jam kada nors yra tekę

* *Karpačas* (Vittore Carpaccio) – Venecijos dailininkas, 1472–1526

matyti. Bet čia tik tarp mūsų. Kai Andrea nutapys pirmuosius savo paveikslus, atsiųsiu tau vieną, kad Londone sužinotum, ko jis vertas. Visa kita matysime. Nuoširdžiai – tavo brolis Paolo."

Grafas pasilenkė, užantspaudavo laišką. Kaip kokį dužų daiktą atsargiai atrėmė jį į mažutę vazelę ir lėtai nuėjo į kitą kabineto pusę. Akimirką užsimerkė, kad akys priprastų prie žvakių šviesos. Tada pažvelgė aukštyn.

Taip, tai buvo stebuklas, sukrečiantis reginys. Visas kambarys buvo nukabinėtas Andrea piešiniais, jie dengė sienas nepalikdami tarpų, atrodė, kad matai tūkstančiais variantų išskleistą Katerinos pavidalą, iš visų pusių – galėjai tik nutuokti, kad tai Katerina gondoloje. Kai grafas tupinėjo šen ir ten arba lėtai vaikštinėjo pirmyn ir atgal po šį belangį, tamsų kambarėlį, kartais net rodėsi, kad šitos detalės susijungia – Katerinos atvaizdas ėmė judėti, taip, ji šokinėjo jam prieš akis, pasvirdama į šoną, atsukdama jam nugarą, pasirąžydama. Bet buvo prieita iki to, kad atsirado ir jos balsas, grafas garsiai ir aiškiai girdėjo tą balsą, kuris išsiskyrė iš čia garsėjančio, čia slopstančio murmėjimo, darėsi vis suprantamesnis ir tvirtesnis. Jos judesiai ir jos balsas šiame magiškame kambaryje sukūrė beveik tobulą iliuziją, iliuziją, kad Katerina šiuo metu yra čia, ir jis, grafas Paolo di Barbaro, esąs su ja vienas.

Vos rasdavosi ši iliuzija – paprastai grafo vaizduotė sukurdavo ją per keletą minučių – kažkas prabildavo ir grafo viduje. Lėtai, tarsi prieš jo valią, kažkas prabildavo jame, iš pradžių pašnibždomis, paskui klausinėdamas, prašydamas ir pataikaudamas, tai buvo jo balsas, ir po valandėlės ji atsakydavo, iš pradžių baugščiai, o paskui žvaliai, kaip buvo pratusi.

Taip jie pradėjo šnekučiuotis – tai buvo intymus visą pasaulį užmiršusių įsimylėjėlių dialogas, kai vienas kitą be paliovos glamonėjo žodžiais, užsikirsdami nuo jaudulio giedojo himną – šito grafas visuomet troško.

Kartais tas pokalbis imdavo slopti, tada grafas nevalingai prašnekdavo garsiau, tačiau kuo garsiau jis kalbėdavo, tuo labiau ardydavo puikią harmoniją, kol galiausiai atsikvošėdavo, jog pats kalbasi

su savimi ir klajoja aplinkui vienas, visų apleistas it koks šešėlis po mirusiųjų karalystę. Tokiomis sunkiomis akimirkomis tepadėdavo vienintelė priemonė, kurią buvo atradęs atsitiktinai, priemonė, kuri, lyg stebuklui įvykus, iškart atkurdavo buvusį artimumą. Pajutęs, kad Katerinos balsas tyla, prie nosies trumpam priglausdavo nosinaitę, kurią Katerina vieną sykį pametė per pietus. Tai buvo paprasčiausia nosinaitė, vis dėlto šis mažas daikčiukas savyje slėpė kažką paslaptinga – visą Kateriną supančių kvapų įvairovę, margą paletę kvapų, kuriuos visada atskirtum, nes jie priklausė tik jai, tvyrojo jos kambariuose, kuriuose ji buvodavo viena. Užtekdavo akimirką pajusti šitą kvapą, ir vaizdai tučtuojau vėl atgydavo, balsas vėl atsirasdavo, ir jiedu su Katerina vėl vaikštinėdavo kartu.

Laikui bėgant grafas įsigudrino tuos pasivaikščiojimus paversti tikrove. Tamsiame kambario kampe ant apvalaus stalo stovėdavo dvi sklidinos vyno taurės, jis jas sudauždavo, kad skambėtų, Katerina džiaugdavosi, tai buvo viena tų staigmenų, kurios jai nenusibosdavo. Arba jis prisukdavo laikrodį, trumpam pasigirsdavo varpų muzika, ir štai jie jau stovi vienas šalia kito operoje, spektaklis ką tik prasidėjo. Arba jis paruošdavo kavą su trupučiu anyžiaus, ji tuoj pat imdavo maišyti ją sidabriniu šaukšteliu, ir štai jie jau sveikinasi su draugais, ką tik pasirodžiusiais aikštėje... Tačiau čia, šioje nuostabioje erdvėje, kur viešpatavo jų paslaptis, Katerina buvo visiškai kitokia nei ten viešumoje, teatruose ir kavinėse, operos ložėse ir lošimų namuose, nes tik čia jos kalba ir judesiai buvo paženklinti intymumo, kone aistros ženklu, tik čia ji elgėsi taip kaip norėjo, buvo nevaržoma, gyva, nenustygstanti, laiminga.

Kai grafas matydavo ją tokią, netverdavo savyje. Nenorėdavo ilgiau būti nuo jos nutolęs per tokį didelį atstumą, turėdavo prisiartinti kaskart arčiau ir tada liesdavo piešinius, jos lūpas, atsargiai grabinėdamas, tarsi jaustų vyną ant glotnaus, pasiduodančio paviršiaus. Paskui užsimerkdavo, nes tie lytėjimai be galo jį sujaudindavo, turėdavo susiimti, kad atsikvošėtų, ir šitaip kelis kartus turėdavo per jėgą vaduotis nuo visą kūną apėmusio karščio, kad išgertų stiklelį arba iškvėptų orą, paskubomis, vėl ir vėl, kaip po

greito, pernelyg greito bėgimo, po gaudynių, po patrakusio, išsekinusio šokio...

Valandėlę stovėjo nejudėdamas, žvelgė į grindis ir žvakes perstatinėjo iš vienos vietos į kitą, kol jo šešėlis besiplėsdamas užgožė piešinius. Tik tada jis vėl pakėlė akis, taip, dabar jo išaugęs siluetas uždengė piešinius, palaidojo Katerinos viziją. Kažkur po virpčiojančiu, svyrinėjančiu jo šešėliu buvo paslėptas jos paveikslas, glūdėjo negalintis apsiginti, nutildytas, o tuo metu jis, grafas, kažką vis garsiau kuždėjo sau po nosimi.

Kartais jis puldavo ant kelių, jusdavo vėsų prakaitą ant kaktos, keliais šliaužiodavo po kambarį, ūmai nusilpęs ir nusikamavęs, užgesino žvakes, o galiausiai išsitiesė ant nugaros, kad vėl parsigautų į dabartį. Kambarys prisipildė žvakių kvapo. Nepastebimai jį apleido gražuolė, būtybė, moteris iš liaudies – pamažu ji vėl pavirto Antonio žmona, gyvenančia *palazzo* kaimynystėje, galbūt šiuo metu ji viena, o gal kalbasi su tėvu arba svečių būriu. Jai visiškai nepritiko ten būti, ne – jos vieta čia, šiame kabinete, į kurį ji slaptomis valandėlėmis įslinkdavo – pas jį, pas savo mylimąjį.

– 27 –

Katerinai užsigeidus, pasikeitė rytinės ceremonijos. Vos pakirdusi, ji išgerdavo puodelį šokolado ir pakviesdavo Džiuliją, kuri sutvarkydavo plaukus. Valandėlę ji sėdėdavo plačiame, minkštame fotelyje ir šnekučiuodavosi su aukle. Langai būdavo atidaryti, iš lauko pasigirsdavo klyktelėjimas paukščio, kuris mėgdžiodavo kiekvieną jam sušvilptą garsą. Niekas nežinojo, kur tas paukščio narvelis, kuriame jis skeldavo savo triukus – klausantis atrodė, tarsi jis būtų labai arti, bet Džiulija manė, kad garsai sklindą iš toli, iš anapus kanalo.

Ji vis dar pasakodavo Katerinai šviežiausias naujienas, nors pastebėjo, kad Katerina jau nebuvo tokia smalsi kaip pirma. „Anks-

čiau, – mąstė auklė, – ji viską man papasakodavo, tačiau jau kuris laikas kaskart darosi uždaresnė. Nežinau, kas jai, ji kažką nuo manęs slepia, o aš nedrįstu klausti. Kai ji šitaip sėdi, nepratardama nė žodžio, besiklausydama tik šito paukščio skardžių riksmų vilionių, man atrodo, tarsi būtų nėščia. Visai įmanoma, juk buvo su Antonio kartu, bet kodėl su manimi apie tai nekalba? Gali būti, kad naujoji padėtis jai kelia nerimą, o gal liūdi ir dėl to, kad netrukus vėl turės apriboti savo nevaržomą gyvenimą. Ak, iš kur man žinoti, ir aš pykstu. Nedera klausti, kaip ji jaučiasi, bet jeigu ir toliau taip bus, aš nepaisysiu, kas dera, o kas ne. O kaip jai sekasi su Andrea? Regis, juo labai pasitiki, nes kitaip ryte jo neįsileistų, dabar įsileidžia kaskart vis anksčiau, tarsi nesulauktų, kada jį pamatys. Kartais galvoju, ar tik Andrea nebus jos paslaptis? Jiedu išeina iš namų, kažką rezga – dažnai susidaro toks įspūdis. Ir vėl aš nežinau, kas vyksta. Negražu šitaip kamuoti seną moteriškę, bet aš viską išsiaiškinsiu, aš sužinosiu...“

Sutvarkiusi plaukus, Džiulija padėdavo Katerinai apsirengti. Tačiau dabar, kitaip nei anksčiau, jai neleisdavo suveržti šilkinių korseto raištelių. Katerina liepia palikti juos atrištus, taip pat auklei jau netekdavo užmauti ir kojinių, kurios gulėdavo ant lovos, tarsi du slidūs alyvuogių žalumo šešėliai. Katerina sėdėdavo it pusiau aprengta lėlė, dar snūduriuojanti, savo mintyse paskendusi būtybė, prie kurios dar reikėdavo pridėti ranką, kad pažadintum gyventi.

Ryte ji nenorėdavo matyti ir rūmų tarnaičių, atrodydavo, tarsi ji – nebyli klausytoja – panirdavo į Džiulijos pasakojamas Venecijos istorijas, kad paskui ramiai, kupina vilčių lauktų, kada ateis Andrea, pasibels, paklaus, ar galįs įeiti, ji šūktels „taip“. Jam įėjus, Džiulija kaipmat pasišalindavo – nepatenkinta surinkdavo išmėtytus daiktus: plaukų segtukus, pudrinę, šepetį, buteliuką, paskui nesidairydama išeidavo.

Andrea palaukė, kol išgirdo užsitrenkiant duris. Tada žengė į priekį ir ėmėsi darbo. Ji sėdėjo nejudėdama, jautriai sekdama jo prisilietimus, bet neišsiduodama, o tuo metu jis iš pradžių rankomis suspaudė taliją, labai švelniai, kelis kartus, tarsi neleisdamas išsklisti

į šonus yrančios puokštės gėlėms. Paskui pamažu ir tvarkingai užveržė šilkinius korseto raištelius, vis užkišdamas du pirštus, kurie slysdami išilgai diržo, kaskart tuoj pat išlygindavo atsirandančias raukšles.

Ji krito į krėslą, paukštis lauke ėmė garsiau klykauti, tarsi primygtinai reikalaudamas nurodymo, kad pagaliau galėtų į jį atsakyti. Kai ji užsimerkė, skardus iš tolo atsklindantis paukščio klykavimas susiliejo su atsargiais Andrea rankų judesiais. Atrodė, tarsi šitas lytėjimas atvėrė odą ir tarsi aukšti garsai labai greitai lengvai nusirito per minkštą plotą. Taigi kiekvieną susilietimą ji juto taip, tarsi garsai lydėtų bet kurį brūkštelėjimą pirštų galiukais, kurie ant jos kūno suko ratus ir šoko.

Buvo be galo malonu, kai Andrea ją lietė – nieko panašaus anksčiau nebuvo patyrusi. Ūmai atgydavo kiekviena raumenų skaidula, kūną užplūsdavo vis stiprėjanti galia, taip sparčiai didėjanti, kad kartais ji vos ištverdavo tą augimą. Ji godžiai du tris kartus nurydavo seiles, burna išdžiūdavo, greitai čiupdavo vandens stiklinę, ir šitas staigus judesys viską paversdavo niekais, ji vėl krisdavo atgal, iškvėpdavo, nurimdavo prieš Andrea pradedant jai auti kojines.

Jis atnešdavo jas nuo lovos kaip porą brangenybių, guldydavo ant grindų per visą ilgį, ji ištiesdavo koją, o jis lėtai maudavo kojinę, pirštais ją vis pasukdamas, liesdamas koją, tolygiai standžiai užtemdamas ir išlygindamas. Kai užmaudavo visą kojinę, dar kartą abiem rankomis koją perbraukdavo iki pat viršaus, dukart iki pat viršaus, taip atsargiai, tarsi baigdamas skulptūrą, kuri galėtų sudužti, jeigu stipriau spustelėsi.

Dabar sunkiausia buvo laikytis ramiai. Skubrus, neramus virpulys ne kartą perbėgdavo jos nugara, kojos pirštai lengvai susiriesdavo tarsi nuo ūmaus skausmo, liežuvis braukdavo palei dantų eilę burnoje kaskart stipriau, tarsi šitai padėtų ilgiau išlaikyti gražų momentą.

Andrea iki pat viršaus užmovė antrą kojinę, dabar ji laikė pasikaišiusi sijoną prie pilvo, o jo galva dingo tarp jos kojų, lyg jis pagaliau ketintų panirti į sunkias raudono brokato sijono klostes.

Jis pritvirtino keliaraiščius, apavė batus, tada atsistojo – lengvas, nežemiškas svaigulys išsisklaidė.

Netrukus jiedu nusileido laiptais žemyn. Katerina jau neidavo iš namų pėsčia, ji įsikalė į galvą – kas rytą iškeliauti gondola, neva, šitaip ji norinti pažinti miestą, jo atokiausius kampelius, paslėptas grožybes, kurias puikiai galima stebėti tik iš tamsios kajutės. Taigi kiekvieną rytą jų laukdavo pasirengęs gondolininkas, kad pavežiotų kanalais – be tikslo, valandų valandas.

Bet vos tik ji atsisėsdavo greta Andrea, užtraukdavo užuolaidas, nekantraudama visiškai pasislėpti nuo blankiai mirguliuojančios šviesos, besiskverbiančios pro užuolaidų plyšius. Saulės spinduliai karštligiškai lūžinėdavo gondoloje, keliaudavo lubomis, krūptelėdavo ant užuolaidos klostės ir, trumpai blykstelėję, nuslysdavo grindimis. Gondola vis švelniai sūpavosi, tarsi mėgdžiodama judėjimą bangų, kurios tai pasišiaušdavo, tai trumpam nuslūgdavo, tai lūždavo. Akimirką jie klausydavosi, kaip tolygiai panyra irklas, paskui Katerina čiupdavo Andrea ranką ir sugrąžindavo ją prie šiltos minkštos vietelės tarp kojų. Jis atrišdavo keliaraiščius, vėl žemyn nusmaukdavo kojines, palengva imdavo nurenginėti, paversdamas ją ta tylia ir susijaudinusia laukiančiąja, kokia būdavo ankstyvą rytą.

Kai jis užsimerkdavo, o pirštai vis be atodairos skverbdavosi pirmyn, paprastai jis labai sunerimdavo. Tai buvo keista, mįslingą praeitį primenanti būsena, būdas liesti pirštais ir pajausti gilumą, kuri jam atrodė esanti tarsi jūros gelmė. Taip, tai panašėjo į panėrimą jūron, į begarsį, ramų slydimą, ir jam atrodė, kaip ir jūroje, nieko negirdi, tik vienintelį gaudžiantį ošimą, tačiau jį ūmai pakeisdavo pasirodžiusios spalvos, prisilietimų iššauktos spalvos, neryškūs, virpantys, išsiplečiantys dariniai, susiliejantys vienas su kitu, dengiantys vienas kitą ir niekuomet nenurimstantys.

Jis leidosi valdomas šitų spalvų, kartais jis smarkiau spusteldavo ir spalvos dingdavo arba ryškiau sušvisdavo, arba nublankdavo, tereikėdavo stipriau pajudinti pirštus. Atrodė, kad spalvos kažkokiu paslaptingu būdu lydi lytėjimą ir pajautą, jos tapė paveikslus, taip,

paveikslus, žinoma ne tokius, kuriuose matytųsi žmonės ar daiktai. Tačiau spalvingi plotai paprastai susitelkdavo apie centru tapdavusią liniją, einančią skersai paveikslo, atrodė, jog viskas šoka ant šitos linijos arba prie jos veržiasi, taip degdama ir liepsnodama ji magišku būdu pritraukdavo spalvų masyvus.

Andrea dar nebuvo matęs nieko panašaus, tai buvo paveikslai, susidedantys tik iš spalvų, iš klajojančių dėmių, taškelių ir vienas į kitą įtekančių upokšnių, tokie nuostabūs, kad jis nė akimirką netroško pamatyti geriau pažįstamą vaizdą.

Liesdamas Kateriną ir šitaip žvalgydamas jos kūną, rodos, jis prisiliesdavo prie tų spalvų, ir tai jam priminė kažkokį paslėptą, dabar jau visiškai užmirštą dalyką, jo praeities momentą, tokį svarbų, kad, galimas daiktas, jame slypėjo visų mįslių įminimo raktas. Ir jis dar aistringiau ją lietė ir, regis, tie prisilietimai senjorai patiko, retkarčiais jie ją taip sužavėdavo, kad ji susijaudinusi net linguodavo.

Visi drabužiai: sijonai, kojinės ir batai, pro kuriuos jis turėdavo prasiskverbti pirštais, tebuvo tik atidėjimas tikrojo malonumo – lytėti odą, kuri kaip niekas kitas masino kuo greičiau pajusti jūrą. Nes tik ant odos jis juto drėgnesnes vietas, vėsios plėvelės dumblių kvapą ir stangrumą arba riebią, išlašančią drėgmę, besislepiančią raukšlėse. Kai užsimerkdavo, manė pirštais maišąs savo dažus, blankią cinoberio* raudoną, putojančią umbrą** – rusvai pilką, tokią geidulingą ir intensyvią, kad jis įsivaizduodavo stovįs priešais drobę, priešais drobę – jūros gelmę, kuri, kuo ilgiau ir giliau jis nėrė žemyn, tuo labiau vėrėsi priešais jį kaip begalinis jūros dugnas.

Kartais jis trokšdavo, kad ji jam leistų kuo greičiau lytėti jos odą, taip, jis ilgėjosi jos nuogumo, visiškai išrengto kūno, kurį netrukdomai ištyrinėjęs, panirtų į neaiškius savo prisiminimų plotus.

Tačiau, regis, neįmanoma buvo visiškai išrengti Kateriną uždaroje gondolos erdvėje, jis tegalėdavo prasiskverbti tik iki mažų plotelių, jau nekalbant apie tai, kad laiko turėdavo tik tol, kol pasi-

---

* *Cinoberis* – raudoni dažai (pigmentas) iš gyvsidabrio sulfido

** *Umbra* – neorganinis rusvai pilkas pigmentas iš geležies oksidų, mangano oksido ir aliumosilikatų

keisdavo gondolininkai arba Katerina įsakydavo prisišvartuoti, kad į gondolą būtų patiektas maistas: nedidelių virtų vėžių arba lauro lapuose keptą ungurį, atšaldyto vyno ir ryžių degtinėje mirkytų slyvų ir citrinų griežinėlių, kuriais Katerina jį maitino, pirštais liesdama jo lūpas, saga po sagos atsagstydama baltus marškinius, ranka braukdama per krūtinę, įtrindama jį melisa ir kvapniaisiais aliejais, kol galiausiai jie prisiglausdavo vienas prie kito.

Taip diena dienon jie slysdavo miesto kanalais. Jie nematydavo, kas dedasi lauke, jausdavo, kaip pamažu sutirpdavo šviesa, anksti sutemdavo vakare, girdėdavo slopstančius šūksnius ir galiausiai – tik vandens plakimąsi, šitą gryną monotoniją, užgožusią jų judesius. Jiedu būdavo pavargę ir laimingi.

– 28 –

Pavakare Katerina nuoga gulėjo ant lovos. Po galva pakišusi ranką žiūrėjo į senas, sunkias medines lubas. Reikėjo daug ką apmąstyti, su niekuo negalėjo aptarti galvoje besisukančių minčių, be to, retai prisiruošdavo atsiminti tik ją liečiančius dalykus. Anksčiau galvodavo, kaip čia pasilinksminus, kaip paįvairinus dienas, ir įsivaizduodavo, koks vaidmuo jai teksiąs. Tačiau nūnai viskas buvo kitaip, jai nuobodulį kėlė lėkšti, paprastai iki išnaktų trunkantys pašnekesiai, ne, iš esmės jai jau nepatiko šitoks gyvenimas, kuris neteisėtai atėmė viską, ko ji troško...

Išgirdusi atsiveriant duris, stvėrė baltą drobę, kad ja prisidengtų. Apsidairė aplink, tai Džiulija.

– Džiulija? Kas atsitiko? Ar tave kviečiau?

– Ne, Katerina, nekvietei. Aš slapta čia įsmukau ir, jeigu tau trukdau, tik mostelėk ranka, ir aš dingsiu.

– Kas yra? Kodėl nutaisei tokią paslaptingą miną? Ar kas nors atsitiko?

Džiulija atsisėdo ant Katerinos lovos ir ją apklostė. Atsiduso, tarsi būtų buvę jai sunku kažką pasakyti, paskui sunėrė rankas ir prabilo:

– Katerina, aš nerimauju dėl tavęs jau daug dienų. Tu labai pasikeitei, tu ne tokia, kokia būdavai anksčiau, ir aš savęs klausiu, kodėl? Rytais išeini iš namų ir grįžti tik pavakare. Nesakai, kur išplauki, rūmų tarnaitės ir kiti tarnai laukia šeimininkų, tačiau nėra žmogaus, kuris jiems įsakinėtų. Jie slampinėja virtuvėje, pliekia kortomis, vaikštinėja ten ir šen *palazzo* prieigose, nuobodžiauja. Anksčiau jie turėdavo labai daug darbų. Tu jais užsiimdavai, tu ir tavo tėvas po vienos šventės rengdavote kitą šventę, pusė Venecijos viešėjo šiuose rūmuose, kad vėl iš naujo švęstų tavo vestuves, ir tavo tėvas buvo toks laimingas, matydamas tave ištekėjusią už vieno protingiausių ir gerbiamiausių miesto vyrų. Nūnai tavo tėvas ir tu einate savais keliais, tu jį apleidai, jis valandų valandas pietauja su advokatu ir savo gydytoju, jie skanauja tuos tėvo patiektus valgius, seniai bodisi ir nežino išeities, nes tėvas jau neišeina iš namų ir verčia juos sudaryti jam kompaniją. Kai pavakare jie dingsta, tėvas pamiega kelias valandas, kol bus paruošta vakarienė, nes tuoj po vidurnakčio sėdasi prie šventinio stalo antrąkart su kitu, gausesniu draugų būriu, tu juos pažįsti, jie ateina tik todėl, kad su tavo tėvu juos sieja verslo reikalai, kitaip būtų seniai pasprukę. Kas norės visą naktį kalbėti apie tai, kaip pagaminti skaniausią paprikų troškinį, į kokį padažą įdėti svogūnėlių, ne didesnių už nykščio nagą? Anksčiau tėvui garsiai paskaitydavai, judu pasišnekėdavote, liepdavai jį nešioti iš vieno kambario į kitą, kad jis suprastų, kaip keliauja saulės šviesa, ir pasidžiaugtų, dabar gi jis juda tik iš salono į miegamąjį – šen ir ten, be paliovos, it tiksėjimas laikrodžio, kuris nesustoja. Tas valandas, kurias iš jo atimi, dabar skiri Andrea. Jis vienintelis tavo palydovas, niekas su tavimi kartu nepraleidžia šitiek laiko, kiek jis. *Cicisbeo* pareiga visur lydėti savo ponią ir atvykti, kai tik ji pareikalauja, bet tu perdedi. Andrea kaip veidrodis – jis daro viską, ko paprašai, tereikia tau krustelėti antakį, ir jis paklusniai sureaguoja. Jam leidžiama tave aprengti, su tavimi lipti į gondolą, lydėti tave pasivaikščioti po miestą – visą laiką jūs kartu, ir apie tai net sklinda kalbos. Tu ne

tokia šneki, kokia būdavai anksčiau! Anksčiau tau labai patikdavo mano istorijos, norėdavai išgirsti jų daugiau, tačiau dabar tyli, tarsi jos tavęs visai nedomintų. Iš ryto sėdi paskendusi savo mintyse, tarsi turėtum priežastį apie kai ką pamąstyti. Niekas nenumano, apie ką, niekas nedrįsta tavęs klausti. Nūnai aš išdrįsau, atleisk, kad šitaip su tavimi kalbu, bet negaliu žiūrėti, kaip dabar gyvendama kenti.

Katerina išsitiesė, po galva pasikišo tris pagalves. Paėmė Džiulijos dešinę ranką ir laikė ją tvirtai suspaudusi, norėdama auklę nuraminti.

– Ak, Džiulija, gerai, kad atėjai. Pati žinau, kad toliau taip negali tęstis, dėl visko, dėl ko priekaištauji, esu ir pati sau priekaištavusi, bet nežinau išeities. Nuogąstauju, nes... mano būklė taip pasikeitė, kad aš...

– Bet, Katerina! Kodėl anksčiau man nepapasakojai? Tu laukiesi vaikelio, ar ne taip, visą laiką nujaučiau!

– Vaiko?! Ak, ne! Ką tu čia kalbi? Kaip galėčiau lauktis, jeigu Antonio nė kartelio nebuvo su manimi drauge, dar nė karto?

– Ar jis tavęs nelietė, ar palikdavo tave vieną tomis dienomis po jūsų vestuvių?

– Taip, dabar žinai, dabar jau pasakiau, jis manęs naktį nė karto neaplankė. Esu ištekėjusi už protingo ir gerbiamo vyro, kaip tu sakei, bet su vyru kartu negyvenu. Kas dvi savaitės jis parašo po nepaprastai mandagų laišką, paprašo, kad atsiųsčiau finansines mūsų išlaidų ataskaitas, beje, papasakoja apie anglų papročius, apie Londoną ir gatves tokio platumo, kad gali važiuoti viena šalia kitos išsirikiavusios šešios karietos, apie jojimą į kažkokį parką arba apie anglų ponų kalbas parlamente, tarsi šitie pranešimai iš toli mane galėtų sužavėti. Aš ilgiuosi kitų dalykų...

– Žinau, Katerina, žinau.

– Ką žinai? Ką jūs visi žinot? Esu ištekėjusi, bet neturiu vyro. Kitoms tokia padėtis gal patiktų, bet tik ne man.

– Katerina, tavo luomo moteris turėtų išlaidžiai gyventi, mieste įgyti gerą vardą, išgarsėti. Daugelis moterų, kurioms einasi taip kaip tau, suburia aplink menininkus, tapytojus ir poetus, muzikantus

ir aktorius, įsteigia saloną, pačios kuria eiles, kalba keliomis kalbomis...

– Ak, liaukis Džiulija! Aš pernelyg gerai pažįstu tas ponias, apie kurias kalbi. Jos kišasi į kiekvieną sandėrį, nenuilsdamos planuoja, kam duoti kyšį, o ką suvilioti, būriuojasi aikštėje ir svetimšalius tempia paskui save, žinau. Jų eilės niekam tikusios, jos niekada nėra skaičiusios knygų, taip, jų net neuosčiusios. Tačiau giriasi tariamomis žiniomis, rengiasi akį rėžiančiais drabužiais, dažosi taip, tarsi gyventų scenoje, ir dar mėgaujasi pačiais kvailiausiais juokeliais. Jos – tikra bėda, visi svetimšaliai nori pamatyti jas, Venecijos gražuoles, kurios buvo taip dažnai tapytos, kad jų pavardės iš lūpų į lūpas persakomos net Anglijos karvidėse. Bet žinai ką? Jos visos vyresnės nei trisdešimties, daugelis jų keturiasdešimtmetės, penkiasdešimtmetės, jų jaunystė seniai praėjusi, gal ir jaunystės pramogos, be abejo, ir kūno malonumai, niekas manęs neįtikins, kad tokios moterys dar traukia vyrus. Bet aš, aš dar ne trisdešimtmetė, aš dar nepatyriau...

– Taip jau yra, ak, kūno malonumai! Katerina, tu žinai, kad tokie malonumai tau visai leistini, kol jų neviešinsi. Tinka visi vedę kilmingi vyrai, visų pirma artimiausieji jaunikio giminaičiai, išimtis tik *cicisbeo*, nesvarbu, kas jis būtų. Neprasidėk su *cicisbeo*, įspėju tave! Jeigu prasidėsi, ir šį nusižengimą pastebės, sunkiai nubaus ne tik Andrea, bet ir tave pačią, tu žinai, kiekvienas Venecijoje šitai žino. Pasakysiu tau kai ką. Aš anksčiau jau siūliau tavo svainį, grafą Paolo, kodėl jo nesilaikai, šiam tikslui jis būtų pats tas!

– Grafas?! Ir vėl grafas! Jis per senas, per senas, taip, per senas! Kam man toks senas vyriškis?

– Nusiramink! Tokio vyro kaip grafas tau pavydėtų visos venecijietės. Tai vyras su didele patirtimi, pamatysi.

– Nieko nebus, palik mane ramybėje! Norėčiau jaunesnio vyro, jauno, labai jauno, mano bendraamžio...

– Katerina, ar tik negalvoji apie Andrea? Dar sykį tave įspėju! Niekas tau nedovanos, jeigu tu Andrea leisi...

– Aš jam šiek tiek jau leidau...

– Katerina! Ar tu su juo...

– Ne, dar ne! Jis mane lietė ir aš jį, mes mokėmės pažinti kūno malonumus, na, pagaliau dabar ir tu žinai. Eik, dabar eik, papasakok visiems, tegul jie ateina mūsų bausti.

– Katerina! Įspėju tave trečią kartą! Ką tu galėjai padaryti ir, ačiū Dievui, dar nepadarei, laikoma pačiais blogiausiais nusižengimais. Juk jūs jau nebe vaikai...

– Bet taip, mes kaip vaikai, tuose dalykuose mes esame kaip vaikai...

– Katerina, neišsisukinėk! Visos šitos kalbos tau nepadės! Maldauju, išsiųsk jį, tave pražudys jo grožis, aš nujaučiau, aš pati esu ta nelaimėlė, kuri tiek daug tau apie jį pasakojo...

– Na ir ką, ką tu pasakojai? Pasakojai apie nepažįstamąjį, šventąjį, vaiduoklį, bet dabar aš galiu jį sugriebti ir laikyti, tai visai kas kita. Jo oda tokia švelni ir lygi, juodi plaukai tokie puikūs, tarsi vėjas būtų juos šukavęs.

– Katerina! Taip negalima!

– O kas galima?! Leisti keliems seniems puošeivoms pas mane lankytis ir man meilintis? Leisti bučiuoti ranką? Ar pluoštais priiminėti eilėraščius? Leisti, kad mane nutapytų visoje grožybėje? Tai tik seni venecijiečių džiaugsmai! Bet aš jauna, aš noriu, kad šitas kūnas, kad ši oda, kad visa atgytų!

Ji kalbėjo taip garsiai, kaip dar niekad nebuvo kalbėjusi, Džiulija nevalingai nuslydo nuo lovos, ir Katerina vėl atklojo paklodę. Džiulija žvelgė į šalį, tarsi nežiūrėdama į Kateriną, norėtų ją nubausti, bet ši nekantriai ir tvirtai tempė ją už rankos.

– Žvelk čionai!

– Ne, Katerina!

– Pažvelk ir pačiupinėk šią odą!

– Nė už ką!

– Nedrįsti?

– Ne, taip nėra. Laikydavau tave ant rankų, kai buvai dar vaikas, kodėl turėčiau nedrįsti dabar tavęs liesti?

– Taip, tai kodėl ne?

– Nes nenoriu prisidėti prie tavo nelaimės!

Katerina pamatė auklės akyse susitvenkiančias ašaras. Ji pakilo ir atsisėdo greta. Ranka apglobė auklės pečius ir prisitraukė ją prie savęs. Paskui pradėjo seną moterį palengva sūpuoti tai į vieną, tai į kitą pusę, kaskart vis lėčiau. Daugiau nesikalbėjo, šitaip judėdamos jos tarsi apmirė. Katerina pajuto prisiminusi gondolos siūbavimą – aukštyn ir žemyn. Kartais visas miestas jai primindavo gondolą, tamsią, linguojančią gondolos kajutę, jūroje dreifuojančią mažutę, gražiai dekoruotą dėžutę.

– 29 –

Vieną popietę Andrea liepė pranešti senjorai, kad atvyko. Tuo metu ji Antonio rašė laišką, kas kelios dienos vis pridurdavo po keletą eilučių, nes nesisekdavo jį užbaigti vienu prisėdimu. Dar taip nebuvo, kad Andrea atvyktų savo noru, paprastai ji duodavo nurodymą jį pakviesti, tačiau šį kartą, regis, jis primygtinai reikalavo pasikalbėti su senjora.

Ji liepė kviesti jį į viršų, jis tyliai pabeldė, ji šūktelėjo, kad užeitų. Jis įėjo, buvo toks rimtas, susikaupęs, tarsi turėtų jai pranešti kažkokią svarbią žinią. Ji padėjo plunksną į šalį, atsistojo už mažo rašomojo stalelio ir laukė, kad jis prabiltų.

– Senjora, atleiskite, kad jus trukdau, bet manau, dabar jau laikas.

– Andrea, kas yra? Kas atsitiko?

– Senjora, prieš kurį laiką jūs pareiškėte norą, kad aš jus nupieščiau. Esu pasirengęs jus piešti – dabar, tuoj pat.

Ji nė nekrustelėjo, tik nenuleido nuo jo akių, nes dar nebuvo mačiusi jo tokio ryžtingo. Atrodė taip, tarsi būtų atėjęs reikalauti senos teisės.

– Dabar? Tuoj pat? Argi negalima kiek palūkėti?

– Ne, senjora. Aš tik tegalvoju, kaip jus nupiešti. Jeigu jūs dabar leisite, man pavyks. Nežinau, ar pasitaikys kitas toks palankus momentas.

– Ir ką gi aš turiu daryti? Ar turėčiau tau pozuoti, tiesa?

– Ne, senjora, ne tiktai. Norėčiau, kad jūs nusirengtumėte ir be drabužių gulėtumėte ant šios lovos. Aš žiūrėsiu į jus tol, kol gerai pažinsiu jūsų kūną.

– Kol tu jį pažinsi? Ką tai turėtų reikšti?

– Kol jis iškils man prieš akis su visomis smulkmenomis, kad bet kuriuo metu ir bet kokioje vietoje galėčiau jį nupiešti iš atminties.

– O ar ilgai tai truks?

– Nežinau, senjora, galbūt valandą, galbūt ir tris, negaliu jums pasakyti. Prašau jūsų, padarykite man šitą paslaugą. Jau kurį laiką mąstau apie tai, kaip nupiešti jus be drabužių. Dar niekad nesu piešęs nuogo kūno ir nesu matęs nuogos moters, kad ir kaip ten būtų, neprisimenu. Senjora, jūsų kūnas tikrai yra gražiausias ir sunkiausias dalykas, kurį galima nupiešti, didžiausias iššūkis, paskutinis egzaminas, kurį man reikia išlaikyti, prieš pradedant tapyti dažais.

Katerina vis žiūrėjo į jį, ne, jis nemelavo, matyt, jis atėjo kaip menininkas, kaip piešėjas, iškėlęs sau uždavinį. Jis prašė tokio nepaprasto dalyko, kad ji net sapnuote nesapnavo. Ar turėtų išsirengti matant vyrui, su kuriuo nebuvo susituokusi? Ar turėtų kęsti jo žvilgsnius, lengvai pažeidžiama išbūti gal net kelias valandas? Jeigu kas nors sužinotų, juos abu nubaustų.

– Andrea, ar žinai, ko iš manęs reikalauji?

– Taip, senjora.

– Ar žinai, kad mes turėsime atsakyti, jeigu šie piešiniai kam nors pateks į rankas?

– Senjora, niekas jų negaus. Tai bus pirmieji piešiniai, kuriuos pasiliksiu sau.

– Ar tai reiškia, kad jų nerodysi net grafui?

– Ne, senjora. Iki šiol visus savo piešinius atiduodavau grafui, tačiau šiuos pasiliksiu sau. Šie piešiniai – tik mano reikalas.

– Andrea, ar pažadi man, kad niekam jų nerodysi?

– Taip, senjora, pažadu, galite manimi pasikliauti.

Katerina pasitraukė nuo rašomojo stalo. Kai pasvarstai, jis iš jos tereikalavo padėti geriau įvaldyti piešimo meną. Galimas daiktas, ji jam visai nėra geidžiama moteris, o tik gražus, sudėtingas modelis. Jo žodžiuose nebuvo jokių žeidžiančių užuominų, atrodė, tarsi primygtinai prašytų tik truputį palydėti jį vidury nakties pavojingoje vietovėje. Jai reikėsią sukaupti daug drąsos, kad būtų šalia jo, bet argi ši drąsa nėra tai, ko ji taip ilgėjosi?

– Andrea, aš pasvarstysiu.

– Senjora, prašau jūsų, nesvarstykite. Prašau jūsų, tuoj pat išpildykite mano prašymą.

– Bet suprask, aš turiu ir kitų reikalų.

– Ne, senjora, jeigu jūs versite laukti, mano susikaupimas gali susilpnėti. Esu įsitikinęs, dabar tinkamas momentas, kad ryžčiausi padaryti didingiausius ir sunkiausius dalykus, kitaip nebūčiau pas jus atėjęs.

Lig šiol jis dar nebuvo sau leidęs jos ko nors primygtinai prašyti, ne, ji nebuvo girdėjusi jį taip ryžtingai kalbant. Atrodė, tarsi šis baikštus, santūrus jaunuolis būtų virtęs energingu, idėjos visiškai užvaldytu vyru. Šitas nenumaldomas veržimasis ją traukė, nieko panašaus nebuvo patyrusi, truputėlį žaidė galvodama, ar jai lįsti į pavojų. Taip, ji galėtų pamėginti, juk bandymą galima nutraukti bet kuriuo metu.

– Gerai, Andrea, noriu tau padaryti paslaugą. Bet atkakliai laikysiuosi savo – bandymą nutrauksiu, kai man įgris, net ir tada, jeigu tau būtų visiškai neparanku. Pati nuspręsiu, ką daryti, ar supranti?

– Žinoma, senjora.

Ji lėtai nuėjo prie durų ir jas užrakino. Tada ketino užtraukti užuolaidas, bet jis paprašė kambaryje palikti kiek įmanoma daugiau šviesos. Jai buvo nemalonu jam paklusti, bet nuo užuolaidų pasitraukė. O kas toliau? Negalėjo išsirengti jam matant, ne, niekad šito nedarytų. Kita vertus, jeigu prašytų ją nurengti, visai patektų jo valdžion. Nežinodama, kaip elgtis, ji tvarkė rašymo reikmenis ant stalo. Plunksną

įkišo rašalinėn, laišką įdėjo stalčiun, į vietą pastūmė dėklą su kitomis nusmailintomis plunksnomis. Jis visą laiką ją stebėjo, neišleido iš akių. Ji šoko prieš jį it kokia lėlė, valdoma jo žvilgsnių!

– Senjora, ar jau leisite jus nurengti? – paklausė. Ji pamanė, ar dar kartą visko neapgalvojus, tačiau žinojo, truktų pernelyg ilgai pasverti visus argumentus už ir prieš. Kadangi reikalas esąs toks keblus, geriau paisys savo jausmų, o ne dėlios argumentus, lyg žaisdama šachmatų partiją. Gerai, kad jis paklausė, jai palengvėjo.

– Taip, – ištarė, – ateik, aš sėduosi ant lovos.

Ji nuėjo į kitą kambario pusę prie plačios lovos su mažu baldakimu ir atsisėdo ant krašto. Jis kaipmat nusekė iš paskos, nedelsdamas nė minutėlės, tarsi padėdamas jai sutvarkyti kažkokį skubų reikalą. Nuavė batus, pastatė vieną šalia kito prie lovos, tada atrišo keliaraiščius, lėtai žemyn nusmaukė kojines, numovė jas ir ištiesė prie batų. Jo judesiai buvo visai kitokie nei paprastai, tarsi jis būtų norėjęs įrodyti, kad tikrai išmano savo amatą.

Jis atlaisvino suknelės užsegimus, ir ji trimis keturiais greitais judesiais nusmaukė ją žemyn. Dabar – kelnės, marškiniai ir korsetas, jį suvaržantys mažučiai šilkiniai raišteliai! Kai šie atsipalaidavo, jis vienu lengvu judesiu viską nutraukė šonan. Ji dar norėjo čiupti drabužius, tačiau pajuto – per vėlu. Jis ją jau nurengė, ji nuoga sėdėjo ant lovos krašto, o jis ėjo, ne, jis nusėlino kelis žingsnius atgal ir atsitūpė ant grindų.

Ji pasislinko ir atsigulė ant nugaros. Dešiniąją ranką laikė ant krūtų, kairiąja pridengė savo gėdą. Jautėsi taip, tarsi jos kūnas būtų lėtai traukęsis ir vis labiau stingstąs.

– Kas yra? – šūktelėjo ji, ir jai pasirodė tarsi šauktųsi pagalbos, – kodėl nepradedi?

– Bet, senjora, jūs juk žinote, kad aš į jus tik žiūrėsiu. Žiūrėsiu į jus tol, kol įsiminsiu jūsų atvaizdą. Piešiu jus vėliau, daug vėliau!

– Ar tai reiškia, į mane tik spoksosi valandų valandas?

– Taip, senjora, atleiskite. Jeigu jums tai taps nepakeliama kančia, mes baigsime. Bet nežinau, kodėl jūs neištvertumėte, juk aš beveik nejudėsiu. Bus taip, tarsi kambaryje jūs būtumėte viena.

Jo užtikrintas tonas ją suerzino, ji pajuto – jis valdo situaciją. Tapo nepakeliama ilgesnį laiką taip gulėti jam matant, ne, ji to neištvers. Atsigulė ant šono, kairiąja ranka pasirėmė galvą. Prisitraukė kelias pagalves ir sukrovė prie nugaros. Kur jai žiūrėti? Žiūrėti į jį neįmanoma, na, tai į ką, šitaip tysant, gal paskęsti mintyse?

Ji spoksojo į nusivilktus drabužius prie lovos, kažkoks keistas susirinkimas, jie dar buvo išsaugoję kūno šilumą, atrodė kaip koks vaiduoklių paradas arba kaip maža išnara, ką tik atsikračiusi vabzdžio, kuris jau mokosi skraidyti. Tie batai – ar tikrai jos? Ir raudonos kojinės su prisiūtomis gėlėmis – gal jie senyvos moters, kuri strimgalviais buvo kažkur išvykusi?

Iš tikrųjų jis tupėjo nė nekrustelėdamas, tarsi ketindamas visiškai išnykti. Tik akies kraštelių ji matė jo susigūžusią povyzą. Galėjo paprasčiausiai jo nepaisyti, apsimesti užsiimanti pati savimi. Dabar jos krūtys buvo nukarusios – gal paimti pagalvėlę ir jas kiek pakelti? Kartu galėtų kairę ranką padėti ant pagalvėlės, būtų daug geriau nei paremti galvą. Ji neprisiminė kada nors taip pasirėmusi galvą, tai kodėl dabar taip daro? Ir gaktos plaukelius norėjo pridengti pagalve, mielai būtų visą kūną pridengusi pagalvėmis. Jai nepatiko, kad jis stebėjo krūtis, bambą, gaktos plaukelius; kai įsivaizduodavo, kad jo žvilgsniai sustoja ties šiomis kūno dalimis, kažkas joje krūptelėdavo, tarsi ji turėtų jį už tai nubausti. Ak, ji pamiršo nusiimti papuošalus, o kodėl? Plonutė grandinėlė ant dešinės rankos, apyrankė – ant kairės riešo, du žiedai ant kairės rankos – tebuvo tik apdarų likutis, paskutinės viltys, dar siejančios ją su saugiu gyvenimu.

Ji pažvelgė į papuošalus ir tą pat akimirką pamatė, kad ir jis, Andrea, dabar pastebėsiąs, kaip ji tyrinėja savo papuošalus. Koks nusivylimas! Nuo tada, kai nusirengė, ji pradėjo tikrinti kiekvieną aplinkos smulkmeną. Apžiūrinėjo savo drabužius, antklodes ir pagalvėles, tarsi šie daiktai būtų ne jos, o kažkokios nepažįstamosios, ir stebint visas šitas detales, būtų buvę galima daug sužinoti apie jos charakterį. Net ir kambarys jai atrodė svetimas. Čia įsikrausčiusi, labai mažai ką pakeitė! Gyveno tėvo jai įrengtame kambaryje, netgi baldus išsirinko ne ji pati. Kiek ji prisimena, būtent šitie baldai

stovėjo būtent šitame kambaryje ir niekad jie nekrisdavo jai į akis, tačiau dabar savęs paklausė, ar šie baldai jai patinka. Sąžiningai pasakius, tie baldai jai nepatiko, ne, jie buvo seni, senamadiško, atgyvenusio stiliaus. Būtų galėjusi atnaujinti nors tapetus, rinktųsi šviesesnius, daug puikesnių raštų! Iš esmės vis dar kiti sprendė, kaip jai gyventi, anksčiau ji apie tai net nesusimąstydavo, bet tai turėtų pasikeisti ir gan greitai!

Jis vis spoksojo į ją iš priekio, ir tai ją trikdė. Nė sekundės negalėjo išsisukti nuo jo žvilgsnių, tiriančių jos kūną, smingančių į raukšles ir įdubimus, kad ji vos begalėjo kvėpuoti. Visą laiką ji tikrino ne tik save ir ją supančius daiktus, ji mąstė ir apie tai, kokią ją mato jis. Tiesa, jos mintys be paliovos skriejo nuo jos pačios vertinančių žvilgsnių iki jo žvilgsnių – šen ir ten. Ji dairėsi aplinkui ir mąstė, kaip ji dairosi! Ji rausėsi savo mintyse ir kartu vis svarstė, kaip jis ją stebi! Ir viskas sukosi ratu, iki apsvaigimo!

Jau nutirpo dešinė pėda, kurią visą laiką buvo standžiai prispaudusi prie kairiosios. Ji truputėlį pasisuko į kitą pusę, pagalves patraukė į šoną ir atsigulė ant pilvo. Jis nesakė, kad ji negalėtų gultis ant pilvo, ne, nesakė! Atrodė, jam vis tiek, ar ji gulės ant nugaros, ant šono ar ant pilvo, svarbiausia, kad būtų nuoga! Gulėti ant pilvo buvo daug maloniau, pasislėpė krūtys ir gaktos plaukeliai, o jos nugara – tikrai labai gražus reginys. Džiulija visuomet žavėdavosi jos nugara, kai ją rengdavo anuomet, tais senais laikais, kai ji buvo jaunutė mergaičiukė. „Katerina, kokia tavo nugara!“ – sakydavo Džiulija, o ji, Katerina, vis klausdavo, ką ji turinti omeny. Matyt, kalbėdavo apie jos nugaros grožį, apie ką gi daugiau, bet kur slypi nugaros grožis, kur?

Dieve mano, dabar ji jau mąstė apie tai, kur slypi moters nugaros grožis – štai iki ko ją privedė Andrea, stebintis tyliai, visai be gyvybės ženklų. Ar jis dar yra kambaryje? Ji vėl pasisuko ant šono, taip, jis dar čia, stebėtina, kaip ilgai jis gali šitaip tverti, nejudėdamas kaip koks meškeriotojas, įsispitrijęs į ramų vandens paviršių. Dabar reikėtų vėl atsiremti, tad ji prisitraukė didelę pagalvę. Bet jau pakaks. Ji raivėsi jam matant ant šitos lovos, darė viską, kad tik išvengtų paprasčiausios ir tikrai patogiausios padėties – gulėti ant nugaros,

atsipalaidavus, ramiai gulėti ant nugaros! Tačiau kaip, gulėdama ant nugaros, ji uždės koją ant kojos, kad beveik paslėptų gaktos plaukelius, kaip tarsi atsitiktinai uždengs kairiąją krūtį kaire ranka, kuria buvo atsirėmusi, kaip pėdas paslėps po antklodės krašteliu. Ne, ji net neįsivaizdavo, kad gali būti taip sunku ramiai gulėti ant savo lovos. Jai atrodė, tarsi jos nuogas kūnas būtų panardintas į ryškią šviesą ir tarsi Andrea žvilgsniai jį pultų iš sergstinčios tamsos. Tikrai, ji blogai jautėsi, nes jis slėpėsi. Ji buvo viena, bejėgiškai viena šiame kambaryje, o jis tūnojo saugioje slėptuvėje, žemės valdose už miesto, už šitos karštos, lengvai pažeidžiamos lovos zonos. Ji negalėjo ilgiau pakęsti šitos nedarnos, reikia įgauti pranašumą arba bent jau atstatyti pusiausvyrą, nes kitaip greitai viską baigsianti. Bet ką jai daryti?

Ji ramiai svarstė: tegul jis išeina iš kambario tamsesnės vietos, tegul prisiartina prie lovos per kelis žingsnius! Tačiau turbūt ir šito nepakaktų. Ji buvo įsitikinusi, kad čia kažkas ne taip, kad kažko trūksta. Ji nesijautė gerai pažįstanti šitą žmogų, kuris ją stebėjo, ne, ji neatpažino Andrea. Jis pats tapo šiek tiek panašus į prašalaitį, virto šaltu, nedraugišku daiktu tarp kitų atšalusių daiktų. Žiūrėjo į ją kaip dailininkas, ne kaip Andrea, kuris su ja daug dienų gondola plaukiojo po Veneciją. Jis buvo labai toli, taip jau buvo, ji jo nejautė, bet kokie jausmai jam dingo.

Ji pasikėlė ir žiūrėjo į jį. Jis buvo šiek tiek prisimerkęs, ji matė, jo akys buvo ne tokios kaip visuomet, o smarkiai paraudusios, tarsi jį būtų apakinusi ryški vizija.

– Andrea, ateik, – tarė ji. – Prašau, čionai, visai arti prie mano lovos. Stovėk ramiai, dabar aš tave nurengsiu.

Jis nulenkė galvą ir pasitrynė akis. Valandėlę sėdėjo susirietęs kaip žmogus, kuris buvo labai įsitempęs ir mėgino atsipeikėti. Kai jis vėl pakėlė akis, ji pamatė, kad jos ašaroja, mirkčioja, tarsi daug vyresnio žmogaus, jau nebegalinčio gerai matyti.

– Senjora?

Katerina pastebėjo, kad Andrea jos nesuprato. Ji pakartojo, ką sakiusi, jis tučtuojau pakilo, tarsi iškart paklusdamas. Prisiartino

prie lovos ir nuleido rankas. Dabar jis stovėjo prieš ją, visiškai negalintis apsiginti, ji atsikėlė ir ėmė jį nurenginėti. Ji atkreipė dėmesį į tai, kad pati lygiai taip pat skubėjo, kaip ir jis. Ji pradėjo nuo batų, nusmaukė žemyn jo kojines, numovė viršutines ir apatines kelnes, nuvilko švarką, atsegė liemenės sagas ir vienu judesiu ją nuvilko. Tada – ir marškinius, dabar ir jis stovėjo nuogas, kaip ir ji!

– Andrea, žiūrėk, bet būk arti manęs, tik per du tris žingsnius nuo lovos!

Jis linktelėjo ir tuoj pat žengė atgal, atbulas paėjo porą žingsnių ir skėstelėjo rankomis it koks lyno akrobatas virš bedugnės. Paskui vėl atsitūpė, sukryžiavo kojas ir pasirėmė rankomis. Ji žiūrėjo į jį, ne, jam buvo nė motais, kad ji jį stebi. Ji matė jo bambą, tamsius, tankius gaktos plaukelius ir nusvirusią sunkią varpą – į šoną ant šlaunies, tarsi nerūpestingai numestą kūną, nusigręžusį nuo jos. Andrea nejuto jokios gėdos, ne, jis sėdėjo ten taip, tarsi jaustųsi geriau nei anksčiau, visai ramus. Jų drabužiai riogsojo vieni ant kitų, nelyginant kokia malkų rietuvė, sukrauta, kad ją sudegintų.

Ji vėl atsigulė ant lovos – taip, dabar buvo geriau, daug geriau. Du nuogi žmonės kambaryje. Ji atsigulė ant nugaros, išsitiesė, praskėtė kojas ir atmetė rankas, ant drabužių krūvos nubloškė antklodes, pagalves ir pamažu grimzdo į šią tuščią, tik balta drobule užklotą lovą – tarsi vandenin.

Ji užsimerkė, taip, pagaliau jai pavyko užmerkti akis, nes ūmai dingo kambaryje tvyrojęs svetimumas ir šaltis, dingo visas kambarys – viskas. Jie buvo vieni mažutėje, vos apšviestoje celėje, du nuogi žmonės, vieni mažame kambaryje. Niekas jos nesiejo su šitais numestais drabužiais, kurie ryšį tepalaikė su šitais baldais ir tapetais, dabar ji buvo visiškai nutolusi nuo ją supančių daiktų, tarsi būtų nutrauktos visos pančiojusios grandinės. Ji ramiai gulėjo ant nugaros, ir tai nebuvo gražioji Džiulijos išliaupsintoji nugara, o paprasčiausiai tik jos nugara, nieko daugiau, tik jos nugara! Ir jos krūtys, taip, dabar ji juto savo krūtis, ir tas jausmas buvo kitoks, nes šių krūtų ji jau nelaikė modelio krūtimis, o tik – nuogos moters krūtimis. Nuogumas buvo paprastas dalykas, pats paprasčiausias,

ne kas kita, o tik paprasta egzistencija, kai nestebi kažkoks svetimas žvilgsnis ir kai nestebi pati!

Dabar ji plūduriavo vandenyje, retkarčiais manė girdinti klykiant žuvėdrą, kartais viliojantį kvietimą nežinomo paukščio, kuris tikriausiai gyveno kitoje kanalo pusėje. Gulėjo ant nugaros ir švelniai slydo vandeniu, kūnas kilo ir niro kaip koks glotnus, lankstus medžio gabalas, kažkur įmestas srautan, dabar be tikslo kažkur nešamas. Kūnas palengvėjo, pasidarė lengvutis kaip plunksna, be galo gerai jautėsi šioje padėtyje. Ji manė jaučianti, kaip vandenyje pasklinda jos plaukai, dabar jie įrėmino jos veidą, ir retkarčiais lašai suvirpėdavo ant jos lūpų. Dabar saulės spinduliai sutūpė ant grindų, prie lango, kambarys vis labiau tolo nuo šitos lovos, prie kurios Andrea buvo pririštas lyg sielis. Jis plaukė su ja iš lėto vis stiprėjančia srove, taip, jie ilgai plaukė kartu, kol jis atsipalaidavo, pamažu, tarsi nusipurtydamas lašus.

– 30 –

Ji ištiesė jam ranką, ir jis žengė žingsnį prie lovos. Ji trūktelėjo jį, ir kol jis lengvai sviro priekin, nučiuožė nuo lovos žemyn ir atsistojo priešais jį. Žiūrėjo į jį iš viršaus, jis gulėjo ant šono, bet tuoj atsivertė ant nugaros. Jis išskėtė rankas, kaip ji ką tik buvo išskėtusi, atrodė, tarsi jis dubtų į lovoje jos paliktą įspaudą. Ji pasilenkė į priekį, atsiklaupė tarp jo iššergtų kojų, jos pilvas palietė jo pilvą, paskui ji atsigulė ant jo ir išsitiesė, tarsi norėdama jį visai apglobti kaip antklodė...

Jis pajuto, kaip ji jį uždengė, atrodė, jos kūnas labai švelniai sklinda ant jo kūno, pamažu, tarsi kažkas ant odos iš lėto būtų pylęs skystus dažus, kurie be paliovos sunkėsi į visas poras. Jis užsimerkė, ir tuoj pat pasirodė jos paveikslas, taip, tas, kurį jis nutapė savo mintyse, jos kūnas – tamsioje erdvėje ant ryškios, vibruojančios

linijos būtų galėjęs jį kaipmat nupiešti. Tačiau kol ji toliau klojo jį savo kūnu, šis paveikslas ėmė keistis. Jis matė, kaip į paveikslą įsikomponuoja jo paties kūnas, kaip jo kūno dalys pakeičia ir papildo jos kūno dalis. Jo kojos suaugo su jos kojomis, jo liemuo susilydė su jos liemeniu, jo varpa atsiskyrė nuo jo ir įsiskverbė į ją taip, kad jiedu jau visiškai perėjo vienas į kitą, kaip dvi nuolat kūnus keičiančios būtybės, išsiritančios iš lervos, laisvai judančios, gimdančios naują lervą, nuo jos sprunkančios...

Dabar ji matė jį gulintį po savimi, ir staiga jo gražus nuogumas jai priminė ankstesnį vaizdą, kurį buvo mačiusi seniai, kai žiūrėdavo žemyn iš aukštos altanos. Reikėjo tik persisverti per turėklus ir pasileisti, o tada jau būtų galėjusi skristi pas jį. Norėjo su juo susitikti, taip, norėjo aiškiai nubrėžti tikslą, todėl abiem rankomis čiupo jį už pečių, tvirtai laikė ir bučiavo lūpas. Ji dar nebuvo bučiavusi vyro, pirmas smarkus prisilietimas ją išgąsdino, tad ji vos nuo jo neatšlijo. Tačiau jos lūpos taip prisispaudė, kad ji negalėjo atsiplėšti, tai buvo niekad nepatirtas, svaiginantis pojūtis, tarsi jos kūnas būtų veržęsis į jo kūną, o liežuvis skintųsi platų, nesibaigiantį kelią į jo plačiai pražiotą burną. Nuogumas ne tik paprasčiausias, bet ir pats gražiausias dalykas – dar niekada jos kūnas nebuvo toks atgijęs, net neįsivaizdavo kito gyvenimo, nenatūralaus gyvenimo apsirengus, kuriame nuslopdavo pojūčiai. Bet dabar svaigstant nuo prisilietimų, jos jutimai vis dar paisė ribos, skiriančios nuo pernelyg didelio sujaudinimo. Ji mėgino neperžengti tos ribos, tačiau pati kurstė svaigulį, visiškai prie Andrea prisispausdama ir lėtai judėdama. Ji pajuto, kaip pradėjo smarkiau šokti, ji šoko ant jo standėjančios varpos, pamažu kilo su augančia jėga, tuo tarpu leisdama sau kristi žemyn, taip sunkiai, kaip tik galėjo...

Dabar jis įsikibo į jos nugarą, atrodė, kad ji neria nuo jo, taip, jo kūnas atsivėrė ir jos greitesnis, judresnis kūnas slydo per jį kiaurai. Tai buvo staigus judesys, perskrodęs it žaibas, ir jis sudejavo. Dabar ji sukosi jo kūne, gulėjo tai ant pilvo, tai ant nugaros, ji jam priminė žuvį, kuri atsidavė vandeniui, nejusdama laiko, su begaliniu geismu. Jis vaikėsi ją po akinančiai ryškią gražią jūrą, pagaliau jie tapo vienu

kūnu stichijoje, o jo žvilgsnis prasiskverbė iki spindinčio dugno. Jų liežuviai toliau lietėsi ir trynėsi vienas į kitą, jam atrodė, tarsi jie judėtų irkluodami, kirsdami vandenį, gal jis matė tik judesius plazdenančių sparnų tų didelių paukščių būrių, kurie retkarčiais skriedavo virš lagūnos. Nūnai aplink laisvai dreifavo žemės atplaišos, jis pažino druskėtus, violetinius pievų gabalus, taip, jis vėl atvyko į plačią, beribę erdvę, iš kurios buvo įsiveržęs į šitą vandens miestą. Jis juto kietumą savo varpos, kuri kas kartas vis atsikvėpdavo, išnirdavo iš jos, grįždavo į ją, jis jautė varpą esant stipraus bangavimo centru, varomąja jėga, laikančia juos abu kartu. Jo nugara sudrėko, šalto prakaito upeliukai sruvo žemyn ir pasklido ant jo sėdmenų. Jis vartėsi šioje drėgmėje, atrodė, kad drėgmė privilios ir jos odos drėgmę, tačiau ši neišsiskyrė, tik kaip plona plėvelė aptraukė žuvies žvynus. Ji jau nebuvo senjora, ne, jis niekad jos taip nevadinsiąs, nes ji buvo dalis jo kūno ir dalis jo paveikslų...

Ji čiupo jį vis tvirčiau, akimirką jos kūnas sukietėjo, tai buvo it smūgis, ją taip nusmelkė varpos stūmis, kad manė pajutusi jį ligi pat kaklo, deginantis dūris, perplėšęs jos kūną, kuris it po pjūvio grasinosi perlūžti. Kojomis ji apsivijo jo kojas, rankas pakišo po jo sėdmenimis, iš apačios spaudė prie savęs, taip, dabar ji su juo šoko, stūmius jausdavo beveik reguliariais laiko tarpais, matė, kaip ji nuo aukštos altanos sklendė žemyn, be galo lėtai, tarsi būtų žiūrėjusi į didžiulį sparnus plačiai išskleidusį paukštį, kuris, sukdamas vis siauresnes spirales ir artėdamas prie žemės, virto mažu taškeliu...

Dabar jis šokčiojo su ja per vandenį, meškerės virvelė su milžiniška žuvimi lėkė tolyn, neįmanoma ją nulaikyti, štai, paskutinį kartą pasipriešinus, virvelė trūko, ir gražus gyvis išsilaisvinęs šovė į beribes jūros platybes...

Tuo tarpu ji jau nebegalėjo sustabdyti kritimo, nebegalėjo, o galiausiai ir pati ėmė kristi ant raudonai liepsnojančio taško, viduryje oranžerijos, kurioje jau pasirodė jos kūnas...

Ji palengva nusirito nuo jo ir atsigulė šalia. Jis laikė ją tvirtai prie savo dešinio šono, jos galva buvo padėta ant sulenktos rankos. Jie juto, kaip kambarys vėl lėtai atgijo, atsklido į jų drabužius įsigėręs

sandalmedžio ir migdolų aliejaus aromatas, atrodė, kad atšilo drabužių krūvos, ir baldai, kaip anksčiau, vėl sustojo į savas vietas, tarsi jie buvo išėję iš namų ir tarsi kažkas jiems būtų įsakęs grįžti.

Ji klausėsi *palazzo* garsų, tačiau buvo taip tylu, jog manė girdinti, kaip spragsi medinės lubos ir sode plekšena fontanėlis. Ji negalėjo patikėti, kad niekas jų negirdėjo, juk neįmanoma, kad visa būtų atsitikę paslapčiomis. Mielai ir pati būtų apie tai pakalbėjusi, jautėsi taip, tarsi gyventų jau kitame laike ir kad kažkas įvyko, kas nuo šios akimirkos lems jos gyvenimą. Bet nežinojo, su kuo galėtų apie tai pasikalbėti, su juo, su Andrea, kad ir kaip ten būtų, ne, ir tikrai ne su Džiulija, kuri nemanytų, jog šie prisipažinimai ypatingi ir nepaprasti, o remdamasi gyvenimiška patirtimi, juos niekais paverstų. Tačiau ji nenorėjo, kad jai pamokslautų, ką visa reiškia ir kuo baigsis, ji troško visa vėl ir vėl patirti, persmelkta geismo, kurio nenumaldysi jokiais žodžiais. Gal jų kūnai seniai laukė šitaip susijungti ir šitaip svaigti, taip, jų kūnai buvo sukurti vienas kitam, jo nuogumas, kurį Katerina buvo anksčiau mačiusi ir kuris, galimas daiktas, ją viliojo, tačiau dabar ir ji atrado savyje tokius jausmus, kurie ilgai jai buvo draudžiami. Būtų klausiusi Džiulijos, būtų buvę, kaip kiti nori, tuomet gal niekada nebūtų patyrusi šitų jausmų! Kada nors tamsiame, kelių žvakių apšviestame kambaryje būtų atsargiai ir baugščiai išsirengusi, Antonio ją apžiūrinėjant, ir laukusi, kad jis ant jos pultų skatinamas trumpam pakurstyto ir lygiai taip pat greitai vėl nuslopstančio geidulio, kuris būdingas apie kitus dalykus per daug mąstantiems vyrams. Ar išvis galima galvoti apie ką nors kita, būnant taip artimai kartu su kitu žmogumi, galvoti už sukurtą kūną, kuriame nuo šiol juk toliau gyveni?..

Jis vis dar nesuvokė, kas įvyko. Per tą laiką, kai ji ant jo gulėjo, pasąmonė išmetė senus, miglotus prisiminimų vaizdus, paslaptingos tolumos vaizdus, kuriuos jis paprastai matydavo tik trumpas akimirkas. Tačiau dabar jam pavyko juos suturėti valandėlę kitą ir į juos pasinerti, tai buvo didžiulės lagūnos ir beribės jūros vaizdai, nors jis dar nesuvokė, kaip, bet maloniai susiję su greitai kryptį keičiančiais žuvų pulkais, su lėtapėdžiais ir klajūnais, kurių gyvenimą jis buvo

puikiai perpratęs. Ketino netrukus piešti jos nuogą kūną: išlenktą, grakščią nugaros liniją, siūbuojančias krūtis, išnirusias iš skaisčiai rožinės ryto spalvos, paskui sunkius spenelius, patamsėdavusius iki purpurinės – tokią spalvą jos lūpos įgaudavo per pietus. Nežinojo, kas atsitiktų, jeigu jis tai pieštų, gal vaizdai padėtų, ir jam pagaliau pavyktų grįžti į savo praeitį ir į gimtinę, kaip grįžta į krantą išmestas nevykėlis, kuris atgavo sąmonę ir iš užmaršties tamsos išgelbėjo savo nelaimės istoriją – visa, kas jam dar buvo likę...

Dabar jie gulėjo ramūs, ji lėtai vėl pasisuko ir užsirito ant jo, jos burna ieškojo jo burnos, kol jo rankos slydo jos nugara žemyn palaikyti sėdmenų, jis pajuto, kad su kiekvienu judesiu jie vis greičiau ir lengviau prisitaiko vienas prie kito.

– 31 –

Jie jau nepaleido vienas kito. Dienos virto jų troškimų tenkinimo dienomis, ir Katerina vis išgalvodavo progų, kaip su juo suartėti. Rytinis susitikimas miegamajame būdavo pradžia, ji mėgavosi nuo pat ankstumos – leisdavo ją aprengti, nurengti ir vėl aprengti, paprastai iš miegamojo jiedu išeidavo tik prieš pietus, tokie išvarginti aistros, kad gondoloje truputį nusnūsdavo.

Dažnai ji įsakydavo nugabenti juos į kokią nors lagūnos salą, į kokią nuošalią, vienišą salelę, kur paskui jie tik dviese praleisdavo popietę, netrukdomi ir niekieno nestebimi. Tarnai kita gondola nuplaukdavo pirma jų, kad paruoštų intymias šventes, ne kartą sukardavo tolimus atstumus, į salą nugabendavo stalus ir kėdes, lėkštes ir taures, padengdavo stalus, apleistą paviljoną išpuošdavo gėlėmis ir tada taktiškai pasišalindavo, kad, porai atvykus, visa būtų parengta kaip sapne.

Pavakare juos vėl pasiimdavo, jie šokdavo, valgydavo, švęsdavo, atrodė, kad Katerina tik dabar tikrai ištekėjo ir kartu su jaunikiu

švenčia savo vestuves ir mėgaujasi puikiais pirmaisiais bendro gyvenimo mėnesiais. Ne, dar niekuomet ji nebuvo tokia laiminga, tiesą sakant, iki šiol ji nežinojo, kas yra laimė, nes visi jausmai, kuriuos ji anksčiau manė esant laime, tebuvo tik malonus pasitenkinimas arba blanki geros savijautos būsena, bet ne šis stiprus jausmų proveržis, geismas kiekvieną dieną ir pojūčių malonumai.

Regis, keli tarnai bus kažką pastebėję, tačiau neprasitarė, tik Džiulija pavakare, kai jie prisišvartuodavo prie *palazzo*, sutikdavo juos įspėjančiu žvilgsniu ir nusekdavo Kateriną viršun į miegamąjį. Tai buvo retos minutės, kai Džiulija su ja likdavo dviese, todėl Džiulija mėgindavo išnaudoti tą laiką, Katerinai primindama apie gręsiančius pavojus. Tačiau Katerina nė girdėti nenorėdavo tų perspėjimų, krisdavo ant lovos, Džiulijai matant išsirengdavo it vaikas, leisdavosi jos nuprausiama, iš taurės gurkštelėdavo vyno, kad naktį geriau miegotų.

„Ji jau ne mano valioje, – mąstė Džiulija, – jau per vėlu. Norėdama jai padėti, turėčiau kam nors papasakoti apie jos nusižengimus, turėčiau kam nors juos atskleisti, bet nežinau kam. Jos tėvas jau daug ko nesupranta, seniai ji su juo bekalbėjo, retkarčiais jis dar pasišnekučiuoja tik su Andrea. Kaip jam pasakyčiau, kad tasai Andrea vilioja jo dukterį? O šitai būtų netiesa! Teisingiau būtų sakyti, kad Katerina suvedžioja jį, Andrea, taip, tokia yra tiesa: būti su juo kartu – jai didžiausias malonumas, visa kita – nieko verta. Jeigu atvirai, nujaučiau, kad taip bus, kartais netgi trokšdavau, kad būtų, nes jiedu, gal iš aukščiau taip buvo lemta, skirti vienas kitam, ko nepasakytum apie kitą porą – Antonio di Barbaro, nesantį sutuoktinį, ir gražiąją Kateriną, kuri niekam neleisianti jos įkalinti, o ir aš tikrai to nedarysiu! Kas iš to, kad kasdien jai priekaištauju? Ji jau nepasitiki manimi, esu jai nereikalinga, kai įgrystu, išprašo pro duris! Anksčiau su ja praleisdavau daug puikių valandėlių, gera būdavo kartu sėdėti altanoje, kokio nesunkaus darbelio nusitvėrus, bet šitas ramus laikas jau seniai praslinko. O jeigu bent kartą galėčiau susigrąžinti tas valandėles, būčiau dar labiau mėgavusis jų skaidrumu...“

Kol Džiulija buvo Katerinos kambaryje, Andrea sėdėjo oranžerijoje ir piešė. Pirmą kartą jis suprato, kad vien piešti nepakanka. Iki šiol kiekvienas piešinys jam būdavo prisiminimų įsikūnijimas, jis padėdavo Andrea pasaulį vėl pripildyti vaizdų, tačiau dabar to neužteko, dabar rūpėjo ne tik perteikti tikrovę, bet ją vėl pažadinti gyventi.

Mąstė, kaip nutapyti Katerinos odą, besikeičiančią nuo apyaušrio iki nakties – čia ji pražysdavo, patamsėdavo, įšildavo, pašiurpdavo nuo šalčio, išsilygindavo. Jis norėjo nutapyti tamsesnes vietas alkūnių linkių raukšlėse, švelnų rusvumą, it kokia aksominė pirštinė prigludusį prie rankos viršaus, šviesias vaško geltonumo dėmes, išryškėdavusias, jai išskėtus pirštus, skaisčiai raudonas delnų linijas, kurios, atrodė, sužėruodavo, jai atsidavus geismui. Jis pastebėjo joje esant šimtus įvairiausių spalvų, jos kūną buvo galima lyginti tik su jūra, ir kaip jūra jis vis mainėsi: mirguliuodavo, virsdavo lygus, nejudrus, tamsiai bronziniu paviršiumi arba atšniokšdavo putotų šviesių bangų eskadromis. Būtent tokias spalvas jis norėjo tapyti, tačiau buvo dar anksti, pirma reikėjo dar labiau išstudijuoti jos kūną, kiekvieną smulkmeną.

Jos aistra jį stebino, niekad jam net nebūtų kilusi mintis šitaip peržengti ribas, tačiau dabar suprato, kad tik ši aistra jam padėjo. Susitikimai su Katerina labai svaigino, jis suvokė, kad paveikslai yra ne tik išorės vaizdavimas, o daug daugiau – jausdamas ir jautriai reaguodamas, jis perprato savo piešinių esmę. Piešdamas Katerinos kūną, jis vis labiau tikėjo galėsiąs tapyti tuos slaptai jame gyvenančius vaizdus, tuos užslėptus, išdegintus jo prisiminimų kraštovaizdžius.

Ar gali būti kas svarbiau už šį ketinimą? Andrea svarstė, ar nepapasakojus grafui, kaip jis su Katerina vienas kitu žavisi, bet nusprendė to nedaryti, nes grafas, svetimas žmogus, būtų kitos nuomonės ir primygtinai reikalautų laikytis įstatymų ir taisyklių. Iki šiol Andrea grafui patikėdavo viską, tačiau šią paslaptį turėjo išsaugoti. Kaip paaiškins grafui, kad visa ši situacija yra susijusi su kankinančia jo kilmės paslaptimi, ir kol pats nenustatys, kur slypi ta sąsaja, grafui

net neužsimins apie piešinius, kuriuos pasiliko sau. Ramiau jam būtų buvę, jeigu papasakotų ir apie šiuos savo darbus, paprašytų jį suprasti, kodėl nenorįs jų atiduoti, bet Andrea neketino aiškintis, net ir esant tokiam svarbiam reikalui.

O, kad būtų toks žmogus, kuriam jis galėtų prasitarti apie jį slegiančius dalykus, kartais net pagalvodavo apie senąjį Nardį, bet šis, regis, jau nesuvokdavo, ką jam kalbi, tiesus sėdėdavo krėsle, šypsodavosi, leisdavo, kad Andrea jį maitintų, ir gerdavo it koks palaimintasis. Vieną sykį Andrea mėgino kai ką išlementi, bet viduryje sakinio senasis Nardis uždainavo taip kraupiai, neįprastai, ir vis dėlto tinkamoje vietoje, tarsi dainuodamas norėtų jam pritarti ir kartu nuraminti. Kas nuspės, kokios mintys dar sukosi senojo Nardžio galvoje, daugelis manė jį esant beprotį, draugai seniai buvo numoję į jį ranka ir apleidę, tačiau kartais matydavai jį įsigilinusį į kokią knygą, sklaidantį puslapius, kikenantį, tarsi visur rastų juokingų dalykų. Tad Andrea sėdėdavo priešais jį tylėdamas, o senasis Nardis retkarčiais paliesdavo jo rankas ir glostydavo šūkčiodamas iš susižavėjimo, tarsi nieko gražesnio nebūtų regėjęs.

Šitų rankų ir Katerina ieškodavo kiaurą dieną, nes pirma ji visuomet mėgindavo paliesti jo pirštus ir rankas, kad sužadintų norą gyventi. Teatre ji laukdavo momento, kai užges žvakės ir visų žvilgsniai nukryps į sceną, ji liepdavo jam atsisėsti ložėje už jos, iš šono, o tinkamiausiai progai pasitaikius, stverdavo jo rankas, vos pačiupusi vieną, lėtai prisitraukdavo pirštus, skatindama lytėti jos krūtinę, glostyti iš užpakalio. Bažnyčioje ji atsisėsdavo ir ant suolo taip paskleisdavo platųjį sijoną, kad po juo kaipmat dingdavo Andrea ranka. Koncerto metu ji taip prisišliedavo prie jo, kad jų rankos liestųsi visą laiką. Sakydavo, kad ji jau nebeištverianti be jo prisilietimų, o kai jiedu po spektaklio ar koncerto parsirasdavo į gondolą, kartais ji taip staigiai plėšdavo nuo jo kūno drabužius, kad net sagos išlakstydavo.

Atsiduodavo jam su tokia aistra, kad jis išsigąsdavo, o ji, regis, ketino visą miestą paversti šios aistros vieta. Ji sugalvodavo, kur rasti vis slaptesnių, nuošalesnių vietelių, ir jai patikdavo jį stebinti. Laikui

bėgant, ji beveik nesivaržydavo jį liesti ir draugijoje. Ji juokdavosi, apsimesdavo, tarsi laikytų jį kvailiu, ir išnaudodavo kiekvieną progą jį nutverti. Jų bendras gyvenimas pavirto manija – kaip vėl susitikti vienas kito kūne, tyliai it šešėliui pradingstant oloje. Visa kita tebuvo tik dingstis jiems susitikti, gražios dekoracijos, kurių jiems reikėjo, kad palengva ir kūrybingai kurstytų aistras. Abu žinojo, jie jau ne iš tų žmonių, stačia galva puolančių linksmintis, bet nenutuokiančių, kaip jiems patirti didesnį džiaugsmą.

Retkarčiais jie kiaurą naktį praleisdavo lauke, nerijos paplūdimyje žiūrėdami į bangas ir į žėruojančias žvaigždes, kartais jie pasislėpdavo kokiame apleistame name, užsidegdavo kelias žvakes ir ten įsikurdavo, tarsi būtų paskelbti už įstatymo ribų, išvaryti iš tėvynės. Tad jie pasišventė vien tik svajonėms, savęs nevaržydami, nors niekad neprasitardami, bet vildamiesi kada nors išlipti į tolimos šalies krantą, kurio ieškojo.

– 32 –

Vėlyvą popietę grafas vienas vaikštinėjo sode, seniai buvo kalbėjęsis su Andrea, tačiau ir šįkart jo nesutiko. Lėtai ėjo palei aukštą mūro sieną, vis dar nepriprasdamas prie vestuvių proga iškaltų vartų ir durelių. Sunku būdavo iš savo sodo leistis į Nardžių pusę, vis dar juto egzistuojant buvusiąją ribą, nors tarnai seniai lakstydavo iš vienos teritorijos į kitą ten ir atgal, džiaugdamiesi, kad gali sutrumpinti kelią.

Grafas traukė pro oranžeriją ir paskubom žvilgtelėjo vidun. Ant apvalaus stalo gulėjo piešinių krūva, geroka šūsnis. Senokai iš Andrea buvo gavęs piešinių, matyt, jis norėjo sukaupti didesnį pluoštą, o kai baigs paskutinį lapą, viską jam perduos. „Gal tai bus staigmena, taip, turbūt bus staigmena, – pamanė grafas. – Niekad jis nedelsdavo atiduoti savo piešinių, priešingai, paprastai net norėdavo jais

atsikratyti, sakydavo, kad jie tik trukdo toliau dirbti. – Gal šįsyk jis ėmėsi kokio ypatingo siužeto, ko nors, kas reta ir sunku, gal šiuose lapuose – jo šedevras?“

Grafas atidarė oranžerijos duris ir įžengė vidun. Atsisėdo ir akimirką nevalingai pažvelgė viršun į altaną. Ak, senoji Džiulija vėl buvo ten įsitaisiusi visiškai viena! Kaip ir anksčiau, rūpestingai išpuošė altaną kilimais ir staltiesėmis, tačiau dabar altana priminė vienišą medžiotojo bokštelį, o jame tupėjo Džiulija it kokia sena paukštė, kurios jaunikliai kuo seniausiai išsiritę. Ji vėl įniko siuvinėti, palinko virš siuvinio, vaizdas sugraudino grafą, nes jis žinojo, kad Džiulija džiaugdavosi Katerinos draugija. „Kokia vieniša ji ten sėdi! – pagalvojo jis. – Anksčiau ji buvo žvali moteris, dabar siuvinėja sau po nosim. Ji siuvinėja, kad pamirštų liūdesį, paprastai moterys siuvinėja, kai pasensta, tačiau Džiulija siuvinėja, nes prarado savo brangiausiąją, tą padūkėlę, kurios nesulaikysi. Kai vėl sutiksiu Džiuliją, su ja pasišnekėsiu, ji nudžiugs, išgirdusi keletą malonių žodžių.“

Jis labai atsargiai paėmė kelis pačiame viršuje gulinčius lapus – pasižiūrės bent vieną kitą – buvo labai smalsu. Kokį siužetą Andrea nuo jo slepia? Akimirką net pamanė, kad tuo siužetu galėtų būti jis, grafas Paolo di Barbaro. Gal Andrea paslapčiom jį piešė, gal todėl taip ilgai nuo jo slėpėsi! Tačiau apžiūrinėdamas pirmuosius lapus, grafas nustėro.

Tai buvo Katerinos kūnas, vis jis ir jis su visom smulkmenom! Nors viename lape matė tik vieną detalę, jis iškart pažino, kad piešta Katerina. Tai jos lūpos, tik ji turėjo tokias didžiules, putlias lūpas, o tai, tai kairioji veido pusė, nuo smilkinio iki kaklo, gana dažnai jis ją slapta stebėdavo iš čia, iš apačios!

Grafas nevalingai pakilo, tarsi būtų ko išsigandęs. Stovėjo sudirgęs ir susijaudinęs ir vis dar manydamas, kad suklydo. Tai neįmanoma! Kaip Andrea pradėjo tai piešti, kaip jis gavo žinių apie šitą nuogą kūną, į kurį žiūrėti galėjo tik Antonio?

Jis sunkiai rijo seiles, giliai kvėpavo ir vėl atsisėdo. Taip, tai Katerina, jis įsitikino pasižiūrėjęs antrąkart, nors iš pradžių tematė tik atskirus jos gražaus kūno elementus, detales, taip subtiliai nupieštas,

tarsi Andrea šį kūną būtų išstudijavęs kaip savo žuvis. Bet argi tai įmanoma? Jeigu Andrea Katerinos kūną nupiešė taip tiksliai, tada jis jos kūną matė... tada jis jį ir lietė! Andrea iki šiol nepiešdavo to, ko nebūdavo palietęs ir ilgai stebėjęs, taip pat ir šiuo atveju prieš piešdamas turėjo liesti kūną ir ilgai į jį žiūrėti. Bet kaipgi jam tai pavyko? Kaip jis be Katerinos sutikimo galėjo ją liesti ir stebėti? Slapčiomis? O, ne, argi jis galėjo paslapčiom nuolatos ją liesti, tik ne tai, ne, be abejonių, jis ją liesdavo jai sutikus, taip, jai sutikus, šie paveikslai – įrodymas, kad ji sutikdavo, jie patvirtina ir įrodo, kad Katerina di Barbaro, jo brolio Antonio žmona, atsidavė kitam vyrui, savo *cicisbeo* Andrea.

Grafas apsidairė, ūmai jam pasidarė baugu, pamanė, kad kažkas jį stebi, dar kartą žvilgtelėjo aukštyn į Džiuliją. Taip, ji vis dar sėdėjo altanoje ir siuvinėjo, nieko nenujausdama sėdėjo savo altanoje. O gal šį tą nujautė? O gal net labai gerai žinojo, kas atsitiko? O gal dar daugiau žinojo apie šitą siaubingą paslaptį, gal ją žinojo visi, ten, Nardžių rūmuose, gal jie net susivienijo, kad išsaugotų šią paslaptį, ir pasidarė sau pramogą, tyčiodamiesi iš di Barbaro šeimos, senosios di Barbaro giminės, nuo kurios paspruko gražioji Katerina pas savo jaunąjį *cicisbeo*, slaptų džiaugsmų vyriškį?

Grafas baisiai supyko, būtų galėjęs, būtų tučtuojau suplėšęs tuos lapus. Tai buvo neįtikėtinos išdavystės vaizdai, paveikslai, kuriais Andrea apgavo jį, savo gelbėtoją, ir paveikslai, kuriais Katerina apgavo jo brolį Antonio! Kartu jiedu sulaužė nuo neatmenamų laikų galiojusius įstatymus, ši santuokinė neištikimybė buvo nusikaltimas *cicisbeo* tarnybai, jis nusidėjo eidamas šias pareigas, apjuodino tą tarnybą, pažeidė taisykles, kuriomis vadovaudamasi Respublika buvo įsteigusi šią tarnybą, taip, jis suardė puikią, meistriškai sukurtą pusiausvyrą, kurią kartos tobulino amžius! *Cicisbeo* tarnyba – saikingumo ir galantiško elgesio triumfas, tačiau dabar ji išniekinta, paversta pigia, mielai laukiama proga tokiems slaptiems reikaliukams tvarkyti!

Grafas netvėrė savo kailyje. Ką daryti su šiais lapais? Negalėjo jų čia palikti, bet niekam negalėjo ir parodyti, juk neketina tuojau pat

apie šitas nuodėmes šaukti visam pasauliui? Vėl pamažu vertė lapą po lapo ir kaskart vis stabtelėdavo, nes tokių paveikslų dar nebuvo matęs. Akimirką net pagalvojo, kiek pinigų už tokius piešinius uždirbtų Londone, bet paskui vėl jame sukilo alinamas pyktis, kone siutas; grafo neprablaškė net mintys apie didžiausią pelną, ne, nes jis čia matė ne kažkokius piešinius, o piešinius, kurie jį įžeidė, jį, taip, visų pirma jį! Parodytų lapus Antonio, jis turbūt net neįsižeistų, nes Antonio dėl tokių istorijų nekvaršindavo sau galvos. Svarbu jam buvo tik viena, kad nenukentėtų jo reputacija, jis pasirūpintų šiuos piešinius paslėpti, daugiau nieko, tada atleistų Andrea iš *cicisbeo* pareigų, įdarbintų savo sekretoriumi, kuris pieštų tai, ką jo ponas įsakytų! Taip, būtent šitaip elgtųsi Antonio, šaltai, protingai, šio reikalo neimdamas į širdį.

Ak, ar išvis kam nors šitai rūpi? Jeigu Venecijoje kas nors sužinotų, pasipiktintų, taip, tikrai, tačiau neatsirastų nė vieno, kurį šis reikalas labiau sukrėstų. Žinoma, Andrea nubaustų, bet niekas nesikankintų taip kaip jis, Paolo di Barbaro! Andrea jam melavo, piešinius pasiliko sau, nors jiedu buvo sutarę, kad atiduos kiekvieną lapą. Ir Katerina jį apgavo su tuo gimtinės neturinčiu prašalaičiu, o kad būtų bent kartą apie grafą pagalvojusi! Įspūdis toks, kad čia atgrasus sąmokslas, suregztas jam už nugaros, tačiau atsitiktinai jis dar pačiu laiku atpažino tamsius išdavystės debesis.

Di Barbaro nesiliovė vartęs lapus. Šie lakštai būtų sužavėję meno žinovą, taip, tikrai, meno žinovas būtų tik stebėjęsis tokiais piešiniais. Tai nebuvo nepadorūs paveikslai, jie tik vaizdavo, kaip gerai čia susipažinta su moters kūnu, o to grafas dar nebuvo matęs kitų dailininkų darbuose. Katerina šiuose paveiksluose nebuvo viena tų žinomų besišypsančių nimfų, nebuvo nuoga figūra, besimaivanti ir koketuojanti nuogybe, ji buvo ir liko Katerina, tik susidaro toks įspūdis, kad ji visiškai artima kaip... kaip sesuo, kaip žmogus, kurį ilgus metus matydavai nuogą, ir tas nuogumas netrikdė. Bet kaip galėjo būti, kaip atsitiko, kad Andrea ją nupiešė taip, tarsi pažinotų nuo senų laikų, kaip atsirado toks natūralus intymumas?

Grafas stabtelėjo – kas gi tai?! Apatiniuose krūvos lapuose jis staiga atpažino ir vyro kūno dalis, be jokios abejonės, tai Andrea kūnas, jo ilgi, dailūs pirštai, liečiantys Katerinos nugarą, pirštų galiukai, švelniai besispaudžiantys į pasiduodantį kūno minkštumą, ranka, gulinti ant jos sėdmenų ir juos dengianti, lyg stengdamasi apsaugoti, sunki varpa – tvirta, sustandėjusi – kaip koks triumfo ženklas!

Andrea pradėjo piešti savo paties kūną su visomis smulkmenomis, tačiau ne vieną, o susijungiantį su nuogu Katerinos kūnu! Atrodė, tarsi jo kūnas atsikartoja mylimosios kūne, kartu jie pavirsta nuoga iš dviejų sulipdyta būtybe, apimta tokio jausmų proveržio, kuris paveikia net žiūrovą, nes atskirus kūnus pats turi įsivaizduoti. Jis nupiešė vien tik lytėjimo momentus, taip, tokia buvo tema, moters liežuvis slenkantis vyro liežuviu, vienos prie kitų prisispaudžiančios lūpos, varpa it galingo medžio šaknis, besiskverbianti po nuolaidžia gaktos plaukelių plynaukšte!

Di Barbaro vis greičiau vartė lapus – jiedu apgaudinėjo jį daug savaičių arba, galimas daiktas, jau iš pat pradžių; grafui atrodė, kad jų ryšys toks sukrečiantis ir stiprus, tarsi jie visą laiką būtų galvoję tik apie vieną dalyką, tarsi jiedu visas dienas, savaites būtų panaudoję tik tam, kad drauge miegotų! Toliau, tik toliau, dar paskutiniai lapai: kaip replės tvirtos jo šlaunys, susijaudinimui pasiekus viršūnę, jos mėšlungiškai suspausti pirštai, susigniaužę iš skausmo ir iš malonumo, jo nugara žemyn srūvantis prakaitas, kurį ji įtrina tarp jo menčių!

Dabar, dabar jis viską peržiūrėjo, ne, nenorėjo dar kartą pradėti nuo pradžių, nors ir traukė! Sėdėjo nejudėdamas, pamatė tai, ko dar joks žmogus nebuvo matęs: sueities scenas, lyčių tyriausią intymumą, nuogą kūną, atsiduodantį kitam kūnui, tarsi jis pasidalytų ir nuo šiol egzistuotų kaip sudvejintas! Kaip galėjai atplėšti akis nuo šitų paveikslų, kurie tyčiojosi iš jo tykaus, ramaus gyvenimo!

Užsimerkė – geriau būtų jų išvis nematęs. Jis žinojo, nuo šiol šie paveikslai jį persekios, jie bus it priekaištai jo gyvenime, o jis savęs klausinės, kaip galėjo atsitikti, kad jis prarado Kateriną per kažkokį visiškai svetimą žmogų.

Abiem rankom persibraukė veidą, pabandė nusiraminti. Ką jam daryti? Negalėjo paprasčiausiai dingti iš oranžerijos, bet kaip vagis nenorėjo pasiimti ir šių paveikslų. Valandėlę ramiai pasėdėjo ir dar kartą pažvelgė aukštyn į Džiuliją. Ūmai suprato, ji nėra mačiusi šių paveikslų, ne, neįmanoma, kad kažkas juos būtų matęs. Net ir Katerina nebuvo jų laikiusi rankose, net ir ji ne. Tai paveikslai, kuriuos Andrea nupiešė sau, taip, šitaip buvo, Andrea šiais darbais išsivadavo nuo bet kokios valdžios, jie buvo jo šedevrai, tikrai, kaip tik todėl jie buvo skaudžiausios išdavystės kūriniai!

Di Barbaro pasirąžė, tada išsirinko kelis lapus ir juos pasiėmė. Atsistojo, išėjo iš oranžerijos ir nuskubėjo į *palazzo*. Turėjo pamąstyti, kaip jis nuteis Andrea.

– 33 –

Grafas labai neramiai praleido naktį. Jis vis kėlėsi ir kėlėsi pažiūrėti į paveikslus, tarsi negalėdamas patikėti tuo, ką mato. Sielojosi, kad piešiniai pažeidžia papročius, jo neguodė net tai, kad darbai buvo meistriški. Kai jis vėl atsiguldavo, paveikslai toliau sukosi jo mintyse, matė įvairiausius keistus derinius. Jie taip įaudrino sąmonę – turėjo saugotis, kad neimtų vaizduotis, jog pats prisidedąs prie tos nuogos poros. Kartais jis matydavo save visų tų scenų antrame plane – kaip kokį seną, šlykštų gašlūną, tykojantį poros, kaip žmogėną, tik iš tolo galintį gėrėtis tokiais vaizdais, patį nieko panašaus nepatyrusį.

Juk kadaise ir jis vylėsi būti Katerinai toks artimas. Pamatęs ją, grafas kaskart susijaudindavo, jos išorė jam neduodavo ramybės, todėl dažnai įsivaizduodavo abu esant drauge. Tačiau taip toli, kaip čia nupiešta, jis nenueidavęs. Šie piešiniai buvo vien didysis triumfas, Andrea triumfavo prieš grafo santūrumą ir atsargumą, Andrea triumfavo prieš jo metus, nes tokio amžiaus būdamas, grafas

jau nedrįso vaidinti aistringo meilužio. Pernelyg anksti jis susitaikė su paniekintojo vaidmeniu, reikėjo kovoti dėl Katerinos, pirštis, reikėjo pamėginti broliui nesant...

Ką jis čia paisto? Štai kaip paveikė paveikslai, jau net mintyse ėmė apgaudinėti brolį, savo brolį Antonio, kuriam tokios istorijos įvarytų žiovulį, o grafo išpažintys priverstų jį nusišypsoti! Slapta Antonio jautėsi pranašesnis už savo gimtojo miesto piliečius, jis nemėgo nereikšmingų, slaptų istorijų, polinkio slapukauti, vaikiško didžiavimosi kilme; Londone jis pramogaudavo su anglėmis, protingomis aukštuomenės damomis, su kuriomis leisdavosi pajodinėti vėjui pučiant, lietui lyjant, lankydavosi prie baltų stačių jūros krantų, kur bangos šniokštė kitaip nei čia, Venecijoje, o ir žuvėdros ten dar klykavo ir krykavo, ne taip kaip čia – liūdnos ir pavargusios snapu kapteli vieną kitą kriauklę! Seniai jis tapo anglu, brolis laiškuose retkarčiais per klaidą įmaišydavo angliškų posakių ir jau nesivargindavo svetimžodžius išbraukti, jis jau seniai priklausė šitai pasaulyje gerai žinomai tautai, esančiai ten viršuje, Šiaurėje, apie kurią sykį jis net pasakė, kad labiau ji, o ne venecijiečiai galėtų pretenduoti būti jūrine tauta...

Tačiau, net jeigu Antonio nesvarbu, turi būti koks nors žmogus, kuris atkakliai laikytųsi teisės ir įstatymų, juk turi būti teisėjas, kuris nubaustų Andrea ir atkeršytų už tai, kad jis apgavo jį, Paolo di Barbaro. Kadangi grafas negalėjo užmigti, išvaikščiojo *palazzo*, kartais tyliai kalbėdamasis su broliu, kaip būtų gera, jei jis būtų šalia, padėtų rasti išeitį. Jis žinojo, reikia veikti greitai ir ryžtingai, tačiau jį vis dar glumino ir slėgė, kad nusikaltimas sunkus, todėl vos bepajėgė surikiuoti savo mintis.

Žinoma, jei paviešintų šį reikalą, pakenktų geram šeimos vardui, ir visa Venecija iš jos šaipytųsi. Tačiau Andrea nubausti būtina, griežtai, be gailesčio. Jį reikia pašalinti iš oranžerijos, uždrausti pasirodyti abejuose rūmuose, taip, negali būti nė kalbos, kad jis dar kurį laiką sukiotųsi šalia Katerinos. Antra vertus, svarbu, kad jis ir brolis išsaugotų Andrea kaip piešėją ir juo labiau tapytoją, juk neatsisakysi didelio pelno, kurio tikimasi, pardavus visus jo paveikslus.

Kaip padaryti, kad jis iš čia dingtų, bet būtų galima su juo susisiekti, kad būtų taip griežtai prižiūrimas, jog niekas prie jo meilikaudamas neprisigautų ir nenupirktų piešinių?

Grafas svarstė daug kartų, vis pradėdamas iš pradžių. Mąstė, ar nepaslėpus Andrea Šv. Jurgio saloje, tikrino mintį, ar neišsiuntus Andrea į Angliją brolio Antonio globon, svarstė, ar neapgyvendinus jo kokiame iš daugybės tuščių *palazzo* kambarių, ir kad niekas jo ten nematytų. Visos šios idėjos turėjo svarių trūkumų. Andrea piešė ir tapė tik jam, grafui. Piešdamas ir tapydamas įrodydavo jam savo dėkingumą ir jausdavosi kone esąs jo sūnus. Kitam Andrea nesiūlytų savo paslaugų, be to, niekam nepaklustų, net jeigu ir krūvą pinigų tasai žmogus būtų pasiruošęs mokėti. Nors truputį pakenks glaudžiam jo ir Andrea ryšiui, Andrea kaipmat nuo jo nusigręš. Kaip padaryti, kad Andrea būtų nubaustas, pašalintas iš čia, bet liktų jo, grafo, rankose?

Kai grafas, trumpai snustelėjęs, pabudo ryte, patikėjo radęs sprendimą. Sėdo prie rašomojo stalo ir pradėjo rašyti laišką. Šį laišką, kurio jis nepasirašysiąs, turėtų gauti inkvizicijos valdžia. Jis, Paolo di Barbaro, ketino išduoti Andrea, kaip šis buvo jį slapčia išdavęs. Kas bus paskui, galima tik spėlioti. Tikriausiai pareigūnai, gavę tokius anoniminius skundus, kaip įprasta, labai nepastebimai ir labai kruopščiai patikrins kaltinimus. Jeigu pasitvirtins, kad jie pareikšti pagrįstai, Andrea suims. Niekas nenujaus, kas slapčia nurodė Andrea nusižengimus, taip, miestas net nesužinos, kokie tie nusižengimai, nes pareigūnai ne viešai apkaltina ir priima nuosprendžius.

Grafas pamirkė plunksną ir pradėjo: „Šiuo pranešu aukštiesiems pareigūnams, kad grafo di Barbaro namuose apgyvendintas atėjūnas iš lagūnos, vardu Andrea, būdamas Katerinos di Barbaro, mergautinė pavardė Nardi, *cicisbeo*, piktnaudžiavo savo pareigomis...“ – Rašė nepakeldamas akių, nes naktį buvo apsvarstęs kiekvieną žodį. Visą reikalą grafas išdėstė taip, esą Andrea, Katerinai net nežinant, nupiešęs ją nuogą; šitaip grafas išsaugojo jos gerą vardą ir sudarė įspūdį, kad ši moteris nebūtų pakentusi kokių nors suartėjimų. Andrea būtina nubausti, nepainiojant Katerinos.

Parašęs laišką, grafas jį dar kartą perskaitė, atrodė, tarsi aiškiais, sunkiais ir kaltinamais sakiniais jis sykiu būtų paskelbęs nuosprendį. Jis surado tinkamų teiginių, svarių ir įspūdingų, užtikrinančių teiginius, kurie tikrai turėtų būti paveikūs.

Baigęs prie laiško pridėjo du piešinius. Pakilo, greitai apsirengė ir rytmečio prieblandoje išėjo iš *palazzo*. Tegul niekas jo nemato – šis žygis buvo pats slapčiausias ir sunkiausias, į kokį kada nors jis buvo išsirengęs. Pro platų plyšį, kurio forma priminė išsižiojusią burną, įmetė laišką į dėžutę, skirtą anoniminiams skundams. Kasdien čia suplaukdavo daug laiškų – Venecijos piliečiai nepasitikėjo vieni kitais, ir pareigūnams pranešdavo net nereikšmingus mažmožius. Tada iškart sugrįžo namo. Vestibiulyje sutiko Karlo ir greitai nusimetė apsiaustą.

– Ar grafas jau buvo išėjęs iš namų? – paklausė Karlo.

– Taip, – atsakė di Barbaro. – Prastai jaučiausi, išėjau šiek tiek pabūti gryname ore.

– Senjore, ar jums geriau?

– Taip, Karlo, ačiū. Palūkėkime su pusryčiais dar kokią valandėlę, paskui aš pranešiu.

Plačiais laiptais jis kopė viršun, pamažu, sunkiai atsikvėpdamas. Keista, bet jam iš tikrųjų buvo palengvėję. Beveik numaldė savo kerštо troškimą, ir jis pats nurimo. Artimiausiomis dienomis trauksis Andrea iš kelio, lauksiąs, kas dabar bus, atsakomybę už šį atvejį jis perdavė aukštiesiems pareigūnams, kurie su tomis žiniomis elgsis taip, kaip jų galvos neša.

Grafas įsivaizdavo, kad laukti bus daug paprasčiau. Kai per savaitę nieko neįvyko, jis vėl ėmė vaikštinėti iš kambario į kambarį. Kalbėjosi pats su savimi, svarstė, ar neparašius ilgo laiško Antonio. Norėjo pasikviesti abatą iš Šv. Jurgio vienuolyno ir jam viską iškloti, bet taip ir liko vienas su savo mintimis. Kartais net imdavo teisintis sau pačiam, tarsi būtų per daug sau leidęs. Tada dar sykį ištraukdavo piešinius ir vėl smarkiai įtūždavo, labiau už viską norėdavo lėkti žemyn į sodą ir pareikalauti, kad Andrea tučtuojau pasiteisintų.

Lėtai slinko laikas, regis, niekas nieko nenujautė. Kai grafas tos nežinios ilgiau neištverdavo, pasislėpdavo bibliotekoje. Įsispitrindavo į kambaryje pasklidusią šviesą, sekdavo palei sieną keliaujančius skruzdėlių pulkus, pakrimsdavo gabalėlį meliono, jau kelios dienos stovėjusio ant stalo. Retkarčiais savęs klausdavo, ar nesigaili, ką padaręs. Bet nejautė nieko panašaus į atgailą, nes buvo per anksti. Jis nekantriai laukė, tik laukė, norėjo, kad Andrea dingtų iš jo namų kiek įmanoma greičiau, be didelio triukšmo.

Po dešimties dienų, anksti ryte, jie atėjo dviese. Karlo pranešė grafui apie jų atvykimą. Jie pasiteiravo, kur Andrea, jo ieškoję, tačiau oranžerijoje neradę. Jiems nurodę Nardžių *palazzo*, ir jie taktiškai pasinaudojo vienomis iš mažųjų durelių sode. Kol jie anoje pusėje laukė Andrea, tuo metu buvusio Katerinos miegamajame, neva, kad padėtų jai apsirengti, grafas paslapčiomis nuskubėjo į oranžeriją konfiskuoti piešinių. Jis pasiėmė beveik visus, paliko tik kelis – kaip išdavikišką įrodymą.

Jie nieko neaiškino, tik pranešė, kad aukštųjų pareigūnų pavedimu atėję Andrea suimti. Kai iš visų pusių ėmė teirautis, už ką, jie nurodė, kad suėmimo priežastis esanti slapta. Katerina nenorėjo Andrea išleisti, pakviestas grafas taip pat apsimetė, kad piktinasi rytiniu sąmyšiu. Tačiau tai nepadėjo. Jie suėmė Andrea, ir po to, kai jį išvedė, grafas, dar kartą apsilankęs oranžerijoje, pamatė, kad jie pasiėmę ir menką Andrea turtą.

Rūmuose Andrea neliko nė pėdsako, atrodė, kad jis čia niekuomet ir nebuvo apsistojęs, atrodė, tarsi vėl būtų pradingęs tamsoje, iš kurios kartą buvo išniręs.

Ketvirtoji dalis

– 34 –

Andrea gavo erdvią vienutę. Aukštai buvo įtaisytas langas, pro kurį matėsi tik dangus, joje buvo stalas, dvi nedidelės kėdės ir gultas. Paprastai jis tupėdavo ant grindų, nugara atsirėmęs į sieną ir spoksodavo pro langą.

Niekas nenurodė suėmimo priežasčių, taip pat nepasakė, kaip ilgai ketina jį čia laikyti. Andrea matė tik tuos abu jo pasiimti užėjusius vyriškius, bet nebuvo teismo, kaltintojų, kokio nors žmogaus, su kuriuo galėtų persimesti vienu kitu žodeliu. Visą dieną jis laukė paprastame dožų rūmų kambaryje, o paskui jį atvedė į šią vienutę. Atrodė, tarsi visi būtų susitarę nubausti jį tylėjimu, nes net ir jį čionai atvedęs prižiūrėtojas nepravėrė burnos.

Dabar pakraščiais skleidėsi dangaus žydrynė, ją vagojo perplėštos baltumos siauručiai pėdsakai, kurie išsirausė kanalus ir drauge nuklydo į pakrikusias dėmes. Pamažu mėlis virto skersai išilgai išakėtu audiniu, palaidu ir lengvu kaip tinklas, panaikinusiu mėlynos spalvos sodrumą bei ryškumą ir lėtai nutempusiu jį ant žemės. Knietėjo ten pasidarbuoti, ištiesti pirštus, dar labiau paskirstyti šitą baltą spalvą, pridėti jos prie mėlynos, maišant surasti naujų atspalvių, išplėsti spalvų paletę.

Didžiausią rūpestį jam kėlė tai, kad negalėjo piešti. Ką būtų galima veikti visą laiką, jei ne piešti? Prižiūrėtojas, laikui slenkant, pasirodė esąs malonesnis ir su juo net pasikalbėdavo, žadėjo atnešti knygų, tačiau Andrea nenorėjo skaityti, prašė tik popieriaus, plunksnų, teptukų ir dažų. Jis bijojo, kad vėl nepranyktų vaizdai,

kuriuos buvo nupiešęs ir kurie buvo jam įstrigę, todėl visaip stengėsi juos prisiminti, bet jautė, kad jie pamažu vis labiau blanksta.

Vis dėlto prižiūrėtoją jam pavyko palenkti į savo pusę. Ramus, paprastas žmogelis, išklausęs jo istoriją, taip pat nesuprato, už ką Andrea čionai atgabeno. Matyt, jis tikrai nieko nežinojo, nes pats ėmė spėlioti, kokios galėję būti suėmimo priežastys, svarstė įvairiausius variantus, abejodamas kaip žmogus, kuris mano, kad gali būti visaip.

Taigi jis pasakojo, kad iš pradžių venecijiečiai manę, jog Andrea esąs šventasis, kurį Dievas atsiuntęs miestelėnams priminti, kad miestas kilęs iš jūros; vėliau kalbėję, kad Andrea esąs priešiškų valstybių šnipas, kuris siekiąs iššvalgyti arsenalo paslaptis; galiausiai šnekėję apie tai, kad jis esąs genialus piešėjas ir tapytojas, kuris nenorįs išsiduoti, iš kur atvykęs, nes ketinąs išvogti Venecijos meistrų paslaptis, o tada slapta grįžti savo tėvynėn. Perkratant visus šiuos gandus, galima spėlioti, kas būtų galėjęs jį įskųsti.

Andrea nepatenkintas klausėsi tų istorijų, tačiau ir pats nerado paaiškinimų. Kai svarstydavo, kas būtų norėjęs jam pakenkti, prisimindavo tik vieną žmogų – meistrą Frančesko Gvardį, kuris, Andrea pas jį lankantis, vis sunerimdavo. Meistrą Gvardį gąsdino jaunuolio stebėtojo talentas, šitai Andrea iškart pajuto, o gal Gvardžiui teko matyti ir kelis jo piešinius, tada daug kas paaiškėtų. Paskutiniu metu dailininkas davė aiškiai suprasti, kad jo vizitų jis nepageidaująs, o jis, Andrea, retkarčiais pajusdavęs kažkokį kartėlio jausmą ir pavydą. Taigi jeigu meistras Gvardis ir mėgino išgrūsti konkurentą dėl tapybos paslapties, turėjo būtinai išgalvoti kokią istoriją, kad galėtų primesti Andrea nusižengimą?

Ilgiau pasvarstęs, Andrea suprato, kad šios mintys kvailos. Galimas daiktas, meistras Gvardis – pavydus, nedraugiškas žmogus, bet tikrai nebūtų jo šmeižęs. Ką jis būtų galėjęs išgalvoti, norėdamas pakenkti jam, Andrea? Ar jis žinojo ką nors tokio, ko būtų pakakę įtikinamai istorijai suregzti? Niekas nežinojo ir apie valandas, kurias jis slaptai leisdavo su Katerina. *Cicisbeo* privalėdavo dieną ir naktį būti arti savo damos – tokios taisyklės, kam dėl to kiltų įtarimas?

Mieste turėtų būti įtakingų jėgų, kurios dėl neaiškių motyvų nepageidauvo, kad jis čia ilgiau užsibūtų.

Per pietus saulės šviesa kartais taip smarkiai ištempdavo šviesiai gruntuotą žydrumą, kad ji grasinosi perplyšti. Balti siūlai ir ataudai vėl pasimesdavo arba pranykdavo, susivydami į mažus pulkelius. Tada sodrėjantis mėlis susitelkdavo, ir tas tikresnis, ryškesnis atspalvis išsilaikydavo keletą valandų, vis toks plevenantis ore ir lengvas, tarsi mėlyna spalva kas minutę vis atsinaujintų.

Andrea vis labiau juto augant baimę. Iš pradžių dar mėgino save raminti, kad grafas jį iš čia ištrauksiąs, tačiau, laikui bėgant, sau kartodavo, kad net ir toks gerbiamas žmogus bus bejėgis kaip nors pakeisti aukštųjų pareigūnų sprendimus. Prižiūrėtojas pasakojo, kad daugelis suimtųjų čia manė esą nekalti ir paprastai daug metų kankinosi nežinodami, kuo kaltinami. Aukštieji pareigūnai atlikdavo tyrimus ir nuosprendį priimdavo slapta – tikriausiai ir grafui nepavyko ką nors konkretesnio sužinoti. O kas tada? Ar jis vienas mėnesių mėnesius ar metų metus liks įkalintas šioje tamsioje ir drėgnoje patalpoje?

Kai jis užsimerkdavo, vaizdai imdavo lietis. Jis mėgindavo juos piešti pirštais brėždamas linijas, tačiau nesisekdavo, nes išeidavo tik neaiškūs, blankūs apmatai, pilni besimainančių spalvų ir išskystančių kontūrų. Jis matė beribį jūros ir dangaus mėlį, į kurį spraudėsi miesto siluetas, gelsvai rudi, siūbuojantys neapibrėžtos formos dariniai, atsirandantys vos vos prisilietus teptuku. Jie, rodės, tuoj ištirps sodrioje mėlynoje spalvoje. Dar vaizduotė matė tamsiai rudą, išlenktą gondolos siluetą, besibraunantį į klampią tamsą. Kaskart vis išnirdavo miesto scenos – nieko negalvojant ir žaibiškai – ir jis susivokė, kad tai jo sapnų vaizdai, paveikslai, kuriuos, tįsodamas ant grindų, pro virpančius, apsunkusius vokus, pusiau būdraudamas, pusiau miegodamas, regi vis labiau blykštančioje popietės šviesoje.

Atrodė, jam teliko tik šitie sapnų vaizdai, paskutiniai, vėl ir vėl praslenkantys įspūdžiai, tarsi išdeginti jo karštligiškai svarstančiose smegenyse, nes tuo tarpu jam sunkiai sekėsi sulaikyti Katerinos

paveikslą ar *palazzo* vaizdą. Atrodė, kad jis esąs be galo toli nuo jų, perkeltas į visai kitą gyvenimą, kuriame nebuvo jokio artumo, jokių prisilietimų, vien silpni, juodoje erdvėje nuaidintys balsai iš lauko ir visuomet toks pats dangaus blėsčiojimas lange.

Andrea vėl priprato misti tik vandeniu ir sriubomis, jam darėsi bloga nuo kitokio maisto, jį išvemdavo, arba alyva atsiduodantis valgis taip ilgai slėgdavo skrandį, kad jis net raitydavosi iš pasibjaurėjimo. Juto, kad sulėtėjo kūno judesiai, reikėdavo pastangų atsikelti ir žengti keletą žingsnių – taip greitai priprato gulėti. Žinojo, kad tokio gyvenimo ilgai neištversiąs, atrodė, tarsi jo kūnas trauktųsi diena iš dienos, o kartu juo sektų ir galvoje esantys paveikslai, kurie vis labiau tirpo šviečiančių, žėruojančių spalvų žaismėje.

Jis paprašė prižiūrėtoją pakviesti grafą, norėjo jį prašyti, kad atneštų piešimo ir tapymo reikmenis – tik dirbdamas galėtų čia išsilaikyti dar kurį laiką. Dabar, kai nebuvo galima ilgai stebėti žmonių ir daiktų, kai negalėjo netgi jų liesti, Andrea pradėsiąs tapyti savo dažais. Jis kibsiąs į sapnų vaizdus, mėginsiąs vandens miestą, kaip kokį galvakojį, turintį daugelį atšakų ir akių, panardinti į savo spalvų jūrą, vėl ir vėl, kol miestas ištirpsiąs.

Pavakare kartais jis pajusdavo pro langą padvelkiant vėjelį. Aukso geltonumo saulės tonai vėl išskaptuodavo dangų, nudrykdami į tolį, žydrynė patamsėdavo, pasinerdavo į mažas, tirštas dėmes ir galiausiai, susimaišiusi su vakaro aukso rudumo atspalviais, nulašėdavo į pamažu įsižėruojančią juodumą.

– 35 –

Grafas nenurimo. Nuo tada, kai suėmė Andrea, jį kamuodavo prieštaringiausios mintys. Kartais būdavo skaudu, kad prarado įsūnį, jį užvaldydavo keistas sielvartas, tarsi Andrea būtų ištikusi nelaimė arba kad jį būtų išgabenę prieš jo, grafo, norą. Lėtai nusileisdavo į

sodą, sukdavo ratus apie oranžeriją ir ilgai nesiryždavo įžengti vidun. Čia, apačioje, viskas priklausė Andrea – ploteliai nedidukių lysvių ir želdinių, kuriuos jis rūpestingai prižiūrėdavęs, niekam jų nepatikėdamas. Dabar tie žiedai ir žolės ėmė vysti ir laukėti, niekas nenorėjo jais rūpintis, jie buvo pats tikriausias ženklas, kad Andrea dingo.

Kai pagaliau grafas įžengė į oranžeriją, jam tvoskė kvapai dažų ir aliejų, kuriuos Andrea saugojo mažučiuose stikliniuose induose po akmeniniais suolais – ten buvo šimtai mišinių, prie kurių jis triūsė ištisas savaites. Atrodė, kad visų šių stiklinių indų ir buteliukų kvapas stiprėjo diena iš dienos, tai buvo jūros kvapas, kurio nesupainiosi su jokiu kitu kvapu, tik dar aštresnis, milžiniškas aliejumi atsiduodantis debesis iš gleivių, jūros dumblių, druskos, geležies ir dumblo – vėsus, kartus kvapas trenkė į nosį kaip amonio chloridas ir apsvaigino. Kvapas grafui priminė pirmąjį įudviejų susitikimą: jis išvydo lavoną valtyje ir manėsi užuodžiąs minkštą vakaro orą, matąs lagūnos spalvas, violetines pievas, virš tamsžalio fono tirpstantį rausvą vakaro geltonį.

Jis kratėsi šių prisiminimų, tačiau jie atslinkdavo it piktos šmėklos, net ir išėjęs iš oranžerijos vis dar girdėjo medžiotojų balsus, jų niurnėjimą, pusbalsiu tariamus garsus, kurių baikštus tonas užvaldė ir jį patį. Kartais, taip, kartais jis net pats savęs bijodavo, matydavo save esant griežtą teisėją ir sprendimus priimantį žmogų, paskui vėl sukildavo prieš save ir stodavo nekalbių, klausiančių medžiotojų, žiūrinčių į tikrą pagarbą įteigiančios išvaizdos žmogų, pusėn.

Draskomas į visas puses grafas skubėdavo į galeriją ir išsitraukdavo Andrea piešinius. Pakakdavo kelių sekundžių, kad priviliotų senąjį pyktį, sukeltų begalinį skausmą, siutą, kuriam užėjus, dažnai pats savęs nebepažindavo. Jis nekentė šitų vienas kitą apsikabinusių kūnų, norėjo juos išskirti, perskirti bet kokiomis priemonėmis. Kartais net pagalvodavo, ar nesudeginus paveikslų, tačiau, atrodė, nedera be pasekmių pradanginti jo gėdos liudytojus. Geriausia būtų buvę šiuos piešinius perpjauti, ne, perdurti; vieną sykį, įtūžio priepuoliui užėjus, jis taip į juos trenkė, net susižeisdamas sugniaužtus pirštus.

Kuo ilgiau Andrea nebuvo namuose, tuo rečiau grafas jį siedavo su šiuose paveiksluose vaizduojamo vyriškio figūra. Kartais jam atrodydavo, kad nupieštas ne Andrea, o kitas žmogus, kad tai tik pramanas, moters kūno siluetas, ne daugiau. Jis jautė, jog daro viską, kad pamažu Andrea atskirtų nuo šitų piešinių – kažkur tolumoje egzistavo jo vizija, kuri ištrūko ir išsinėrė iš šių lapų, vizija, kuri apgailestavo dėl visko, kas tuose lakštuose buvo atvaizduota. Grafas troško tik viena – kad Andrea gailėtųsi arba bent jau pasiaiškintų. Jam smelkė iki gyvo kaulo, kad negali su jaunuoliu pasikalbėti, negali tuojau pat po šitiek pastangų.

Jau vien dėlto, kad nesukeltų įtarimo, grafas teiravosi apie nuosprendį, naudodamasis slaptais ir sudėtingais būdais, bet sužinojo tik tiek, kad Andrea tikriausiai kelerius metus turėsiąs likti kalėjime. Grafui atrodė, kad tokia bausmė yra labai didelė, tačiau jam davę suprasti, kad kiti už kur kas menkesnius nusikaltimus kalėdavo daug metų. Jis nutarė aplankyti Andrea, norėjo kiek įmanoma greičiau žūtbūt jį vėl pamatyti, bet paisė atsargumo, todėl prisivertė palaukti, kol praslinks kelios savaitės.

Atrodė, kad šalimais, Nardžių rūmuose, sielvartas niekad nesibaigs. Katerina nesirodė; Andrea dingus, ji iš *palazzo* nežengdavo nė žingsnio, dienas leisdavo savo miegamajame ir atsisakydavo maisto, kurį jai verkdama atnešdavo Džiulija. Apačioje, *portego*, senąjį Nardį stumdydavo nuo vieno lango prie kito, verkšlenantis, bejėgis vaikas, kuris vis žvalgėsi, ar nepamatys Andrea, ir mito tik mažučiais vaisiais. Atrodė, jog kažkas mirė, o gyvieji neįstengia numaldyti savo skausmo.

Katerina aukštiesiems pareigūnams nusiuntė daug prašymų, senasis Nardis asmeniškai teiravosi trijų inkvizitorių, kurie skelbdavo nuosprendžius, bet viskas buvo veltui – nieko nesužinojo nei apie suėmimo priežastis, nei apie kalinimo trukmę. Ir pamažu jie ėmė prisiminti Andrea kaip kokį angelą, kuris užgriuvo pas juos visas spindėdamas ir galiausiai vėl sugrįžo į savo tolimąją karalystę. Niekas neturėjo teisės užsiminti, kad jis sėdi kalėjimo vienutėje – bejėgis, baisioje tamsoje. Kadangi su juo negalėjai susisiekti, tikrasis Andrea

jau neegzistavo, tarsi stebuklui įvykus, jis išnyko su gražiuoju angelu. Seniai paspruko iš kalėjimo, pasislėpė vandenyje ir nuplaukė pabėgdamas nuo persekiotojų. Galbūt kada nors jis vėl pasirodysiąs – netikėtai, it vaiduoklis, tačiau dabar ne laikas apie tai galvoti.

Taip fantazuodavo Džiulija, kuri nebežinojo ko griebtis. Katerina skendo skausme, o čia dar tas senasis Nardis su bejėgiškais skundais – pamažu Džiulija patikėjo, kad jų silpnumas ją pribaigs. Todėl prasimanė abiem gedintiems pasakoti guodžiančias legendas, kokių dažnai išgirsdavo bažnyčioje; kartais suveikdavo net ir šitos senos pasakaitės. Tada Katerina pakeldavo galvą ir pasakodavo toliau, lėtai, vis nuklysdama į lankas, vis dėlto sakinį po sakinio, tarsi pati save drąsindama.

Slapčiomis žinojo, kad Andrea ji prarado. Su juo buvo visiškai laiminga, pirmą kartą savo gyvenime, tačiau dabar ši laimė staiga nutrūko, taip skausmingai ir akivaizdžiai, tarsi neturėdama teisės vėl kada nors pasikartoti. Taip, ji jautė, kad nepasikartos, buvo įsitikinusi, kad nesutiks tokio žmogaus kaip Andrea. Būdama drauge su pirmu vyriškiu, ji patyrė viską, ką norėjo patirti, tačiau dabar su šia patirtimi ją paliko vieną kaip kokią seną moterį, kuri tegali mintimis sugrįžti į buvusius laikus. Nenorėjo nuolat prisiminti praeities, tačiau nepajėgė galvoti apie ateitį, neįpindama išgyventų dalykų. Ne, ji jau negyveno taip kaip anksčiau – įstrigo tarp tų laikų, be tikslo, be noro veikti.

Grafas matė ją du tris kartus prabėgom. Pastebėjo, kad ji bijo parodyti savo sielvartą, ir jis vėl įsižeidė, kad viską nuo jo slepia. Mintyse jis reikalavo, kad ir ji gailėtųsi arba bent jau pasiaiškintų, norėjo, kad atsivertų ne kam kitam, o jam be užuolankų, aiškiai. Kartais pasidėdavo piešinius priešais ir, kalbėdamas dviem balsais, tarsi atgaivindavo nuogus kūnus, tardavo prisipažinimą, kurį jiems tereikėjo pakartoti – jiems jį įteigdavo, aniedu turėjo nuskęsti šiame žodžių ir posakių sraute, nuo kurio pats grafas darėsi taikesnis.

Taigi visi buvo kaip paralyžiuoti. Grafas nedrįso įžengti į Nardžių *palazzo*, pagaliau Katerina ir Džiulija lakstė apie senąjį Nardį, tarsi nusikamavusį ir palūžusį vyrą būtų pasmerkusios klausytis jų

netilstančių šnekų, privalančių išguiti jo gedulą. Retkarčiais grafas girdėdavo, kaip jiedvi niūniuoja ir kuždasi; buvo kraupu – it kokios laidotuvių giesmės. Atrodė, jų balsai aidi vis labiau piktžolėmis užželiančiame sode – buvo tokie netvirti, tarsi ne šio pasaulio, tikrai galėjai pamanyti, kad jie aprauda netektį, kurios niekad nepavyks įveikti.

Kartais grafas išsigąsdavo, tarsi šie dvasių balsai būtų skambėję jam už nugaros. Vis nepajėgė atsikratyti kaltės jausmo, kuris šiek tiek apmalšdavo žiūrint į piešinius. Grafas jautė, kad Andrea jis neatsikratė. Galiausiai, be galo ilgai laukęs, susiruošė aplankyti savo auklėtinio. Atsargiai paprašė aukštųjų pareigūnų suteikti jam tokią malonę, ir šie jam pranešė, kad jo vizitams neprieštaraujama.

Vieną popietę jis įžengė kalėjiman. Jį palydėjo prižiūrėtojas. Abu ėjo ilgais koridoriais, grafas vis įtraukdavo galvą, kad neatsitrenktų į žemas lubas. Jį trikdė, kad turi šitaip eiti, atrodė, tarsi jis linktų po savo nusikaltimo našta. Pagaliau priėjo prie Andrea vienutės, prižiūrėtojas atrakino duris, įleido grafą, vėl užrakino ir paliko juos vienu du.

– 36 –

Buvo labai tamsu, grafas stovėjo nejudėdamas ir stengėsi ką nors įžiūrėti. Tada pamatė Andrea, tupintį kampe ir lėtai keliantį galvą. Išvydęs grafą, mėgino tučtuojau atsistoti, tačiau jam sunkiai sekėsi, tarsi būtų turėjęs iškelti svarmenį. Jis žengė priekin vilkdamas kojas, šiek tiek svirduliuodamas ir nunarinęs galvą nutvėrė di Barbaro ranką.

Grafas kaipmat jį sugriebė, tarsi norėdamas paremti nusilpusįjį, tvirtai jį laikydamas. Di Barbaro labai sumišo – buvo netikėta, kad Andrea į jį įsikibtų. Tačiau vis dėlto kokią valandėlę jiedu stovėjo, vienas kitą laikydami, netardami nė žodžio, abipusio skausmo sukrėsti.

– Dėkoju, kad atėjote, – pagaliau prabilo Andrea.

– Buvo neįmanoma anksčiau ateiti, – atsakė grafas, mėgindamas atrodyti ramus ir pasitikintis, nors iš tikrųjų be galo nerimavo. – Aš stengiausi, bet aukštieji pareigūnai neleido

Grafas klausėsi savęs: na štai, pamažu ėmė meluoti, o ką daryti, tik šitaip galėjo išsaugoti jaunuolio pasitikėjimą.

Andrea parodė į dvi kėdes, ir jie atsisėdo prie stalo. Grafas pažvelgė į aukštai įtaisytą langą ir iškart suprato, kad Andrea pro jį tik tiek Venecijos ir tematė. Grafas tučtuojau vėl nusuko akis, tarsi būtų norėjęs išvengti pokalbio šia tema.

– Grafe, gal jūs ką nors sužinojote? – paklausė Andrea. – Gal nors jūs galite man pasakyti, kodėl mane čia įkalino?

– Ne, – atsakė grafas. – Aukštieji pareigūnai nieko neaiškina. Matyt, tave kažkas įskundė, nenurodydamas savo pavardės. Ar jautiesi dėl ko nors kaltas? Gal nujauti, kodėl tave kažkas tokiu būdu persekioja?

– Turėjau daug laiko apie tai pamąstyti, – tarė Andrea, – bet nežinau. Vienintelis žmogus, apie kurį pagalvojau, atleiskite grafe, yra meistras Gvardis.

– Gvardis? Frančesko Gvardis? Bet kodėl būtent jis?

– Pastarosiomis savaitėmis meistras Gvardis manimi labai nepasitikėjo. Jis žinojo, kad man nepatinka jo tapyba, kad aš ją perpratau, ir jis suprato, kad aš seniausiai daugiau nutuokiu apie spalvas, nei jis ir jo dirbtuvės.

– Kokia nesąmonė, – išsprūdo grafui. – Iš kur Frančesko Gvardžiui žinoti, kad tu pats pieši ir ketini tapyti? Bent aš jam šito nesakiau! Aš laikiausi mūsų susitarimų ir niekam neprasitariau, ką tu dirbi!

– Bet senjore, juk nemanote, kad meistrui Gvardžiui būčiau pasakojęs apie savo paveikslus, norėdamas pasipuikuoti ar padaryti įspūdį? Jūs žinote, kad aš apie juos kalbuosi tik su jumis, ne su kuo nors kitu.

Grafas atsistojo ir vienutėje lėtai vaikštinėjo ten ir atgal. Jam nepatiko, kad Andrea atsakinėjo pasitikėdamas savimi. Jeigu svei-

kindamasis grafas vos nepraskydo, tai dabar jis vėl prisiminė, ką Andrea yra jam padaręs. Taip, reikia susitvardyti, Andrea privalo prisipažinti, kas įvyko.

– Kad ir kaip ten būtų, – grafas bandė dar sykį, – meistras Gvardis negalėjo, tik ne jis. Galvą guldau. O tu geriau pagalvok! Gal esi ką nors padaręs, kas galėjo užtraukti kito žmogaus pyktį? Gal įžeidei arba įskaudinai, gal kam nors gėdą padarei, gal net netyčia?

Jau atsistojo ir Andrea, bet abiem rankom vis rėmėsi į stalą.

– Ne, grafe, niekam nepadariau nieko bloga, niekam, esu tikras.

– Gerai pasvarstyk, – pertraukė grafas, – gal tai susiję su tavo piešimu? O gal su *cicisbeo* pareigomis? Dabar jis nuo Andrea nenuleido akių. Matė, kad jam sunku stovėti išsitiesus, Andrea papurtė galvą, atrodė, kad neprisimena.

– Ne, nepadariau nieko, ko negalima daryti, – ištarė Andrea.

– Bet juk žmonės be niekur nieko neatsiduria kalėjime, – atšovė grafas šiek tiek garsesniu tonu. – Suėmimo priežastys įslaptintos, na gerai, tegul, bet jas patikrina ir labai kruopščiai. Juk turi būti tokios priežastys, turi būti!

Andrea atsiplėšė nuo stalo ir perėjo į kitą pusę prie lango. Stovėjo ten, pakėlė galvą ir žiūrėjo laukan.

– Aš jų nežinau, – tepasakė. – Šiame mieste aš nepasitikiu niekuo nuo tada, kai išgirdau, kad dauguma kalinių nežino, kodėl juos suėmė. Mane galėjo įskųsti bet kas dėl pačios menkiausios priežasties!

– Menkiausios priežastys nedomina aukštųjų pareigūnų, – sušuko grafas. – Pats žinau, kad jiems nelengva būna priimti nuosprendį. Dauguma kaltinamųjų nenori pripažinti savo kaltės, lygiai taip pat kaip ir tu! Tie kietasprandžiai, net ir kalėjime būdami, metai iš metų atkakliai tvirtina esą garbingi piliečiai!

Andrea atsigręžė.

– Grafe, jūs esate vienintelis žmogus, kuriuo aš visiškai pasitikiu, jūs man išgelbėjote gyvybę ir priėmėte pas save. Jūs pats pasakykite, ar kada esu jus apgavęs?

– Mano nuomonė čia nesvarbi, – tarė grafas, – nė truputėlio. Bet jeigu jau tu manęs klausi, tada ir aš tavęs paklausiu – ar tu laikeisi visų mūsų susitarimų?

– Taip, senjore, laikiausi.

– Seniai man nedovanoji piešinių, ar tiesa? Pradėjai piešti pats sau, ar ne tiesa? Tu nusprendei daugiau nepiešti savo gelbėtojui, išlaikytojui, pabandei savivaliauti!

– Iš kur jūs žinote?

– Aš nežinau, bet spėju. Juk taip yra, ar ne, aš sakau tiesą?! Prieš atsakydamas man, pamąstyk.

Di Barbaro matė, kad Andrea sunerimo. Dabar abu vaikštinėjo vienutėje ten ir atgal, atrodė, tarsi suktų ratus apie vienas kitą, norėdami sužeisti priešininką.

– Neketinau jums meluoti, – tarė Andrea. – Kai ką nutylėjau. Pirma norėjau užbaigti piešinius, tada, kaip ir tuos kitus, būčiau jums padovanojęs.

– O kas nupiešta tavo lapuose? – riktelėjo grafas. – Ar gali man pasakyti, ką piešei ištisas savaites?

– Piešiau kūno malonumus, – ramiai atsakė Andrea.

– Kokius malonumus?

– Giliausius.

– Ką tai reiškia? Nesuprantu tavęs.

Grafas čiupo Andrea už rankos ir privertė sustoti. Pirmą kartą Andrea kratėsi šio prisilietimo, nusisuko ir vėl pažvelgė pro langą.

– Aš nekalbėsiu apie tai, – tarė Andrea. – Neverskite manęs kalbėti apie tai, ko aš pats nesuprantu. Kūno malonumai – paslaptis. Aš niekam neišduodu jokių paslapčių. Iš kur jūs žinote apie tuos paveikslus?

Grafas jį paleido, žengė atatupstas žingsnį kitą, Andrea jau nuo jo paspruko, ištaręs kelis paprastus sakinius, ir grafas pasijuto nugalėtas.

– Ką aš turiu žinoti?

– Ar jūs matėte paveikslus?

– Ar aš? – grafas papurtė galvą, tarsi klausimai jį vargintų. – Aš nieko nemačiau.

– O kur tie paveikslai?

– Ko tu manęs klausi?

– Jie buvo oranžerijoje.

– Na ir?

– Ar jūs juos pasiėmėte?

– Sakiau, kad nieko nežinau apie paveikslus, ar nesupratai?

– Jūs kalbate taip, tarsi tuos paveikslus būtumėte matęs.

Di Barbaro juto, kad vos besuvaldo nerimą. Ūmai jam dingtelėjo, kad jis pats esąs kaltinamasis, kuris apsimetinėja ir neprisipažįsta.

– Noriu tau šį tą pasakyti, – atkirto jis. – Ištisas savaites stebėjausi, kodėl tu tyli. Galvodavau apie tave! Klausinėdavau savęs, gal tu sergi, o gal nepatenkintas savo talentu! Krimtausi, nes man buvo ne vis tiek, ar dirbi, ar ne. Įtarinėjau, gal *cicisbeo* pareigos tave nuo darbo atitraukė arba tapo tau našta. Tokios mintys sukosi mano galvoje!

Andrea atsigręžė. Antrąkart jis čiupo grafo ranką. Di Barbaro mėgino išsisukti nuo prisilietimo, bet pavėlavo.

– Senjore, aš jums melavau, – tarė Andrea, – jūs teisus.

Di Barbaro išsitempė, visą laiką laukė šitų žodžių. Pagaliau. Grafas pajuto, kad viduje kažkas ištirpo, jau ketino parodyti, kaip jam palengvėjo, Andrea prisipažinus.

– Jeigu nori, kad tau ir toliau padėčiau ir mes vienas kitu pasitikėtume, turi viską man iškloti.

– Taip, senjore, aš žinau. Prisipažįstu, kad paveikslus norėjau pasilikti. Tai buvo kitokie paveikslai nei tie, kuriuos piešdavau anksčiau.

– Ir viskas?

– Tai ir viskas, daugiau nepadariau nieko, kas pažeistų mūsų susitarimus.

– Tikrai nieko? Dar sykį gerai pagalvok!

– Nieko. Nenorėjau atiduoti paveikslų, nes pradėjau piešti savo kūno paslaptis. Maniau, kad tai tik mano paslaptys. Daugiau neturiu ko pridurti.

Grafas atšlijo nuo Andrea, grįžo prie stalo ir vėl atsisėdo. Šis pokalbis krypo ne ta linkme, kaip jis įsivaizdavo. Andrea vėl ir vėl išsisukdavo, paprasčiausiai grafui nepavykdavo jo pričiupti. Mielai būtų išdrožęs, ką žinojo, bet buvo svarbu išsaugoti Andrea pasitikėjimą, be to, neketino atsisakyti jo paslaugų.

– Aš siūlau, – lėtai tarė, – nes noriu suteikti tau progą atitaisyti tavo nusižengimą.

– Padarysiu, ko reikalausite, – pasakė Andrea ir taip pat grįžo prie stalo. Dabar jie vėl sėdėjo kartu, tarsi kažką drauge planuodami.

– Tu dar kartą čia, šioje vienutėje, nupieši tuos piešinius, apie kuriuos kalbi, tik man nupieši tuos kūno malonumus.

Grafas šiek tiek atsilošė. Kodėl anksčiau jam nešovė tokia mintis? Tai buvo idėja, kuri jį išgelbėtų, vienintelė galima išeitis – piešdamas Andrea atgailautų. Be to, kartu patvirtintų padaręs nusižengimus, aiškiai ir akivaizdžiai, o tada jis, Paolo di Barbaro, pareikalautų pasiteisinti. Juk nepaneigsi to, ką matysi popieriuje.

– Negaliu piešti šioje vienutėje, – atkirto Andrea.

– Nesirūpink, gausiu visko, ko tau reikia, – greitai atsakė grafas. – Prižiūrėtojas – protingas vyras, jį gerai pažįstu. Atsilyginsiu už paslaugas. Nuo šiandien gausi viską, kad galėtum dirbti.

– Senjore, man reikia dažų, – atsakė Andrea, – tik jų. Dirbsiu jums kaip ir anksčiau, bet negaliu čia piešti. Tačiau, jeigu jūs parūpinsite dažų, drobės ir teptukų, pradėsiu tapyti, kaip esame kažkada planavę.

– Ar tapysi aliejiniais dažais ir ant drobės? Ar bandysi? – paklausė grafas.

– Taip, – tarė Andrea, – tapysiu, ką dar prisimenu. Būdamas čia, visą laiką tik apie tai galvojau. Viskas priklausys jums, grafe Paolo, aš tapysiu, kol vaizdai manyje išnyks, kol nieko daugiau nematysiu, kol nebeliks vaizdų.

Di Barbaro nevalingai šyptelėjo – tikslas jau pasiektas. Jis greit parašysiąs apie tai Antonio, nūnai viskas paruošta. Gana ilgai jiedu laukė Andrea paveikslų. Šioje vienutėje Andrea turėsiąs pakankamai

laiko šimtus jų nutapyti, tiesą sakant, ką daugiau jam čia veikti. Pamažu tapybos darbus kartu su piešiniais bus galima siūlyti visur: Anglijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje, o geriausius, žinoma, čia, Italijoje. Nepaprastai daug mokės už šiuos paveikslus, kainos pranoks visas iki šiol už paveikslus mokėtas sumas. Antonio ir jis – jie užsidirbsią gražaus pinigo, juk šitaip būsią...

Jis atsistojo, uždėjo ranką Andrea ant peties.

– Gerai, aš viskuo pasirūpinsiu. Pamirškime visus nesutarimus, bet, tikiuosi, tu laikysiesi žodžio ir antrąkart manęs nenuvilsi. Nes tai būtų paskutinis kartas. Nuo šiandien viskas čia keisis tavo naudai. Tavo vienutė pavirs darbo kambariu, kuriame tu tik tapysi! Ar tave gerai maitina?

– Nepakenčiu maisto, geriu tik vandenį, valgau tik sriubas.

– Aš pasirūpinsiu ir tuo, deramai mokėsiu prižiūrėtojui. Pagamins tau visko, ko prašysi. Norėčiau, kad tau čia nestigtų nieko, net menkiausių dalykų, na, žinoma, stigs laisvės. Jeigu ko nors užsimanytum, tik pasakyk prižiūrėtojui. Daug kalinių vienutėse užsiima savo darbais. Kreipsiuosi į aukštuosius pareigūnus ir pasieksiu, kad ir tau leistų dirbti. Po kelių savaičių vėl atvyksiu pažiūrėti, kaip tau sekasi, ir pamatyti pirmųjų tapytų paveikslų. Ar sutinki?

– Taip, grafe. Dėkoju jums, šiame mieste aš nepažįstu žmogaus, kuris būtų geresnis už jus.

Di Barbaro linktelėjo, tarsi, savaime suprantama, būtų laukęs šito pagyrimo, paskui apsigręžė, nuėjo prie durų ir šūktelėjo prižiūrėtoją. Andrea nusekė jam iš paskos brūkšėdamas kojomis.

– Ak, grafe, atleiskite, dar šis tas!

– Kas gi?

– Kaip sekasi senjorai?

– Senjorai? Ak, tu turi galvoje Kateriną? O kaip jai turėtų sektis? Kiek žinau, gerai.

– Ar ji manęs nepasigenda?

– Tavęs? O kodėl turėtų? Ji tik šiek tiek supyko, kad tu taip staiga dingai. Būtų anksčiau žinojusi, būtų laiku pasiieškojusi naujo *cicisbeo*.

– Naujo?

– Taip, žinoma. Kodėl klausi? Žinai, jai reikia palydo, juk puikiai žinai.

– Taip, žinau.

– Dabar ji ieško sau kito.

– Ar esate įsitikinęs, kad ji ieško palydo?

Prižiūrėtojas jau buvo prie durų, pasirengęs jas atrakinti. Grafas davė ženklą dar šiek tiek palūkėti. Andrea stovėjo ten, tarsi nesuvoktų, ką išgirdęs.

– Labai keistai klausinėji, – tarė grafas. – Nesuprantu, kodėl klausi.

– Grafe Paolo, netikiu, kad senjora ieško palydo.

– O kodėl netiki?

– Nes joks kitas manęs neatstos. Kada nors senjora pakvies kitą vyrą jai tarnauti, bet tas vyras nebus mano pasekėjas. Niekas neatliks tų pareigų taip, kaip atlikau aš – man pati senjora sakė.

– Kokia nesąmonė! Kuo tu toks ypatingas, kad tavęs negalėtų niekas pakeisti?

– Grafe Paolo, šito klauskite senjoros.

– Ar aš? Kodėl turėčiau klausti? Atsisveikindamas norėčiau tau štai ką pasakyti. Senjora tave jau pamiršo, seniai apie tave nekalba. Kelios savaitės tegalvoja tik apie kitą *cicisbeo*. Kas dieną – kita pavardė, ji džiaugiasi galėdama patikrinti visas galimybes, pretendentų apstu, puota gena puotą, Nardžių *palazzo* net nenorima gesinti šviesų.

– Taip jau yra, suprantu. Atleiskite, grafe Paolo, daugiau neklausinėsiu jūsų apie senjorą. Perduokite labų dienų Karlo ir Džiulijai, jeigu jie mane dar prisimena, pasveikinkite ir grafą Džiovanį. Kai gausiu dažų ir drobės, aš tapysiu. Nieko daugiau neveiksiu, apie nieką negalvosiu, taip jau bus.

Grafas sukluso, vos nepaklausė, kodėl taip iškilmingai jis tarė šiuos žodžius, bet darsyk linktelėjo, paprašė atidaryti duris, padavė Andrea ranką ir ryžtingai išėjo.

Sekdamas paskui prižiūrėtoją, nepagalvojo, kad reikia įtraukti galvą, todėl stuktelėjo viršugalviu į lubas. Dešine ranka persibraukė

plaukus ir, kai pajuto lipnų drėgnumą, ūmai pamatė Andrea. Jis gulėjo valtyje, bejėgis, ant nugaros – jis, Paolo di Barbaro, tąsyk negalėjo pakęsti tokio vaizdo. Jis nusivilko apsiaustą ir įsakė pakišti jį po tariamu numirėliu.

Akimirką jį supykino. Sekdamas paskui prižiūrėtoją, pažvelgė į dešinės rankos pirštus. Jie drebėjo pamirkyti neryškiame, korytame raudonyje. „Jis privalo gauti savo dažus, – pagalvojo grafas, – jis turi gauti visko, ko jam dar reikia."

– 37 –

Džiulija vis labiau nerimavo, nes jau nebežinojo, ką daryti. Vis mėgindavo išjudinti Kateriną, įkalbėti ją bent kartelį nusileisti žemyn į sodą, tačiau Katerina tūnodavo kambariuose, tarsi būtų kalinė. Ji sutiko nueiti tik į altaną, tačiau ir ten, vos atsisėdusi, tuč-tuojau vėl paskendo savo niūriose mintyse. Ji pažvelgė žemyn į oranžeriją, ir tada Džiulija suprato, kad altanoje ji apsilankė ne šiaip sau. Katerina laikėsi įsikibusi į prisiminimus, ir juo labiau Džiulija stengėsi ją prablaškyti, tuo labiau ji pasinerdavo į savo svajones.

Senoji auklė negalėjo pakęsti tylos. Anksti ryte įslinkdavo į Katerinos kambarį, bet neturėjo teisės atverti langinių. Ji vėl padėdavo Katerinai apsirengti, tačiau viskas ėjosi vangiai, pasigirstant silpnumo atodūsiams, kurie vis dažnėjo, nes Katerina ištisom dienom nieko daugiau nevalgydavo – tik puodelį šokolado ryte ir dar vieną po pietų.

Niekas nesirūpino namų ūkiu, valgių jau nenešdavo į valgomąjį, tarnaitės, sėdėdamos virtuvėje, rūpestingai valydavo daržoves, o po kelių valandų nusikratydavo jomis, kaip atliekas nunešę į erdvų laukiamąjį. Visi priprato kalbėtis pusbalsiu, tarsi nuo garsesnio triukšmo viskas čia sugriūtų arba tarsi būtų laukiama atvykstant ar sugrįžtant namų šeimininko.

Laisvomis minutėmis erdviame vestibiulyje susirinkdavo kvartalo gondolininkai. Jie valgydavo, ką jiems atnešdavo iš virtuvės, išgerdavo po nedidelę vyno taurę – rami, be perstojo plepanti šutvė – keletas išsiirdavo padirbėti, bet greitai vėl sugrįždavo. Jie bendraudavo tik su saviškiais ir paprastai kas kelios dienos vis keisdavo buvimo vietą. Regis, iš Nardžių *palazzo* jų jau daugiau neišvarysi. Kiūtodavo ant laiptelių, tupėdavo fasado nišose it koks nelaimę nešančių, tamsių paukščių būrys. Džiulija daug kartų įsakydavo jiems nešdintis, bet jie neklausydavo; kai ji ką nors kalbėdavo, toliau sau šnekučiuodavosi ir nusikvatodavo, kai ji pati išnykdavo jiems iš akių.

Laikui bėgant, Džiulija gondolininkus ėmė laikyti blogu ženklu. „Taip, – mąstė ji, – tie bernpalaikiai pranašauja šių namų žlugimą. Jie daro, kas jiems patinka, ir čia jau nėra žmogaus, kurio jie klausytų. Jie užuodžia, kad šitie namai likę be šeimininkų ir sėdi čia, tarsi senjora būtų mirusi. Ko čia stebėtis, kad nieko jie negerbia. Kai valdė grafas Džiovanis, jie nedrįsdavo net kojos įkelti į šį vestibiulį.

Džiovanis Nardis jau seniai sėdėdavo tik didžiojoje *portego*, šitas sustingęs, kone leisgyvis karšinčius, truputį prasižiojęs, drebančiomis lūpomis, žiūrėdavo į vieną tašką priešais save. Su juo jau nepasikalbėsi, nebuvo prasmės ir ką nors garsiai jam skaityti. Vieninteliai žodžiai, kuriuos jis dar išspausdavo, būdavo pavadinimai jo mėgstamų vaisių, keisti pavadinimai, skambantys kažkaip rytietiškai, išgalvoti pavadinimai, kuriais jis pakrikštydavo paprastas vyšnias, svarainius ir kriaušes, tarsi kalbėdamas apie brangiausias prekes iš tolimų kraštų. Džiulija nesuprato, kas jį dar siejo su gyvenimu, atrodė, tarsi senasis kažko lauktų, norėdamas paskutinį kartą, patį paskutinį kartą smalsiai žvilgtelėti į kažką, kas jam vis neišeidavo iš galvos.

Taigi ji, senoji auklė, buvo vienintelė, kuri rūpinosi, kad gyvenimas *palazzo* visiškai neišblėstų. Neva senjoros pavesta, ji duodavo nurodymus sodininkui, tarnaites siųsdavo apsipirkti, tarsi ponams valgiai būtų gaminami kasdien; ji priimdavo dvarų valdytoją, užsirašydavo, ką šis pasakydavo, kadangi, kaip ji teigdavo, senjora serga.

Jai pavyko laimėti šiek tiek laiko. Dabar pajuto, kad apleidžia jėgos. Negalėjo gelbėtis vis išsisukinėdama, gyvenimas turėjo tęstis, tačiau Katerinos būklė negerėjo.

Pagaliau vieną popietę Džiulija nusprendė veikti. Apsivilko tamsiai mėlyną suknelę, užsirišo baltą skarelę ir nusileido į sodą. Atidarė vartelius, kurių seniai niekas nevarstė, ir įžengė į kaimynų sodą. Erdviame *palazzo* vestibiulyje sutiko Karlo, kuris ją nuvedė viršun, į *portego*. Ten palūkėjo valandėlę, kol grafas pasiruošė ją priimti.

Jis nuvedė ją į nedidelį saloną. Pats sustojo prie lango, ji – prie durų, ji pastebėjo, kad juos nuo vienas kito skiria didelis atstumas, matyt, grafas ketina, labai trumpai su ja kalbėtis, tarsi šitą reikalą būtų buvę galima aptarti keliais žodžiais.

– Džiulija, kas naujo? – paklausė jis.

Ji žengė tris žingsnius jo link ir sustojo salono viduryje.

– Grafe Paolo, atėjau pas jus, nes nebežinau, ką daryti. Nuo to laiko, kai Andrea mus paliko, viskas apsivertė aukštyn kojom. Senjora įkalino save kambariuose, niekam nerūpi kasdieniai reikalai. Esu sena moteris, bandžiau padėti, bet toliau taip negali tęstis.

Ji pamatė, kad grafas sukluso. Stovėjo nejudėdamas, žvelgdamas į sodą. Abu tylėjo, kol grafas atsiplėšė nuo reginio ir taip pat prie jos priėjo.

– Džiulija, atsisėskime, – pasakė.

Jie susėdo prie mažo stalelio, ir grafas ranka pasirėmė galvą, tarsi rengdamasis ilgai klausytis. Bet jis vis dar tylėjo, Džiulija pažvelgė į jį ir laukė, kol jis prisivers prabilti.

– Kas Katerinai?– pagaliau paklausė, ir jai pasirodė, tarsi jis apsišarvavo laukdamas, ką ji pasakys.

– Grafe Paolo, noriu jums pasakyti, kas jai, noriu jums sąžiningai pasakyti, nes dabar pats laikas būti atvirai. Senjorai trūksta Andrea, todėl ji tokia sutrikusi lindi savo kambariuose. Abu jie buvo pora, graži, ne, labai graži pora. Tokie jie buvo visom prasmėm, grafe Paolo. Visą laiką tai žinojau ir galbūt man reikėjo kam nors išsipasakoti, bet širdis neleido. Žinau, kad tai buvo neteisinga, žinojau ir kasdien sau kartodavau, bet buvau pernelyg silpna, kad ko nors

imčiausi. Patikėkite, Katerina buvo labai laiminga, ir aš nenorėjau ko nors daryti, kas sužlugdytų šitą laimę.

Di Barbaro atsikrenkštė ir sunėrė rankas. Vėl nė nekrustelėdamas įsispitrijo į vieną tašką, ji nesuprato, kaip jis galėjo būti toks ramus.

– Su kuo apie tai kalbėjai? – pagaliau paklausė.

– Su niekuo, grafe Paolo. Jūs esate pirmas, kuris sužinojote.

– Gerai, – tarė grafas, – tikiu tavimi. Sunku patikėti tuo, ką sakai, bet aš tikiu tavimi. Dėl Dievo meilės, kaip buvo galima taip toli nueiti?

– Grafe Paolo, ir jūs dar klausiate?! Ak, ne man teisti, bet pasakysiu, ką manau. Ar teisinga Kateriną, tokią jauną, gražią moterį, palikti vieną, ar teisingai pasielgė jūsų brolis Antonio? Ar reikėjo jam čionai atvykti, kad ją vestų, o paskui vėl išrūktų Anglijon, laisvas kaip paukštelis, kuris nė nemano sukti savo lizdo? Žinau, čia, Venecijoje, sutuoktiniai nenoriai rodosi viešumoje kartu, bet ar dėl šito blogo papročio jie turi išvis nesimatyti? Katerina troško, kad šalia būtų vyras, o kai Antonio dingo, išsirinko patį gražiausiąjį miesto *cicisbeo*. Jūs pažįstate Andrea geriau už kitus. Jis kilnus, santūrus žmogus, jis geresnis, atleiskite man, už visus mūsų jaunus kilmingo luomo ponus, dieną naktį besišlaistančius iš vienos šventės į kitą. Andrea visur lydėdavo senjorą, viską dėl jos darydavo. Jis ją garbino, kaip turi garbinti *cicisbeo*, o ne kaip dauguma dabitų, tik vaidinančių, kad reiškia pagarbą. Pastebėjau, kaip abudu vis labiau vienas prie kito linksta ir, patikėkite, įspėjau Kateriną. Pasakykite pats, argi jie nebuvo vienas kitam skirti? Argi šie jaunuoliai iš prigimties nebuvo sukurti vienas kitam?

– Ne, – ūmai nukirto grafas, ir Džiulija akimirksniu užsičiaupė. – Ne, jie neskirti vienas kitam nei iš prigimties, nebuvo lygūs nei pagal luomą. Negalima atleisti to, ką jie padarė, ir tu tai žinai. Pridursiu, kad ir tu kalta. Turėjai kreiptis į mane laiku, o ne dabar, kai jau per vėlu.

– Ką?! Grafe Paolo, jūs kaltinate ir mane? Jūs nesuprantate, kas dėjosi manyje?

– Man nereikia suprasti. Man pakanka, kad aš tik dabar iš tavęs sužinojau tai, ką daug anksčiau turėjau sužinoti.

– Ak, lengva pasakyti! Stebėtojas gali taip kalbėti, prašalaitis, kuris į viską žiūri tik iš pašalės! Bet jūs juk ne toks, nors, turiu pasakyti, jūs paprastai taip elgdavotės, žinoma, jūs paprastai apsimesdavote, tarsi visi tie įvykiai jums būtų nė motais. O kai padėtis tapo rimta, kai ant kortos pastatyta šeima, garbė ir šitie dalykai, tada jūs štai sėdite, kaip dabar – it koks teisėjas! Ir tai neteisinga, ir tai...

– Daugiau nė žodžio! – nutraukė grafas. – Ką čia sau leidi? Nieko nesupranti apie tuos įvykius ir tikrai nieko nesuvoki, koks vaidmuo man tenka šiame reikale, tu visiškai nieko nesuvoki!

Džiulija tylėjo, tokio sudirgusio grafo dar nebuvo mačiusi. Jis kalbėjo taip tūžmingai, tarsi šnekėtų ne tik su ja, bet ir pats gintųsi nuo visos užpuolikų falangos. Ji laukė ir žiūrėjo į grindis. Ji nepasiduos, ne, tikrai žinojo. Galų gale jai vis tiek, ar jos žodžiai jį užgavo, dabar jau buvo nesvarbu, kaip grafas Paolo elgėsi ir ką galvojo, svarbiausia, kad padėtų Katerinai.

– Noriu jums dar šį tą pasakyti, – vėl prabilo ji, – noriu pasakyti, kaip aš įsivaizduoju jūsų vaidmenį šiame reikale. Jūs taip pat padarėte vieną klaidą, taip, ir jūs! Jūs turėjote pasirūpinti Katerina, ak, ką aš kalbu, jūs turėjote jai pirštis. Jūs būtumėte buvęs jai tinkamas vyras, tik jūs! Visuomet sakydavau, sakiau ir Katerinai. Jūs galėjote neapsimesti esąs patenkintas grafo Džiovanio planais, tomis juokingomis idėjomis apie vyresnėlį – antrąjį sūnų, kuris ves vyriausiąją dukterį, arba toms mintims apie vyriausiąją dukterį, kuri ištekės už kažkelinto iš eilės sūnaus. Kokios tai idėjos? Senos, atgyvenusios, kurių Venecijoje greitai niekas nesupras. Jūs turėjote pasirodyti esąs protingas ir ryžtingas, kaip aš iš jūsų to tikėjausi, ir vesti Kateriną. Štai ko aš iš jūsų laukiau!

Ji pamatė, kaip grafas šiek tiek linktelėjo priekin, tarsi susigūždamas. Akimirką ji net nepažino jo veido, atrodė, tarsi jį būtų persmelkęs keistas jausmas, bet ji nesuvokė, kas tai. Ji net pamanė, kad jam bloga, tačiau greitai jis vėl atsitiesė.

– Galimas daiktas, tu teisi, – pasakė luktelėjęs, – galbūt aš turėjau vesti Kateriną. Bet ką mes kalbame? Kadaise šitaip nusprendžiau, kitaip negalėjau. Jau per vėlu šnekėtis apie praeitį, turime pasvarstyti, ką toliau daryti.

– Visai dar nevėlu, – atsakė Džiulija. – Ką manote, kodėl aš ateinu pas jus? Ar skųstis savo širdgėla? Ar aimanuoti? Ne, norėčiau, kad dabar jūs pasiryžtumėte kitiems dalykams.

– Ką? Ką turi omenyje? – paklausė grafas atsitiesdamas.

– Eikite su manimi! Pakalbėkite su Katerina! Pasiūlykite jai savo pagalbą! Pagaliau palaikykite ją, ir nesvarbu, kas jai būsite!

„Ji vėl teisi, – pamanė grafas. – Sėdžiu čia it bejėgis kvailys, o senoji Džiulija mane moko, ką daryti. Ko aš dar laukiu, ko? Dieve mano, visą laiką tik laukiau, nuolat laukiau. Aš tik žiūrėdavau, kas dedasi aplink, kitiems leisdavau veikti – pernelyg kilnus, kad pats pasiryžčiau ko nors imtis. Turėjau neklausyti senojo Nardžio pranašysčių, nušluoti visas senas nuostatas, ak, paprasčiausiai turėjau elgtis taip, kaip pats troškau! O ar tikrai žinojau, ko norėjau? Taip, žinojau gan tiksliai. Galų gale buvau pernelyg bailus arba per daug dvejojau, kad prisipažinčiau. Turėjau vesti Kateriną, būdama šalia manęs, ji nebūtų pabėgusi pas Andrea, ne, būtų neįmanoma! O dabar? Darbar aš vėl laukiu, kol kas nors atsitiks. O kas dar turėtų atsitikti? Džiulija teisi, dabar Katerinai reikia, kad šalia būtų vyras. Aš esu jos svainis, mano pareiga ja rūpintis. Žmonės supras, kodėl aš ją lydžiu, net jeigu ir negalėsiu būti jos *cicisbeo*. O kodėl gi ne? Dabar Katerina ir nenori *cicisbeo*, juk jis jai tik primintų Andrea. Aš būčiau tasai, kuris priklauso šeimai ir ant kurio nekris joks šešėlis. Pats laikas pamiršti Andrea, seniai reikėjo tai sau pasakyti. Dabar svarbu pradėti naują, kitokį gyvenimą. Džiulija atėjo man atskleisti tokių paprastų tiesų. Tiesiog sunku suvokti!"

Grafas atsistojo, nes vos besuvaldė jaudulį. O, kaip norėtų su Džiulija tučtuojau eiti pasikalbėti su Katerina. Bet tada jis pripažintų, kad Džiulija teisi, ir galbūt ji net liautųsi jį gerbusi, ne, šito jis neleisiąs. Džiulija – gyvenimo patirties turinti moteris, regis, iš pat pradžių palaikė jo, Paolo di Barbaro, pusę, jo, kurio šiaip jau

niekas nepaisė, niekas iš visos giminės. O Džiulija pasikliovė savo nuojauta, ji neišleisdavo jo iš akių, manė jį esant vienintelį tikrąjį Katerinai skirtą žmogų.

Grafas žiūrėjo į ją, stovinčią priešais, vilkinčią mėlyną suknelę, ryšinčią baltą skarelę, nusikamavusią, veik be jėgų. Galėjo atsitikti, kad apie jos ištikimybę visai nebūtų sužinojęs, juk ji labai sena. Kaip tik pačiu laiku pas jį atėjo padaryti jam galbūt paskutinę paslaugą.

Grafas priėjo prie jos ir pačiupo abi rankas. Pabučiavo ją į kaktą ir apkabino. „Dabar čia mudu stovime kaip motina ir sūnus, – pamanė jis, – kaip motina ir sūnus. Aš esu nieko neišmanantis vaikas, turintis suprasti savo klaidas, ji – motina, mačiusi, kaip viskas vyko, bet tylėjusi iš meilės, o dabar atleidžianti."

Pakėlęs akis, pastebėjo, kad ji verkia. Pabučiavo dar kartą, tada nuo jos pasitraukė.

– Nueisiu anon pusėn, – pasakė jis, – jau rytoj ryte. Padėsiu Katerinai, tu teisi, jai reikia, kad šalia būtų vyras. Pamiršime, kas kadaise buvo, ir tik mudu žinosime tas paslaptis.

– Pagaliau, – tarė Džiulija, – pagaliau viskas pasikeis. Dėkoju jums, grafe Paolo. Darysiu viską, kad tik jums padėčiau.

Ji ranka perbraukė akis. Paskui priėjo prie jo, dar kartą jį apkabino ir išėjo.

– 38 –

Andrea pradėjo tapyti. Jam atnešė dažų, teptukų, drobės, ir iš pradžių jis keliose popieriaus skiautėse ilgomis eilėmis braukė spalvotus brūkšnius. Bet paskui į šalį atidėjo šitas pagalbines priemones ir visą dėmesį sutelkė tik savo sapnuose matytiems vaizdams.

Tai buvo vos beatpažįstami, iš atminties vis labiau dylantys paveikslai, kuriuose namų siluetai virpėjo ryškioje dienos šviesoje, melsvai pilki šešėliai nepastebimai nyko apybaltėje vandens pilku-

moje, o virš jų – platus dangus, kuriame prasimušė blyškiai geltoni tonai. Kur ne kur jis nutapė kelias barkas ir gondolas – sodriai geltonas, rudas arba pilkai juodas dėmes, kurios glaudėsi prie aplinkos siluetų. Bet pačiame viršuje svilino saulė, išsiveržusi akinanti šviesa užklojo visus daiktus, jūrą pavertė permatoma, o dangų – tokiu tolimu ir begaliniu, kad, rodės, matei į ten nusklendžiant namus.

Retkarčiais paveikslo centre jis užtepdavo raudonos spalvos, kuri būdavo tokia netikėta, kad braudavosi į priekį, stebėtojo link, šalia dėdavo geltoną ir galiausiai – mėlyną, kuri pamažu nuslopindavo raudonos judėjimą ir ištirpdydavo gelmėje. Pastatai pasidarydavo visiškai lengvučiai, jų kontūrus tik perteikdavo vandens ir oro spalvomis, tarsi jūra ir dangus sučiupdavo juos kaip dvi atsispindinčias esybes ir paversdavo subtilia antrame plane užsibaigiančia linija.

Dažnai Andrea atrodydavo, tartum jis tapytų daiktus rūke, vis labiau išoriniai požymiai netekdavo ryškumo dėl oro spalvų. Jis dirbo greitai, tapė paveikslą po paveikslo, buvo apsvaigęs nuo atspalvių, kuriuos vis labiau nesivaržydamas klojo vieną prie kito tol, kol viskas – pastatai, barkos ir valtys, taip, visa paveikslo viduryje ore kybanti linija – pamažu įsidegdavo ir virsdavo liepsnojančia, vaizdus kertančia horizontale.

Jau pasirodė ir tamsesnių, sodresnių tonų, dabar spalvos pačios ėmė šviesti, tartum būtų nutolusios nuo daiktų išorės ir egzistuotų pačios sau, taip glumindamos, kad Andrea nutarė kibti į paskutiniuosius jam dar likusius sapnuose regėtus vaizdus. Viename jis matė Kateriną ir Džiuliją aukštai altanoje, bet tai nebuvo Nardžių *palazzo* altana, o kita, daug didesnė ir platesnė, iš kurios galėjai žiūrėti į Šv. Morkaus aikštę ir dešinėn – į atvirą jūrą, kur kaip tik dangun šovė fejerverkas. Šv. Morkaus aikštėje susirinko gausi žmonių minia – tamsūs šešėliai ir taškai, daugelyje vietų pranykstantys tiktai didžiulėje gaisro bangoje, stipriame visą paveikslą pramušančiame žėravime ir švytėjime, kuris it kokius stiklo rūmus nutvieskė Šv. Morkaus bažnyčią, nuplieskė visą krantą ir miestą pavertė žiburių jūra.

Andrea prisiminė, kad ir meistras Gvardis buvo nutapęs kažkokios bažnyčios gaisrą kaip mažą sceną: pirmame plane – ilga žiūrovų

eilė ir nuo dūmų pajuodęs, tamsiai rudas dangus. Gvardis gaisrą nupiešė taip, tarsi jį būtų galima bet kada užgesinti, liepsnos kaip nedidelės bangos šokčiojo čia tarp žiūrovų, čia tarp vienos namų eilės, bet negalėjo įsismarkauti.

Bet jis, Andrea, tapė gaisrą ne kaip nereikšmingą įvykį miesto kvartale, jis tapė taip, kad gaisro centras glūdėtų giliai paveikslo viduje, kaip nematomas, slaptas centras, spinduliuojantis visomis spalvomis, kurios sūkuriavo viena per kitą, o galiausiai visiškai pakito, prarasdamos įprastą išvaizdą.

Kartais Andrea patikėdavo, jog kiekvienas nutapytas paveikslas jį šiek tiek atitolina nuo vandens miesto – taip, jis artėjo prie lagūnos, prie dangaus ir vandenų platybių, kuriose atsiskleidžia spalvos, o pastatai ir žmonės visiškai netrukdo, čia lieka grynos spalvos, dėmės ir mišiniai, ir jais nepiktnaudžiaujama, kai reikia ką nors pavaizduoti, įtvirtinti ar padailinti.

Andrea paprastai sėdėdavo nugara į langą, nes beveik nepakęsdavo iš lauko sklindančios šviesos. O, jeigu būtų galėjęs tapyti rankomis ir kojomis – taip, savo kūnu, kad kūnas virstų spalvomis.

Ištisomis dienomis matydavo tik prižiūrėtoją, kuris pasidarė daug draugiškesnis nei anksčiau, nes grafas specialiai jam buvo sumokėjęs. Andrea užsigeidus, jis atnešdavo grilyje keptos žuvies – didelių, nesupjaustytų, ant grotelių vartytų ešerių ir karšių ir dar vandens milžiniškuose buteliuose, kurie stovėdavo kibiruose su šaltu it ledas vandeniu.

Kartais Andrea girdėdavo kitų kalinių balsus; keli žemiau esančiose vienutėse įkurdinti belaisviai prie lango grotų buvo pritvirtinę veidrodį ir stebėdavo pro šalį traukiančius praeivius ir šūkčiodavo pavymui. Paprastai jie rėkaliodavo be paliovos – kaliniai išsikaulydavo prekių, kurių seniai stokojo, keli gatvės prekeiviai noriai griebėsi tokios prekybos, nes belaisviai gerai mokėdavo.

Tačiau jo, Andrea, visa tai nedomino. Jis troško tik žuvų, vandens ir šiek tiek duonos, kartais net manydavo, jog turėtų būti dėkingas nepažįstamajam įskundėjui, kad čia, kalėjime, pagaliau visi paliko jį ramybėje, nieko iš jo nereikalauja, tad jis galėjo netruk-

domas tapyti, jis, kalinys, degančius, šviečiančius paveikslus kūrė tik iš savo sielos, iš vienatvės, kuri jam jau nebekėlė rūpesčių. Ne, jeigu dirbo, jam patikdavo būti vienam, galimas daiktas, atsiskyrimas ir vienatvė buvo net geriausia sąlyga, leidžianti priartėti prie užslėptų vidaus kertelių, kur vis dar tūnojo jo kilmės slėpinys.

Kuo ilgiau tapė, tuo labiau juto atgyjant šias kerteles. Reikėjo atsiskirti nuo visko, su kuo susipažino atvykęs į vandens miestą, turėjo užmiršti miesto vaizdus, iš pradžių vaizdus, paskui – stiprius, svaiginančius kvapus, naktų atgarsius, didžiojo *palazzo* kambarių aromatą ir jaudinantį, aksominį Katerinos kūno minkštumą. Grafas sakė, kad Katerina seniai jį užmiršo, gyvena kitą gyvenimą, pilną naujų nepažintų pramogų, ji jauna, kupina gyvenimo džiaugsmo, o kas jis, Andrea, kad viltųsi, jog ji galėtų pasigesti tokio kaip jis?

Šie klausimai ir visi pamažu išsisklaidantys prisiminimai versdavo mąstyti, išblaškydavo, sukdavosi galvoje, bet neduodavo jokių rezultatų. Ne, daugiau jis negalvosiąs apie praeitį, juk ji tėra maža, galbūt greitai vėl suirsianti jo gyvenimo dalis, tarpsnis, kuriame jis, žinoma, atrado savo talentą, nepaprastą gebėjimą taip piešti daiktus ir žmones, tarsi jie būtų čia pat.

Tačiau tapant dažais buvo svarbu kas kita, tapydamas pamiršdavo, kad žmonės ir daiktai turi būti arti jo. Jie virsdavo atspalviu, šalčiu ir šiluma, patrauklumu ir pasibjaurėjimu, taip tiesiogiai, kad galų gale jam toptelėjo visiškai atsisakyti to, ką gali pažinti tik akimis. Andrea gulėjo ant nugaros juodoje gondoloje ir užsimerkęs dreifavo lagūnoje. Dabar dangus viršuje lietėsi su apačioje, vandenyje, atsispindinčiu dangumi ir ant vos pastebimos linijos, nežymiai skiriančios vieną dangų nuo kito, susitelkė palengva iš žydrumos išsiveržiančios spalvos, iš pradžių mažutėlės salelės, kaip pirmykščiai padarai, paskui – sparčiai vešantys, tačiau mėlyje greitai vėl ištirpstantys kristalai, kurie galiausiai po mėliu susibūrė pulkais it smulkūs rifai.

Dabar jis buvo pasirengęs tapyti vandenį, nieko kita, tik dangų ir vandenį, pirmiausia vos galimą ištirti vandens paviršių, ne bangų ribėjimą, kaip dirbtinuose ir jau pasenusiuose meistro Kanaleto

paveiksluose, ne judančią, pelkėtą žalumą, kaip Gvardžio nenatūraliuose paveiksluose, o nejudantį, ramų paviršių, atsiveriantį nepaperkamai akiai po ilgo, be galo ilgo stebėjimo. Taip, jis ketino užmiršti pastatus ir barkas, daiktus ir žmones, visa, kas meta šešėlius, tik ne debesis, nes, debesims judant arba atkakliai stovint, pamatydavai, kokie gilūs ir sunkūs vandenys.

Tačiau sunkiausia buvo tapyti jūros bangų gožą negilioje pakrantėje – kai bangos nurieda vis labiau lėtėdamos, tą momentą, kai bangos, pasiekusios aukščiausią linkio tašką, persilenkia, truputį padelsia ir leidžiasi žemyn, o vanduo pažyra ant jūros kranto kaip papurtytas vėrinys, kai vienas perlas kitam perduoda tolyn kiekvieną krestelėjimą ir skubiai nuvinguriuoja it gyvatė.

Pagaliau tapė pasišvęsdamas tik spalvoms, norėdamas jomis vėl atkurti paprasčiausias gamtos medžiagas taip, kad akis išsigąstų jas atpažindama ir jaustųsi įtraukta į šį kūrybos procesą. Ir tuo metu, kol jis be paliovos mėgino rasti tokius grynus, nuo daiktų nutolinančius atspalvius, ištirpo paskutiniai praeities likučiai, jis atsiribojo nuo sapnuose matytų vaizdų kaip nuo pilkų jūros tolyje skęstančių laivų.

Nūnai jis vėl gyveno toli už miesto, lagūnoje be žmonių, tarp aplink plaukiojančių žemės atplaišų – violetinių pievų, siaurų, šviesiai sidabrinių kanalų ir žaluma apaugusių salų, kurias prasiskverbę balti debesys užklodavo kaip šydai, dengiantys pamažu merdėjantį kūną.

– 39 –

Buvo pats laikas grafui išvykti. Išėjo iš drabužinės, perėjo mažąjį saloną, kurio lubų freskos vaizdavo keturis metų laikus, kirto didįjį valgomąjį, pasiekė žaliąjį saloną, galiausiai įžengė į *portego*, kur vėlyvo rytmečio šviesoje jau spindėjo šeimos genealoginis medis. Skubėjo, tarsi būtų ką tik pasiryžęs kai ką padaryti, ir lengviau at-

sikvėpė pastebėjęs, kad niekas jo nesulaikė. Ne, dabar nenorėjo ką nors sutikti ir kalbėtis, ėjo tvarkyti reikalų taip kaip pats supranta.

Plačiais laiptais nusileido į erdvų vestibiulį, du gondolininkai grandė gondolos dugną, jie pasisveikino, jis tik linktelėjo, skubiai žengdamas sodan. Tenai vis dar matėsi Andrea padarytos lysvelės – pavėsiąs Karlo pagaliau jas panaikinti. Čia turėtų būti grįsti keliai, siauri, vingiuoti takai, kaip tie, vingiuojantys į slaptas vieteles arba į aną pusę – prie oranžerijos, kurią grafas liepė ištuštinti, kad neliktų net popieriaus skiautės. Tegul visi pamiršta Andrea, tegul dingsta net menkiausias jo pėdsakas, telieka tik paveikslai, kuriuos grafas nuo svetimų akių saugojo savo galerijoje.

Atvėrė vienas dureles, įžengė į kaimynų sodą ir erdviame Nardžių *palazzo* vestibiulyje užtiko Džiuliją. Ji stovėjo tarpvartėje, pro kurią būdavo išeinama į gatvę, o kai grafas prisiartino, pamatė būrį įėjimą užtvėrusių gondolininkų. Paklausė, ko jiems čia reikia, šie susigūžė it šalin vejamos katės ir kaipmat išsinešdino. Jis šūktelėjo pavymui keletą grasių, skersgatvyje garsiai nuaidėjusių žodžių, paskui paėmė Džiuliją už parankės ir laiptais pakilo į viršų.

Kai įėjo į iškilmių salę, ūmai pamatė senąjį Nardį. Jį buvo kone užmiršęs, tarsi anas seniai būtų miręs, tačiau senis vis dar tebesėdėjo savo krėsle palinkęs į priekį, smarkiai drebančiomis rankomis tvirtai įsikibęs į aukštas krėslo atramas. Tą akimirką, kai di Barbaro įžengė į iškilmių salę, senis kilstelėjo galvą, pasalomis tykodamas ir nepasitikintis. Jie susižvalgė, di Barbaro sustojo, lyg ketindamas pasikalbėti su labai senu žmogumi, su savo priešu, kuriam jis niekad neatleisiąs, bet paskui atsigręžė į Džiuliją ir įsakė nunešti grafą Džiovanį į jo kambarius.

– Nuo šiol, – pridūrė skardžiu balsu, tarsi būtų buvę ką pranešti, – nuo šiol grafo Džiovanio nebūsią *portego*.

Di Barbaro matė – senis jį gerai suprato. Grafas vis nenuleido nuo jo akių, mėgaudamasis savo pergale, taip, buvo be galo malonu šitą nekenčiamą žmogų išgrūsti į varganus kambarius, kuriuose jis gana greitai mirsiąs. Senis dar kartą pakėlė galvą ir kaip mažas, bejėgis paukštelis ištiesė kaklą, pakrutino lūpas, suvilgė seilėmis

kažkokį maistą, bet paskui susiraukė, tarsi ragaudamas būtų pajutęs nemalonų tulžies skonį. Užsikosėjo, sausai ir trumpai, neįstengė nuryti – apgailėtinas vaizdas – di Barbaro nusigręžė ir mostelėjo ranka Džiulijai, kad ši pasirūpintų seniu.

Auklė ketino nuvesti grafą į Katerinos kambarius, bet jis ją paliko ir toliau patraukė vienas, kone apimtas entuziazmo, kaip užkariautojas grįžtantis namo į savo senas provincijas, kurias ilgą laiką buvo okupavę priešai. Pabeldęs įžengė į apvalųjį saloną. Po didžiuliu veidrodžiu sėdėjo Katerina vartydama knygą. Vos atpažinusi grafą, ją tučtuojau padėjo į šalį. Katerina atsistojo, stengdamasi nusišypsoti, pasiūlė atsisėsti ir iškart įpylė kavos, net nepasiteiravusi, ko jis pageidautų.

– Paolo, tavęs jau laukiau, – tarė tyliai. – Seniai pas mane svečiai buvo užsukę, atleisk, jeigu netinkamai vaišinu.

Grafas žiūrėjo į ją, ne, ji visiškai nepasikeitė, nematyti, kad sielvartautų, tik anksčiau niekad šitaip tyliai nekalbėdavo. Jis nusprendė, kad nesileis blaškomas jos išvaizdos, ir, kaip buvo apsvarstęs, prabilo:

– Katerina, ar žinai, kodėl atėjau?

Ji atsisėdo ir ranka išlygino sijono raukšles, o kadangi jam pabodo laukti atsakymo, truputį patylėjęs, kalbėjo toliau:

– Džiulija manęs paprašė su tavimi pasikalbėti. Ji labai susikrimtusi dėl tavęs. Tu jau neišeini iš *palazzo*, užsidarei savo kambariuose, regis, namiškiai tavęs nemato ištisas dienas. Gal galėčiau sužinoti, kas nutiko?

Katerina ramiai žiūrėjo į jį ir vis dar santūriai šypsojosi. Jis taip pat žvelgė jai į akis pasirengęs šaltakraujiškai ją išklausyti.

– Ar Džiulija tau sakė, kas man yra? – paklausė Katerina.

– Tik užsiminė, – atsakė grafas, – bet, atvirai prisipažinsiu, aš jos kalbų beveik nesupratau. Geriau pati sakyk, kas tave slegia, norėčiau tai išgirsti iš tavęs, o ne iš ko nors kito.

– Negi nežinai?

– Ne. O ką žinot turėčiau?

– Žinoma, tu pernelyg užsiėmęs, tiek daug dirbi. Džiulija teisi, jau kurį laiką jaučiuosi prastai, galbūt sergu. Tačiau, brangusis Paolo,

tai nėra paprasta liga, kai serga kūnas ir kai ligą galima išgydyti vaistais. Tai savotiškas sielvartas, ak, pati nežinau, kaip tai pavadinti.

– Sielvartas? Bet ko gi tau sielvartauti?

Jis visą laiką ją apžiūrinėjo, neišleido iš akių. Stebėjo ją net prie lūpų keldamas kavos puodelį. Jis laukė, kada ji išsipasakos – turėtų prisipažinti, taip, turėtų prisipažinti, kas nutiko.

– Paolo, pasakysiu tau, nes tavimi pasitikiu. Aš visuomet tavimi pasitikėjau, keista, ar ne, nors pastaraisiais metais mes nebuvome atviri vienas kitam.

– Bet dabar, – grafas ją nutraukė, – bet dabar, rodos, yra kai kas, ką man norėtum patikėti. Papasakok, Katerina, papasakok man viską, atvirai, kiek įmanoma. Padėsiu tau, jei viską išklosi.

Ji irgi gurkšnojo iš savo kavos puodelio, tačiau grafas žinojo, kad jis senokai buvo tuščias. Atrodė, kad ji sunkiai prisimena tuos įvykius, grafas matė, kad ji delsia, tarsi ieškodama tinkamo momento pradėti.

– Aš pasigendu Andrea, – ištarė ji ūmai, o grafas iškart nustėro, nes tokios pradžios nesitikėjo. – Man jo labai trūksta. Per tą laiką, kol jis buvo mano *cicisbeo*, aš taip prie jo pripratau, todėl jo neesant, jaučiu didžiulę tuštumą. Nuo tada, kai jis išėjo, jaučiuosi vieniša.

– Suprantu, – pasakė grafas. – O kodėl nepagalvojai apie tai, ar nesusiradus tau pasekėjo? Na gerai, galėčiau tuo pasirūpinti, galimas daiktas, tai net mano pareiga. Kodėl anksčiau apie tai nepasikalbėjome? Tai mano kaltė, reikėjo tave anksčiau aplankyti.

– Ne, ne, tu šitaip užsiėmęs, aš juk žinau, be to, vis tiek nebūtumei galėjęs man padėti.

– O kodėl ne?

Dabar ji žvelgė į savo kelius, vėl perbraukė sijono klostes. Staiga grafui pasidarė šalta, mielai būtų tučtuojau baigęs šį pokalbį, bet juk dar neišgavo jos prisipažinimo.

– Andrea ir aš, mes buvome, kaip tau pasakius, mes buvome labai artimi. Aš kalta, aš jam leidau piešti mane nuogą, ir kai jis pradėjo, mūsų ryšys pakito. Mes gyvenome kartu kaip tikra pora, taip, mes jau nesiskirdavome.

Ji nutilo, net jos pirštai liovėsi timpčioję sunkų suknelės audinį. Ji nekrutėjo, o grafas dar svarstė, ar jam pakaks jos pasakytų žodžių.

– Taigi taip jau yra, – ramiai tarė jis. – Tu jį mylėjai.

Katerina vis tylėjo, tarsi būtų negirdėjusi, ką jis pasakė. Grafas įsivaizdavo, kad bus daug sunkiau, bet ji keliais žodžiais savo noru papasakojo viską, ir jam nereikėjo išpešti tiesą, ją ilgai kamantinėjant. Jis nemėginsiąs dar giliau lįsti jai į širdį, ne, pats vos begalėjo tverti matydamas ją čia sėdint nejudančią, tarsi skausmo surakintą.

– Paklausyk, – prabilo jis, bet ūmai ji prašneko, tarsi būtų vėl radusi siūlo galą.

– Tai buvo neteisybė, – tarė ji, – taip, galbūt. Neturėjau jam leisti mane nuogą piešti ir tikrai neturėjau paprašyti, kad jis taip pat nusirengtų. Aš...

– Paklausyk, – pasakė jis kiek garsiau nei anksčiau, – aš supratau, taip, supratau...

– Neturėjau teisės taip artimai su juo bendrauti, ne, – tarė ji, – nereikėjo tų be galo ilgų plaukiojimų gondolomis ir tų išvykų į lagūnos salas...

– Na gerai, – tarė jis, – mes pamėginsime...

– Aš prasimaniau visas tas pramogas, – pasakė ji, – aš, aš, ne jis, tai man jų vis būdavo per maža. Vos tik jis mane paliko, o aš jau vėl trokštu jį lytėti... mačiau jo nuogą kūną, aš mačiau...

– Na, užteks, – riktelėjo grafas vis labiau niršdamas, – ką čia paistai?

– Tai buvo kaip manija, – varė ji toliau, tarsi būtų kalbėjusi tik su savimi, – taip, kaip manija. Jo plaukai it šilkiniai, jo burna, jis bučiuodavo taip švelniai...

– Prašau tavęs, – vėl riktelėjo grafas, – paklausyk, prašau gi, paklausyk...

– Mūsų kūnai buvo skirti vienas kitam, taip buvo, jie tiko vienas kitam, kaip... žinoma, jie tiko vienas kitam, ne kaip dviejų mylimųjų kūnai, ne, manau, ne taip, o dar daugiau, taip, daugiau – kaip dvi giminiškos, taip, beveik tokios pat būtybės...

– Katerina!

Grafas atsistojo. Jis pajuto plakant širdį, ji plakė taip smarkiai, kad šitaip skubriai jai daužantis, vos begalėjo įkvėpti oro. Katerina krūptelėjo, tarsi būtų nubudusi iš gilaus miego, paskui susigūžė lyg po smūgio ir ėmė drebėti, kaskart vis labiau.

Jis žengė porą žingsnių į priekį ir atsisėdo šalia. Paėmė jos rankas, laikė jas tvirtai suspaudęs. Ji vis virpėjo, ir grafas pajuto, kaip pamažu ji svyra į šoną, link jo, todėl šiek tiek į ją atsigręžė, tik truputėlį, paskui labiau ir ją sugavo – visiškai lengvai.

Ji atsirėmė į jį, jis juto, kaip jos galva nusviro ant jo peties. Jis užsimerkė – nepakenčiama visa tai matyti, ne, tokio prisipažinimo jis nesitikėjo.

Šitaip jiedu sėdėjo ilgai, kol ji pagaliau nuo jo atšlijo ir ėmė šluostytis akis.

– Katerina!

Jis dar kartą pamėgino ją suturėti, o kai ji nuleido nosinaitę, iškart suprato, akimirka baigėsi. Ji nusipurtė it koks namo grįžęs sulytas gyvūnėlis. Paskui ranka perbraukė plaukus tikrindama, ar neišslydo šukos.

– Turėjau daug anksčiau ateiti, – tarė grafas. – Gerai, kad viską man papasakojai, gerai, kad apie tai žino ne tik Džiulija, bet ir aš. Aš tylėsiu, nepranešiu ir Antonio, nesirūpink! Dabar suprantu, kaip tu jauteisi, ir tau nepriekaištauju, nors judu pažeidėte vieną seniausių ir garbingiausių Venecijos įstatymų. Andrea toli, niekas nežino, kas jį išdavė, niekas neperprato neaiškių jo kilmės ir gyvenimo paslapčių, dėl kurių jis turbūt ir atsidūrė kalėjime. Galvokime apie ateitį. Tu pati daugiau neužsisklęsk, kaip ir anksčiau, eik iš namų į teatrą, į kavines, nes kitaip žmonės stebėsis ir svarstys, kodėl tavęs nemato!

Ji kelis kartus atsikrenkštė, paskui pirštais braukdama žemyn vėl ėmė lyginti sijono raukšles.

– Taip, Paolo, žinau. Bet tu mane suprasi, kodėl nenorėčiau ieškoti kito žmogaus, kuris vis tiek man būtų svetimas, suktųsi aplink ir it kitą mėgdžiojantis aktorius vaidintų Andrea.

– Suprantu ir tai, – pasakė grafas, vos tramdydamas šypseną. Jis dar sykį nurijo seiles, jau reikėjo eiti, nes vos beįstengė susitvardyti. – Bet aš žinau vieną žmogų, kuris kartais galėtų tave lydėti, jis nebūtų tavo *cicisbeo*, ne, tikrai nebūtų, bet palaikytų draugiją kaip bičiulis, kaip geras bičiulis.

– Ir kas jis būtų?

– Grafas Paolo di Barbaro.

Katerina pažvelgė į jį taip, tarsi jis būtų išdavęs burtažodį. Dabar jis galėjo nusišypsoti – tai buvo išsivadavimas. Ji nugara atsirėmė į sofos atlošą, dirstelėjo į lubas kaip žmogus, kuris, ilgai ir tuščiai ieškojęs, pagaliau rado paprastą mįslės sprendimą, rado atsitiktinai, be ypatingų pastangų.

– Grafas Paolo!– sušnabždėjo, ir jis matė, kad moteris ūmai nusišypsojo.

– Ar darysi tai dėl manęs? – paklausė.

– Jeigu tu pritarsi ir jeigu Antonio neprieštaraus. Galų gale juk esi už jo ištekėjusi, ne už manęs!

– Ar žinai, Paolo, Džiulija ketino mane už tavęs ištekinti?

– Džiulija protinga, galimas daiktas, ji protingesnė net už mus visus, ar tau taip neatrodo? Be to, ji turi labai puikų skonį, – ištarė jis ir, padavęs ranką, pakėlė Kateriną nuo sofos. – Ateisiu šiandien vakare, eisime į teatrą, pirmą kartą pasirodysime kartu, galbūt žmonės šiek tiek nustebs, o gal ir ne, juk aš tavo svainis. Po kelių dienų visi pripras, kad aš tave lydžiu. Taip elgsimės tol, kol tau patiks koks nors kitas.

– Kol man patiks koks nors kitas, – pakartojo ji.

Jis pabučiavo jai ranką, šypsodamasis nusilenkė ir išėjo. „Viskas baigta, – pamanė jis. – Pagaliau viskas praėjo, man taip palengvėjo, tarsi pats būčiau išpažinęs savo nuodėmes. Keista, nebuvo sunku su ja šnekėtis, aš į ją žiūrėjau ir nesijaučiau nejaukiai. Dingo net tas anksčiau mane apimdavęs jaudulys – sėdėdamas priešais ją laikiausi šaltakraujiškai, ramiai. Kuo pavirto mano meilė, kuo? Ji išgaravo, visiškai, sėdžiu priešais jaunutę moterį, o ji man vėl svetima, kaip ir turi būti. Žiūriu į ją, stengiuosi ją suprasti, bet mus skiria daugybė

metų, pirmąkart matau tai, pirmą kartą šitaip aiškiai. Staiga suvokiu paprasčiausias tikras žmonių tiesas, kažką tokio, ką seniausiai matyti turėjau, jaučiuosi taip, tarsi kažkas būtų nuo mano akių nuplėšęs šydą. Ji graži, taip, tokia ji, ir niekas šito nepaneigs, bet jos grožis – ne man, ji viena gražuolė tarp kitų gražuolių, ji viena Venecijos gražuolė tarp tūkstančių kitų Venecijos gražuolių. Galėsiu pasiūlyti jai savo parankę, nedrebėdamas ir negalvodamas, kaip ji į mane pažvelgs, nes visa bus nesvarbu, juk aš eisiu su ja per Veneciją, kaip eina visų vertinamas ir gerbiamas grafas Paolo su svaine Katerina. Mes tinkame vienas kitam, kiekviena svetima akis matys – graži pora – brandaus amžiaus vyriškis ir jauna moteris, labai smalsi ir besidžiaugianti gyvenimu. Pagaliau vėl atgavau protą, taip jau yra, vėl atgavau savo senąją išmintį, ir ši išmintis labai pravers ir Katerinai."

Įžengęs į Nardžių sodą, atidarė visus vartus ir dureles. Perėjęs savo paties sodan, sutiko Karlo.

– Karlo, nuo šiandien tu atsakai ir už teritoriją, esančią anoje pusėje, už mūsų senosios mūro sienos ir gyvatvorių. Vartai pasiliks atverti, pasirūpink ir anų namų tarnais, pažiūrėk, ko jiems reikia. Namų ūkį tvarkysime bendrai, nuo šiol aš kasdien valgysiu su senjora.

– Grafe Paolo, kaip puikiai pakrypo reikalai, – tarė Karlo. – Seniai norėjau šitai jums pasiūlyti.

– Greitai vėl rengsime didelius pobūvius. Švęsime šiuose soduose kaip ir anksčiau, kaip tais laikais, mano tėvui gyvam esant. Rytoj pasikalbėsiu su sodininku, viską pertvarkysime naujai, ir oranžerija vėl taps šio sklypo centru, smagesne vieta, kur į sceną išeis muzikantai arba dainuos slapta pastatyti dainininkai ir chorai. Muzika pasigirs staiga net iš glicinijų slėptuvės, visi žavėsis, ilgą laiką visi mes buvome it mirę, bet dabar vėl gėrėsimės atgimstančiu prašmatnumu.

– Grafe Paolo, tai pats geriausias pasikeitimas, kokį tegalėjau įsivaizduoti, – pasakė Karlo, bet grafas plačiai žengdamas jau dingo erdviame vestibiulyje, dideliais šuoliais įveikė laiptus, tarsi ūmai kažkur būtų skubėjęs, tarsi būtų įgavęs naujų jėgų.

– 40 –

Andrea išgirdo artėjančius balsus. Jis atsikėlė, žengė po langu nugara į šviesą. Seniai laukė, kada grafas vėl pasirodys, regis, bus sulaukęs. Be paliovos dirbo prie savo paveikslų ir pasiekė tokių gilumų, kokių dar nebuvo pasiekęs joks dailininkas. Grafas stebėsis, jis bus pirmasis, kuris išvys šią magišką galią, pirmasis ir kol kas vienintelis. Nesvarbu, kad šituos paveikslus parodytų šen ar ten arba kad į juos pažiūrėtų žiopsotojai, ne, tai buvo paveikslai, kurie atsiskleis tik tokiems žmonėms ir kolekcininkams kaip grafas, tai svajose matyti ir paslaptingi paveikslai, paveikslai, kuriuos reikia apžiūrinėti ilgai, kad juos perprastum.

Prižiūrėtojas atrakino duris, ir įžengė grafas. Andrea tuoj pat priėjo prie jo.

– Pagaliau jūs čia, grafe Paolo! Ateikite čionai, į šviesą, ateikite!

Di Barbaro pajuto Andrea prisilietimą, jis nebuvo pasiruošęs taip skubėti, akys labai pamažu apsiprato su tamsa, slepiančia kone visą vienutę.

– Andrea, kaip tau sekasi? – paklausė norėdamas laimėti laiko.

– Paveikslai čia, prie lango, – atsakė Andrea. – Ateikite, aš juos jums parodysiu.

– Taigi ar gerai tau sekasi? – dar kartą pasiteiravo grafas, bet pastebėjo, kad Andrea jau kloja paveikslus ant prie lango pristumto stalo.

– Kalbėjau su Katerina, – paskutinį kartą pamėgino grafas. – Ji apsisprendė išsirinkti vyriškį iš šeimos, kuri viena seniausiųjų mieste, jo pavardė tau nieko nesakys. Manau – puikus pasirinkimas.

– Jūs tik pažiūrėkite, – atsakė Andrea, – Turėtumėte pradėti nuo šitų, dėsiu juos prieš jus vieną po kito, svarbu, kad būtų iš eilės.

„Jis pasikeitė, – pamanė grafas, – net ir iš išorės. Dar labiau sulyso ir juda taip greitai, tokio jo dar nesu matęs. Pakito net kalbė-

sena, ji daug viltingesnė ir tokia pat nerami, kaip jo rankų judesiai. Kas jam? Kažkas nutiko šioje vienutėje per tą laiką, kol jo nemačiau, Andrea vos galima pažinti."

– Ar daug dirbai? – pasiteiravo ir nuėjo prie stalelio, kurį jau galėjo įžiūrėti prieblandoje.

– Žiūrėkite, žiūrėkite, – pasakė Andrea ir vėl stvėrė grafą už rankos, tarsi norėdamas jį prirakinti prie stalo. – Na, ką jūs pasakysite, ką pasakysite?

Grafas pažvelgė į keturis nedidelio formato paveikslus, truputį pasilenkė, kad iš arti juos patyrinėtų. Matė šviesias, beveik pavandenijusias spalvas, tokias neišvaizdžias, kad nevalingai prisimerkė. Kai kuriose vietose buvo galima šį tą atpažinti, taip, jau atpažino kelių žinomų pastatų siluetus, Šv. Jurgio salą, aikštę su Dožų rūmais, taip pat ir Džiudeką – į rytus, tačiau tai tebuvo tik jų užuomina, ne aiškiai nupiešti, ne, iš esmės – tik pora plonų spalvotų linijų, kone pradingstančių ypatingame mėlyje. Spalvos be galo šviesios, tarsi Venecija būtų tapyta anksti ryte arba per vidurdienio kaitrą, Dožų rūmai grimzdo akinančiame švytėjime, o keli murzini potėpiai, kartais užtušuojantys rudą, kartais pilką spalvą, buvo valtys ir gondolos.

– Tai buvo pirmieji dažais tapyti darbai, – išgirdo sakant Andrea, o tuo metu, jis, di Barbaro, negalėjo atitraukti akių nuo šitų mėlyje grimztančių taškelių, dėmių ir tiškalų – nuo tokio chaoso, kokio dar nebuvo matęs, tarsi čia kažkas būtų bergždžiai stengęsis žaisti spalvomis, laisvai improvizuoti. „Šitaip piešia tik naujokas, – pamanė grafas ir nusprendė kol kas nieko nesakyti, – bet ne, šitaip netapo net pradedantysis. Jis gana dažnai viešėdavo pas Gvardį, ligi smulkmenų išstudijavo technikas, taigi turėtų sugebėti daug daugiau, ne tik šitaip teplioti. Kaip toks genealus piešėjas gali šitaip prastai tapyti? Kaip galėjo atsitikti, kad jis taip nuklydo į lankas?"

– Ir taip dirbau toliau, nes šie darbai buvo tik pradžia, – pasakė Andrea.

Dabar grafas stovėjo prie stalo sustingęs, sulaikęs kvapą, o Andrea vieną po kito paduodavo paveikslus. Šitie buvo didesni, kai

kurie visai nemažo formato, ir Andrea juos pateikdavo greitai, tarsi jie sudarytų begalinį, milžinišką kilimą, kurį jis vyniotų prieš grafo akis.

Paveikslui keičiant paveikslą, spalvos vis labiau atsiskirdavo nuo daiktų ir žmonių. Iš pradžių jos dar grūdosi ant pastatų ir aikščių, susitelkdavo į lygiagretainius ir apskritimus, kurie žiūrint iš toliau, primindavo bokštą, gondolą, teatro sceną, altorių, keletą statinių, ką, galbūt statines, taip, vyno statines, galimas daiktas, paskui tuos daiktus laužydavo ir įsiterpdavo vien tik kažkoks svetimas, ardantis elementas: trys juodos kartys, kas, kartys, ilga smulkių dėmių procesija baltumoje, paveikslą perskrodžiantis žaibas, ką, susproginėjusios židinių liekanos, grasinantys raudoni ugnies kamuoliai, mėlyni abitai, vienuolių abitai, mėlyni, taip, turėklai, ne, tiltai be turėklų, griuvėsiai su pro kiaurus langus žėruojančiomis ugnelėmis, šventiniai griuvėsiai, kokia nesąmonė, linguojantys šešėliai, sakytum, kažkokiame teatre, galbūt kažkokio teatro aukštai ir ložės, gana, baigta, užteks... – daugiau jau negalima buvo ištverti, tai grynas chaosas, spalvos kaip muilo šarmas ir balti klijiniai dažai, dailininko dažai, primityvi mokinio teplionė, dažai, užtėkšti prieš dažant namą, bandomosios spalvos...

– O dabar štai čia trečioji grupė, – tarė Andrea.

Grafas mielai būtų pasitraukęs į šalį, nes šitie paveikslai, parodyti taip skubiai vienas po kito, buvo beveik kaip užpuolimas. Taip, žmogų užgriūna jų švytėjimas ir žėravimas, jie sukelia tokį nerimą, kad grafas mielai būtų juos nubraukęs šalin, užgesinęs, vienąkart piktai mostelėdamas ranka. Grafas buvo pratęs įsigilinti į paveikslus, kad tiksliai išnarstytų smulkmenas, bet čia tai neįmanoma, nebuvo smulkmenų, tik skeveldros, atskylančios nuo tariamų taškų, sprogdinimai, plyšiai. Nebuvo atramos, centrų, nieko panašaus, šiuose paveiksluose spalvos šėlo taip, kaip pačios norėjo, tarsi laukiniai gyvūnai, kuriuos mėgina tramdyti, bet jie vėl ištrūksta laisvėn.

Trečioji grupė! Dabar jau dingo net ir tos šviečiančios spalvos, beliko tik gausių įvairiausių pilkos atspalvių plokštumos su keliais mėlynos niuansais, bet ar tai galima vadinti atspalvių perteikimu

arba ta baltai žydra–žydrai balta, visa padaryta taip sklandžiai, kad ten būtų galima, ką, galbūt ten būtų galima plaukti, ten būtų buvę galima plaukti, bet juk tai ne paveikslų spalvos, ne, tai ne paveikslai, tokių darbų nepavadinsi nutapytais paveikslais... – ir tikrai tokių neparduotum, tikrai ne, kas už šias džiungles, už šitą gluminančią raizgalynę mokėtų kad ir vieną lirą, nesulauksit!

– Kas tai? – paklausė grafas. – Kas čia vaizduojama?

– Vandens paviršiai, debesys, didžiulės bangos, dangus, – tarė Andrea ir dešine ranka perbraukė per pilką bangavimą. – Argi nenuostabu? Man pavyko nutapyti subtiliausius vandens paviršiaus atspalvius, menkiausius judesius, kuriuos vos pastebi greitomis mestas žvilgsnis. Baigdamas aš dar nutapiau didžiules bangas taip tiksliai, kad net pats jomis žaviuosi. Grafe, ką jūs pasakysite? Aš lioviausi gamtą piešęs kaip sceną, jau netapau jos, kad būtų patraukli, meistro Gvardžio žodžiais tariant, *pittoresco**. Nutapiau gamtą tokią, kokia ji yra – aiški, tiesi ir labai tikra, tokią, kokią ją mato ir supranta tas, kuris ją kasdien stebi, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos, valandų valandas. Daugiau aš negaliu, geriau nemoku. Ką jūs pasakysite?

Grafas įniršo. Ar šis žmogus nori iš jo pasityčioti? Ką jis paistė apie aiškumą ir tikroviškumą, šie paveikslai – niekalas, net nevertėjo į juos žvilgtelėti. Net negalima būtų parašyti, ką jie vaizduoja, ne, negalima, nes kaip galima aprašyti šitą chaosą, kaip reikėtų broliui Antonio papasakoti, ką matė, negi turėtų taip rašyti: „Mano mielas brolau, mūsų didžioji viltis Andrea nutapė nuostabius paveikslus, kurie tokie paprasti, jog juose nieko nematyti? Tu juos tikrai labai pelningai parduosi Londone, kur jie turėtų padaryti įspūdį, nes vaizduojamas lietus, o juk Anglijoje lyja taip dažnai – vien tik pilkos spalvos tiškalai ant mėlynų paviršių su baltomis žuvimis?!“

Paolo di Barbaro atsitraukė žingsnį atgal, norėdamas atsakyti į Andrea klausimus, ketino išdrožti, ką mano apie šitą mėšlą, tiesiai šviesiai teisybę, tačiau, žvilgterėjęs į Andrea, nesiryžo. „Jam pasimaišė protas, – pagalvojo grafas, – taip, būtent. Tik atidžiau pasi-

* *Pittoresco* – it. vaizdinga

žiūrėk, nervingi judesiai, lakstantis žvilgsnis, greita kalbėsena – daug laiko jis praleido šiame kalėjime, ir tai jį pražudė. Andrea išsikėlė milžiniškas užduotis, mėgino išbandyti dažus, tačiau šios sunkios užduotys buvo ne jo jėgoms. Iš karto pastebėjau, kad kažkas ne taip. Man pasisveikinus, jis neatsakė, tačiau be perstojo kažką tarškėjo sau po nosim lyg vaikas, kuris vapa šį bei tą ir nesupranta, ko iš jo norima. Su tuo jau neuždirbsi pinigų, su tuo tai jau ne!"

Andrea vis dar nenuleido nuo grafo akių, turbūt vis laukė atsakymo, todėl šis atsipeikėjo iš stingulio:

– Tai labai neįprasti paveikslai. Nieko panašaus nesu matęs. Nugabensiu juos į *palazzo*, kad ramiai apžiūrėčiau. Čia netinkama vieta, pernelyg tamsu ir visus tuos, kaip tu vadini, visus atspalvius ir kaitą akis vos bepagauna.

– Ar jie jums patinka? – paklausė Andrea.

– Jie – visiška naujovė, – atsakė grafas.

– Ar jie jums patinka? – dar kartą paklausė Andrea.

– Aš juos patyrinėsiu, – tarė grafas.

– Aš klausiau, ar jie jums patinka? – ūmai riktelėjo Andrea. – Atsakykite man, grafe Paolo!

„Jis pamišęs, – pagalvojo grafas. – Dabar jau aišku. Šūkalioja kaip beprotis, neįstengiantis suprasti normalių žmonių. Tokie pavojingi. Juos nugabena į vieną salą, kaip ji ten vadinasi, juos ten laiko, kad niekam nepakenktų. Jie ligoniai – pavojingi, nesveiki."

– Jie man nepaprastai patinka, – ramiai tarė grafas. – Dar niekad nesu matęs tokių paveikslų. Jie – perversmas tapyboje, didžiausias perversmas, koks tik galėjo būti nuo to laiko, kai pradėta piešti gamtą.

– Taip, – išgirdo Andrea tariant, – jūs teisus, ir aš taip manau. Šie paveikslai iš pagrindų pakeis tapybą.

Grafas lėtai žengė keletą žingsnių durų link. Neišleido Andrea iš akių, visąlaik žiūrėdamas, kad šis jo nečiuptų. Ūmai pajuto tokį ledinį šaltį, kad, nieko nepaisydamas, troško tik kiek įmanoma greičiau ištrūkti iš šitos vienutės.

– Paprašysiu prižiūrėtoją, kad man pristatytų darbus, – tepasakė. – Tu žinai, kad pas mane jie bus geriausiai saugomi. Ką dar galėčiau dėl tavęs padaryti?

– Man reikia popieriaus, teptukų ir drobės, – pasakė Andrea.

– Gal dar ko nors?

– Ko dar?

– Gal maisto?

– Popieriaus, teptukų ir drobės, – pakartojo Andrea.

Grafas nesiryžo paduoti jam rankos. Pabeldė į duris ir lengviau atsikvėpė išgirdęs, kad prižiūrėtojas, matyt, jau laukė už durų. Durys atsivėrė, grafas atsisveikindamas pamojavo Andrea, tačiau pamatė, jog šis nusisukęs žiūri į langą, tarsi būtų ketinęs išsimaudyti vidun srūvančioje šviesoje.

– Lik sveikas, – tarė grafas, bet prižiūrėtojas uždarė duris net nelaukdamas, kol Andrea atsakys.

– Kas jam? – paklausė di Barbaro, sekdamas paskui prižiūrėtoją. – Kas jam atsitiko?

– Grafe Paolo, jis tapo dieną ir naktį, – tepasakė prižiūrėtojas.

– Jis lyg pamišęs, – pasakė grafas.

– Norėjau, kad jūs pats pamatytumėte, – tarė prižiūrėtojas, – tačiau dabar, kai ir jūs taip sakote, jums pritariu.

– Išneškite tuos paveikslus, – pasakė grafas. – Išneškite, jeigu jis juos atiduos. Sakykite, kad vykdote mano įsakymą – paveikslus nugabenti į mano *palazzo*.

– Kada man juos atnešti?

– Gali juos pasiimti, – tarė grafas, – jie niekam tikę, visiškas šlamštas. Gali išmesti, sunaikinti, daryk ką nori, tik išnešk!

– Žinoma, grafe Paolo, – atsakė prižiūrėtojas ir nusilenkė.

– Būk ramus, aš tau sumokėsiu, – pasakė grafas. – Ir tavo žmonai mokėsiu už tai, kad gamina valgį. Andrea gaus, ko prašo, ar supratai?

– Gerai supratau ir šitai, – nusišypsojo prižiūrėtojas.

– Ir dar šit kas, – tarė grafas ir paskutinį kartą stabtelėjo, – šit kas, daugiau aš pas jį neateisiu, niekados! Nuo šiandien bus taip, tarsi išvis jo nebūčiau pažinojęs!

– Šito beveik ir tikėjausi, – pasakė prižiūrėtojas ir išlydėjo grafą pro vartus.

Išėjęs iš kalėjimo, di Barbaro giliai atsikvėpė. Gal ir gerai, gal net geriau visiškai išsiskirti su šituo žmogumi? Turėtų prasidėti kitas gyvenimas be Andrea, gyvenimas pasuks kita linkme, juk nėra kur kišti šito chaoso, šių baltų ugnių, šio akį rėžiančio mėlio ir galbūt – vaiduoklių fejerverkų amžinoje juodymėje...

– 41 –

Andrea tapė, jis tapė tik vandenį ir dangų, susiliečiančius plonyte linija. Kaskart vis labiau priartėdavo prie šios linijos, kuri retkarčiais virpėdavo triumfuojančiuose tolimuose mėlynuose atspalviuose, vėliau suliepsnodavo it kokia padegamoji virvutė, pritraukdavo gretimas spalvas ir jas paversdavo kitomis, jis tapė liniją vėl ir vėl... ir ūmai suprato, kad tapo ne ką kita, o perspektyvą – beribį, tolimą, bekraštį lagūnos horizontą. Taip, iš lėto, be galo delsdamas, jis grįžo į tas dienas, praleistas valtyje. Jis išplaukdavo žvejoti, šitaip būdavo, plaukdavo valtimi dienų dienas ir matydavo tik šitą liniją, horizontą, retkarčiais – keletą vertikalių brūkšnių, keletą karčių vandenyje – farvaterio ženklus – daugiau nieko.

Kartais per valties šoną nuslysdavo vandenin, meistriškai nerdavo kelias minutes. Vandenyje matydavo savo rankas, kaip jos nuirdavo jį į jūros gelmę, kaip paliesdavo smėlėtą dugną, ir tada iškart nuo šviesaus smėlėto pagrindo pakildavo būriai žuvų, kristaliniai padarai, kone permatomi, žuvų pulkai, kurie lakstydavo aplink jo kūną, braukdavo per odą, žuvų burnos lytėdavo pirštus lyg godūs girtuokliai. Jis griebdavo jas rankomis ir greitai kaip ungurys nusirangydavo virš saulės nutvieksto dugno ir kartais visai netikėtai jam netgi pavykdavo sučiupti žuvį. Paskui jis išvysdavo nedideles uolų ir akmenų sankaupas, pilkas uolienų nuolaužas, o

tarp jų – jūros dumblių sraute besisukaliojančias murenas, kurios išgąsdintos nurūkdavo per kriauklių klodus it vėtroje besiraitantys, besiplakantys drabužiai. Kai kurios uolos per atoslūgį iškildavo virš vandens kaip maži ugnikalniai, kriauklių kekės spindėdavo saulės šviesoje, tvyksčiojantys blyksniai, apsupti visokiausių vėžių, o tuo tarpu jūros vorai it su kūjokais plačiai išsiskėtę žirgliojo smėlėtu dugnu.

Dabar Andrea mėgino susikaupęs nubraukti siaurutę liniją, bet vėl užkliuvo už nedidelių nelygumų, rankos kryptelėjimas, mažutis vos pastebimas išlinkis... bet matė, kad jo laivelis gausiai pakrautas, sidabru spingsintys žuvų pilvai riogso pintinėse, o sunkūs tinklai, sumuturiuoti ir blankūs, guli ant dugno, tarsi jis juos kaip jūros dumblius būtų surankiojęs jūroje. Taip, jis vyko namo, nesunku nuspėti tikslą, pavakarė, prieš pat užklumpant sutemoms, kuomet žalsvas jūros mėlis patamsėdavo ir greitai būtų sustingęs virsdamas sukaustytu paviršiumi, elastingais, nepasiduodančiais šarvais.

Kai pabandė ir toliau iš akių neišleisti horizonto linijos, staiga pastebėjo kliūtį, tai buvo tamsus reiškinys, tarsi iš dugno kylantis sūkurys, tarsi besiartinanti audra – šokanti, milžiniška spiralė iš pilkai juodos medžiagos, švilpianti virš mėlynos horizonto linijos, ir jis iškart suprato, kad ant tos linijos siautėja ugnis, dabar jis yrėsi link tos ugnies – pajuodinta sodri raudona spalva, kraštuose pereinanti į auksinę. Štai jis mato dangun besiveržiančias liepsnas – dar tik vietomis – jos virpa sunkiai laikydamosios tiesiai ir skyrium virš žemės, o tamsūs dūmai virš jų susitvenkia tarsi į kokį kumštį, kuris viską spaudžia žemyn.

Jis nenorėjo artintis, ne, nenorėjo, gynėsi nuo to vaizdo, nes jau atpažino namą, tą atsiskyrusį, vienišą namą, namą iš lentų ir iš šiaudų, vieną tų varganų žvejų namelių, kokių pilna lagūnos platybėse, namą mažytėje saloje, kartis, ant kurių iškabindavo tinklus, tvartą, kuris kaip tik tą akimirką sugriuvo.

Jis irklavo greičiau... dabar sapne jis grįžo namo... deginanti raudona, apsupta violetinių, išlydytų, jau pelenų pilkumos spalva besidažančių kraštų... visi kiti ženklai ir vaizdai nugrimzdo ir ištirpo

centre, vis labiau nušvintančiame, artėjančiame centre, kuriame – degantis, liepsnų apsiaustas namas.

Įgriuvo šiaudinis stogas, liepsnos kibo į medinę siją, godžios rijikės pešėsi tarpusavyje, čia kildavo į viršų, čia greitai vėl nuslopdavo žemyn, tada įlūžo lengvos sienos – lėtai, akimirką drebėdamos, pakyboję ore, bloškėsi viena ant kitos.

Jis yrėsi greitai, vis greičiau, net pečius įskaudo, jau jutọ kaitros tvenkinį, į kurį paniro... nes dabar žinojo, kad turi žūtbūt patekti į griūvantį, liepsnų kone visiškai surytą namą.

Andrea sustojo, teptuku atsitrenkė į drobę, pamėgino jon įsigręžti teptuku, teptuką kaip meškerės valą užmesti į baisią kaitrą, bet namas – maža vis labiau bliūkštanti dėmė – nesileido užgesinamas, ne, su kiekvienu potėpiu toji dėmė tik dar skaisčiau užsiplieksdavo, liepsnos dabar suaugo, sudarydamos vienintelę, smarkiai degančią viršūnę, kuri plevėsavo ant stipraus ten ir šen besimetančio liepsnų kūno – raudona vėliava, kurią iškėlė kunkuliuojantis vandens mėlis.

Palikęs valtį, puolė vandenin ir plaukė kaskart vis artyn, iššoko ant kranto ir pro svilinančius ugnies frontus bandė prasiskverbti į namo likučius, žingsnis po žingsnio, tačiau karštis pamažu jį stūmė atgalios, o jis priešinosi užsimerkęs, rankomis užsidengęs galvą, mažais žingsniukais judėjo į priekį, kol nuogos kojos atsitrenkė į kažką minkštą, bauginantį, į kūną jo motinos, kuri – dabar jis matė ją atsimerkęs, ugnis svilino antakius ir vokus taip, kad jis vėl ir vėl rankomis braukdavo per veidą... – gulėjo ant grindų, tarsi miegodama, sugnybta vienas kitan įsispraudusių sunkių sijų ir lentų sluoksnių.

Jis tampė jos kūną, mėgino ištraukti iš po slegiančių medgalių, atremti sijas, jis atsiklaupė, tuomet karštis jam užgniaužė kvapą, iš viršaus žemyn metėsi dūmai, o liepsnos virto uraganu – garsiu, traškančiu spragsėjimu. Dabar ugnis kirto ir rijo viską, jis norėjo pasiduoti ir gultis greta motinos, veik užtroškęs nuo šėlstančių dūmų, besiveržiančių jam priešais, tada griūnantis medgalys trenkė jam į pakaušį, apsvaigo galva, ir jis lėtai keturiomis iššliaužė atgalios, vėl

nusigavo iki gelbstinčio vandens, iškart panardino galvą, kad atsivėsintų. Išniręs pamatė, kad jo tėvų namai virto nuodėgulių krūva, mažas, skurdus namelis, kuriame prabėgo jo vaikystė, kuriame mirė tėvas, kuriame jis gyveno su motina, dviese, daugelį metų.

Jam darėsi silpna, todėl įsikibo valtin, kuria buvo parsiyręs namo, tačiau pabandęs persiristi per valties kraštą, pajuto bejėgiškumą, kabojo prie šios senos valties kaip sunkus svarmuo, o valtis ėmė siūbuoti ir apvirto. Nuo kūno jis nusiplėšė apsvilusius drabužius, užsikabarojo ant apvirtusios valties dugno, dabar, vos begalėdamas išlaikyti pusiausvyrą, tupėjo ant valties korpuso, užplaukusio ant seklumos. Atsimena tik tiek, kad kai paskutinį kartą žvilgtelėjo į salą, joje liepsnos skynė viską: tvartą, kartis su tinklais, susigūžusius krūmokšnius – viską.

Dešine ranka vedžiojo aukštyn ir žemyn, labai lėtai tepė dažus ant paveikslo, dabar drobė virto juoduma, kaskart tirštesne, jos netrikdė jokie kliuviniai, kaskart vis vientisesne juodybe, savyje užsklendžiančia gaisro plotą, kapu, kurį Andrea jau dengė potėpis po potėpio ir negalėjo liautis, užantspaudavo ugnį tolygiais, vis švelnesniais ir atsargesniais teptuko brėžiais, skirtais paskutiniam paveikslui, kurį jis sakėsi nupiešiąs, paveikslui, paslėpusiam jo paslaptį visiems laikams nuo svetimų akių.

Penktoji dalis

– 42 –

Paolo ir Antonio di Barbaro sulaukė labai gilios senatvės, jiedu net pergyveno savo tėvą, kuris paliko juos teperkopęs septyniasdešimt metų. Paprastai Antonio pasisvečiuoti atvykdavo dukart per metus, o Respublikai žlugus, išvis nesirodydavo. Gyvendamas Londone, jis prekiavo dailės kūriniais, pardavinėjo italų dailininkų paveikslus ir buvo vienas geriausių nešališkų žinovų, kurio nuomonės būdavo paisoma.

Katerina jam pagimdė dvi mergytes, kurias pakrikštijo Barberina ir Džiuljeta. Abejus rūmus, kurie, metams bėgant, po įvairiausių rekonstrukcijų – prakalus mūrus, sujungus koridorius, įrengus laiptus – vis labiau susilydė į vienus, ji pavertė žymiausia miesto susitikimų vieta. Jos salonas garsėjo, vis dažniau iš užsienio atvažiuojantys poetai, menininkai ir muzikai čia susitikdavo su vietiniais, kuriems jau seniai niekas nedrausdavo rodytis kartu su svetimšaliais.

Respublikai žlugus ir pirmaisiais svetimos okupacijos metais pamažu nunyko ir šimtmečiais puoselėti miesto papročiai. Nebeliko ir *cicisbeo* pareigų, kaip ir kituose Italijos miestuose, žmonos nevengė viešumoje būti kartu su savo vyrais, o didieji rūmai vis labiau tuštėjo, nes senosios šeimos kėlėsi gyventi į kaimą, kuo toliau nuo užimto ir pažeminto miesto, kurį svetimšaliai poetai apdainuodavo taip liūdnai, tarsi jis būtų seniausiai nugrimzdęs per potvynius.

Tačiau Paolo di Barbaro neišvyko iš Venecijos. Jis svarstydavo Antonio pasiūlymus ir jam vykti į Angliją, bet paskui juos atmesdavo, ilguose laiškuose vis iš naujo dėstydamas motyvus, kodėl liko ištikimas Venecijai. Paolo domėjosi vien tik savo kolekcija, valdytojas seniai tvarkė kitus reikalus.

Grafas tapo geriausiu Katerinos patikėtiniu. Kone kiekvieną rytą jiedu susitikdavo prie pusryčių stalo, šiltomis, saulėtomis dienomis – oranžerijoje sode, virtusiame didele dviejų sodininkų prižiūrima teritorija be skiriančių mūro sienų ir gyvatvorių.

Kasdien drauge jiedu būdavo ne tik per pusryčius, bet ir kitu metu, nesimatydavo tik keletą valandėlių popiet. Vasarą kartu važiuodavo į kaimą, žiemą eidavo pasivaikščioti jų ypač pamėgta pakrante – kartą aukštyn, kartą žemyn. Jie niekad nekalbėdavo apie Andrea.

Taip slinko dešimtmečiai, ir štai vieną rytą grafas gavo laišką iš brolio, kuris vis dar reguliariai rašydavo. Pranešęs šviežiausias Londono naujienas ir pasidžiaugęs, kad pakilo italų paveikslų kainos, Antonio prakalbo apie vieną anglą piešėją ir tapytoją, kuris, keliaudamas per Italiją, greitai užsuksiąs ir į Veneciją. Jis pasiūlė šiam prisiglausti pas brolį ir dar pridūrė: „Nors neišmanėliai kritikuoja Viljamo Ternerio* tapymo manierą, bet aš žinau, kad jis yra didžiausias genijus, kokį man teko kada nors sutikti. Jo darbai, kuriuos jis nupiešia, neįtikėtinai greitai ir vikriai braukdamas linijas, yra tokie tikslūs ir tikri, kad jis per kelias valandas įstengtų nupiešti prie Didžiojo kanalo stovinčius *palazzo*. Tačiau dar reikšmingesnė esanti jo tapymo maniera, kuri yra tokia neįprastai laisva ir savita, kad įžeidžia kiekvieną paprastą stebėtoją. Mūsų laikraščiuose kritikai jam prikaišiojo, esą jo paveikslai tik grynas muilo šarmas ir klijiniai dažai, jie esą suraizgyta maišatis, chaosas, nevertas, kad į jį žiūrėtum. Tačiau tokius dalykus tvirtina, kaip sakoma, tik neišmanėliai, nes visose parodose jo paveikslai taip pranoksta kitų dailininkų darbus, kad jau greitai į pastarųjų kūrinius niekas nekreips dėmesio. Jo tapymo būdas neįprastas tuo, kad paveiksluose jis nesirūpina daiktais ir žmonėmis. Jis netapo gamtos patraukliai, tarsi kokio scenos vaizdelio, bet tapo ją taip aiškiai ir tokią autentišką, pastebėdamas net menkiausius krustelėjimus ir niuansus. Įsivaizduok, neseniai jis pareiškė, jog paveiksle nutapysiąs tik didžiulę bangą arba vandens paviršių per atoslūgį arba per potvynį. Šito iš jo

---

* *Viljamas Terneris* (Joseph Mallord William Turner, 1775–1850) – Londono dailininkas, savo laiku neįvertintas, šiandien – vienas didžiausių britų tapybos meistrų, abstakcionistas. Jo blyškių šviečiančių spalvų akvarelės ir aliejinė tapyba perteikia magiškus šviesos, spalvos ir judėjimo efektus.

galima tikėtis, nes jo spalvos tokios sodrios ir švytinčios ir taip skiriasi nuo visko, kas įprasta, kad tokiame siužete jos kalbės pačios už save. Esu įsitikinęs, kad kada nors jis tapys paveikslus, kuriuose neįgudusi akis tematys tik žėruojančią raudoną spalvą virš tamsiai mėlynos, tarsi jis būtų nutapęs pasaulį prieš žmogaus sukūrimą... Tu susipažinsi su Terneriu, aš paprašiau, kad jis pas jus užsuktų, ir esu tikras, kad tu nustebsi, kaip aš..."

Kai grafas skaitė laišką, jį užplūdo prisiminimai. Jis stovėjo prie savo *palazzo* lango ir žiūrėjo žemyn į sodą, kurio jau nebuvo galima pažinti. Jis galvojo apie senus, praėjusius laikus, apie Džiovanį Nardį ir Džiuliją, seniai iškeliavusią Anapilin, apie jaunutį gražuolį iš lagūnos, piešusį taip, kaip nesugebėjo piešti niekas kitas.

Ir tarsi norėdamas jį paskutinį kartą aplankyti, grafas išėjo iš *palazzo* ir kiek vėliau nuvyko į kalėjimą. Ne, Andrea, jis čia jau nebūtų radęs, bet norėjo dar sykį pamatyti jo vienutę. Nebuvo jau ir senojo prižiūrėtojo, vienutėse tebuvo įkurdintas vienas kitas kalinys, nes net ir anie aukštieji pareigūnai buvo nutraukę savo veiklą.

Jį palydėjo viršun stebėdamiesi, ko tas senas žmogus ieškąs vienučių fligelyje. Jaunąjį prižiūrėtoją, kuris vargiai besigaudė, grafas vedė taip užtikrintai, tarsi kažkada čia būtų lankęsis labai dažnai.

Įėjęs į Andrea vienutę, iš karto pažvelgė aukštyn į mažutį langelį, pro kurį, kaip ir seniai praėjusiais laikais, skverbėsi šviesa. Žengė kelis žingsnius, pirštais perbraukė išilgai drėgnos mūro sienos, stabtelėjo prie lovos ir, atrodė, kažko laukia. Jaunasis prižiūrėtojas jį stebėjo, nesuprasdamas, ko seniui čia reikia. Galiausiai grafas paprašė valandėlę jį palikti vieną.

Prižiūrėtojas paklausė, gal galįs jam kuo padėti, tačiau grafas tik papurtė galvą ir pakartojo prašymą – kurį laiką, valandą ar dvi, palikti jį šioje vienutėje. Įbruko prižiūrėtojui kelias monetas, ir vyriškis paskubom žvilgtelėjęs, kiek jų, kaipmat pasišalino.

Paolo di Barbaro vaikštinėjo vienutėje pirmyn ir atgal. Kur jis dingo, kur? Jo įkalinimo laikas baigėsi prieš daugelį metų. Niekas nė karto nepaminėjo net jo vardo, niekas jo neprimině, nebent piešiniai, kuriuos grafas paslėpęs laikė rūmuose.

Buvo vaiskus, ramus vakaras, jis su medžiotojais iš Pelestrinos traukė lagūna... Grafas atsisėdo ant lovos, rankomis užsidengė veidą. Dabar vėl sugrįžo vaizdai, vakaro saulės nutvieksti vaizdai, prašvilpiantis paukščių būrys, šautuvų salvių pokšėjimas ir šuns šuolis vandenin. Tačiau kažkur tolumoje galėjai atpažinti vienišą valtį, virpančias formas, nežymų juodą pakilumą ant vakare žėruojančios horizonto linijos...

Jis vėl atsistojo, puolė prie lango. Iškišo galvą ir ūmai prisiminė, kad buvo pastebėjęs šitaip elgiantis Andrea. Atsitraukė keletą žingsnių ir nugara atsirėmė į sieną. Pajuto lengvą silpnumą, kojos sulinko, ir jis pamažu nuslydo žemyn ant grindų.

Sėdėjo tyliai, dar pasirėmė rankomis, tačiau paskui atsisakė ir šitos padėties, lėtai atsigulė ant nugaros – visiškai ramus. Dar sykį pakėlė akis ir pamatė, kad jaunasis prižiūrėtojas jau buvo uždaręs duris. Niekas nebūtų jo matęs, niekas nebūtų matęs grafo Paolo di Barbaro ant šitos vienutės grindų – ištiestomis rankomis ir užsimerkusio.

Juto vidun srūvančią šviesą, lėtai prasižiojo, kad dar kartą giliai įkvėptų oro. Tada gulėjo nė nekrustelėdamas, paniręs į tolimo lagūnos peizažo tylą, į plyno vandens ir violetinių bei rudai geltonų salelių tylą.

Gulėjo ilgai ir atsimerkė tik išgirdęs prižiūrėtojo žingsnius. Dejuodamas atsisėdo ir nuslydo kiton pusėn prie sienos. Skaudėjo pirštus, pasisuko į šoną ir mėgino laikydamasis sienos pasikelti.

Ir tuo metu, kol grabinėjo vėsią sieną ir drėgnas kalkių skiedinys sulipdė jo pirštus, keldamasis pamatė sienoje išraižytą mažą, varganą namelį. Pro stogą veržėsi didžiulės liepsnos, šalimais krūmai ir medžiai – degė plieksdami.

Vaiko piešinys, primityvus ir paprastas, taip, tai buvo vaiko piešinys – vaizdas ūmaus ir siaubingo išgąsčio, koksai užklumpa tik vaikus.

Ortheil, Hanns-Josef

Or91 Lagūnos šviesoje : romanas / Hanns-Josef Ortheil; iš vokiečių kalbos vertė Gražina Miklaševičiūtė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2007. – 238, [2] p.

ISBN 978-9955-16-177-6

Hanso Jozefo Ortheilo (Hanns-Josef Ortheil, g. 1951 m.) romane pasakojama apie tapybą ir meilę. Gundančiai graži Venecija *Lagūnos šviesoje* tampa spalvų, šviesos ir jausmų šventė.

UDK 830-3

Hanns-Josef Ortheil

Lagūnos šviesoje

Romanas

Viršelio dailininkas *Romualdas Balinskas*

Maketavo *Ramunė Šarpytė-Girniukaitienė*

SL 098. Tiražas 1500 egz.

Išleido leidykla „Gimtasis žodis"

A. Juozapavičiaus g. 10A, 09311 Vilnius

El. p. gimtasiszodis@takas.lt

Interneto svetainė: http://gimtasiszodis.w3.lt

Spausdino UAB „AJS spaustuvė"

Girelės g. 22, 56160 Kaišiadorys. Užs. 805

Medžiodamas antis grafas di Barbaro aptinka keistą radinį – lagūnos nendrėse įstrigusią v... ir joje gulintį nuogą, atrodė, mirusį jaunuolį. Ilgai slaugomas šis atgauna sąmonę, tačiau negali prisiminti savo kilmės. Kai grafas priima jį į savo rūmus, paaiškėja, kad jaunuolis turi nepaprastą stebėtojo talentą, ir tai jam padeda tapti genialiu piešėju ir tapytoju. Gražuolis nepažįstamasis patraukia grafo di Barbaro kaimynės, kurią slapta buvo įsimylėjęs pats grafas, jaunosios Katerinos Nardi dėmesį. Ji, ištekėjusi už di Barbaro jaunesniojo brolio, dirbančio Venecijos pasiuntinybėje Londone, tačiau visai abejingo savo žaviajai žmonai, pasiekia, kad jaunuolis taptų jos *cicisbeo* ir nuolatiniu palydovu. Pamažu prasideda žavi idilė, kurioje erotika ir tapyba vis labiau persmelkia viena kitą ir virsta svaiginančia jausmų švente.

Romane atgyja XVIII a. pabaigos Venecija, pasaulis nušvinta gundančiu spindesiu, pasaulis, kuriam žlungant, pasirodo pirmieji ženklai, kad ateina genialusis dailininkas Viljamas Terneris.

Hansas Jozefas Ortheilas (Hanns-Josef Ortheil) gimė 1951 m. Kiolne, šiuo metu gyvena Štutgarte. Yra parašęs daug kritikos straipsnių, autobiografinių esė, daugiau nei dešimt romanų, kurie turėjo didelį pasisekimą. Rašytojas yra pelnęs ne vieną meno ir literatūros premiją. Į lietuvių kalbą verčiamas pirmą kartą.

ISBN 978-9955-16-177-6